

TEORİ de *doğrultu*

31

Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Adına

İmtiyaz Sahibi: Ahmet Yaman

Sorumlu Yazışleri Müdürü: Ahmet Yaman

Yayın Türü: Yaygın Süreli

Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Birlik Apt. No: 16/10 Aksaray İstanbul

Tel: (0212) 529 15 94 **Faks:** (0212) 529 06 75 **e-mail:** varyos@ttnet.net.tr

Hesap No: Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. fiti. Yapı Kredi Sirkeci Şubesi 6278-6

Sayfa ve Kapak Düzeni: Can Matbaa Grafik Atölyesi Tel: 0212 501 01 21 33

Baskı: Can Matbaacılık **Adres:** Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi Kat:3 No:7 / Şubat 2006

Tel/Fax: (0212) 613 10 77 **Dağıtım:** BİRYAY

Politik Gelişmelerin İki Cepheye Yansıması, Yönü Ve 1 Mayıs	2
Sınıf, Siyaset, Taksim	11
Ezber Bozarken Ezber Yenilemek	14
<i>Ahmet Kayacı</i>	
Ulusal Sorunda TKP Revizyonizmi	20
Deniz, Mahir Ve İbrahim'in İzinde	37
Kentin Lanetlileri	41
Alevilik Nedir? Aleviler Neden Sürekli Katlediliyor? Ne Yapmalıyız?	56
<i>Hüseyin Kılıç</i>	
Din Adamlarının Kürt Sorununa 'Çözüm' Arayışları	67
Hani Dünya Barışı?	80
Militarizm Dört Nala	
Balkan Halklarına Özgürlük!	90
<i>Sırbistan Emek Partisi</i>	
<i>Merkez Komitesi'nin Duruşu</i>	
MAS Bir Köylü Hükümetidir	95
<i>Bolivya Komünist Partisi (MLM)'den</i>	
<i>Luis Salazar'la Röportaj</i>	
Ezilenlerin Kılıcı; Ebu Müslim Horasani	101

Politik Gelişmelerin İki Cepheye Yansıması, Yönü Ve 1 Mayıs

2008'in ilk yarısına sığınan politik ve toplumsal gelişmeler, hem rejim krizinin egemenler cephesinde daha yoğun ve dolaysız bir mücadeleyi koşullamaya evrildiğini, hem de işçi sınıfı ve ezilenler cephesi dinamiklerinin kendilerini daha etkili ve daha yaygın tarzda ortaya koyma sürecine girdiğini gözler önüne serdi.

Kimi gelişmeleri kısaca hatırlayalım.

Egemenler cephesi

Egemenler cephesi, 2008'e Kürt ulusal öncüsünün tasfiyesi, en azından onun, rejim krizini canlı tutan, keskinleştiren politik gücünün-iradesinin kırılması konsensüsüyle girmişti. Bu amaçla yürütülen topyekun savaşa ABD desteği sağlayınca, ulusal öncünün Güney Kürdistan'daki güçlerine ve üstlenme alanlarına karşı Aralık'ta başlatılan hava saldırısına, Şubat'ta, Zap'ı ele geçirmeyi hedefleyen kara saldırısını da ekledi.

Hedef ulusal varlığın tanınması ve anadilde eğitim başta olmak üzere, inkâra son verecek ulusal demokratik taleplerin boğulması, dolayısıyla bunların güncel politik sorunlar haline getirilmesine önderlik eden ulusal öncünün tasfiyesi veya iradesinin kırılarak bir köleci barışa sürüklenmesiydi. Buna göre, ulusal demokratik taleplerden vazgeçilir, kır yapısı dağıtılır ve mücadelenin zora dayalı biçimleri terk edilirse, bireysel kültürel hakların çerçevesi genişletilecek, "eve dönüş" adı verilen teslimiyet yasası esnetilerek uygulanacak, "bölgenin kalkınması için" özel ekonomik ve sosyal politikalar geliştirilecektir! Bu koşullara dayalı bir "barış"ın kabul edilmemesi, inkârın

son bulmasında ısrar edilmesi halinde ise sömürgeci imha savaşı tırmandırılacaktır!

Kuşkusuz bu topyekûn savaş kararı ve planının merkezinde generaller partisi duruyordu. Ulusal yangının söndürülmesi, temelleri sarsılan sömürgeci egemenliğin sağlamlaştırılması için izlenecek taktikler, kullanılacak araçlar ve ulusal talepler karşısındaki taviz sınırları gibi konularda aralarındaki önemli-önemsiz görüş ayrılıklarına karşın egemenler cephesinin tüm aktörleri planın arkasında saf tuttular.

Ne var ki, gerillanın güçlü bir karşı koyuşla Zap saldırısını püskürtmesi ve kaçışın, ABD'nin işgalin iki haftadan daha uzun sürmemesi direktifinin ilan edildiği günlere denk gelmesi, egemenler cephesinde Aralık ortasından beri esasen kınında tutulan kılıçların çekilmesini koşulladı. Stratejik değerde zafere gidiyoruz diyenlerin uğradıkları ağır taktik ve moral yenilgi, tam bir şoka yol açtı. Generaller partisinin odağında durduğu inkârcı-imhacı blok çatladı. Genelkurmay ile CHP ve MHP, önünü alamadıkları bir karşıt duruşa ve görülmemiş bir söz düellosuna sürüklendiler. Durum öyle bir hal aldı ki, Genelkurmayı AKP, hükümeti Genelkurmay savunmak zorunda kaldı. Şovenizmin etkisindeki Türk halk yığınlarını da saran güçlü demoralizasyon karşısında, TÜSİAD, Genelkurmay'ın açıklamasına itibar edilmesi çağrısında bulunma zorunluluğu duydu.

Tartışmaların odaklanması beklenen ve üzerinde onca fırtına koparılan "Yeni anayasa" konusunda ise ilginç gelişmeler yaşandı. AKP'nin bir grup 'uzman'a hazırlatıp kendi

görüş açısından son biçimini verdiği taslak, bir aşamadan itibaren adeta gündemin dışına itildi. Nitekim R. Tayyip Erdoğan, ‘82 Anayasası’nın omurgasının korunacağını, fakat bu çerçevede “kapsamlı değişiklikler yapılacağı”nı açıkladı! Böylelikle “darbe anayasasının yerine sivil anayasa” istek ve vaadinin (hiç değilse bu aşamada) bir kenara bırakıldığını ortaya koydu. Bu durum, egemenler cephesi blokları arasındaki açık veya gizli, dolaylı ve doğrudan süregiden mücadelelerin yeni bir dışavurumu oldu.

Aynı dönemde, AKP, üniversitede türban yasağına son vermek için harekete geçti. Denilebilir ki bunu, adeta yeni anayasa iddiasını askıya alışı ile topyekûn savaşa ve Güney Kürdistan saldırısına açık desteğinin mükâfata da diyeti olarak görüyordu. Keza, sömürgeci savaşın tırmandırıldığı koşullarda hasımlarının topyekûnluk halini bozarak “laik-şeriatçı” saflaştırması etrafında politika yapamayacaklarını, ABD’de patlak veren ve yansıması kaçınılmaz görünen mali kriz tehdidi koşullarında “siyasi istikrarın” tehlikeye atılamayacağını var saydığı da açıklamalarından anlaşılıyordu. Nitekim generaller partisinin baş sözcüsü Büyükanıt, alt perdeden bir konuşmayla, “görüşlerinin bilindiği”ni söylemekle yetindi. Belli ki, meseleyi, hiç değilse o aşamada blokun öteki bileşenlerine havale etmişti.

Türban hamlesinin oy sandıklarında toplanacak ganimetinden pay almak isteyen MHP’yle anlaşan AKP, gerekli anayasal değişiklikleri yapmakta gecikmedi. Genelkurmay’ın “sınır ötesine geçildi” açıklamasının yapıldığı akşam, Abdullah Gül de Çankaya’dan, yeni anayasa değişikliklerini onayladığını duyuruyordu. Beklendiği gibi CHP, Anayasa Mahkemesine başvurdu. YÖK iki ayrı ses verdi. Üniversiteler Arası Kurul (ÜAK) cepheden savaş açtı. TUSİAD, yasağın kalkmasından değil fakat yaratabileceği politik gerilimden, dolayısıyla zamanlamasından ve yönteminden rahatsızlığını ifade etti. Burjuva medya başta olmak üzere, egemen sınıf ve güçlere ait değişik kurumlar irade beyanları temelinde saflaştılar.

Anayasa değişikliklerini izleyen ilk birkaç gün politik İslamcı medyada bir bayram havası esti. Kimi üniversiteler türbanlı öğrencilere kapılarını açtılar. YÖK Başkanı, değişikliklere

uygun davranmayan üniversite yönetimlerine durumu düzeltme yönergesi yolladı. Ne var ki tartışmaların alevlenmesi, Danıştay’ın YÖK Başkanı’nın yayımladığı genelgenin yetkilerine uygun olmadığı kararı ve gerilen toplumsal atmosfer, yeni düzenlemeyi fiilen etkisizleştirdi. Üniversitelerin kapıları türbana yeniden kapatıldı. AKP, Anayasa Mahkemesi kararını beklemeyi sineye çekti. Nihayetinde Anayasa Mahkemesi’nin anayasa değişikliğini iptal kararı, Meclis’e ‘sınırlarını’ hatırlatan bir veto oldu. Yeni ‘sivil’ bir anayasa yapma niyetlerini de fiilen bloke eden bir karar oldu bu. Kararla Anayasa Mahkemesi, her türlü anayasa değişikliğini, 1982 Anayasası’nın ilk dört maddesinin merceğinden inceleme ve veto etme yetkisini kendisine vermiş oldu.

Kontrgerillanın bir parçası olan, şimdilik Danıştay saldırısını ve Cumhuriyet Gazetesinin bombalanmasını organize ettiği açığa çıkan Veli Küçük ekibinin durdurulması da geride kalan ayların dikkat çekici gelişmelerinden biriydi. Genelkurmay, AKP’nin, “halkı hükümete karşı isyana teşvik etmek” suçlamasına dayalı bu hamlesine karşı çıkmadı. “Ordunun bir suç örgütü olmadığı”ni söyleyen Yaşar Büyükanıt, Veli Küçük ekibini artık “iyi çocuklar” ölçüsünde sahiplenmeyeceklerini ortaya koymuş oldu. Bu konuda AKP ve Genelkurmayı paralel bir duruşa getiren sebep ise, Veli Küçük grubunun; Orhan Pamuk, Ahmet Türk gibi özgün simgesel anlamlar kazanmış kimi şahsiyetlere suikast için harekete geçtiği bilgisi ve günümüz koşullarında böylesi katliamların içte ve uluslararası alanda rejimi büyük zorluklarla yüz yüze bırakacağı değerlendirilmesindeki ortaklaşmaydı. AKP ve destekleyen güçler, bu aşamada “kızıl elma koalisyonu”yla çerçevesizlenen soruşturmayı, birinci AKP Hükümeti dönemindeki darbe girişimlerine, hiç değilse onların emekli elebaşlarına kadar vardırılmayı arzu ederken, generaller partisi ise AKP’den bu konuda çizmeyi aşmamasını istemekte.

Sürecin egemenler cephesindeki iç mücadele açısından en önemli gelişmesi ise AKP hakkında açılan kapatma davası idi. Generaller partisi, 27 Nisan muhtırasıyla A. Gül’ün Çankaya’ya çıkışını veto etmiş, Anayasa Mahkemesinin 367 kararıyla da bunu yasallaştırarak, 22 Temmuz seçimlerini zorunlu

hale getirmişti. ABD'nin ve sermaye oligarşisinin "güncellenen irtica tehlikesi"ne karşı "rejimi koruma ve kollama görevi"ni yerine getirmesi konusunda destek vermediği koşullarda gerçekleşen seçimlerde, AKP'nin CHP ve MHP'nin toplam oylarının çok üstünde, yüzde 47'e varan bir destek sağlamasıyla elleri-kolları bağlanmış duruma düşen generaller, ikinci Çankaya muharebesini kaybettiklerini kabullendiler. Biçimsel tepkilerden sonra, süreci, "devletin kurumsal işleyişine saygı-riayet" çizgisinde ve halkın ikna edilmesini sağlamayı gözetken kontrollü bir mücadele hattında ilerletmeyi, keza geçmişte Ahmet Necdet Sezer'in yüklendiği "sigorta" işlevini yüksek yargı bürokrasisinin üstlenmesini sağlamayı öne çektiler. AKP de temkinli davranmayı esas aldı. 301, Kıbrıs gibi konularda, AB sürecinin ilerletilmesi için gerekli adımlarda bile yerinde saymayı tercih etti. Ulusal sorunda "tekçi" vurguları güçlendirdi. Türbanı gündeme almadı. A.Gül türbanlı eşini gözlerden uzak tutmaya özen gösterdi. Denilebilir ki, o dönemde kadrolaşmaya ve salt AB'ci yönelimiyle değil, politik İslamcı amaçlarıyla da uyumlu burjuva kesimleri güçlendirmeye ağırlık verdi. Seçimlerden sonraki 2 aylık sürecin ve AKP'nin türban hamlesinin ardından Yargıtay başsavcılığı kapatma davası açarak bloklar arasındaki kontrollü mücadeleyi yeni bir düzeye taşıdı. TÜSİAD, AB ve (kimi nüanslarla) ABD, durumun izah edilmezliğinde birleştiler. AB tutumunu, Barrasso'yu burjuva mecliste konuşmayı da kapsayacak görüşmelere yönlendirerek TÜSİAD odaklı bloku yüreklendirmeye, AKP'ye moral destek sunmaya kadar vardırı. Generaller ise "irtica tehdidi" vurgularını yinelemeyi sürdürmelerine karşın, bu aşamada meseleyi "silahsız kuvvetler"e havale etmiş, çıkacak sonuçları bekliyor görünürken, ulusal sorun ve Kıbrıs konularında yeniden "kırmızı çizgiler"ini açıklamaya giriştiler. Büyükant ve İlker Başbuğ peş peşe gelen Kıbrıs teftişleri sırasında bu konularda çerçeveler çizmekten geri durmadılar. Özet olarak ulusal sorunda inkârdan vazgeçmeye izin vermeyeceklerini, bir anlaşma imzalanırsa bile, generaller partisinin her şey yolunda diyeceği güne kadar Kıbrıs'tan asker çekilmeyeceğini ilan ettiler!

Bu çerçevede şunu da kaydedelim: Türban ve

kapatma davalarının tansiyonu iyice yükselttiği koşullarda TÜSİAD'ın "uzlaşma" çağrısının ve turlarının sonuçsuz, sahipsiz kalışı egemenler cephesindeki gerilim ve mücadelenin şiddetini yansıtmak bakımından önemli bir veriydi. Rejim krizinin şiddetlenerek sürdüğü günümüzden geleceğe bakarsak:

'Topyekûn savaş' konsensüsünün tüm iç gerilimlere rağmen korunacağı,

AKP'nin TÜSİAD ve AB'den gelen uyarıları dikkate alarak, politik İslamcı kimliğe alan açacak yasal ve anayasal değişikliklere öncelik vermekten vazgeçip (son 301 düzenlemelerinde görüldüğü gibi), ihtiyatlı biçimde de olsa "AB reformları" ve "sivil anayasa" hattına geri döneceği,

İki blok arasında "AB reformları" ve "sivil anayasa" dışında, Güney Bölgesel Kürt Federe Yönetimiyle ilişkiler, Afganistan'a asker gönderilmesi-askerlerin görev alanları ile, ada güçlerinin anlaşma eğilimlerine bağlı olarak Kıbrıs konularında sürtünmelerin artacağı,

Yeni bir faktör oluşmazsa, generaller partisinin AKP ve daha genel olarak Fethullah Gülen hareketini de kapsayacak biçimde politik İslamcı hasımlarına karşı izleyeceği yolu Anayasa Mahkemesi kararlarına göre biçimlendireceği,

Kürt ulusal öncüsünün, topyekûn savaşı sonuçsuz bırakması koşullarında, bu sorundaki konsensüsün de bozulacağı,

Rejim krizinin şiddeti nedeniyle iki blok arasında olduğu kadar, blokların kendi bileşenleri arasında ve hatta bunların her birinin içinde saflaşmaların gelişeceği,

Yansıması kaçınılmaz görünen ABD merkezli mali krizin patlak vermesine, yaratacağı mali-ekonomik sonuçlara ve toplumsal harekete bağlı olarak tüm politik aktörlerin yeni konumlanışlara yönelebilecekleri,

AKP'yi kapatma davasından çıkacak karara bağlı olarak, bir erken seçimin gündeme gelebileceği öngörülebilir.

Egemenler cephesi tablosu incelendiğinde, rejim krizini burjuva çözümlerle aşmak şöyle dursun, krizi anlamlı düzeyde hafifletebilecek bir program ve iradenin bile şekillenmediği görülüyor. Bu, aynı zamanda sürecin işçi sınıfı

ve ezilenlerin çözümlerine açık olacağını ortaya koyuyor.

İşçi sınıfı ve ezilenler cephesi

İşçi sınıfı ve ezilenler cephesinde mücadele alevleri büyürken, kazanmanın, başarmanın, direnmenin yarattığı moral üstünlük ve umut, uyuyanları uyandırmanın, harekete geçirmenin imkânlarını da güçlendirdi.

İnkarcı-sömürgeci savaş, Kuzey Kürdistan'ın kimi bölgelerinde fiili OHAL uygulaması, AKP'nin Alevileri tuzağa düşürmek için kurduğu Hızır Paşa sofrası, TEKEL'de özelleştirme terörü, SSGSS saldırısı, dar sınırlar içindeki sendikal örgütlülük ve grev hakkının bile pratikte kullanılamaz hale getirilmek istenmesi, güdük demokratik hak ve özgürlüklerin bürokratik cendere veya militarist zorla etkisizleştirilmeye çalışılması, emekçi semtlerde halkın barınma hakkının elinden alınmak istenmesi, kırsal yaşam alanlarının uluslararası altın tekellerine peşkeş çekilmesi, emekçi köylülüğün her gün biraz daha yıkıma sürüklenmesi, resmi militarist güçlerin “yargısız infaz”lar dâhil sayısız görünümüne bürünen zulmünün Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ın dört bir köşesine yayılması; demokratik haklarını kullanmak isteyen işçilere, gençlere, kadınlara, emekçi memurlara ve ezilenlerin öteki bölüklerine azgın saldırılar... Egemenler cephesinin 2008'in ilk birkaç ayındaki bu cendere ve zulmü daha büyük kavgaların yolunu döşeyen mücadeleler, itirazlar ve direnişlerle cevaplandı.

Ulusal demokratik kitle hareketinin ve ulusal öncünün inkâr ve imha çizgisindeki sömürgeci saldırılara verdiği kararlı ve güçlü yanıtlar, 2008'in ilk birkaç ayına damgasının vurdu. Politik özgüven ve moral üstünlük mevzisine yerleşen ulusal mücadele, umut ve irade kırmak isteyenleri demoralize etmekle kalmadı, onların bağrında belirli koşullarda boy vermesi kaçınılmaz olan yeni saflaşma tohumları ekti. Tüm bu süreç aynı zamanda Türk halk yığınlarında da yeni sorular uyandırdı, yeni düşüncelere kapı araladı.

Cizre'nin 16 yaşındaki genç şehidinde bayraklaşan yiğit silkinisinde, sokakların zapt edilmesinde, boykotlardan panzerlere meydan okuyuşlarda büyüyen 15 Şubat protestoları ve Edî Bes e kampanyası, sömürgeci saldırılara

karşı İstanbul ve diğer kentlerde Gabar ve Cudi eteklerine binlerin yürüyüşü, “kara saldırısı”nın ardından yükselen kitle öfkesi, inkarcı-faşist şiddete cesaretle göğüs geren ve yine bir şehitle tarihe kaydolan 8 Mart gösterileri ve en önemlisi de tüm politik ve moral atmosferi etkileyen Zap Direnişi; aynı zamanda Newroz serhildanına giden yolu açtılar.

Newroz, ulusal kitle hareketinin '90'ların ruhuyla ayağa kalkışının ifadesi oldu. Politik içeriği, kutlamaların yerine-gününe dair güçlü iradesi, coşkusu ve kitleselliğiyle, ulusal yangını söndürme peşindeki sömürgeciliğe ve ABD'nin başını çektiği emperyalist destekçilerine güçlü bir tokat indirdi. ‘Newroz serhildanı’ adını hak eden kutlamalar, inkarcı-tasfiyeci planlara açık bir cevaptı. Kürt halkımız dağlara sırtını dönmesini isteyenleri, meydanları dağ ruhuyla donanmış olarak zapt ederek yanıtladı. 22 Temmuz seçimlerinden sonra ortaya çıkan havayı dağıttı. İktisadi toplumsal geriliği, onu bir hammadde, bir tarım ürünleri ve ucuz işgücü deposu, bir meta sürüm alanı haline getiren Türk sömürgeciliğinin eseri olan Kuzey Kürdistan'ın aynı politikalarla yağmalanmasından başka bir anlam taşımayan AKP “paket”ini parçalayıp suratına çarptı. Özel olarak Amed Newroz'u; Kandil saldırılarını yürüten güçleri hedeflemesine karşın, halkı veya genel olarak zarar görmemesi gerekenleri gözetmekte zayıf bir düşünce ve planın, doğabilecek sonuçları “bütünüyle” hesaba katmayan politik sorumsuzluk ve kolaycılığın ürünü olan patlamanın yarattığı sarsıntı ve moral bozukluğunu fırsat haline getirerek kente üşüşen sömürgeciliğin akbabalarını, Erdoğan, Baykal ve diğerlerini, TÜSİAD Başkanı ve heyetini, CIA patentli halife adayı Fethullah Gülen'in patron bölüklerini derin bir hayal kırıklığına gömdü. Ve nihayet dört şehidiyle Kuzey Kürdistan'daki Newroz serhildanı ve Türkiye'deki kutlamalar, birikmiş ve güçlenmiş mücadele arzusunu gözler önüne sererek ileri yürümek isteyen tüm ezilenlerin umudunu ve kavga azmini bildi. Newroz şehitlerinin kitlesel ve militan uğurlama törenleri, faşist sömürgeci terörün Kuzey Kürdistan koşullarında esasen direnişe benzin döktüğünü de ortaya koydu.

Newroz'da Türkiye cephesinde yeşeren gelişmelerden biri de, ulusal sorun, ulusal kitle hareketi ve öncüsü karşısında sosyal şoven

zihniyeti alt edememiş, değişik zaman ve konularda bu zemine düşen bazı devrimci parti ve grupların kutlamalara katılma ve düzenlemelerde ortaklaşma adımı atmaları oldu.

Ele alınan sürecin ortaya koyduğu gibi, sömürgeciliğin ABD-İsrail destekli, AB onaylı, İran ve Suriye koordineli, inkarcı-tasfiyeci saldırılarına hem Kuzey’de, hem Güney’de gerilla gücü ve ulusal kitle hareketiyle karşı koymayı sürdüren Kürt ulusal mücadelesi, içinden geçtiği zorlu koşullara, yüz yüze olduğu tehlikelere karşın köleci barış planlarını boşa çıkarırken, emekçi çözüm imkanlarına da güç taşıyor.

2008’in ilk birkaç ayı, ulusal sorun dışında başta Türkiye cephesinde olmak üzere işçi sınıfı ve ezilenlerin değişik politik ve ekonomik talepli mücadelelere daha etkin katılımlarına ve morallerini yükselten başarılar kazanmalarına da tanıklık etti.

Hrant’ın katledilmesinin birinci yıl dönümü anması için onbinlerin yeniden Agos önünde toplanması, hem 2007’deki uğurlamanın taşıdığı sağlam anti-şovenist mayayı, hem de ezilenlerin faşist rejime duydukları öfkeyi ve yeni bir yaşam özlemlerini ortaya koydu.

22 Temmuz seçimlerinde MHP, AKP dâhil istisnasız tüm burjuva partilerin Alevi inanç ve kültüründen halkımıza yönelmeleri, burjuva basında yürütülen yalana dayalı propagandalar, faşist rejimin bir psikolojik savaş harekâtı olarak tarihe kaydolmuştu. AKP, süreci hükümet partisi olarak devam ettirdi. “Hızır paşa sofrası” kurmaya kalktı! Amaç, somut talepler etrafındaki Alevi hareketinin, işçi sınıfı ve ezilenler cephesinin bir bileşeni olan, diktatörlüğe yönelmiş demokratik enerjisini boğmanın, bunun en kestirme yolu olarak da onu Diyanet’e eklemlenimin koşullarını hazırlamaktı. Ne var ki, demokratik Alevi hareketi yıllardır temel taleplerini yok sayan, inanç ve kültürüne tasfiye etme kafasıyla yaklaşan AKP’yi ve faşist rejimi “Hızır paşa sofrası”nda kendisiyle baş başa bırakmakla kalmadı, protestolarını sokaklara, yürüyüşlere ve İstanbul mitingine taşıyarak mücadele dinamiklerini bir kez daha gözler önüne serdi. AKP’nin bu konudaki ikiyüzlülüğü, zalimlere el veren düşkün Reha Çamuroğlu’nun “Başbakan danışmanlığından” istifasıyla mühürlendi.

Özelleştirme saldırısına karşı harekete geçen TEKEL işçilerinin aylara yayılan inatçı mücadelesi, İstanbul, İzmir, Samsun, Tokat, Amed, Bitlis ve Malatya’daki gösterileri, fabrika işgalleri ile sonucusu belleklere kazınan Ankara eylemleri hükümeti ve resmi militarist güçleri teşhir ederken; işçilerin birliği, sınıf kardeşliği düşüncesini, duygusunu güçlendirdi, halk dayanışmasını geliştirdi.

Aynı dönemde SSGSS’nin karşısına dikilen sokak barikatı ve taşeronluk kuşatması koşullarında öncü sendikacılığın Tuzla tersanelerinde ördüğü direniş ve havza grevi, işçi sınıfı ve emekçi memurların hükümet ve GİSBİR şahsında kapitalistlerin kolektif aygıtlarına karşı mücadelesi olarak yükseldi. “Zorlayıcı bir toplumsal güce sahip olma” gerçekliklerini gözler önüne seren işçiler, son yıllarda ezici çoğunluğu yenilgiyle sonuçlanan yalıtık demokratik ve ekonomik mücadelelerde yitirdikleri morallerini güçlendirmekte (tüm ezilenlere yansıyan) yeni başarılar elde ettiler. Havayolu, Telekom, Novamed grevlerinin kazanımlarının mevzilerini genişletip sağlaştırdılar.

Ocak’tan başlayan süreçle sınırlı tutarsak, sokak protestolarından, Ankara yürüyüşünden, iki saatlik iş bırakma eylemlerinden geçerek büyüyen, pek çok kent ve ilçede kitle toplantıları dâhil çeşitli biçimlerde gündemleştirilen SSGSS’nin püskürtülmesi mücadelesinin ayırt edici özelliği, sorun etrafında devrimci, anti-faşist, ilerici partilerin, sendikaların, meslek örgütlerinin ve grupların, merkezi eylem birliği oluşturmalarıydı. “Herkesin Sağlık ve Güvenli Gelecek Platformu” adı verilen bu ‘birleşik merkez’ tüm zaaflarına karşın, salt hazır enerjinin etkin seferberliğine değil, işçi sınıfı ve ezilenlerin bağrındaki potansiyel enerjinin de etkinleştirilmesine zemin hazırladı. Partilerin, sendikaların, meslek örgütlerinin, politik grupların birleşik veya ayrı ayrı gerçekleştirdikleri tüm pratikler aynı kanalı besledi, aynı hedefe vurdu, dolayısıyla etkisini güçlendirdi.

SSGSS’ye karşı yürütülen mücadelenin yarattığı basınç, yalın fakat çarpıcı ve ikna gücü yüksek aydınlatma çalışmalarının işçi ve emekçilerin en geniş bölüklerinde bu yasa taslağına, bu zalim saldırıya karşı durmanın haklılığı düşünce ve duygusu uyandırması, “Herkesin Sağlık ve

Güvenli Gelecek Platformu”nun artan kararlılığı ve etkisi, Türk-İş’e üye ilerici sendikaların direnişin bir parçası olmaları, Kamu-Sen’i, keza hükümetin dolayısıyla da SSGSS’nin gizli destekçisi olan Türk-İş ve Hak-İş yönetimlerini, DİSK ve KESK’le birlikte tavır almaya mecbur etti. Bu, hükümet üzerinde daha büyük bir baskı kurmayı, 14 Mart’ta iki saatlik bir genel grevi ve çok sayıda kente, ilçeye yansıyan protesto gösterilerini olanaklı kıldı.

Şüphe yok ki; Türk-İş bir fırsatını bulduğunda mecbur kaldığı eylem birliğini bozacak, nitekim diğer şeylerin yanı sıra, esasen, taslakta 9 bin olan prim ödeme gün sayısının 7200’e indirilmesini SSGSS’yi onaylamak için yeterli saydı. Ne var ki, burada asıl önemli olan yürütülen mücadelenin Türk-İş’i kendine katması, AKP’yle özdeşleştirilen yeni genel başkan Mustafa Kumlu’nun Tayyip Erdoğan ve Bakan F. Çelik’in SSGSS’yle ilgili yalan ve demagojilerini TV’lerin, gazetelerin mikrofonları ve kameraları karşısında teşhire, Türk-İş üyesi işçilerin ve emekçi halklarımızın önünde gerçeği söylemeye mahkum oluşudur.

Nitekim Türk-İş, Hak-İş ve Kamu-Sen, SSGSS’ye karşı direnişin saflarını terk edip, işçi sınıfının ve emekçi memurların değil, IMF’nin, işbirlikçi sermaye oligarşisinin ve halk düşmanı hükümetin alkışlarını alırken, 1 Nisan’daki iş bırakma ve sokak gösterilerine katılan veya 6 Nisan’da Kadıköy Meydanı’nı dolduran, aralarında Türk-İş’e bağlı sendikalara üye binlerce işçinin de bulunduğu onbinlerce emekçi yollarına devam ettiler. Bugünden bakıldığında denebilir ki, SSGSS direnişi, mücadelenin somut amacına bağlı işlevi dışında, yeni işçi kuşağının eğitimi ve ruhsal şekillenmesine katkısıyla önemli bir rol oynayacaktır. Sendikasız, sigortasız ve can güvenliğinden yoksun çalışma kamplarından birisinde, Tuzla tersanelerinde, önceki faaliyetlerine yeni adımlar ekleyen Limter-İş’in Ocak sonundaki Ankara Yürüyüşüyle, inatçı gösteriler ve değişik tipten etkinliklerle geliştirdiği mücadele, alçakça gözlerden saklanmak istenen işçi ölümlerini ve kölece çalışma koşullarını gündemleştirmeyi başardı. Burjuva medya, burjuva partiler ve burjuva meclis sorunu ele almak zorunda kaldı. Havzadaki “yetkili sendika”(!) patentli Dok Gemi-İş’in işyeri temsilcisinin iş cinayetine kurban gitmesini bile

işçi sınıfından gizlediği koşullarda, GİSBİR’in, resmi militarist kurumların ve sivil faşistlerin baskı ve saldırılarına rağmen, taşeronluk cenderesindeki, örgütsüz, güvencesiz veya deyim uygunsu kilit altındaki işçilerin sesi, isyanı ve iradesi olma çizgisindeki öncü sendikacılık tarzıyla sınıf mücadelesinin geliştirilmesinin imkanlarını da ortaya koydu. Limter-İş Başkanı ve yöneticileri, havzanın işçi önderleri olarak güvenilirliklerini, saygınlıklarını pekiştirmekle kalmadılar, GİSBİR’in, Limter-İş’in yer alacağı bir toplantıya katılmama kararını da boşa çıkardılar. Grev sonrasında gerek protestolara ve greve katıldığı için işten atılan işçilerin geri alınması, gerekse de “ağır ve tehlikeli işkolu” yönetmeliğinin uygulanmasında Limter-İş’in kazandığı kısmi inisiyatif ve havzada oluşan coşku, taşeron sisteminin cenderesindeki işçilerin cesaretlerini de artırdı. Tuzla tersanelerindeki mücadele salt havzada yankılanmakla kalmadı, tüm işçi sınıfı ve ezilenlerin sempatisine yol açtı, onların moralini de güçlendirdi.

İşçi sınıfının sendikal örgütlülük hakkını kullanmasını işten atma terörüyle engelleyen patronlara karşı değişik kent ve ilçelerde giriştiği inatçı direnişlerin, SCT Turbo işçileri örneğindeki gibi iki yıllık sürecin ardından kazanımla sonuçlanmaya, YÖRSAN örneğindeki gibi bölgesel destek kazanmaya yüz tutması, grev eğilimlerinin güçlenmeye başladığını gösteren işaretlerin artması da, gelişmelerin yönü saptanırken hesaba katılması gereken olgular arasında yer aldı.

Bütün bu dinamiklere kısaca şunları da eklemeliyiz.

Gerici düzen partilerinin etkisinin büyük olduğu İstanbul Başbüyük’te yıkıma karşı gelişen ve TOKİ’nin semtte bina yapmasını da engelleme boyutlarına varan emekçi halk direnişi, ezilenlerin mücadele yeteneğini ve birikmiş öfkesini yansıtmak açısından öğreticidir.

Doğal çevreyi tahrip eden uluslararası maden tekellerine ve onlara bekçilik yapan hükümete karşı, son olarak Kaz Dağlarındaki altın aramaları nedeniyle geliştirilen emekçi köylü protestoları ve mitingi kırsal mücadele cephelelerinden birinin süregidecek bir eğiliminin ifadesiyken; 2007’de %7.5 oranında mutlak küçülen tarımdaki yıkımın sulama (ya da

kuraklık) problemiyle birleşerek yeni boyutlar kazanmasından en fazla etkilenen emekçi köylülerin üreticilikten gelen sorunları etrafında boy vermeye, eylemlerinin yeni dönemde artması eşyanın doğasına uygun olacaktır. Nitekim İzmir-Tire'deki köylü mitingi, uzun bir aradan sonra emekçi köylülüğün yeniden meydanlara çıkışının ifadesi olmuştur.

“Hatırla Sevgili” adlı televizyon dizisi vesilesiyle açığa çıkan, ancak geçen yılki yaygın ve kitlesel anmalarda da kendini hissettiren, ‘71 devrimci önderlerine, dönemin mücadelesine ve gerçeklerine gençlik saflarındaki ilgi artışı, devrimci eğilimin ve duyguların güçlenmesinin bir verisi sayılmalıdır.

Öğrenci gençlik hareketinin ele alınan süreçte, her üniversitelerde, hem liselerde göreceli de olsa toparlanmaya, canlanmaya yüz tuttuğuna dair işaretlerin artması da halklarımızın bağrında yeşeren eğilimle uyumludur.

Tarihi bir 1 Mayıs

Eğer dönem açısından işçi sınıfı ve ezilenlerin hareketindeki dinamikleri, gelişim imkânlarını ve yönü kavramak için bahardaki iki politik barometreden biri Newroz’sa, o sözünü söyledi! İkincisi, İstanbul 1 Mayıs’ıysa, Taksim yasağına vurulmuş bir kitle balyozu, işçi sınıfının bir irade ve kararlılık beyanı oldu. Tarihsel önemde bir 1 Mayıs yaşandı.

Taksim 1 Mayıs’ı etrafında, devletçi sendika Türk-İş’i dahi kapsayan bir cepheleşmenin oluşması, sınıf hareketinin ve ezilenlerin politik mücadelesinin gelişimi bakımından anlamlı bir veri olarak tarihe kaydolmuştur. İşçi sınıfının bu eylemi, etrafında toplumun tüm ezilen kesimlerinden geniş bir cepheleşmeyi de oluşturdu. Halkın yüzde 70-80’lik bir çoğunluğu 1 Mayıs’ın Taksim’de yapılmasını destekler konumdaydı.

Faşist diktatörlük ve onun hükümeti olarak davranan AKP, Taksim 1 Mayıs’ı üzerindeki işçi düşmanı, antikomünist yasağı, devlet terörünü aktif biçimde devreye sokarak sürdürmeye kalkıştı. Bu, Başbakan’ın ifadesiyle “ayakların baş olmasını” önlemenin barikatını Taksim’den çekmek anlamına geliyordu. 2008 1 Mayıs’ının yüzbinlerin katılımıyla Taksim’de kutlanması, işçi ve emekçilerin, ilerici, devrimci hareketin gücünü göstermesi, kuşkusuz işçi-emekçi hareketine özgüven kazandıracak, keza

uyandıracak enerjiyle harekete önemli bir itilim sağlayacaktı... Başbakan’ın son derece bilinçle seçilmiş kelimeleri, fiili ve meşru mücadele damarının burjuvazi ve devlet için bir “tehdit” olarak görülmeye başladığının ilanıydı. 2007 1 Mayıs’ının ardından geçen bir yılda, sınıf hareketinde yaşanan canlanmadan ders çıkaran burjuva devletin, yaklaşan kriz koşullarında sınıf hareketinin iradesini Taksim’den kırmaya yöneldiği görüldü.

Taksim, hem İstanbul’un merkezi, hem de bundan da önemlisi, sınıf mücadelesinin tarihsel bir sembolü olarak, çarpışmanın merkezi haline geldi. 1 Mayıs günü, polisin Taksim’i işgal etmesine, yürüyüş güzergahı olarak ilan edilen bütün bölgelerde fiili sıkıyönetim uygulamasına, DİSK Genel Merkezi’ni günün ilk ışıklarıyla birlikte basmasına, toplanan tüm gruplara gazlı-coplu-panzerli zorbalıkla saldırmasına rağmen, onbinlerce emekçinin akşam saatlerine kadar, ısrarla, kararlı ve özgüvenli bir biçimde Taksim’i zorlamasını engelleyemedi. İşçi-emekçi/ilerici-devrimci hareket ile hükümet arasındaki 1 Mayıs’ı/Taksim’i kazanma mücadelesi, bir irade savaşına dönüşmüştür. Devlet-hükümet ile işçi-emekçi-ilerici hareketin böylesine kesin biçimde karşı karşıya geldiği bir irade kapışmasının olduğu durumlarda, sonuç esas olarak siyasal olarak değerlendirilebilir, ölçülebilir. Bir başka ifade ile 1 Mayıs’taki irade kapışmasını kimin kazandığı, sonucun ne olduğu sorunu/konusu, Taksim’e onbinlerle çıkabildi mi, çıkılamadı mı sorusu ekseninde analiz edilemez! Bu soru önemsiz değildir, ihmal de edilemez; ama bu soru siyasi bir hareketi, teknik-fiziki bir anlamda askeri alana sıkıştırıp daraltmaktadır. Bu soru irade kapışmasını kavramıyor, kucaklayamıyor, dolayısıyla bu soru eksensiz analizler de dar yapısı nedeniyle 1 Mayıs 2008 gerçeğini açıklama yeteneğinden yoksundur.

Bir bütün olarak düşünüldüğünde hem işçi bayramı olarak 1 Mayıs’ın toplumsal meşruiyeti, toplumsal kabul edilebilirliği, hem de Taksim’in 1 Mayıs’lara, işçi ve emekçilere açılmasının gerekliliği, haklılığı ve meşruiyeti güçlenmiştir... Yani işçiler ve emekçiler, 1 Mayıs’ın bir sömürü günü olmaktan kurtarılması (böylece 12 Eylül’ün gasp ettiği tatil gününün geri kazanılması), ücretli izin günü ve bayram ilan edilmesi, 1 Mayıs Taksim Alanı’nın işçilere

açılması talepleri bakımından 2007'ye göre dikkate değer, “önemli”, “anlamli” bir ilerleme sağlamış bulunuyorlar... Siyasal olarak işçiler kazanan taraftır... Evet, hükümet-devlet, Taksim'in işçilere, 1 Mayıs kutlamasına açılmasını önlemiş, Taksim yasağını sürdürmeyi başarmıştır... Ama bu öyle bir “başarıdır” ki, hükümeti destekleyen kuvvetler bile Taksim yasağını savunamaz hale gelmiştir. Siyasal olarak hükümet kaybetmiştir.

Türk-İş'in, “Artık Taksim'in işçilere açılması zamanı gelmiştir, biz de Taksim'i talep ediyoruz” tavrına gelmesi, hareketin mücadeleci kesimlerinin Türk-İş içerisinde ve dışarıdan yaptığı baskıyla deyim uygunsa Türk-İş'i 1 Mayıs'a, Taksim'e kazanması, işçi-emekçi, ilerici- devrimci hareketin 2008'de çok boyutlu, önemli başarısı/kazanımı olarak görülmeli ve değerlendirilmelidir... Bunun “tereddütsüz”, “net” ve “kesin kararlı” bir tavır olmaması şaşırtıcı olmadığı gibi Türk-İş'teki söz konusu “gelişmeyi” önemsiz ve anlamsız da kılmaz. Her irade kapışmasının en kritik anlarında zayıf unsurlar, kararsızlar, sallantılı müttefikler krize yuvarlanırlar. Nitekim bu, Türk-İş'te çarpıcı biçimde açığa çıktı, yaşandı.

2008 1 Mayıs'ının öngününden bakmaya devam ederek, TÜSİAD'ın 1 Mayıs'ın bayram olması talebini desteklediğini açıklamasının da kaydedilmesi gerekir. 1 Mayıs talebinin TÜSİAD'a kabul ettirilmesi, işçi-emekçi hareketinin bir kazanımıdır.

Yine 2008 1 Mayıs'ının ön gününden TBMM'den bakıldığında; 1 Mayıs'ın işçi bayramı olması gerektiğine dair belirgin havayı, atmosferi belirtmek gerekir... Hatta MHP bile bu havaya dahildir, dahası D. Bahçeli, Taksim talebinin meşruiyetini kabul etmiş, birkaç yıl sonraya bırakılması görüşünü açıklamıştır. AKP Hükümeti'nin bu konuda yarattığı beklentilere karşın sonuçta güdük bir “Emek ve dayanışma günü” kararıyla işin içinden sıyrılması, hükümeti teşhir eden bir rol oynamıştır.

Sendikal hareketin 1 Mayıs'ta öne çıkan değişik temsilcileri, hükümetin bu kadar sert davranacağını beklemediklerini açıkladılar... Şu bir gerçektir ki, işçi-emekçi hareketinin ve sendikaların mücadeleci kesimlerinde AKP Hükümeti'nden demokrasi adına, özgürlük adına iyimser beklentiler, hayaller vardı. Hükümet, 2008 1 Mayıs'ında, 2007 1 Mayıs'ında

yapamadığını yaptı. İşçi-emekçi hareketinde, sendikal harekette kendisiyle ilgili var olan hayalleri, gaz bombalarıyla, panzerlerin tazyikli suyuyla vb. vahşice saldırarak yıktı. Bu kuşkusuz, 2008 1 Mayıs'ının bir diğer büyük kazanımıdır.

Sadece 2008 1 Mayıs'ından ibaret olmayan, bir evveliyatı da bulunan, mücadeleci sendikalar ile devrimci hareket arasında “işbirliği”, “birlikte iş yapma” eğiliminin ve bağının da bir ürünüdür aynı zamanda, Taksim 1 Mayıs'ı. 2007 1 Mayıs'ında, Genç-Sen'in kuruluşunda, SSGSS karşıtı mücadelede, Tuzla grevinde de tanık olduğumuz bu köprü, sendikalara irade ve güç kazandırırken, devrimci hareketin de toplumsal alanını genişletmiştir. Bu nedendir ki, 1 Mayıs'a giden süreç boyunca gerek Başbakan'ın gerekse İstanbul Valisi'nin hedefinde bu bağı koparmak, bu köprüyü yıkmak duruyordu. “Provokatörler”, “marjinal sol gruplar” söylemleri ekseninde konfederasyonlar, 1 Mayıs örgütleyicisi kurumlardan bir kısmına sırtlarını dönmeye zorlandılar. Sonuç itibarıyla, konfederasyonların 1 Mayıs günü kendi başlarına aldıkları bir kararla eylemi sonlandırmaları ile kısmen yara alsa da, bu işbirliğinin ve birlikte çalışma zemininin 1 Mayıs'ın ardından da sürdüğünü, sürmekte olduğunu tespit edebiliriz. Taksim 1 Mayıs'ı, Batı'da sosyal yıkım saldırılarına karşı mayalanan toplumsal dinamiklerin bir kalkışmasıydı. İşçi sınıfının yanı sıra, bütün ezilen, baskı gören kesimleri de birleştiren bir potaydı. Kürt emekçilerinin ve gençliğinin gerek Taksim 1 Mayıs'ına gerekse, Diyarbakır başta olmak üzere Kürt illerindeki 1 Mayıs'lara geçen seneyi aşan etkin katılımı da bu 1 Mayıs'ın anlamlı verileri arasındadır.

Taksim 1 Mayıs'ı, kent ayaklanmalarının güncelliğine işaret ettiği gibi, devrimci hareket ve tüm mücadeleci emek güçleri için de bir ayaklanma okulu oldu. Taksim'in dersleri temelinde, kitle hareketinin ‘şiddetli’, ‘patlamalı’ gelişimini yönlendirebilecek dersleri çıkarmak, faşizmin zorbalığına karşı kitle hareketinin önünü açabilecek zor biçimlerini uygulamada ustalaşmak, 1 Mayıs'tan çıkan bir görevdir.

Anti-faşist anti-sovenist birlik

Rejim krizinin şiddetlendiği, egemenler

cephesinin bırakalım bir burjuva çözüm iradesi oluşturmayı, krizi hafifletebilecek bir yetenek bile sergileyemediği, buna karşın işçi sınıfı ve ezilenlerin saflarında mücadele istek ve yöneliminin büyüdüğü, “özgürlük, adalet, halklara eşitlik” talepleri etrafında yeni güçlerin biriktiği, ulusal demokratik dinamiğin tüm canlılığıyla ayakta olduğu koşullarda, devrimci hareketin iyimser olmak için yeterince nedeni var demektir.

Devrimci parti ve grupların sürece, sorunlara kendi politik mücadele ve politik önderlik tarzlarına, zihniyetlerine uygun biçimde, iradeleri ve güçleri ölçüsünde müdahalede duraksamamaları öncelikli ve doğaldır.

Ne var ki dönem, devrimci hareketin bu “rutin”in dışında, özel bir görevi, siyasal ve toplumsal koşullarda anlamlı bir durum değişikliğini zorlayacak “anti-faşist, anti-şovenist” bir ittifakı başarmasını da bekliyor. Devrimcileri, anti-faşistleri, yurtsever güçleri kapsamayı esas alması gereken böyle bir ittifakın, program, ilke ve yapısal işleyiş tartışmalarında boğulmaması için, örneğin SSGSS’ye karşı oluşturulan “Herkesin Sağlık ve Güvenli Gelecek Platformu” bir yoldur! Bir başka ifadeyle, tek tek somut sorunlar etrafında gerçekleştirilecek ve bileşenlerin bulunduğu tüm kent ve kasabalar için geçerli olacak bir çeşit merkezi eylem birliği oluşturulabilir.

Devrimci istek ve bilinç açıklığı varsa, bu sorunun çözümünün önünde hiçbir engel yok demektir. Meselenin özü etkin bir birleşik enerji elde etmek, faşizme, şovenizme, inkara ve kapitalist yağmaya güçlü karşı koyuşlar ve hamleler örgütlemek, yeni güçlerin politik yaşama uyanmalarını sağlamak, politik etkinlik alanlarını geliştirmek ve somut kazanımlarla ilerlemekse, tıpkı SSGSS gibi tek tek sorunlar üzerinden kurulacak merkezi birlikler bugünün en elverişli biçimlerden birisi ve önde gelenidir. Kuşku yok ki, böylesi adımların yanı sıra çok daha kapsamlı güç birlikleri için çabalar da sürecektir. Mesele, gerçek bir ilerleme sağlamak ve başarılarla dayanarak yeni adımlar atmaktır.

Kürt ulusal demokratik öncüsünün bu konuda salt kendi konjonktürel perspektiflerine dayalı taktiklere ve seçimlere endekslenmiş, Türkiye cephesinde anlamlı pratik gelişmelere katkı sunmayan ilişki biçimlerini ve zihniyeti bir yana bırakarak faşizme, şovenizme, inkâra ve kapitalist yağmaya karşı birleşik mücadele temelinde bir irade sergilenmesinin önemi yeterince açıktır. Seçim ittifakları bu türden birliklerin yerine ikame edilemez. Seçim ittifakı dönemin politik koşulları altında hem fikir olabilen partiler, gruplar arasında ayrıca çözülmesi gereken bir sorundur. Dolayısıyla bir anti-faşist, anti-şovenist birliğin alternatifi değildir ve olamaz.

Sınıf, Siyaset, Taksim

İşçi sınıfı ve emekçilerle, sermaye sınıfı ve devlet arasında 1 Mayıs geriliminin bir tarihi vardır ve bu gerilim 1 Mayıs'ın sınıf mücadelesine kazandıracığı ivme, sınıf bilincine katacağı yeni düzeyle ilgilidir. Karşılıklı kutuplaşma, kutlama-kutlamaya izin vermeme eksenli tartışma biçiminde yansır, ancak sorunun birbirine düşman iki sınıfın bir an'a odaklanan sınıf mücadelesini ilerletme-bastırma aralığında yaşandığı bilinir. Keza Taksim irade çarpışması da aynı içeriktedir. Sınıf mücadelesinin somut bir anda odaklandığı talep- hedef olarak Taksim, işçi sınıfı mücadele tarihi bakımından kazanmış olduğu simgesel değer nedeniyle mücadeleyi ileri sıçratma potansiyeline sahiptir. Ezilenlerle devlet arasında kopuşmaya yol açmasının altında bu neden yatar. Sermaye ve devleti Taksim'in işçi sınıfının mücadele kararlılığını nasıl etkilediğini, sınıf bilincini nasıl geliştirdiğini, sınıf mücadelesine nasıl itilim kazandırdığını bilerek, bunun farkında olarak Taksim yaşağını sürdürmekte bu kadar kararlı ve ısrarlı davranıyor.

Bir kaldıraç olarak Taksim'in sınıf mücadelesindeki anlamını, önemini ne yazık ki hala anlamayanlar var. Taksim'in siyasi bir konu, siyasal mücadele ile ilgili, işçi sınıfının siyasal bilinç edinmesiyle bağlantılı bir sorun olduğu görülmemek istenmiyor. İşçi sınıfının mücadele tarihinde bir gelenek yaratma, tarihine, şehitlerine, değerlerine sahip çıkma kültürünün siyasal bilinç ve siyasi mücadele bakımından önemi kavranmıyor. Keza, özellikle mevcut durumda siyasal mücadelenin fabrika ve işyerine kapanarak değil aksine buralardan

dışarıya çıkarak- akarak yürütülebileceği, işçi sınıfının siyasal bilinci siyasal mücadele içinde edineceği/edinebileceği anlaşılmıyor. Bu en tipik biçimde EMEP-Evrensel çizgisinde gözleniyor.

“Bu 1 Mayıs'ın yeniden kanıtladığı ve gösterdiği bir diğer önemli nokta, işçi sınıfı başta olmak üzere emekçi halk kitlelerinin sermaye güçlerine karşı mücadeledeki başarısının her somut durumda bu mücadeleyi fabrika, işyeri ve yaşam alanları tümüne yayacak bir anlayışla hareket edebilmesinden geçtiğidir.” (Evrensel, A. Cihan Soylu, İstanbul 1 Mayıs'ının gösterdikleri-II)

“Her somut durumda” denildiğine göre işçi sınıfının siyasal mücadelesinin her an'ı ve o an'da somutlaşan talep, gündem, sorun için mücadele kastedilmektedir. Fabrika ve işyeri merkezli gelişecek mücadelenin sınırları kendiliğinden sınıf bilincini aşmaz. Yerel taleplerle, lokal sorunlarla ekonomizmin ilerisine geçemez, siyasal sınıf bilinci edinemez ya da burjuva-küçük burjuva bilinçle sakatlanır. İşçi sınıfının siyasallaşması devrimcileşmesi ve siyasal mücadeleye atılması için fabrika “dışına” çıkması gerekir. Fabrika ve üretim sorunları dışında sorunlarla ilgilenmesi, siyaset yapması gerek. Siyasal bilinç tezgah başında ekonomik talepler için mücadeleyle, seminerlerde eğitim yoluyla, barışçı ve evrimci yollardan adım adım edinilmez. Hele siyasal mücadeleye girişmeyen apolitik-siyaset dışı anlayışla hiç edinilemez. Bu, II. Enternasyonal'in kendiliğindenci ve oportünist anlayışını temsil eder ve sınıf mücadelesi tarihinde bir hükmü olmamıştır. Devrimci olmayan, reformcu yoldan edineceği bilinç de

işçi sınıfında devrimci bir dönüşüm yaratmaz.

Evrensel'in Taksim itirazlarının temelinde de bu anlayış yatmaktadır. Bir farkla ki, bu yıl Taksim'e açıktan itiraz edememiş, Taksim üzerinde irade birliği sağlanması nedeniyle olsa gerek gerçek düşüncelerini açıklamaktan imtina etmiştir. Taksim çağrılarını bu yüzden titrek ve kararsız, yarı niyetli ve cılızdır, bu tavrıyla istemeyerek adeta sürükleniyor görüntüsü vermektedir. 25 Nisan'da Hüseyin Deniz imzalı yazı biraz da bu sürüklenmeye duyulan öfkeyi yansıtıyor ve Taksim'e tepkilerini dile getiriyor: "... Taksim'de ısrar niye?.. 1 Mayıs 77'nin hesabı ... Taksim'e çıkmakla mı ... sorulacak?.. Dayanışmayı, birlikteliği ve mücadeleyi yükseltecek başka bir alan yok mu? ... Neden başka alanlarda" değil de "sadece 1 Mayıs'ta ve Taksim'de gerçekleşebiliyor? ... gücünü Taksim'e çıkmak için harcamanın nasıl bir getirisi olacak?... Emekten, demokrasi ve özgürlüklerden yana olanların birlikte haykırmayı sağlama imkanını Taksim için heba etmenin geleceğe nasıl bir yararı olacak ki!..." Özetin özeti bu yazı

Evrensel'in Taksim itirazlarının özlü anlatımıdır.

Evrensel (EMEP'i de dahil edersek haksızlık etmiş olmayız!) Taksim'de 1 Mayıs kutlamasına ikna olmuş değildir, aksine hala Taksim hedefine karşıdır!

".. Mücadeleyi, sınıf düşmanının istediği ve emekçileri zorladığı yer(ler)de değil, proleter ve emekçi hareketinin kaynağını üretim içindeki yerlerinden alan, dolayısıyla da en güçlü olunan yer(ler)i temel alarak, oralara dayanarak örgütleyip geliştirmek..." (A. Cihan Soylu İstanbul 1 Mayıs'ının gösterdikleri-II)

Hüseyin Deniz'in kaba ve bayağı bir üslupla kaleme aldığı görüşler, A. Cihan Soylu tarafından inceltirilmiş bir dille ifade ediliyor.

Taksim esasında tam da işçi ve emekçilerin sendikaların, ilerici ve devrimcilerin talep ettikleri, elde etmek istedikleri "yer", bir hedeftir. "Proleter ve emekçi hareketin" ısrarlı olduğu, tercih ettiği mevzidir Taksim. Sınıf düşmanı ise vermemekte ısrarlı. Taksim Meydanı'nda 1 Mayıs'ın kutlanması veya kutlamalara açılmadığında Taksim etrafında geniş bir alanda çatışmak sınıf düşmanının istediği şey ve emekçilerin zorladığı "yer"

midir? Bunun iddia edebilmek oportünizm tarafından alıktırılmış olmayı gerektirir, siyasal-teorik körlük söyletebilir bunu ancak!

Sorun burada bir "yer", "alan" tartışmasının ötesine geçiyor. İşçi sınıfının "en güçlü olduğu yer" iddiasıyla sınıf mücadelesini fabrika ve işyerleri ile sınırlandıran görüş açığa çıkıyor. Oysa işçi sınıfı fabrika ve işyerlerinden çıkarak bir araya geldiğinde çok çarpıcı biçimde bir sınıf olduğunun farkına varır ve sınıfsal gücünü yalın biçimde hisseder. Siyasal mücadeleye giriştiğinde de gücünün etkisini, sonuçlarını, sınırlarını, yapıcı-yıkıcı karakterini öz deneyleriyle kavrar. İşçi sınıfı siyasal mücadele içinde, yaşayarak, yaparak değişir-dönüşür, siyasallaşır.

Sınıf mücadelesini zayıf düşüren önemli zaaflardan birisi siyasal ve sınıfsal ortak çıkarlar etrafında birleşik bir hareketin yaratılmasında yaşanan zorluklar ve zorlanmalardır. Toplumun farklı kesim ve kuvvetlerinin birleşik hareketi bir yana, işçi sınıfı hareketi içinde dahi çoğu zaman birliğin sağlanamıyor oluşu, Taksim hedefindeki ortaklaşma ve irade birliğini daha önemli ve anlamlı kılıyor. Bunun da ötesinde 2008 İstanbul-Taksim 1 Mayıs'ı işçi sınıfı ve emekçilerle ilerici, devrimci hareketin anlamlı buluşması, sınıf dostlarını yanına çekerek birleştirmesi ile de öne çıkıyor.

İşçi sınıfı ve emekçilerin, ilerici ve devrimci kuvvetlerin irade birliği ortaya muazzam bir güç çıkarmış, bu birleşik güç 1 Mayıs'ta rolünü oynamış, ertesinde de gündeme oturmuş, kendisini tartıştırmıştır. Bu gücün ortaya çıkmasında Taksim talebi ve hedefinin ana etken olduğu reddedilemez. Taksim dışında hiçbir yerin böyle birleştirici ve seferber edici gücü yoktur.

"İş bırakarak fabrika ve işyerlerinin önünde ya da yollara koyularak ve alanlara çıkarak gerçekleştirilen..", ".. örneklerin çoğaltılması..", ".. açıktır ki Taksim üzerinden süren 'restleşme'de, işçi ve emekçilerle örgütlerinin 'elini güçlendirici' de olurdu."(agy)

1 Mayıs sonrasındayız, eylem-çatışma-kutlama gerçekleşmiş ve Taksim'i anlamaya, analiz etmeye çalışıyoruz.

Taksim 'restleşme'sinde işçi ve emekçilerin 'elini güçlendirici' rüzgar hangi yönden esecek? Sınıf mücadelesi hangi rüzgarla yelkenlerini

şişirecek? Taksim'in sınıf mücadelesinde oynadığı role göre iki ayrı cevabı var bunun. Örneğin, İstanbul'un dört bir yanından işçiler, emekçiler, ezilenler on binler-yüzbinler halinde Taksim'de buluşsalardı ortaya çıkacak yüksek enerji işçi-emekçi hareketine nasıl bir itilim sağlardı, sınıf mücadelesini nasıl beslerdi? Doğru yanıt burada aramak gerekir! 2007 1 Mayıs'ının sınıf mücadelesine kazandırdığı gözle görülür itilim herhalde buna anlamlı bir yanıt oluşturmaktadır.

Somut bir an'dan, Taksim 1 Mayıs'ından söz ettiğimize göre “Fabrika, işyeri, sanayi siteleri, organize bölgeler, vb.de örgütlenmeyi esas alan bir tutum ve politik-örgütsel çizgi”nin kendiliğindenciliğin kutsandığı koşullarda kendi yelkenlerini dolduracak rüzgar bile estiremeyeceği açık değil mi?

Taksim talebi etrafında toplumun saflaştırılması,

haklı ve meşru bir talep için geniş bir toplumsal desteğin kazanılması, bununla birlikte sermaye sınıfının bir kesiminin tarafsızlaştırılması ve teşhiri Taksim üzerinde süren “restleşmede işçi ve emekçilerle örgütlerinin “elini güçlendir”en temel olgulardan birisidir.

Taksim talebi 2008 1 Mayıs'ına kadar işçi sınıfının ileri, öncü mücadeleciler kesimleri tarafından sahiplenilirken, artık sınıfın daha geniş kesimleri, ezilenlerin büyük bölümü sahipleniyor. Toplumun geri kalan geniş kesimince de desteklenen Taksim somutunda işçiler ve emekçiler toplumsal desteği arkalamış olmanın güveni ve buradan da almış olduğu güçle sürdürecekler sınıf mücadelesini; sınıf düşmanlarına ve sınıf mücadelesinin dinamizmini ve diyalektiğini anlamak istemeyenlere rağmen!...

Ezber Bozarken Ezber Yenilemek

Ahmet Kayacı

Ocak ayının başında Amed'e giden Başbakan Tayip Erdoğan, burada kurum temsilcileriyle yaptığı toplantıda, "Ne istiyorsunuz" sorusunu yöneltti. Baro Başkanından, "Kürt kimliğinin tanınması, anadilde eğitim" vb. cevabını aldı. Buna karşılık "Kürtçe eğitim hakkı verirsek, Çerkezler, Lazlar, Gürcüler de ister" mealinde yanıt verdi. Bu ifade, AKP ve Tayyip Erdoğan'ların Kürt ulusal sorununda nerede durduğunu da, konuya "büyük duyarlılığı"(!) da gösteriyor. Keza son birkaç aylık kararlar ve uygulamalar da imha ve inkar politikasında derinleştiği gerçeğini tartışmasız açığa çıkarmıştır. AKP ve Tayyip Erdoğan, Kürt ulusal sorununu çözmek bir yana, dini tarikatları harekete geçirip, "Hepimiz din kardeşiyiz" propagandasını yükseltiyor; yoksullara yardım adı altında Kürt insanını düşkünleştirme ve bu yolla ulusal hareketten uzaklaştırıp kendine, dolayısıyla rejime bağlama saldırısında pervasızlaşmanın örneklerini ortaya koyuyor.

T. Erdoğan'ın yukarıda aktardığımız sözlerine Ahmet Türk, DTP'nin meclis grup toplantısında şöyle cevap verdi: "Birileri, Türkiye'ye kendi isteğiyle bu topraklara yerleşmiş. Gürcüsü, Arnavut'u, Karadenizlisi, Lazı. Bunlar, kendisine tanınan hakları kullanmak üzere bu ülkede yaşayan azınlıklardır. Ama 15 milyon Kürt, 4 bin yıldan beri bu coğrafyada yaşayan, bu ülkenin geçmişinden günümüze kadar Türkiye Cumhuriyeti'nin temel taşlarından olan, iki halktan biridir... Azınlık hakları, grup hakları ayrıdır. Ama halkların hakları farklıdır."

Ahmet Türk'ün bu değerlendirmesindeki yanlışlıkları, sakatlıkları bir yana bırakırsak, esas olarak söylemek istediği nedir? İki ulus gerçeğidir. Yani bu coğrafyada bir tek ulus yok, iki ulus var: Kürt ve Türk ulusları. Başka ne diyor? Bu coğrafyada yaşayan ve ulusal kimliğe sahip olmayan ulusal azınlıklardan halklar vardır. Böylelikle ulusal azınlıkların talepleri ile ulusal hak taleplerinin bir ve aynı şey olmadığı gerçeği anlatılmaya çalışılıyor. Ulusal toprakları işgal edilmiş, ulusal ekonomisi dağıtılmış ve işgalcilerce ekonomik ilhakı da gerçekleştirilmiş, yani sömürgeleştirilmiş bir ulusun ulusal özgürlük talebi ve kapsamı diğerlerinden farklıdır. Bu farklılığı es geçmeden, ulusal azınlıkların kendi dillerinde eğitim dahil ulusal kimlikleriyle kendini ifade etme ve yaşama isteklerini desteklemek her tutarlı demokratın, ilerinin başat görevidir.

Anadolu, Ortadoğu ve başka coğrafyalarda binlerce yıl önce büyük topluluklar olarak yaşamış kimi halkların zamanla bir kavim veya ulus olma özelliğini (şu veya bu nedenle) yitirdikleri bir olgudur; savaşlar, kıyımlar ve sürgünlerin kimi ulusların ulusal varlığını sona erdirdiği bir gerçektir. Geriye dönüp bu tarihi düzeltmek olanaklı da değildir. Bugün toplumsal maddi gerçekliği bilimsel bir bakışla irdelemek ve haksızlıklara uğrayanların yanında saf tutarak haksıza, zorbaya, zalime karşı mücadele etmek, ona savaş açmak her erdemli, onurlu insanın görevidir. Günümüzde bu coğrafyada bir ulus oluşturmayan Laz, Çerkez,

Gürcü, Ermeni vb. ulusal toplulukların üzerindeki zorbalıklara karşı durmak; dillerini, kültürlerini geliştirme, kendi anadillerinde eğitim hakkı, yoğunlaştıkları yerlerde (örneğin Araplar) bölgesel özerklik dahil kendilerini ifade etme özgürlüğünü savunmak, sosyalistler için temel önemdedir.

Her türlü ulusal baskıya karşı tutum almak, bırakın sosyalist-komünist olmayı, tutarlı demokratlığın da temel ölçüsüdür. İster ezen ister ezilen ulusa mensup olsun, her tutarlı demokrat her türlü ulusal baskı ve zulme karşı tereddütsüz tavır alır, buna karşı mücadele eder.

Ahmet Türk, ulusal azınlıklar gerçeğini görse de, onların en doğal hak ve hukuktan mahrum edildiklerini vb. en tam biçimde ortaya koyamıyor. Ama ulusal azınlıkların varlığını ve kimi hakların onların da en doğal hakları olduğu gerçeğini yadsımadığını daha sonraki açıklamalarından biliyoruz.

Kürtler (Kuzey Kürtleri) emperyalist işgale karşı Türk burjuva ulusal güçleri ile birlikte hareket etmiştir. Ama Ahmet Türk'ün ileri sürdüğü gibi "T.C. kuruluşunun temel taşlarından biri olduğu" gerçek değildir. Çünkü bu Cumhuriyet, Kürt ulusunun ve diğer ulusal azınlıkların inkarı, "tek dil, tek millet, tek bayrak, tek devlet" temelleri üzerine kurulmuştur. Ne Kürtler, ne herhangi bir ulusal azınlık Cumhuriyetin "temel taşlarından" biri değildir ve olmamışlardır. Lozan antlaşmasıyla "Hıristiyan ve Musevi inancına sahip" ulusal toplulukların resmen "azınlık" olarak kabul edilmesi dışında diğer azınlıkların ulusal kimlikleri tanınmadığı gibi, herhangi bir hak da tanınmış değil. Türk kimliği dayatmasına maruz kalmışlar ve Türkleştirilerek asimile edilmişlerdir. Asimilasyon çabası o günlerden bu günlere egemenlerin temel politikalarından biridir. Lozan'da azınlık olarak tanınan halklara karşı ırkçı, faşist baskı, saldırı, katliam vb. bütün bir Cumhuriyet dönemi devam ettiği gibi, bugün de tüm hızıyla sürmektedir.

Bizim daha fazla önemseydiğimiz Ahmet Türk'ün bu konuşmasından hareketle, "Kürt milliyetçiliğine"(!) karşı hemen harekete geçen burjuva liberal 'aydın'-yazar çevrelerinin sergilediği tutumdur. Bunlardan biri Ahmet İnsel, ne diyor:

"Halk tabirinin ortak etnik veya dinsel bir

kimliğe sahip topluluklar için kullanılmaya başlanmasıyla içinden çıkılmaz bir milliyetçilik girdabına sokarız. Türk halkı gibi bir tabirin içerdiği Türk milliyetçiliği vurgusunu, Türk ve Kürt halkları tabiriyle aşmış değil, sadece pekiştirmiş oluruz. Bunu yıllardan beri bir avuç milliyetçilik karşıtı insan dile getirmeye çalışıyor. Spor olsun diye veya bazılarının iddia ettiği gibi, geçmişteki kuyruk acılarının öcünü almak için falan değil, Türkiye toplumunun barış içinde beraberliğine karşı en büyük tehdidin milliyetçiliklerden geldiğini bildikleri için bunu dile getirmeye çalışıyorlar"mış(!) (13 Ocak'08- Radikal İki)

H. Gökhan Özgün ise Radikal gazetesindeki köşesinde, "Bir Kürt'le, aslında Türk'le hesaplaşma" başlıklı yazısında yüksek perdeden şunları döktürüyordu:

"Başbakanımız bu sözleri sarf ederken karşısında demokrasi talep eden bir mazlum halk varsayıyordu. Onları aynı eski köşeye sıkıştırmayı hesaplıyordu. Ama gelin görün ki, karşısında mazlum Kürt yerine, zalimliğe talip Ahmet Türk'ü buldu. Ve Türk milliyetçiliğinin eski teranesi Kürt milliyetçiliğinin yeni teranesine yol verdi."

Benzer içerikte yazılarıyla Ali Bayramoğlu, Baskın Oran ve daha birçok aydın, yazar çeşitli zamanlarda bu saldırıya katıldılar. Ali Bayramoğlu, Kürtlerin, "Bireysel kimlik, kültür" vb.yi yeterli bulmayarak yükselttiği "Kolektif kimliklerinin tanınması" taleplerini "hayalcilik" olarak tanımladı. Baskın Oran ise DTP'nin meclis grubu toplantısına çeşitli aydınlar, yazarlar ile birlikte, "DTP ile dayanışmak" için katıldığı gün, kürsüde, ulusal demokratik hakları için mücadele eden DTP'li milletvekilleri ve dinleyenlerin gözlerine baka baka, "Biz sizi aynı zamanda Kürt milliyetçiliğine karşı korumak için buradayız" diyordu. Yani, Kürt ulusunun özgürlüğünü, ulusal kimliğini isteyen ve bundan dolayı faşizmin her türlü saldırı, linç ve zorbalığına uğrayan "Kürt milliyetçileri"ni kendi kendilerinden korumaya geldiklerini söyleyecek kadar rotasını şaşırıyordu.

Bu adlarının saydığımız ve saymadığımız baylar ne hikmetse Ahmet Türk'e diğer ulusal toplulukların haklarını "savunmadı" diye saldırıya geçerken, Kürt ulusunun ulusal varlığını inkarda birbirleriyle yarışıyorlar; keza

ulusal özgürlükleri için büyük bedellerle yürüttükleri savaşıma “terör” demagojisiyle saldırıyorlar. Kürt ulusunun en masumane taleplerine büyük bir zorbalıkla saldıran, inkar ve imhada hiçbir sınır tanımayan sömürgeci faşist devleti yer yer kutsayan tavırlar bile sergiliyorlar.

Kürtlerin bu topraklarda 4 bin yıldır yaşadığı bir gerçek değil mi? Evet öyle. Tüm bu tarih boyunca oluşmuş ortak ruhi şekillenme, dil birliği, ortak bir toprak parçası üstünde yaşama ve özellikle 19. yy’ın ikinci yarısından itibaren ve 20.yy’da devam eden ve gelişen iktisadi ilişkiler ve daha da gelişmesinin baskı ve sömürgeleştirmeyle engellenmesi inkar edilebilir mi? Peki bütün ulusların olduğu gibi Kürt ulusunun da kendi kaderini tayin etme hakkına sahip olması neden sizi “ürkütüyor”? Bugün sömürgeci boyunduruk altında olan ve on yıllardır bu boyunduruğu parçalama mücadelesi veren ezilen Kürt ulusunun “milliyetçiliği” ile egemen sömürgeci bir ulusun milliyetçiliği nasıl oluyor da aynı biçimde “tehlikeli” bulunuyor ve “mahkum edilmesi” öneriliyor? Bunun anlamı nedir? Egemen ulusun ayrıcalıkların koruma ve kollama değil midir?!

Ne diyor H. Gökhan Özgün: “İki milliyetçilik olsa olsa ortalığı yağmalayıp ganimet paylaşabilir. İki milliyetçiliğin kurup kurabileceği ortaklık budur.” (agy) Görüldüğü gibi yazar, Kürt halkının ulusal kimliğinin tanınması, Kürtlerin bu topraklardaki iki ulustan biri olduğu gerçeğinin kabul edilmesi çağrısına büyük bir tahammülsüzlükle saldırıyor. Bu istemi egemen-sömürgeci milliyetçilikle özdeşleştirerek büyük bir cehalet sergiliyor. Yıllardır ulusal özgürlükleri her yol ve yöntemle bastırılmış bir ulusun, ulusal kimliğinin kabul edilmesini istemek (bunun için mücadele ediyor aynı zamanda Kürtler) neden, nasıl egemen olan ulusun milliyetçiliğinin “ortalığı yağmalayıp ganimeti paylaşma”sına ortak oluyor? Bu, ulusal özgürlüğünü ve haklarını isteyen mazlum bir halka karşı yapılmış en mesnetsiz saldırılardan biri değil mi?

Bakın, aynı kulvarda yüzen Ahmet İnel neler söylüyor: “Bir yerine iki milliyetçiliğin beraberliğinde oluşan bir siyasi yapı, özgürleşme açısından bir kazanım mıdır? ... Böyle bir birliktelik, ancak bir üçüncüye, bir ‘ötekine’ karşı kenetlenerek varlığını devam

ettirecektir.”(agy) Bu yaklaşımla ezilen ulus milliyetçiliği (ulusalcılığı) ile ezen ulus milliyetçiliğini eşitliyor; bir ve aynı düzeyde kötü şeyler olarak gösteriyor. Kürtlerin her vesileyle bu farklı biçimlerde dile getirdiği ve savunduğu nedir? Bu coğrafyada bir değil iki ulus olduğu gerçeğidir. Bu nesnel bir olgu mu? Evet. Peki, bunun kabul ettirilmesinin anlamı nedir? “Tek millet, tek dil, tek ulus” dayatmasının, egemen ulusun ulusal inkâr politikasının boşa çıkartılması ve sömürgeci devleti temelden sarsması anlamına gelmiyor mu? Kesinlikle geliyor. Ezilen ulus milliyetçiliğinin, Kürt halk yığınlarını politikaya çeken, zincirlerini kırmalarını sağlayan, demokratik bir içeriği varken, Türk ezen ulus milliyetçiliğinin içeriği bunun tam tersi, baskıcı, anti-demokratik değil mi? Bu ikisi arasına nasıl eşit işareti konabilir? Peki, bu sarsıntıdan sonra oluşacak yeni bir devlet veya devletlerde egemen olan iki ulustan milliyetçileri içeride diğer ulusal azınlıklara ve diğer uluslara karşı “kenetlenerek” mi varlığını devam ettirecektir? İnel de bilir ki, ulusal boyunduruktan kurtuluş meşru, hedefine bağlı olarak ilerici ve kimi zaman düpedüz devrimci bir eylemdir. Aynı devlet içinde iki ulustan halkların ortak oluşturacağı veya iki ayrı devletin federal birlikteliğinde oluşacak bir yapı, ulusların ve ulusal azınlıkların esasta özgür-demokratik bir ortama kavuştukları anlamına gelir. Sömürgeci, asimilasyoncu ezen ulus ve ulusal azınlıklar üzerindeki baskısına ve egemenliğine son verildiği durum ilerici, demokratik, devrimci bir gelişimi ifade eder. Yeni gelişen durumda da ulusal özgürlük mücadelesinin önderliğini elinde bulunduran sınıf-sınıflar doğal ve kaçınılmaz olarak kendi iktidarlarını kuracaklardır.

Şu an sömürgeci faşist Türk devleti hangi sınıfın, hangi katmanlarının elindedir? İşbirlikçi tekeli burjuvazinin, büyük toprak sahiplerinin, yüksek bürokrasinin, generallerin. Doğaldır ki bu devlet, egemen sınıfın çıkarları için, diğer ulus ve ulusal azınlıkları olduğu gibi Türk işçi ve emekçileri üzerinde de bir zor, zorbalık aracıdır. Türk işçi ve emekçilerinin sınıfsal düşmanıdır. Ayrıca “Başka bir ulusu ezen bir ulusun özgür olmadığı” gerçeğini biliriz, anlatırız.

Ulusal soruna bakış ve ulusal savaşım

karşısında alınan tutum, her parti ve kişinin gerçek niteliğini gösterir. Bugün emperyalizme ve onun işbirlikçilerine karşı mücadele yürüten ezilen ulus ve ulusal azınlıkların savaşımına kayıtsız koşulsuz destek vermeyenler -hangi sıfatla karşımıza çıkarlarsa çıksınlar- gerçek birer sosyal-sömürgeci, sosyal-şovendirler ve burjuvazinin yordakçısı olarak adlandırılmayı hak ederler.

Biz sosyalistler, emperyalizm ve onun temel dayanağı, işbirlikçisi gericilerin, zorbalının ulusları ve halkları köleleştirme saldırısına, sömürü ve talanına karşı gelişen her mücadeleyi, direnişi ve savaşımı kayıtsız koşulsuz destekleriz, selamlarız. Bunu, halkların özgürlüğü ve kurtuluşu için olmazsa olmaz görürüz.

Lenin, Marx ve Engels'in "Polonya'nın bağımsızlığı" ile ilgili tutumlarını şöyle aktarır: "Bilindiği gibi Karl Marx ve Friedrich Engels, Polonya'nın bağımsızlık talebini aktif olarak desteklemenin, tüm Batı Avrupa demokrasisinin ve her şeyden önce sosyal demokrasinin mutlak görevi olduğu görüşündeydiler." (Ulusal Politika ve Proleter Enternasyonalizm Sorunları -s.97)

Marks ve Engels, İngilizlerin egemenliği altında olan İrlanda'nın özgürlük mücadelesini desteklemenin önemini her fırsatta vurgular. İrlanda'nın özgürlüğünün aynı zamanda İngiliz işçilerinin özgürlüğü demek olduğunu işaret ederler.

Yine biliyoruz ki, ezilen bir ulusun ayrılma hakkını kayıtsız koşulsuz savunmayan, propaganda etmeyenler ne enternasyonalisttirler, ne de özgürlük savunucuları. Olsa olsa egemen sömürgeci ulusun safında yer almış sosyal şovenlerdir.

Biz sosyalistler, kapitalist gelişmenin bu tarihsel aşamasında ortaya çıkan iki yanı dikkate alırız. Birincisi, işçilerin ulusal çitleri aşarak her düzeyde ortak örgütlenmesini ve savaşımını tavizsiz savunuruz. Bir yanda her türlü ulusal ayrımcılığa hak eşitsizliğine karşı kararlı tutum almak, diğer yandan "uluslar arasında çok çeşitli ilişkilerin gelişimi ve yoğunlaşması, ulusal çitlerin yerle bir edilmesi sermayenin tüm olarak ekonomik yaşamda, politikanın, bilimin vs. uluslararası birliğinin yaratılmasını" (Lenin) savunuruz.

Marksizm, milliyetçilik ve liberal düşmanlık

Marksizm, milliyetçilikle bağdaşmaz. Ancak burjuva toplumda milliyet gerçeğini de yadsımaz. Bir yanda bu milliyetçilik ile kendi arasına kalın çizgi çekerken, diğer yanda bu "milliyetçi" hareketler içinde emperyalistlerin ve işbirlikçilerinin zorbalığına ve sömürgeciliğine karşı mücadele eden ilerici olanı destekleme görev ve sorumluluğundan kaçmaz.

Ahmet İnel, H. Gökhan, Baskın Oran, Ali Bayramoğlu ve benzeri bazı yazarlar, ABD'nin bölgedeki en büyük destekçisi olan sömürgeci faşist Türk devletine karşı silahlı savaşım yürüten Kürt gerillasına saldırmakta Taha Akyol, Hasan Celal Güzel, Ertuğrul Özkök, Güneri Cıvaoğlu, Güler Kömürçü'den geri kalmıyorlar. Ayrıca silahsız Kürt ulusal demokratik hareketinin ulusal-demokratik talepleri için mücadele etmesini "milliyetçilik" diye küçümseme, aşağılama, değersizleştirme saldırısında birbirleriyle yarışıyorlar. Bu söylemlerle küçük burjuva reformcu, burjuva liberal 'aydın' ve yazarlar objektif olarak neye, kime hizmet ediyorlar?

Lenin, ezilen, sömürge bir ulusun, kendi kaderini tayin etme hakkını yadsıyanların kime hizmet ettiklerine şöyle yanıt veriyor: "Ancak kendi kaderini tayin ve ayrılma (abç) hakkının yadsınması, pratikte zorunlu olarak egemen ulusun ayrıcalıklarının desteklenmesi anlamına gelmektedir."

Lenin, iki halkın bilinçli gönüllü birliğini savunur. Proletaryanın ve insanlığın kurtuluşuna giden yolun da bu bilinçli ve gönüllü birliktelikten geçtiğinin altını defalarca çizer. Gönülsüz ve zorla bir evliliğe (birlikteliğe) kesin kes karşı durur.

Marx, Engels ve Lenin, ezilen ulusların "burjuva milliyetçiliği"ni hiçbir zaman ezen ulusun burjuva milliyetçiliğiyle bir ve aynı görmez. "Ezilen bir ulusun burjuva milliyetçiliği, baskıya karşı yönelen genel demokratik bir içeriğe sahiptir ve biz bu içeriği kayıtsız şartsız destekleriz" diyor, Lenin. Bizler, Kürt ve Türk coğrafyasının komünist devrimcileri de Lenin'in bu saptamasına sonuna kadar katılıyoruz.

Lenin bununla yetinmiyor, daha çarpıcı bir şey de söylüyor:

“ (...) Nasıl ki, insanlık sınıfları ortadan kaldırmaya ancak ezilen sınıfların diktatörlüğünün geçiş dönemiyle ulaşabilirse, ulusların kaçınılmaz kaynaşmasına da tam kurtuluş, yani bütün ezilen ulusların ayrılma özgürlüğü geçiş dönemiyle ulaşabilecektir.”

Lenin ve Marksistler bunu kendi canları böyle istediği için önermiyor. Tarihsel olarak uluslar arasında oluşan güvensizliğin giderilmesinin yegane sağlıklı yolunun bu olduğu gerçeğinin bilmeleri, onları bu tavrı almaya götürüyor. Ezilen ulusun halkının ezen ulusun halkına güven duymasının en olmazsa olmazı, ezen ulus halkının ezilen ulusun ayrılma, yani devlet kurma hakkını tereddütsüz ve şartsız desteklemesidir. Aksi durumda ezilen ulusa güven veremez, onu insanlığın kurtuluşu için kendi yanına çekemez.

A. İnel, G. Özgün, B. Oran vd. kafadarlar bırakın Kürt ulusunun kaderini tayin hakkını, ulusal varlığına bile tahammül edemiyorlar; ulusal kimliği ve varlığı faşist Türk devleti tarafından inkar edilen, imha saldırısıyla yok edilmeye çalışılan bir ulusun en meşru, en haklı savaşımına “milliyetçilik” diyerek saldırmayı tercih ediyorlar. Şu bir gerçek ki, Kürt ulusunun özgürlük savaşımının başarıya ulaşması, Türk halkının da özgürlüğünü kazanmasına yardımcı olur.

Son olarak eski T.C Başbakanlarından B. Ecevit’in arşivinden çıkan ve 1960’ın ilk yıllarında DPT ve darbeci generallerin hazırladığı, Kürtlerin asimilasyonu için yerlerinden yurtlarından edilmesi planından da gördüğümüz gibi, bu ulusun ulusal kimliği ve ulusal varlığı her dönem büyük bir zorbalıkla, terörle karşı karşıya oldu. Bugün de inkar ve imha politikası tüm hızıyla sürüyor. Bu saldırı ve zorbalık Kuzey Kürdistan’la da sınırlı kalmamış, kalmıyor. Kürdistan’ın diğer parçalarına yönelik de sürdü ve sürüyor. Böylesine kapsamlı bir imha ve inkar politikasına karşı büyük acılar pahasına direnen, savaşan Kürt halkının en küçüğünden en büyüğüne her demokratik istemini “koşulsuz, şartsız” desteklemek her onurlu, ilerici, demokrat insanın olmazsa olmaz görevidir.

Peki, yukarıda adlarını saydığımız baylar ne yapıyor? Onlar, Kürtler, “Bizim bir vatanımız var, bir dilimiz var, yani bir ulusu ulus yapan özelliklere sahibiz”, “Bizi herhangi bir ulusal

azınlık, göçmen olarak nitelemeyin” dediğinde hemen hepsi yerlerinden fırlayıp, “Kürt milliyetçiliği eşittir Türk milliyetçiliği. Bir zalim yerine iki zalim” vb. diyerek saldırıya geçiyorlar. Kürtlerin ulusal-demokratik istemlerini sahiplenmek bir yana, onların bu meşru istemlerini görmezden gelerek gündeme gelmemesi gerektiğini savunarak, böylelikle onlara karşı konumlanıp Kürt ulusal varlığına saldırarak, objektif olarak ezen ulus sömürgecilerin yanında saf alıyorlar. Kürt ulusal direnişine faşist kaleşörlerle birlikte lanetler yağdırıp, her türlü silahlı eylemi “kör terör” vs. diye niteleyerek nesnel olarak Kürtlerin ulusal inkar ve imhasına destek vermiş oluyorlar. Elbette bu liberal “solcuların Kürtlere karşı savaştan yana, onların imhasını arzulayan gözü dönmüş saldırganlar olduğunu iddia etmiyoruz. Ama onlar, “barış” derken teslimiyeti öneriyor, ulusal varlığı bireysel haklara ikame etmeyi tavsiye ediyor ve silahlı mücadele yürütenlerin devletçe ezilmesini meşru sayıyor. Zulme, sömürgeciliğe karşı direnmek meşru değil ama zalimce ezilmek meşru sayılıyor. İşte liberal “sol”culuk. İşte nesnel olarak ulusal inkar ve imha destekçiliği! Ama bu her zaman salt “nesnel” bir durum olarak kalmıyor ve kolayca “öznelleşiyor. Baskın Oran, Güney Kürdistan’a operasyonu, Kürt gerillasının imhasını Türk ırkçı, faşist kitlelerin “içini soğutmak için zorunlu” görece kadar düşmanlaşabiliyor. Ezber bozmak dediği; aynı ezberde cümlelerin yerini değiştirmekten ibaret kalıyor.

Tüm bu tavırlarla Baskın Oran ve diğerleri, ne derlerse desinler, uluslararası sermayenin ve onların işbirlikçisi sömürgeci faşist Türk devletinin çıkarlarına hizmet etmiş olmuyorlar mı? Nasıl ki I. Dünya Savaşı’nda kendi burjuvalarının bütçelerini onaylayıp, “vatan savunması” adı altında emperyalist yağma savaşını destekleyen II. Enternasyonal partileri dünya proletaryası ve ezilen halklarına karşı en büyük ihaneti gerçekleştirdiler ise, bugün faşist Türk burjuva devletine tam cepheden tutum almayan, onun işgal ve ilhakını “meşru” gören, kirli, saldırgan, imha politikalarını “doğal” gören bu baylara ne demeli?

Lenin’in 1900’lerin ilk çeyreğinde söylediği şu sözler bugün için tüm canlılığını ve geçerliliğini koruyor:

“(...) Ulusal gurur duygusuyla doluyuz, çünkü

büyük Rus ulusu keza devrimci bir sınıf ortaya çıkarmış, keza, insanlığa sadece büyük pogromları, darağaçları ve işkence tezgahları, büyük kıtlıklar ve papazların, çarların, çiftlik sahiplerin ve kapitalistlerin önünde büyük dalkavukluk değil, özgürlük ve sosyalizm için mücadelenin büyük örneklerini verecek durumda olduğunu kanıtlamıştır.

(...) kimse köle olarak doğduğundan dolayı suçlu değildir; fakat, sadece tüm özgürlük çabalarına yabancı olmakla kalmayıp, üstelik kendi köleliğini bir de haklı ve şirin gösteren (örneğin Polonya'nın, Ukrayna'nın vs. boğazlanmasını "Büyük Rusların anavatan savunması" olarak niteleyen) bir köle -böyle bir köle, haklı bir öfke, aşağılama ve tiksinti duyusuna yol açan bir sefil ve bir alçaktır.

'Başka hakları ezen bir ulus özgür olamaz' diyorlardı, 19. yüzyılın tutarlı demokrasisinin en büyük temsilcileri, devrimci proletaryanın öğretmenleri haline gelmiş olan Marx ve Engels. Ve ulusal gurur duygusuyla dolu olan bir Büyük Rus işçileri, ne pahasına olursa olsun, komşularıyla ilişkilerini bir ulusu onursuzlaştıran derebeyi ayrıcalıklar ilkesi

üzerinde değil, insani eşitlik ilkesi üzerinde inşa eden özgür ve bağımsız, egemen, demokratik, cumhuriyetçi, gururlu bir Büyük Rusya istiyoruz. (...) Büyük Ruslar ancak her savaşta Çarlığın yenilgisini isteyerek 'anavatanı savunabilirler' -bu Büyük Rusya nüfusunun onda dokuzu için ehven-i şerdir; çünkü Çarlık nüfusun bu onda dokuzunu sadece ekonomik ve politik olarak ezmekle kalmıyor, aynı zamanda yabancı halkları ezmeye ve bu alçaklığı, ikiyüzlülüğü, sözümona yurtsever safsatalarla maskeleyerek çalışarak onları demoralize ediyor, aşağılıyor, onursuzlaştırıyor ve kepaze ediyor."

("Büyük Rusların Ulusal Gururu Üzerine" makalesi, Ulusal Politika ve Proleter Enternasyonalizmi- Lenin)

"Büyük Rus işçisi, Büyük Rusya" yerine "Türk işçisi ve Türkiye", "Çarlık" yerine "faşist diktatörlük" yazıp alıntıyı bir de böyle okuyun. Sosyalistlerin bakış açısıdır karşınızdaki olan. Okuyun "Liberal baylar", okuyun. Belki içinde debelendiğiniz vahim durumu, düştüğünüz çukuru daha iyi anlarsınız.

Ulusal Sorunda TKP Revizyonizmi

Sosyalist İktidar Partisi (SİP) kökenli kadroların kurduğu TKP, Ocak 2007 tarihli 8. Kongresinde sosyal-şovenizmi çizgileştirmişti.(1) Ezilen Kürt ulusuyla Türk burjuva sömürgeciliği arasındaki mücadelenin giderek tırmandığı, aradan geçen bir buçuk yıllık dönemde, bu çizgi kendi mantiki sonuçlarına doğru ilerledi.

Ezilen Kürt ulusunun kaderini tayin etme, ayrı devlet kurma hakkını tanımak yerine, tersine bu hakka karşı açıktan tavır alan ve sorunu “ABD ülkemizi bölüyor” görüşü açısı içinde ele alan TKP, kategorik olarak devlet iktidarının yanında, Kürt ulusal hareketinin karşısında yer aldı.

Gelenek Dergisi'nin Şubat 2008 tarihli sayısı, bu çizgiyi teorik bir çerçeveye oturtuyor. “Bir Emekçi Sorunu olarak Kürt Sorunu” başlıklı dergi, ulusal sorunda Marksizmle savaşıyor, ulusal soruna dair Marksist-Leninist çizgiyi açıkça ve kasıtlı olarak tahrif ediyor. Marksizmi bu bakımdan “gözden geçiriyor”. Düpedüz, revize ediyor.

Gelenek Dergisi; ulusların kaderlerini tayin hakkı, gönüllü/köleci birlik, ezen/ezilen ulus gibi, ulusal sorunda Marksist görüş açısının temel kavramlarını açıkça terk ediyor. Bunların yerine sınırların değişmemesi, ayrılığa karşı mücadele, ülkelerin birliğinin korunması, emperyalistler ülkemizi bölüyor, emperyalistler Türkiye Cumhuriyetini tasfiye ediyor gibi Kemalist terminolojiyi ikame ediyor.

Kemalist resmi teze göre; ulusal bir sorun olarak Kürt sorunu yoktur, ekonomik bir sorun olarak az gelişmişlik sorunu vardır.

TKP'nin ‘yeni’ teorik açılımına göre ise, Kürt sorunu yoktur, emek sorunu vardır! Kürt

emekçilerinin ise, omuzlarında Türk emekçilerinden ayrı, özel ve özgün bir baskı ve sömürü boyunduruğu yoktur.

TKP'nin sol Kemalist tezinde, resmi ideolojinin “Vatanın birliği ve bölünmez bütünlüğü” kavramı, “İşçi sınıfının birliği ve bütünlüğü” adına savunuluyor! Lenin'in, farklı uluslardan işçi sınıfının en güçlü birliğinin ancak ulusların kaderlerini tayin hakkıyla mümkün olacağı ilkesi ise açıktan reddediliyor.

Ulusal sorunda Leninizm ve Kemalizm

Lenin'in ulusal soruna yaklaşımı, karartılmayacak kadar açık ve berraktır. TKP revizyonistleri, Lenin'in “Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı” (UKKTH) ilkesini tavizsiz savunmasını, bir kalem hamlesiyle boşa düşürmeye çalışıyorlar. Onlara göre, bu bir ilke değil, bir taktikti! Bu ‘taktik’, Ekim Devrimi'nin açtığı ve işçi sınıfı tarafından belirlenen dönemde geçerliydi. 1989-91 gerici olaylarıyla Doğu Avrupa'da ve Sovyetler Birliği'ndeki rejimlerin yıkılışının ardından ise geçerliliğini yitirdi.

Gelenek yazarlarının dilinden aktaracak olursak; “Bir zamanlar, sosyalist ülkeler ve burjuvazinin egemenliği altındaki ülkelerdeki işçi sınıfı hareketlerinin yanına, dünya çapındaki devrimci mücadelenin üçüncü bir halkası olarak ikircimsiz kaydettiğimiz ulusal hareketler, ilk halkanın kaybıyla beraber emperyalizmin elinde önemli bir silah haline geldi.” (Özgür Şen)(2)

“Ulusal hareketler için üç tarihsel dönem belirlemek mümkündür: i) burjuva devrimler çağı ii) sosyalizm çağı (1917-1991) ve iii) sosyalizmin çöküşünden günümüze uzanan ve

henüz kapanmamış olan dönem.” (Metin Çulhaoğlu)

“Çağımızda ‘yeni’ devletler, emperyalizmin projelerine yerleşiyorlar, bunun neredeyse istisnası yok.” (Kemal Okuyan)

“UKKTH’nın bir gönüllü birlikte yaşama/zoraki birlikte yaşama denklemine indirgenmesi oldukça yanlıştır. Böyle bir kararın halklar tarafından bağımsız bir şekilde verileceğini düşünmek kadar safça bir düşünce olamaz. ... Bugün, ezilen ulus milliyetçiliği, emperyalizmin kanatları altında hiçbir şekilde hoşgörülemez bir yapı sergilemektedir.” (Özgür Şen)

“Aydemir Güler, bugünkü durumda yeni devletlerin ortaya çıkışının eskisi gibi geç kalmış ulusların bağımsızlaşması değil tersine sömürgeleşme anlamına geldiğini söyledi.

Marksist bir öznenin değişen dünya koşulları karşısında sabit tutması gereken temel ilkesinin işçi sınıfı çıkarları olduğunu kaydeden Güler, ‘Ulusların kendi kaderini tayin hakkı’ gibi, bir dönem sola kazandıran ancak Sovyetler’in dağılması sonrası anti-emperyalist zeminin kaybedilmesi ile bu karakterini yitiren bir ilkeye körü körüne bağlı kalınmayacağını söyledi. Güler ayrıca, solun bir dönem olumlu anlamlar çıkarmaya alışkın olduğu sınır değişikliklerinin, bugün tümüyle karşıya alınması gerektiğini savundu.”(3)

“Ayrılma hakkının kullanılması değil, tanınması dahi, abesleşmiştir. ... Samimi olarak ‘birlik’ demek yetmez, açılan kapağı, yani Kürt insanına ‘ayrı’ olma fikrini cazipleştiren nedenleri ortadan kaldırmak gerekir.” (Kemal Okuyan, abç.)

Dolayısıyla:

UKKTH 1917-1990 dönemi (‘sosyalizm çağı’!) için geçerliydi, artık geçersizdir.

Günümüzde her yeni devlet emperyalizmin işbirlikçisi olur.

Günümüzde ezilen ulus milliyetçiliği emperyalizmin kanatları altındadır.

Tüm ulusal hareketler gericidir.

Her türlü sınır değişikliği gericidir.

Ayrılma hakkı reddedilmeli, ayrılma fikrine karşı mücadele edilmelidir.

Bu çerçevenin, Lenin’in ulusal sorundaki bütün tezlerinin çiğnenmesi, Marksizm-Leninizmin revize edilmesi anlamına geldiği açıktır.

Öncelikle, Lenin, “Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı Üzerine” ünlü tezlerini tam da emperyalizmin koyu karanlığının hüküm sürdüğü yıllarda ortaya koymuştur. Yani sorun ne Ekim Devrimi’nin ardından, “sola kazandırması” vb. gibi faydacılığın görüş açısından ortaya konmuştur; ne de 1917 öncesi dönem “burjuva devrimleri” çağına aittir! Burjuva devrimleri çağı 19. yüzyılın ortalarında kapanmıştır. 20. yüzyıla birlikte tekelci kapitalizm/emperyalizm ve proleter devrimleri çağı açılmıştır. Lenin, emperyalizmin ortaya çıkışıyla tırmanan ulusal baskı karşısında komünistlerin görevlerini formüle etmiştir. Dolayısıyla Lenin, emperyalizm ve proleter devrimleri çağında ulusal sorunla ilgilidir. Onun analizleri ve formüle ettiği görevler, emperyalizmin varlığını koruduğu ve emperyalist küreselleşmenin ulusal baskıyı daha da vahşileştirdiği günümüzde de tümüyle geçerlidir.

Lenin, tam da ezilen ulusların hareketlerinin rakip emperyalist bloklarca birbirine karşı kullanılmak istendiği bir dönemde, 1910’ların ilk yarısında bu tezleri ortaya koymuş ve uluslararası sosyalist hareket içinde egemen kılmaya çalışmıştır. Lenin’in bu noktadaki fikri açıktır:

“Nasıl ki, örneğin Latin ülkelerde olduğu gibi cumhuriyetçi sloganların halkın aldatılması ve malî soygun amacıyla burjuvazi tarafından kullanılması durumları, sosyal-demokratların (komünistlerin, bn.) cumhuriyetçiliklerinden vazgeçmeleri için bir neden olamazsa, aynı şekilde bir emperyalist devlete karşı ulusal kurtuluş savaşımından, bazı durumlarda bir başka ‘büyük’ devlet tarafından, aynı ölçüde emperyalist amaçları için yararlanılması hali de, sosyal-demokratların, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını reddetmelerine neden olamaz.” (4)

Hatta öyle ki, Lenin’in eserleri incelendiğinde, Lenin’e ve RSDİP (Bolşevik) programının ulusların kaderlerini tayin hakkı maddesine itiraz yöneltenlerin, tam da bugün TKP revizyonistlerinin yaptığı gibi, emperyalizmin gücünü gerekçe gösterdikleri, bu koşullarda kurulacak devletlerin emperyalizmin şu ya da

bu gücünün kanadının altında doğacağını öne sürdükleri vb. görülür. Lenin'in bu kof tezlere verdiği yanıtlar, tümüyle Türkçe'ye çevrilmiştir, bu bakımdan özellikle "Emperyalist Ekonomizm" kitabı incelenmeye değer.

Yani TKP'nin bugünkü tezleri, bizzat Lenin'in ideolojik mücadele hedefindeki sosyal-şovenlerin pespaye, antika tezleridir. Uluslararası sosyalist hareketin tarihi içinde bu tezler, II. Enternasyonal oportünizminin yaklaşımlarına denk düşer.

Emperyalizmin hâkimiyeti ve tek kutuplu dünya koşullarında ulusların kaderlerini tayin hakkı talebinin geçersizleştiğini savunmak, emperyalizmin gücü karşısında diz çökmekten, proleter devrime ihanetten, ezilen ulusların haklı davalarına sırt dönmekten başka bir anlama gelmez. Tabii ki, Lenin'in dediği gibi, "Emperyalist sistemde, yalnızca ulusların kaderlerini tayin hakkı değil, siyasal demokrasinin tüm istemleri ancak kısmen 'gerçekleştirilebilir', ve o da ancak çarpıtılmış bir biçimde ve istisnai durumlarda (örneğin Norveç'in 1905'te İsveç'ten ayrılmasında olduğu gibi)."(5)

Ancak buradan ezilen ulusların, esir-köleleştirilmiş ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının geçersizleştiği sonucunu çıkarılamaz; tersine bu talebin öncelikle komünistler tarafından, emperyalizmi yerle bir edecek proleter devrimin öncüleri tarafından savunulması gerektiği sonucu çıkar.

Bazı ulusal hareketlerin burjuva önderliğinin ulusal dargörürlüğe batması, emperyalizmin siyasetine alet olması, ulusların kaderini tayin hakkını geçersizleştirmez. Nasıl ki ABD'nin "demokrasi götürme" safataları komünistleri politik özgürlük savaşımının bayraktarı olmaktan alıkoyamazsa, emperyalizmin bazı ulusları kandırma girişimleri de komünistlerin ulusal kurtuluş mücadelelerine sırt dönmelerine neden olamaz.

Tersine, bu halklara, özelde de bu halkların işçi ve emekçi sınıflarına şunu söylemelidir komünistler: Ulusal baskıya karşı savaşmada özgücünüze dayanın, kardeş bölge halklarıyla işbirliğine yönelin, emperyalizmden medet ummayın, dar ulusalcılıktan ve bölge halklarına düşmanlıktan sakının. Burjuva sınıflarınızın peşinden bölgesel emperyalist/tekelci birliklere

(AB vb.) değil, emekçi sınıfların iradesiyle bölgesel demokratik ve sosyalist federasyonlara yönelin. Ama komünistlerin ezilen bir ulusa asla söylemeyecekleri şey, mevcut ulusal boyunduruk, zorunlu birlik koşullarını kabul etmelerini istemektir. TKP ise, bu ezilen uluslara Sırp, Arap, Türk vb. ezen ulus milliyetçiliğini desteklemeyi öğütüyor!

Ezilen ulusların başkaldırılarına sırt dönenler, ezen ulus milliyetçiliğinin "sol"dan payandalığını yapmakla kalmazlar, aynı zamanda ezilen ulus kitleleri arasında güvensizlik ve önyargı tohumları ekerler. Halkları bölmek ve aralarındaki güvensizlikten faydalanmak stratejisini izleyen emperyalizme bundan büyük bir hizmet de olamaz!

Burada TKP'li teorisyenlerin tahrif etmeye çalıştıkları Lenin'in ulusal sorun konusundaki tezlerini anımsatmayı bir görev biliyoruz. Böylece TKP'nin Kemalist tezleriyle Marksizm Leninizm arasındaki taban tabana zıtlık açıkça görülecektir.

a) Kemal Okuyan'ın "tanınması dahi abesleşmiştir" dediği ulusların kaderini tayin etme, ayrılma, ayrı devlet kurma hakkı için Lenin şunu söyler:

"Biz ulusların birleşip kaynaşmasından yanayız; ne var ki, ayrılma özgürlüğü olmaksızın, zora dayalı birlikten ve ilhaktan gönüllü birliğe geçilemez. ... Ayrılma özgürlüğünün yadsınması, teorik bakımdan başından sonuna yanlıştır, pratik bakımdan da ezen ulusların şovenistlerine köle olmaya varır."(6)

"Nasıl burjuva toplumda, burjuva evliliğinin üzerinde yükseldiği ayrıcalıkların ve satın alınabilirliğin savunucuları boşanma özgürlüğüne karşı çıkıyorsa, yine o şekilde, kapitalist devlette ulusların kendi kaderini tayin, yani ayrılma özgürlüğünün reddi, sadece, egemen ulusun ayrıcalıklarının ve yönetimde demokratik yöntemler zararına polis yöntemlerinin savunulması anlamına gelir."(7)

"Herhangi bir ulusun proletaryası tarafından 'kendi' ulusal burjuvazisinin ayrıcalıklarının en ufak şekilde desteklenmesi, zorunlu olarak, diğer ulusun proletaryasında güvensizlik doğuracak, işçilerin enternasyonal sınıf dayanışmasını zayıflatacak, onları kendi

aralarında bölerek burjuvaziyi memnun edecektir. Ancak, kendi kaderini tayin veya ayrılma hakkının yadsınması, pratikte zorunlu olarak, egemen ulusun ayrıcalıklarının desteklenmesi anlamına gelmektedir.”(8)

“Şu anda, devrim sırasında ve devrimin zaferinden sonra, köleleştirilmiş ulusları kurtaracaklarını ve onlarla serbestçe birleşme esası üzerinde (ve serbestçe birleşme, ayrılma hakkını içermezse boş bir sözdür) ilişkiler kuracaklarını eylemde göstermemiş olan sosyalist partiler, sosyalizme ihanet ederler.”(9)

b) Kemal Okuyan, “Kardeşlik ve birlikten söz etmek için ‘ayrılma hakkı ’nın hakkını vermek gerektiğini söyleyenler, dünyada ve bölgede ne olup bittiğini gerçekten izliyorlar mı? ... Çağımızda ‘yeni’ devletler, emperyalizmin projelerine yerleşiyorlar, bunun neredeyse istisnası yok. ... Hem eşitlik ve ortaklık, hem de ayrılma hakkı için mücadele gerçekçi değildir.” derken, Lenin bunun tam tersini savunmaktadır:

“Proleterlerin birliği uğruna, onların sınıf dayanışması uğruna, ulusların ayrılma hakkının tanınması gerekir.”(10)

“Sosyalizmin amacı yalnızca insanlığın küçük devletlere bölünmesine ve ulusların herhangi bir şekilde tecrit edilmesine son vermek değildir. Amaç yalnızca ulusları birbirine yaklaştırmak değildir, onları bütünleştirmektir. Ve işte bu amaca ulaşmak için biz, ... ezilen ulusların kurtuluşunu istemeliyiz, ve bu, havada, genel sözlerle, içi boş lafabelikleriyle ve sorunu geleceğe, sosyalizmin gerçekleştiği zamana ‘erteleyerek’ olmamalıdır. Nasıl ki, insanlık, sınıfların ortadan kalktığı döneme ancak ezilen sınıfın diktatörlüğünün sürdüğü bir geçiş dönemini aşarak ulaşabilirse, ulusların kaçınılmaz olan bütünleşmesine de, ancak bütün ezilen ulusların kurtulduğu, yani ezen ulustan ayrılma özgürlüğüne kavuştuğu bir geçiş dönemini aşarak varabilir.”(11)

“Ezen bir ulusun durumunu ele alalım. Başka halkları ezen bir ulus özgür olabilir mi? Hayır. Büyük-Rus nüfusun özgürlüğünün çıkarları, bu baskıya karşı mücadeleyi gerektirir. Ezilen ulusların hareketlerinin uzun, yüzyıllardır süren ezilme tarihi, bu ezilmenin ‘üst’ sınıflar tarafından sistematik olarak propaganda edilmesi, bizzat Büyük-Rus halkının özgürlük davasına, onun önyargıları vb. biçiminde

korkunç engeller yaratmıştır”(12)

“Büyük-Rus proletaryası, sistematik olarak bu önyargılara karşı mücadele etmeden, kendi hedeflerini gerçekleştiremez, özgürlüğe giden yolu açamaz.”(13)

c) Kemal Okuyan, Leninist “ulusların tam hak eşitliği” formülünü reddederken, bunun kaynağını ortaya koyamayacak kadar korkaktır:

“(Michael) Löwy ’nin ‘tüm ulusların eşit haklara sahip olduğunu kabul etme ’ diye formüle ettiği ve dediğim gibi, ahlaki bir tutumdan başka değer taşımayan yaklaşımlarla ulusal soruna ilişkin bir teorik çerçeve oluşturmak söz konusu olamaz.”

Oysa bu ilkenin kaynağı bizzat Lenin’dir:

“Ulusların tam hak eşitliği; ulusların kendi kaderini tayin hakkı; tüm ulusların işçilerinin kaynaşması -Marksizmin, tüm dünyanın deneyimlerinin ve Rusya’nın deneyimlerinin işçilere öğrettiği ulusal program budur.”(14)

Lenin’e göre “ulusal program”ın üç temel taşından birisi olan “ulusal hak eşitliği”, Okuyan’a göre “ahlaki bir tutumdan başka bir değer taşımaz”.

Lenin şunu da söyler:

“Özgür ve bağımsız bir ulusal devlet kurmak, şimdiye dek, Rusya’da Büyük-Rus ulusunun bir ayrıcalığı olarak kalmıştır. Hiçbir ayrıcalığı savunmayan biz Büyük-Rus proleterleri, bu ayrıcalığı da savunmuyoruz.

Ulusal hak eşitliğinin tanınması, ayrılma hakkının tanınmasını içerir mi, içermez mi? Eğer içeriyorsa, Rosa Luxemburg, programımızın 9. maddesinin (UKKTH, bn.) ilkesel doğruluğunu kabul ediyor demektir. Eğer içermiyorsa, Rosa ulusal hak eşitliğini tanımıyor demektir!” (15)

Bay Okuyan’ın “ulusal hak eşitliği”yle sorunu da tam olarak budur.

Geçerken, Rosa Lüksemburg’un UKKTH’na karşı yönelttiği itirazın bugünkü sosyal-şoven tezlerle birebir örtüştüğünü de vurgulayalım. Şöyle diyordu Rosa:

“Bağımsızlıkları, bizzat ‘Avrupa ahengi ’ denilen politik mücadelenin ve diplomatik oyunun ürününden başka bir şey olmayan şeklen bağımsız Karadağlıların, Bulgarların,

Romenlerin, Sırpın, Yunanlıların, hatta kısmen İsviçrelilerin ‘kendi kaderini tayin’inden ciddi ciddi söz etmek mümkün müdür?” (16)

Rosa Lüksemburg, bir Polonyalı sosyalist olarak, yani bir ezilen ulus sosyalisti olarak, Polonya burjuvazisine karşı ideolojik mücadelesinde bu yanılığa düşüyordu. Lenin de Rosa’nın tezlerini mahkûm ederken, bu durumu gözetmiş ve birkaç yerde vurgulamıştır. Esas sorununun bir ezilen ulus sosyalisti olarak Rosa’nın tutumu değil, onun tezlerini kendi sosyal şoven amaçları için kullanan ezen ulus sosyalistleri olduğunu vurgular. Rosa’da “kabahat olan, bunlarda suçtur”.

d) TKP’liler her türlü sınır değişikliğine karşı çıkarken, Lenin ezilen bir ulusun zorla belli bir devlet sınırı içinde tutulmasına karşı mücadeleyi “ezen ulus proletaryasının” görevi olarak koyar:

“Proletarya, ulusal baskı üzerine kurulmuş bir devletin sınırları sorununda, emperyalist burjuvazi için çok ‘tatsız’ olan bu sorunda susamaz. Proletarya, ezilen ulusların belli bir devletin sınırları içinde zorla tutulmalarına karşı savaşmalıdır, bu da ulusların kaderlerini tayin edebilmeleri uğruna savaştır. Proletarya, ‘kendi’ ulusu tarafından ezilen sömürgeler ve uluslar için siyasal ayrılma özgürlüğü istemelidir. Yoksa, proletarya enternasyonalizmi boş bir sözden başka bir şey olmazdı, ezen uluslarla ezilen ulusların işçileri arasında ne güven, ne de sınıf dayanışması mümkün olurdu.”(17)

Lenin, “ulusların ezen ve ezilen uluslar olarak ikiye bölünmesinin”, “emperyalist düzende temel, önemli ve kaçınılmaz bir gerçek” olduğunu söylerken, Aydemir Güler ise; “Ezen ulus- ezilen ulus kavram çiftinin yeniden değerlendirilmesi” gerektiğini belirtmektedir. (18)

e) Son olarak, TKP’liler ezilen ulus milliyetçiliğinin kesinlikle kabul edilemeyeceğini, “hoşgörülemediğini”, her ulusal hareketin gerici olduğunu öne sürerken, Lenin yine bunun tam tersini söylemektedir:

“Ezilen bir ulusun her burjuva milliyetçiliği, baskıya karşı yönelen genel demokratik bir içeriğe sahiptir ve biz bu içeriği kayıtsız-şartsız destekleriz. Bunu yaparken kendi ulusu için istisnai bir konum elde etme çabasını titizlikle dışlar, Leh burjuvalarının Yahudileri ezme çabasına karşı mücadele ederiz”(19)(*)

Lenin her savaşı olduğu gibi, her ulusal sorunu ve ulusların kaderini tayin ettiği her durumu kendi somutluğu içinde ele alırken, ilerici ve gerici ulusal hareketleri özenle ayırıştırırken, TKP oportünistleri tüm ulusal sorunları eşitliyor, her ulusal hareketi gerici sayıyor, her türlü ulusal kaderini tayine karşı çıkıyorlar. Lenin’in diyalektik yöntemine karşı idealist ve metafizik bir yöntemi savunuyorlar. Bu hokkabazlık sayesinde, örneğin Belçika’daki Flaman burjuvazisinin gerici ayrılıkçı hareketiyle, Kuzey Kürdistan’daki emekçi karakterli Kürt ulusal hareketini eşitleyebiliyorlar. (Belçika sorununa aşağıda ayrıca değineceğiz.)

Sonuç olarak: Kemalist “ülkenin birliği” kavramıyla (buna Misak-ı Millîcilik de diyebiliriz), Marksist Leninist “sınıfın birliği”, “emekçilerin birliği” kavramları birbiriyle örtüşmez, aksine, taban tabana zıttır. Birincisi, ezilen Kürt ulusunun kaderini tayin hakkının reddedilmesini, zorla engellenmesini gerektirir. İkincisi ise tersine, bunun tanınmasını ve bir ilke olarak bayraklaştırılmasını gerektirir.

TKP, ulusal sorundaki tezleriyle, Marksizmi açıkça, kabaca ve küstahça revizyondan geçiriyor. Çarpıtıyor. Bu, revizyonizmin daniskasıdır. Onlar, Marksizmi bayağılaştırıyor, “düzeltiyor”. Ezen ulus burjuvazisinin işine yarar hale getiriyor. Böylece Bernstein, Kruşçev gibilerin, yani Marksizmin “gözden geçirici”lerinin yolundan yürüyor.

İsimlerini Türkiye Kemalist Partisi olarak değiştirseler, kendilerini de sol Kemalistler olarak ilan etseler, bu utanç verici durumdan da kurtulmuş, rahatlamış olurlar.

Bazı tarihsel öncüller

TKP, güncel politikasındaki bu değişimi, yeni bir ‘tarih bilinciyle’ de bütünlemektedir. Tarih, politiktir ve dün, bugündür! Bu ‘yeni’ tarih bilinci, klasik Kemalist tarih tezinin benimsenmesinden ibarettir.

“Doğu Sorunu’nun son bulması yönünde ilk işareti veren 1917 Ekim Devrimi’nin 1990’lardaki geri çekilişiyle beraber paylaşım gündeminin raftan indiğine tanık olduk. Bu, Doğu Sorununun canlandırılması olarak da adlandırılmaz mı? ... Yaşadığımız bir Doğu Sorunu ise, bir yüzyıl önce Osmanlı’nın dağıtılmasında temel rolün yüklendiği

Hıristiyan halkların misyonu Kürt ulusallığına devrolunmuş demektir.”(A. Güler)

Güler, burada ‘Doğu Sorunu’ kavramıyla emperyalistlerin, 19. yüzyıldan itibaren Osmanlı İmparatorluğu’nu paylaşmak için giriştikleri mücadeleye verdikleri isme gönderme yapıyor.

Ve ekliyor: “Doğu Sorunu’nun yeniden boy atması, Kürt ulusallığının sol ve işçi sınıfı ile 1960’larda girdiği ittifak ilişkisinin zeminini tasfiye etmiş bulunmaktadır. Tarihsel doğrultusu bir kez daha farklılaşan iki dinamik arasında ittifak bir hayaldir.”

Böylece TKP, feodal Osmanlı’ya başkaldıran Hıristiyan halkların (Bulgarlar, Yunanlılar, Ermeniler vb.) devrimci ulusal hareketlerini “Osmanlı’nın dağıtılması için emperyalistlerin planları” kapsamında ele alarak feodal Osmanlı sömürgeciliğini de savunmaktadır!

Feodal Osmanlı İmparatorluğu’nun zulmü altında inleyen bu halkların ulusal kurtuluş mücadeleleri; hem ezilen ulus boyunduruğunu kırıp atmaları bakımından, aynı zamanda feodal sultan ve paşa despotluğuna karşı birer burjuva demokratik devrimi olmaları bakımından da tarihsel bir ilerlemeyi ifade eder.

TKP bu noktada tarihsel materyalizme açıkça ihanet ederek, Türk milliyetçiliğinin tarih bilincini benimsemiştir. Devlete ve sınırlarına sahip çıkmak biçimindeki Kemalist burjuva bilincin parçası haline gelmiştir.

Aynı pencereden bakan A. Güler, şunları da söylemektedir:

“‘Kürt ulusallığı’ doğuşundan beri solla sorunludur! Birincisi, Türkiye Cumhuriyeti’nin emperyalizme karşı bir mücadelenin ürünü ve imparatorluk düzenine göre bir burjuva-tarihsel ilerleme olarak ortaya çıkmasının ardından, Kürt ulusallığının bu ürünle yapısal, nesnel bir çıkar farklılaşması içine girmesidir. Türkiye’de sol siyaset (ve işçi sınıfının çıkarları) söz konusu tarihsel ilerlemenin ötesine bakarken, Kürt ulusallığı kâh kapitalizm öncesi bir sınıf karakterine dayanması, kâh dinsel ideolojinin baskınlığı nedeniyle restorasyoncu, geri dönüşü bir pozisyon almıştır. Bu durum, 1920’lerden 1960’lara kadar hiç değişmemiştir.” “Güler bu uyuşmazlığın sebebinin Türkiye solunun Kemalizmden etkilenmesi değil, iki hareketin çıkarlarının ortaklaşmaması olduğunu

vurguladı.”(20)

Aydemir Güler, tarihi TKP’nin Şefik Hüsnü önderliği altında, Kürt ulusal isyanlarına karşı geliştirdiği sosyal-şoven çizgiye de iade-i itibar yapıyor. 1925 TKP’sinin Kemalist burjuvazinin kuyrukçusu karakterini yadsıyarak, aynı çizgiyi bugün de sürdürmenin zeminini hazırlıyor.

Öyleyse, “sorunun” bazı tarihsel öncüllerini anımsayalım.

Şeyh Sait İsyanı karşısında burjuva Ankara’nın yanında yer alan Şefik Hüsnü TKP’sinin yayın organı Orak Çekiç, şunları yazıyordu:

“Yobazların sarıkları yobaz zümresine kefen olmalı!” (manşet)

“İrticanın başında Şeyh Sait değil, derebeylik duruyor; irticaa karşı mücadelesinde halk hükümetlerdir.” “Ankara Büyük Meclisi’nde müfrit sol burjuvazinin tırnakları, kafasına kurunu vustayı dolamış yobazların gırtlığına yapıştı.” (Orak-Çekiç, 26 Şubat 1925)

“Azınlık milletlerinin elebaşlarını ayaklandırmak eski bir İngiliz ve Rus oyunudur.” (Başyazı)

“Arkadaş, kara kuvvet bizim de, burjuvazinin de düşmanıdır. Biz, her şeyden evvel bu düşmanı yenmeliyiz; burjuvazi ile de ayrıca kozumuzu paylaşırız.” (Orak-Çekiç, 5 Mart 1925) (21)

Söylenen açık: Kürt hareketi şeriatçıdır, İngiliz-Rus oyunudur; burjuvazi ilericidir, soldur!

Türk burjuvazisi, Kürdistan’da siyasi ilhakı gerçekleştirirken, TKP ona “sol”dan destek sunuyor, isyan eden Kürt halk yığınlarının kan ve gözyaşı içinde ezilmesine alkış tutuyordu. Ancak bu alkış, Takrir-i Sükun yasasıyla TKP’nin de ağır biçimde ezilmesine engel olamadı! TKP’nin cumhuriyet burjuvazisiyle ilişkileri, sınıf kuyrukçusu çizgide gelişmiştir. Kürdistan’ın sömürgeleştirilmesine soldan alkış çalınması, aslında bu kuyrukçu çizginin bir sonucu ve devamıdır.

V Komintern Kongresi’nde TKP’nin bu sınıf kuyrukçusu çizgisi tartışma ve eleştiri konusu olmuştur. Komintern delegesi Manuilski, şu eleştirileri yöneltir:

“Gerçekte, proletarya ile burjuvazinin sınıfsal işbirliği yapmasını savunan Aydınlık’çı yoldaşlarımızın yanlışları yeni değildir. Eski Avusturya İmparatorluğu’nun Ukraynalı Sosyal

Demokratlarının ve Avrupa'nın Polonyalı Sosyalistlerinin tutumunu hatırlayan herkes, Türk yoldaşlarımızın yanlışlarının köklerinin İkinci Enternasyonal'in bütün sosyal-patriyotik (sosyal-yurtsever, bn.) ideolojisinde olduğunu anlayacaktır.”

“Türk yoldaşlarımız ciddi taktik hataları işlemişlerdir. Örneğin TKP'nin yayın organı Aydınlık'ta, Komünist Partisini yabancı kapitalizme karşı ulusal kapitalizmin gelişmesini desteklemeye çağıran bazı makaleler çıktı.”(22)

Türkiye delegeşi Faruk'un (Ali Cevdet) Manuilski'ye yanıtında 'azınlıklar sorunu' ile ilgili kısım ise şöyledir:

“En önemli ulusal azınlığı Kürtler meydana getiriyor. Kürt sorunu son 50 yılda üç ya da dört kere feodal düzenle ilgili ve yan bir sorun olarak ortaya çıktı. ... Yürürlükteki yasalar, bütün Müslüman nüfusa aynı hakları sağlıyorlar. Bu yüzden aydın Kürtlerle şehirli Kürtlerin hiçbir ulusal ve ayrılmacı iddiası yoktur.”(23)

Burada Kemalist resmi tezin bir tekrarını görüyoruz: Sorun, feodaliteyle ilgili bir sorundur, şehirleşmeyle çözülmektedir, yasalar karşısında herkes eşittir!

1927'de Şefik Hüsnü'nün Komintern Dergisi'nde yayımlanan makalesinde konu şöyle ele alınır:

“1925 yılı başında, Kürtler'in büyük dinci, gerici ayaklanması, milliyetçi burjuvaziye Anadolu'nun doğu illerindeki feodal düzenin kalıntılarını tasfiye etmek için iyi bir fırsat oldu. Hükümet, köklü tedbirleri alacağına söz verdi. Ama ayaklanmayı kanla boğduktan sonra, soruna yalnızca siyasi ve idari bir çözüm getirmekle yetindi.”

(Şefik Hüsnü ağaların topraklarına el konarak sürgün edilmemesinden yakındıktan sonra sürgün edilenler hakkında şunları söyler): “Bu vatandaşlar, yalnızca bilgisizlikleri ya da bağınazlıkları yüzünden Kemalist rejime karşı ayaklanan feodal önderlerin arkasına takılma aptallığında bulunmuşlardı.”(24)

Yeri gelmişken, Şefik Hüsnü TKP'sinin “Doğu”yla ilgili ajitasyonunda temel yerde duran “Kemalizmin Şeyh Sait ayaklanmasının ardından ağalığı tasfiye etmemesi” vurgusunun başlı başına 1925 Ayaklanması'nın niteliğine

dair TKP analizlerini çürüten bir olgu olduğunu belirtelim. Eğer sorun ilerici burjuvazinin kara ağalıkla mücadelesi olsaydı, ağalıkla bu ölçüde bir uzlaşma nasıl mümkün olabilecekti? Şefik Hüsnü'nün de itiraf ettiği gibi, “yalnızca Kemal hükümetine düşmanca tavır alan bazı feodallere” -yani ulusal tavır takınan ve bunu sürdürenlere- darbe vurulurken, ihanet ederek isyanların bastırılmasını sağlayanlara, ulusal egemenlik altına alınmaya boyun eğenlere dokunulmadı, hatta parasal araçlarla desteklendi. Bu olgu, ayaklanmanın niteliğini sergilerken, TKP tezlerinin çürüklüğünü ortaya koyar.** Ancak bu tezler Ağrı, Dersim vb. tüm Kürt isyanlarında yinelenmiştir. 1930 Ağrı ve 1937 Dersim isyanlarında, dinsel bir çerçeve de yoktur. Siyasi perspektifi itibariyle de dinsel ‘biçim’ taşımayan bu açık ulusal isyanlarda TKP'nin tutumu yine ‘gericiliğe’ karşı Ankara'nın yanında saf tutmak, devleti ağaları tasfiye etmesi için teşvik etmek biçiminde olmuştur.

Sol'un Kürt isyanlarıyla yüzleşmesi ve resmi tarihe soldan verilen bu destekten kopuşması için 1971 devrimci çıkışının gelmesi gerekecektir. '71'in devrimci yıldızları, Kürt halkının mücadelesinden yana taraf oldular, bu yönde tutum aldılar. Deniz, idam sehvasında Türk ve Kürt halklarının kardeşliğini haykırdı, Mahir Dev-Genç kürsülerinde ve yazdığı broşürlerde Kürt ulusunun kaderini tayin hakkını savundu, İbrahim ise büyük bir ideolojik-politik cüretle Kürt sorununda Kemalist ideolojiden kopuştu ve devrimci hareketin önünü açtı. TKP'nin 50 yıllık revizyonist çizgisi böyle aşıldı.*** Okuyan-Güler TKP'si ise sola, '71 öncesine dönme çağrısını yapıyor!

Bu arada, durumu değiştirme gücü olmasa da, Nazım Hikmet'in ve Hikmet Kıvılcımlı'nın farklı zamanlarda Kürt sorununda yaptıkları çıkışlar da anılmalıdır.

Hikmet Kıvılcımlı, zindanda bulunduğu yıllarda kaleme alarak partisine gönderdiği Yol isimli çalışmada başka şeylerin yanı sıra, Kürt sorununda ileri bir duruş takınır. Burada Kıvılcımlı, Kürdistan'ın Türk burjuvazisinin sömürgesi olduğunu saptar, Şeyh Sait, Ağrı vb. Kürt isyanlarına dair resmi TKP yaklaşımını mahkûm eder ve bu isyanları sahiplenir, ayrı bir Kürdistan Komünist Partisinin kurulması ve

Kemalist sömürgeciliğe karşı silahlı mücadele başlatması gerektiğini öne sürer.(25)

Nazım Hikmet ise, yurtdışına sürüldükten sonraki dönemde gerek Kamuran Bedirxan'a yolladığı mektupta, gerek 1962 TKP Konferansında Kürt sorununda TKP çizgisinden daha ileri bir duruş sergiler. Mektubunda, "Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra, Türk idarecileri ve egemen çevreleri, Kürt halkına tanımayı vaat ettikleri millet ve insan haklarını tanımadı. İşçi, Kürt milletinin millet olarak varlığını bile inkara kadar götürdü. Bu devir Türk idarecilerinin ve egemen sınıflarının emperyalizmle uzlaşması dönemidir. Bu inkarla bu uzlaşmanın aynı devirde baş göstermesi rastlantı değildir."(26) tespitini yapan Hikmet, Konferansta ise, TKP'nin Kürt sorununda Fransız KP'nin Cezayir'de düştüğü duruma düşmemesi uyarısını yapar. Nazım, burada, illa birlikte kurtuluş şart değildir, Kürt milletinin ayrı kurtuluşu da olabilir, fikrini öne sürer.(27)

Mustafa Suphi, ulusal kurtuluş savaşının başına geçmek ve bir İşçi Köylü Sovyet Cumhuriyeti kurmak programıyla Anadolu'ya geldi. Şefik Hüsnü ise, kurumsallaşmakta olan bir burjuva iktidarı koşullarında liderlik ettiği TKP'yi, Kemalist burjuvaziyi aşabilecek herhangi bir devrimci girişimden uzak tuttu. "Kara kuvvet"e karşı burjuvaziyi desteklemek ve dış politikada SSCB yanlısı bir çizgiyi savunmak onun hattı oldu. Böyle bir çizgiden, ne ezilen köylülüğün isyanına önderlik etmesi beklenirdi, ne de ezilen Kürt halkına derebeyliği aşacak bir ulusal özgürlük meşalesi tutması!

Mustafa Suphi TKP'sinin konuya yaklaşımı, programatik olarak şu şekildedir:

Hedef; "Amele ve Rençber (İşçi-Köylü) Şuralar Cumhuriyetidir..."

"TKP, hükümet teşkilatında çeşitli milletlere mensup işçi, köylü şuralar cumhuriyeti oluşturulmasını kabul ve 'hür milletlerin hür birliği' esasında olmak üzere federasyon usulünü tercih eder. Parti, işçi ve köylü sınıfları da tamamen ayrı ve müstakil yaşamak cereyanlarına kapılmış olan milletlerin arasında kanlı çatışmalar çıkmasına yer vermemek için bu gibi meselelerin 'plebisit' (referandum) usulüyle: Genel oya müracaatla çözümlenmesine işaret eder"(28)

Yani:

a-Mevcut devlet aygıtının dağıtılması ve yerine İşçi-Köylü Konseyler (Sovyetler) Cumhuriyetinin geçirilmesi savunulmaktadır.

b-Konseyler Cumhuriyeti'nin "çeşitli milletleri" kapsayacağı ve yönetiminin "federasyon" usulüne göre olacağı belirtilmektedir.

c-Yeni birliğin "özgür bir birlik" olacağı vurgulanmaktadır. Bu noktada Osmanlı köleci birliğine karşı net bir tutum takınılmaktadır.

d-Mevcut devlet altında da ulusal hareketin işçi ve köylü kitlelerince de desteklendiği uluslar için referandum yoluyla kaderini tayin etmesini savunmaktadır.

Bu programatik ilkeler de açıkça göstermektedir ki, günümüz SİP-TKP'si Mustafa Suphi TKP'sinin mirasçısı-devamcısı değildir. TKP, mevcut "Türkiye Cumhuriyeti" burjuva devletinin ve mevcut köleci birliğin sürgit devamını savunmakta, Kürt ulusunun kaderini tayin hakkını tanımamaktadır. TKP, Şefik Hüsnü oportünizminin çizgisinin mirasçısıdır. Onu aklıyor, onun pozisyonunu güncelliyor.

Marksist Leninist Komünist Parti (MLKP) ise, Mustafa Suphi TKP'sinin ve 1971 devrimci atılımının mirasçısıdır. Onların çizgisini miras almış ve sonuçlarına doğru ileriye götürmüştür. MLKP, 1920 TKP'sinin federatif nitelikteki İşçi-Köylü Şuralar Cumhuriyeti programını miras alır ve koşulsuz ayrılma hakkının korunduğu İşçi-Emekçi Sovyet Cumhuriyetler Birliği'ni program edinir. "Cumhuriyetler Birliği'nin anlamı, her ulusun kendi Sovyet cumhuriyetini kuracağı federatif bir birliktir. Ulusal eşitsizliklerin kaldırılmasına bu yoldan ilerlemeyi öngörür, MLKP.

Keza MLKP, "Kürt ulusuna uygulanan asimilasyon ve sömürgeci faşist terör siyasetine ve kirli savaşa son verilmesini, Kürt ulusunun kendi devletini kurma hakkını kullanmasının ve bu amaçla ajitasyon, propaganda ve örgütlenme özgürlüğü önündeki tüm engellerin kaldırılmasını" savunur.

Kürt sorununu Misak-ı Milli sınırları çerçevesine daraltmayan MLKP, dört parçaya bölünmüş Kürt ulusunun "birleşme hakkı"nı da tanır ve savunur.(****)

"Ulusal hak eşitliği", MLKP'nin program maddesidir: "Kürtlerle Türkler arasında her alanda tam hak eşitliği sağlanacak, tüm dil ve

kültürler üzerindeki baskılara son verilecek, Türk milliyetçiliğine karşı sistemli bir savaşım sürdürülecek, Kürt ve Türk halklarının; Laz, Çingene, Abaz, Gürcü, Çerkez, Arap, Ermeni, Rum ve diğer ulusal toplulukların tam hak eşitliği temelinde özgür iradeleriyle İşçi-Emekçi Sovyet Cumhuriyetler Birliği'nde birlikte yaşaması için çaba harcanacaktır.”

SİP-TKP, Şefik Hüsnü TKP'sinin Türk burjuva cumhuriyetini koruma, onunla ittifak, onu aşacak devrimci girişimlerden sakınma, Kemalist burjuvaziye kuyrukçuluk “gelenek”ini devralır, günümüze taşır. 80 yıl sonra, artık tam bir trajedi olmakla birlikte “Emperyalizm Türkiye Cumhuriyeti’ni tasfiye etmek istiyor”, “Kapitalist düzen Türkiye Cumhuriyeti’ni taşıyamıyor. Türkiye Cumhuriyeti’ni ancak sosyalizm taşıyabilir.”(29) yaklaşımıyla kendisine burjuvazinin kokuşmuş diktatörlüğünü ayakta tutma, sürdürme rolünü biçer.

MLKP, Türkiye’yi emperyalizme bağlayan halkanın tam da Türk burjuva devleti, nam-ı diğer TC olduğunu bilir, işbirlikçi tekelci burjuvazinin sınıfsal egemenlik aygıtı Türkiye Cumhuriyeti’nin yıkılması, berhava edilmesi, yerine işçi-emekçi Sovyet Cumhuriyetlerinin kurulması için savaşır.

Antiemperyalist mücadelede devrimci ve reformist çizgi

Kürt ‘açılımı’ ve Marksizmi revize etme çabaları, TKP’nin politik stratejisiyle, ittifak arayışlarıyla ilgilidir.

Antiemperyalist mücadelede reformist çizgi mevcut burjuva ulus-devletin savunuculuğudur. Onun yıkılmaksızın emperyalizmden ‘bağımsızlaştırılması’ çizgisidir. Bu, milliyetçi şoven kesimlerle flört çizgisidir. TKP’nin çizgisi buna denk düşer.

Antiemperyalist mücadele devrimci çizgi ise, emperyalizmin gerçek dayanağı olan işbirlikçi burjuva devletin yıkılması, yerine işçi-emekçi sınıflara dayanan yeni bir devletin kurulması çizgisidir. Devrimci çizgi, işbirlikçi tekelci burjuvazinin (tüm ‘kanatlarıyla’) tasfiye edilmesini öngörür. Emperyalizmin egemenliğinin her görüngüsüne, emperyalistlerin Türkiye’yi yeniden sömürgeleştirme siyasetinin her boyutuna karşı

dişe diş direniş, antiemperyalist devrimci çizginin varlık koşuludur. Ancak bu direniş, birincilerin aksine soyut bir emperyalizm karşıtlığı olarak kalmaz, somut olarak işbirlikçi tekelci burjuvazinin devletine yönelir.

Birinci çizginin ucu milli kapitalizme açılır. İkinci çizginin ucu sosyalizme.

Antiemperyalist mücadelede devrimci çizgi, burjuva devletin ezdiği diğer toplumsal kesimlerle, örneğin Kürt halkıyla ittifak arayışını döller. Reformcu çizgi ise, devlet bürokrasisi içinde emperyalizmin güncel yönelimlerinden rahatsız kesimlerle, somut olarak burjuva ve bürokratik Kemalizmle ittifak arayışını döller.

Bu iki karşıt çizgi SİP-TKP’yi devletin geleneksel yönetici elitiyle, “devlet elden gidiyor” paniklemesini yaşayan asker-sivil bürokrasiyle ittifak arayışına yöneltirken, MLKP’yi ise toplumun tüm ezilen kesimleriyle ve Kürt halkıyla ittifaka, onları işçi sınıfının etrafında cepheleştirmeye yönelir. Yani hiçbir şey ne rastlantı, ne de şans eseridir.

Antiemperyalist devrimci çizgi, savunucusu parti ve örgütleri, faşist diktatörlük gerçeğini çözümlenmeye, ona karşı politik özgürlük için savaşım bayrağını yükseltmeye, diktatörlüğe karşı savaşan başkaca ezilen kesimlerle işbirliği olanaklarını aramaya yönelir. Kürt ulusal mücadelesiyle ittifak, ‘birleşik devrim’ olanaklarının zorlanması, Türkiye antiemperyalist devrimciliğinin yapısal olarak gündemleştirdiği bir yönelimdir. 1971’de ulusal sorun bakımından da bir devrimci ayracın açılmış olmasının arka planında bu yatar.

Antiemperyalist mücadelede reformcu çizgi ise, emperyalizmi ‘dışsal’ bir olgu olarak görmeye, faşist diktatörlük gerçeğini örtbas etmeye, demokrasi mücadelesinin önemsiz-ihmal edilebilir görülmesine, “Türkiye Cumhuriyetine” işbirlikçi burjuvaziden ayrı bir ‘kendinde’ varlık -ve keramet!- atfetmeye, mevcut ulus-devletin savunulmasına yönelir. Devlet iktidarının dolaysız sahipleri olarak askeri-sivil bürokrasiyle, Kemalist kesimlerle ittifak arayışı da, dolayısıyla antiemperyalizmi reformist çizgide ele alan hareketlerin yapısal bir yönelimidir.

Burjuvazinin devleti yıkılmadan, parçalanmadan ne sosyalist devrim olabilir, ne

de sosyalizm inşa edilebilir. SİP-TKP ise halklarımızı, emekçileri, gençliği Türk burjuva cumhuriyeti TC'nin kokuşmuş gövdesi korunarak, hatta onu koruma mücadelesi vasıtasıyla kurulacak bir "sosyalizm" in masallarıyla uyutmaya çalışıyor. Bu noktada, Marksizmin devlet sorunundaki bütün tezlerini de çarpıtıyor, revize ediyor.

TKP, "devletin çözülmesine" direnen kesimlerin desteğiyle hükümete gelme stratejisini izliyor. Devlet yönetme ayrıcalığını yitiren bürokratik kesimlerin "yurtsever cepheye" dahil olacakları sanısını stratejisine dayanak yapıyor. Türk devlet bürokrasisinin (hem askeri hem de sivil bürokrasi) iliklerine kadar emperyalizmin uşağı, kapitalist sömürücü sınıfların organik parçası olduğu gerçeğini gizliyor. Burjuva ve bürokratik Kemalizmle sınıf işbirlikçiliğini, "emekçi yurtseverliği" diye yutturuyor. Emperyalizmin tarihten bugüne suç ortaklarıyla birlikte "yurtsever cephe" kurmaya çalışıyor!

Emekçi yurtseverliğinin, öncelikle bu burjuva milliyetçi tabakalarla araya kalın bir sınır çizmeyi gerektirdiğini gizliyor.

Buna bağlı olarak, Aydemir Güler, egemen sınıf blokları arasında tırmanan kavgada TKP'nin her ikisine eşit mesafede olmadığını vurguluyor. AKP'ye cepheden karşı dururken, "diğer yaka"yla ilişkisini şöyle tarif ediyor: "Sosyalizm ikna edeceği, parçalayacağı, ideolojik temalarına tutarlılık kazandıracağı, kitlelerine önderlik edeceği tarafa, eşit mesafe doktriniyle yaklaşabilir mi? Sosyalizm, sadece laiklik, sadece bağımsızlık diyenleri emekçilerin kurtuluş programının bütünlüğü içinde 'düzeltmeyi' önüne koyar. Üstelik konu yalnızca kitleler de değildir. Laikliği, bağımsızlığı soldan ve sınıfsallıktan bucağın kaçırılmaya çalışan düzen güçleriyle yürütülecek tartışma veya ideolojik mücadele son derece önem taşıyacaktır. Siyasetin derin kırılma anlarında, işçi sınıfının ve sosyalizmin saflarına, kavga edilen taraftan değil, gericilikle kavgada tutarlı olamayanlardan iltihaklar olması beklenir." (30)

TKP'nin burjuva milliyetçileriyle flört 'niyeti' herhalde şu ana kadar en açık biçimde bu yazıda ifade edilmiştir. Böyle bir ittifak arayışı için, öncelikle Kürt ulusal hareketiyle araya kalın ve aşılmaz bir duvar çekilmesi şarttır: Hamama giren terler.

TKP'nin ulusal sorundaki çarpıtmacılığının, kaba revizyonist çizgisinin arkasında bu yatar. Leninizmin lafzını dahi terk ederek, açıkça Kemalist bir çizgi savunmaya başlamıştır. Bir kez daha görülüyor ki, sınıf işbirlikçiliği ile sosyal-şovenizm ayrılmaz bir bütündür.

Türkiye'yi emperyalizme bağlayan sınıf (işbirlikçi tekelci burjuvazi) ve onun egemenlik aygıtı olan Türkiye Cumhuriyeti devleti ezilmeden, ne bağımsızlıktan, ne de emperyalizmin kovulmasından söz edilebilir.

Askeri-sivil bürokrasi, bir tabaka olarak, proemperyalisttir, ayrıca Türk-İslam sentezinin yerleşmesinin başlıca aktörü olarak, hiç de laik değildir. Oysa TKP, tam da bu ordunun merkezinde durduğu burjuva siyaset kanadını sadece bağımsızlık demekle, sadece laiklik demekle ama bunu emekçilerin kurtuluş programına bağlamamakla (!) eleştirmektedir! Kurumsal devlet güçlerini 'tartışmalar' ve 'ideolojik mücadele' yoluyla 'düzeltmeyi' ve sosyalizme kazanmayı (!) hedef olarak önüne koyuyor.

TKP'nin "Türkiye Cumhuriyeti tasfiye ediliyor", "Devlet çözülüyor", "Çözölmeye karşı durmalıyız" vb. safsataları, özü itibarıyla, yeni sömürge devlet burjuvazilerine kuyrukçuluk teorisidir.

Onlar, kendi "devrim"lerinin önünün egemen sınıfların "bir kanadı" tarafından açılacağına inanıyorlar. Devrimci durum tanımlarına da bu yön veriyor: "Devrimci durumun ayırt edici özelliği, ezilen sınıfların durumundan çok, ezen sınıfın, egemen sınıfın durumudur. Devrimci durum, egemen sınıfın devrimci sınıfa meşruiyet alanı açtığı çok özel bir kesit olarak da tarif edilebilir" (31)

Böyle bir devrimin (!) ancak Che'nin "devrim karikatürü" ifadesiyle nitelenebileceği açıktır. 60'ların sol cuntacılığına geri dönüştür bu. Ki ortada 'sol cuntacı' da kalmamıştır, kafatasçı, kirli savaşçı faşist subaylarla 9 Martçılık oynamak, komedi bile olamaz.

Leninist ikili iktidar kavramını da tahrif ediyorlar:

"Lenin'in 'iki diktatörlüğün birbirine dolanması' diye tarif ettiği durumun Rusya'ya özgü olmadığını ve olamayacağını, bambaşka süreçlerin de benzer sonuçlara yol açabileceğini

düşünmek gerekiyor. 1917 Rusya'sında burjuva devrimiyle sosyalist devrim arasındaki geçişkenliğe denk geldi ikili iktidar. Burjuva devrimleri tarih oldu ama burjuva devletlerinin krize sürüklenmesi evrensel bir kural. Örnekler var, mutlaka ileride de olacak, bu krizler sırasında otorite dağılmasının, farklı otoriteler arasında kontrol edilemeyen gerilimlerin, bağımsız bir işçi hareketinin varlığında odaklardan birisini başkalaştırması ve emekçi kitlelere iktidar alternatifini olma kanalı açması pekala mümkün.”(32)

Burjuva iktidar odaklarından birisinin “başkalaşması” ve bu yoldan emekçi iktidarının yolunun açılması teorisi, TKP mutfağında pişirilen dört dörtlük bir kuyrukçuluk teorisidir. Teorik planda söylenenlerin politik sonuçlarına vardırılması durumunda varılacak yer çok açık: Bugün sözüm ona “bağımsızlığı” ve “laikliği” savunan generaller cephesi, “başkalaşabilir”. Bu yüzden TKP bu cepheyi eleştirerek “düzeltmeyi” hedefliyor!

Hücrelerine kadar antikomünizm işlemiş, komünist ve devrimci tehlikeyi savuşturmak için iki faşist darbe gerçekleştirmiş, sınıf karakteri itibarıyla işbirlikçi tekelci burjuvazinin organik parçasını oluşturan generallerin ve onlara bağlı askeri-sivil bürokrasi tabakasının “bağımsızlık

ve laiklik” uğruna sosyalizmin yolunu açacağını beklemektedir TKP.

Kürt ulusal sorunu ve mücadelesi karşısındaki pratik tutumu-tavrı, antiemperyalist bir gücün tutarlılığının ölçütüdür. Öyle ya, antiemperyalist, her türlü sömürgeci baskıya karşı çıktığı oranda tutarlı olur; bazı ulusların ezilmesine karşı çıkarken bazı ulusların ezilmesini onaylamak tutarsızlıktır.

Ama dahası var: Kürdistan'ın Türk burjuvazisi tarafından sömürgeleştirilmesi, emperyalist dünya düzeninin bir parçasıdır; onun hiyerarşik ilişkileri bağlamında gerçekleşmiştir. Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesi, emperyalizmin himayesi ve onayıyla olmuştur. Bugün de Kürt ulusu üzerindeki siyasi ve ekonomik boyunduruğun sürdürülmesinde emperyalistlerin çıkarı ve desteği vardır. Bugün Türk devleti başta ABD olmak üzere birçok emperyalist devletten aldığı ekonomik, siyasi,

askeri ve diplomatik destekle kirli savaşı sürdürmektedir. Tabii, bunun bedelini de işbirlikçiliğin ve bağımlılığın derinleştirilmesi yolundan ödemektedir. Bu yüzden de Kürdistan üzerindeki sömürgeci boyunduruğa karşı durulmadan emperyalizme karşı mücadele tutarlı olamaz.

Kürt sorunu, Türkiye’de burjuva milliyetçileriyle emekçi yurtseverlerini ayırıştırır temel bir ayrıçtır. Bu ayrıçta TKP’nin yeri, burjuva milliyetçilerinin yanındır.

Türkiye’nin emperyalizmin boyunduruğundan kurtulması ile Kürt halkının ulusal kurtuluşu arasında bir örtüşme vardır. Türkiye’de emekçi yurtseverliği ve tutarlı-devrimci antiemperyalizm, Kürt ulusunun haklarının en tam savunusu temelinde geliştirilebilir.

Ulus devletçilik ve enternasyonalizm: Bölgesel demokratik ve sosyalist federasyonlar

Kemal Okuyan’ın Gelenek’in ilgili sayısında yazdıklarına bakacak olursanız, pek yaman bir enternasyonalisttir! Sözüm ona, bütün meseleleri ‘dünya devriminin’ penceresinden ele alarak değerlendirmektedir.

Fakat bu enternasyonalizm, somut bir ulusal sorunu ele almaya giriştiğinde hızla sahteliğini ortaya sermekte, cılası kazındığında altından ezen ulus milliyetçiliği çıkmaktadır.

Bay Okuyan’a göre, “Kürt sorununda ‘enternasyonalizm ’ baştan aşağı yanlış kurulmuştur ” Emperyalizm “Türkiye Cumhuriyetini tasfiye etmek istiyor”, dolayısıyla, Kürt ulusal mücadelesine destek vermekle Türkiye solcusu, “Enternasyonalizme, dünya devrimine ya da başka bir yere değil, düpedüz emperyalist projelere bağlanmakta olduğunu fark etmelidir. ” Keza bay Okuyan’ın Kürt emekçilerine önerisi ise; “Emperyalistlerin ve bizzat Türkiye burjuvazisinin Türkiye Cumhuriyeti’ni tasfiye girişimleri karşısında Kürt emekçisinin memlekete sahip çıkma iradesi göstermesi”dir. Boylu boyunca devlete isyan etmiş Kürt coğrafyasına Okuyan’ın önerisi, “devrim” adına (!) devlete sahip çıkmalarıdır. Politik sefaletin de bir sınırı olması gerekmiyor mu?!

Neticeten, Türk emekçilerine de, Kürt emekçilerine de Kürt ulusal isyanı karşısında

Türk burjuva devletinin safında yer almak önerilmektedir! Türk devleti ise bölgemizde emperyalizmin en sağlam kalelerinden birisidir! Ordusu, NATO'nun ikinci büyük ordusudur. Afganistan'da, Lübnan'da emperyalizmin çıkarları için asker bulundurmakta, tersinden, Kürdistan'da Kürt halk direnişine karşı savaşında her türlü NATO olanağından faydalanmaktadır. İsrail'in bölgemizdeki başlıca soluk borusu rolünü oynamakta, tersinden, İsrail Siyonist haydutlarından Kürdistan'daki kirli savaş için her türlü silah, lojistik, istihbarat vb. desteği almaktadır.

İşte Okuyan'ın enternasyonalizmi de antiemperyalizmi de bu kadar koftur.

Kürt ulusal mücadelesi, emperyalizmin işbirlikçisi bir devlete vurarak emperyalizme de darbe vurmaktadır. Bay Okuyan'ın, PKK'nin neden ABD ve AB terör listesine alındığına, Ocak ayından beri Güney Kürdistan'a yönelik sınırötesi hava ve kara saldırılarına ABD'nin neden açık destek ve istihbarat sağladığına dair bir açıklaması var mıdır?

Sadece Kürt ulusal sorununu ele alışı itibariyle değil, bölgesel devrim olanakları ve perspektiflerini ele alışı bakımından da TKP ulus-devletçidir, milliyetçidir:

“Türkiye devrimine coğrafyamızın fay hatlarında devasa bir kırılma yaratarak sağa sola doğru bir hareketlenmeyi tetikleme görevi yüklenmemelidir.” (Kemal Okuyan)

Okuyan'ın savunduğu görüş açısından devrim (karikatür değil, sahici bir devrim!) olmadığı için, onun ufku da Türk burjuva ulus devletiyle sınırlıdır. Anadolu coğrafyasında patlak verecek bir devrimin, Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkasya'da devrimci patlamaları tetiklemesi gibi 'hayallerde ilgili değildir o. Okuyan'ın zihni, 'çözülmesini' engelleyerek başına geçeceği Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları kadar düşünebiliyor.

Ulus devlet sınırları, bir nesnel gerçeklik olarak tabii ki sınıf mücadelesinin seyri üzerinde etkili olur. Ancak, komünist devrimciler, burjuvazinin sınırlarını tanımaz, ufuklarını ve gelecek tasarımlarını burjuva ulus-devlet sınırlarına göre kurmazlar.

Bunun ötesinde, sosyalizm, tıpkı sınıfların ortadan kalkması dönemi olduğu gibi, aynı

zamanda sınırların da ortadan kalkması dönemidir. Bu geçiş dönemine uygun devlet biçimi, ulus-devlet değil, halkların demokratik ve sosyalist federasyonlarıdır. Sovyetik cumhuriyetler birliği programı, sadece Türk ve Kürt uluslarını kapsamaz; aynı zamanda bütün bölge halklarını içine alarak genişleyebilecek bir bölgesel devrimci perspektifi de oluşturur.

Ezilen ulusların kurtuluş davaları, burjuva sınıflar tarafından Avrupa Birliği gibi tekeli birliklere bağlanıyor; bunun karşısında devrimci çizgi, emekçi-halkçı bölgesel federasyonların savunulması, bayraklaştırılmasıdır. Dünyada ezilen-küçük halkların, bu halklara mensup emekçi sınıfların, emperyalist projelerin karşısındaki programları, ezen ulus milliyetçiliğiyle uzlaşmak değil, bölge halklarıyla devrimci federasyonlar kurmaya yönelmek olmalıdır. Komintern'in “Komünist Balkan Federasyonu” perspektifi ve bu uğurda yürütülen mücadeleler, anlamlı bir miras oluşturur. Balkanlar'da halkların sınırsızca milliyetçi boğazlaşmaların içine sürüklenmeleri, küçük ulus devletler kurmaları ve ardından Avrupa Birliği'ne entegre edilmeleri biçimindeki emperyalist siyasetin alternatifi de, Sırp, Yunan, vb. egemenlerinin milliyetçi boyunduruğunun sürmesi değil, Balkanlar'da demokratik ve sosyalist halklar federasyonu programıdır.

TKP, ulus devletçi görüş açısından, burjuvazinin Misak-ı Milli sınırlarının bekçiliğine soyunurken, MLKP, “Balkan, Kafkas ve Ortadoğu halklarıyla demokratik ya da sosyalist federasyonlar oluşturma anlayışını” savunur. Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da işçi-emekçi Sovyet cumhuriyetleri, bu bölgesel federasyonlaşmanın nüvesi ya da çekirdeği olacaktır.

Günümüzde ulusal sorun ve “Tüm ulusal hareketler gericedir” tezi

TKP'nin, günümüzde ya da “çağımızda” (onlar SSCB'nin yıkılmasıyla yeni bir çağın açıldığını savlıyorlar!) tüm ezilen ulus hareketlerinin emperyalizme bağlı olduğunu, tüm ulusal hareketlerin gerici olduğunu öne sürüyorlar. Pratik gerçeklik bu fikri yanlışlamaktadır. Günümüzde, gerici ulusal hareketler olduğu gibi, ilerici, devrimci ulusal hareketler de vardır. Emperyalizmin klasik sömürgeciliği 20.

yüzyılın ortalarında esas olarak tasfiye edildi. Bunun yerini yeni sömürgecilik aldı. Günümüzde ulusal sorunlar, 1) ya emperyalizmin işgal ve himayeci sömürgecilik saldırıları bağlamında, işgal ve sömürgecilik karşıtı direnişlerle ortaya çıkmakta, 2) ya da emperyalizme bağımlı yeni sömürge devletlerin sınırları içinde, bu devletlerin ezdiği ya da sömürgeleştirdiği ulusların mücadeleleriyle ortaya çıkmaktadır. 3) Aynı zamanda, 20. yüzyıldan devrolunan bazı klasik sömürgelerde de doğrudan emperyalistlere karşı ulusal mücadele sürmektedir.

tipe örnek; Irak, Afganistan, vb.dir. Tarihsel olarak ulusal bağımsızlığını kazanmış olan bu ülkelerde emperyalist askeri işgal, yeniden bir ulusal sorun ve bu temelde bir ulusal kaderini tayin mücadelesi yaratmıştır.

tipe örnek; Kuzey Kürdistan, Batı Sahara, Berberiler, Latin Amerika yerlileri (Meksika-Chiapas, Şili-Mapuche, Bolivya-Aymara), Tamil'dir.

tipe örnek; İrlanda, Filistin, Bask, Porto Riko'dur.

Bunlara, kısmi ulusal egemenlik sorunlarından kaynaklanan direnişleri de ekleyebiliriz: Şebaa Çiftlikleri bölgesinin İsrail işgali altında olmasından kaynaklanan Lübnan Direnişi, Küba'daki devrimci halk iktidarını korumak üzere ABD ambargosuna verilen ulusal egemenlik mücadelesi vb.

Bu üç tipteki örnekleri verirken seçtiğimiz hareketlerin pek çoğu ya ilerici, ya da devrimci ulusal hareketlerdir. Sadece Afganistan, Irak, Filistin (Hamas), Lübnan (Hizbullah) gibi örneklerde, ideolojik bakımdan gerici olduğu halde, işgal karşıtı direniş zemininde durduğu için nesnel olarak ilerici rol oynayan İslamcı veya burjuva milliyetçi hareketler söz konusudur. Irak'ta ABD işgalciliğine karşı savaştıkları için ilerici olan direniş hareketleri, eğer Kürt ulusal haklarını en tam biçimde tanımıyorlarsa, bu onların gerici yanını ifade eder. Bunlar dışında yukarıdaki örnekler, öznel olarak da ilerici veya devrimci hareketlerdir.

Birinci ve üçüncü tipteki mücadeleler emperyalizme doğrudan darbe indirirken, ikinci tipteki hareketler, emperyalizme dolaylı olarak darbe indirmektedir. Yeni sömürge devletlerdeki bu ezilen ulusların omuzlarında

çifte esaret zinciri vardır. Onlar öncelikle kendilerini doğrudan ezen ve boyunduruk altına alan yeni sömürge devlete başkaldırmaktadır. Böylece emperyalist zincirin bu halkasına darbe vurarak, bu halka dolayısıyla emperyalizme darbe vurmaktadır. Latin Amerika'da Kızılderili yerli halkların ulusal hareketi, emperyalizme karşı Latin halklarının uyanışının içinde ve ön saflarındadır. Kızılderili halklar, kıtadaki ırkçı politik sistemlere karşı başkaldırdıklarında, aynı zamanda emperyalizmin hegemonyasına da meydan okumaktadırlar. Batı Sahara ulusal hareketi Fas gericiliğine vururken, aynı zamanda İspanyol egemenliğine karşı da savaşılmaktadır. Berberiler Cezayir gericiliğine ve dolayısıyla Avrupa emperyalistlerine karşı savaşılmaktadır. Tamil kaplanları, Sri Lanka devletine indirdikleri her darbeye Hindistan'a da vurmaktadır.

Filistin halkı, İsrail Siyonizmine vurarak Amerikan emperyalizmine de vurmaktadır. Lübnan Direnişi'nin İsrail'e tattırdığı Ağustos yenilgisi, tüm emperyalist güçleri etkilemiştir.

Kuzey Kürdistan'da PKK ve önderlik ettiği Kürt ulusal hareketi; işbirlikçi Türk burjuvazisinin egemenliğine vurduğu oranda Amerikan emperyalizmine de vurmaktadır. PKK'nin ABD ve AB terör listelerine alınması, zaten aradaki ilişkiyi açıkça ifade etmektedir. PKK, TKP'li teorisyenlerin iddia ettiği üzere, emperyalizmin güdümündeki bir hareket olmak bir yana, onun saldırısının hedefindeki bir harekettir. Bu durum, hem PKK'nin ABD'nin başlıca bir dayanağına (TC) darbe vuruyor olmasından, hem emperyalizmin inayetine değil, Kürt halkının özgücüne dayanıyor olmasından, hem de halen emekçi karakterini koruyor olmasından kaynaklanmaktadır. PKK'nin emperyalizme dair kimi hayalleri, kimi zigzaglı tavırları, temeldeki bu gerçeği değiştirmez.

İlerici-devrimci nitelikteki bu ulusal hareketler, emperyalizmin güç yitirmesine, dünyada sınıf mücadelesinin yükselmesine bağlı olarak, pekala ilerici, devrimci-demokratik ulus devletler de kurabilirler. Bu durumda bu yeni devletler dünya işçi sınıfı ve ezilen halklar cephesini güçlendiren, emperyalizm cephesini zayıflatan rol oynarlar.

Bunların dışında Kosova-UÇK, Çeçenistan, Karadağ, Güney Kürdistan (Barzani) gibi, ulusal

bir baskı-ezilme zemininden yükselen, ancak sınıf niteliği ve siyasal karakteri itibariyle gerici olan hareketler de vardır. Bunlar gerici ulusal hareketlerdir. Bu durumda da komünistler, bu ulusların ezilme durumlarının sürmesini, onların zorunlu birlikler içinde yer almasını savunmazlar. Ancak liderliğin ve hareketin gerici niteliğini de vurgular ve desteklemezler.

Son olarak, bir de hedeflerini örtmek için “ulusal hareket” maskesini takan, ancak bir ezilen ulus konumundan kaynaklanmayan, egemen burjuvazinin bir kesiminin ya da tümünün kâr hırsının yansıması olan hareketler vardır. İtalya’daki refah ırkçısı Kuzey Birliği Hareketi ya da Bolivya’daki tekeli burjuvazi ve toprak sahiplerinin Morales hükümetine karşı ayrıcalıklarını savunmak için geliştirdikleri Santa Kruz eyaleti özerklik hareketi gibi.(*****) Tarihsel kökleri itibariyle ezilen ulus hareketinden gelen ancak bugün toplumsal ve siyasal olarak egemen hale gelen Flaman burjuvazisinin gerici çıkarlarının örtüsüne dönüşen Belçika’daki Flaman ayrılıkçılığı da bu kategoriye dâhil edilebilir. Bu kategorideki hareketlerin ezilen ulus hareketi sayılması da, ulusal hareketler konusundaki tartışmalara konu edilmesi de yanlış olur. Oysa TKP oportünistleri, son iki paragraftaki örneklere dayanarak, tüm ulusal hareketleri gerici ilan ediyorlar. Buradan “ülkelerin birliğini” korumaya yönelik bir sözde “ilke” çıkartmaya çalışıyorlar.

Kürt sorununa emekçi çözüm

TKP’nin Kürt sorununu tanımlayışı ve bu soruna yaklaşımı, bütün kof söylemlerine karşın, gerçekte sıradan bir liberalin yaklaşımından farksız, kültürel özerklik çerçevesindedir.

TKP Merkez Komitesinin açıklaması sorunu şöyle tanımlıyor: “Evet, Türkiye’de Kürtlerin sorunu vardır. Kürtler ana dillerinde eğitim görememekte, kültürlerini ve kimliklerini özgürce geliştirememekte, artık varlıkları inkâr edilemiyorsa bile ülkenin eşit değil ikincil vatandaşları muamelesi görmektedirler.” (33)

Kürt sorunu yerine “Kürtlerin sorunu” ifadesinin kullanılmış olması herhalde bir rastlantı olamaz! TKP, dil ucuyla da olsa, kolektif bir varlık olarak Kürt ulusunun değil ama ‘Kürtler’in bazı sorunları olduğunu kabul

etmektedir. Bunlar da anadilde eğitim ve kültürel hakların kullanımıyla ilgili sorunlardır. TKP’nin Kürt sorunundaki “programı” da bireysel kültürel özerklikten ibarettir. Dolayısıyla, TKP’nin soruna yaklaşımıyla AB’ci liberallerin yaklaşımı arasında, bu bakımdan fark yoktur. Liberaller de ‘Kürtler’in bireysel kültürel haklarının tanınmasını istiyor.

TKP, Kürt ulusunun kolektif haklarının tanınmasını istemek bir yana; askeri operasyonların durdurulması, kirli savaş suçlularının yargılanması, zorla göç ettirilen Kürt köylülerinin zararlarının karşılanması, koruculuğun dağıtılması, fiili OHAL uygulamasına son verilmesi vb. gibi kısmi demokratik talepleri dahi savunmamaktadır. Bu doğrultuda bir ajitasyon yürütmemektedir. Kürt halkının ezilmesine karşı bir eylem hattı ise hiçbir biçimde söz konusu değildir.

Zira; “Bugün solun Kürt sorununun çözümü adına ve Kürt halkına hitaben demokratik ulusal haklar ihalesine katılması saçmadır.” (A. Güler)

Ancak tersinden, PKK’nin Dağlıca baskınının ardından, ırkçı faşistlerin sokaklara salındığı günlerde “Ülkemizi ABD’ye böldürmeyeceğiz” sloganıyla eylem yapabilmıştır TKP! Bu pankart ve eylemin de TKP binalarını faşistlerin hışmından koruyamamış olması, Türk devletinin ve onun linç gruplarının azgınlıklarının ne dereceye vardığını gösterir; TKP’nin yaptığı eylemin gerici, sosyal-şoven içeriğini ise değiştirmez. Söylenen açıktır; ey Türk halkı, ABD, PKK eliyle ülkemizi bölmeye çalışıyor, biz buna izin vermeyeceğiz!

TKP, Kürt ulusal hareketiyle yollarını temelli biçimde ayırdığını da ilan etmiştir. Bunun gerekçesini şöyle açıklamaktadır:

“Türkiye’de sol ile Kürt ulusallığı arasında, bir doğrultu ortaklığı, maddi ve tarihsel zemini sağlam bir birlik durumu kalmamıştır. Solun gündeminde Kürt ulusal dinamiğiyle ittifak, ortaklık kalmamıştır.” (34)

“Güler, işçi sınıfı hareketi ile Kürt hareketinin ortaklaşabilmesinin tek yolunun Kürt hareketinin ulusal bir dinamik olmaktan çıkması, yani hareketin içinden çıkacak sınıfsal bir kolun güç kazanması olacağını dile getirerek sözlerini tamamladı.” (35)

Söylenen açık: Kürt ulusal hareketi, ulusal bir

hareket olarak kaldığı sürece, onunla ittifak yapmayacağız. Böylece TKP, nesnel olarak, Kürt halkına, onun meclisteki, sokaktaki ve dağdaki temsilcilerine ulusal taleplerden vazgeçmesini dayatan Türk sömürgeci devletiyle aynı safta durmakta ve aynı gerici koronun içinde yer almaktadır.

Kürt ulusal hareketinin faşist rejimi her bakımdan zorlayan, geriletken ve köşeye sıkıştıran bir rol oynadığı ve devrimimizin temel bir bileşeni olduğu her türlü tartışmanın ötesindedir. Ancak TKP gibi, burjuva devlet bürokrasisiyle ittifak kurmak uğruna gözünü karartmışlar bu gerçeği yadsıyabilir, Kürt halkına ulusal talepler öne sürmekten vazgeçmesini dayatabilir.

Peki, Kürt sorununda bir emekçi çözüm nasıl geliştirilebilir?

Bu öncelikle Türk halkının, Türk işçisinin, Türk emekçi köylüsünün, Türk halk gençliğinin Kürt sorunu gerçekliğiyle yüzleşmesi yolundan geliştirilebilir. Türk halkını, Kürt sorununa muhatap kılarak geliştirilebilir.

Türk emekçilerinin Kürt sorununa dokunması, bilinç ve eylemde demokratik bir tutumu seçmesi ve ileri sıçraması; Türk burjuvazisinin şoven ideolojisinden özgürleşmesi bakımından temel önemdedir. Şovenizmin kuşatmasını yarmadan Türkiye işçi sınıfının 'kendisi için sınıf' düzeyine sıçraması, bugünkü politik koşullarda mümkün olamamaktadır. Kürt düşmanlığı, ırkçı şoven histeri, "terör" kavramı, her seferinde yeniden ve yeniden Türk işçisini kuşatarak burjuva sınıfın egemenlik aygıtı olan devlete bağlamaktadır. 'Başka halkları ezen bir ulus özgür olamaz' Marksist Leninist prensibi, Türkiye ve Kuzey Kürdistan sosyo-politik yapısına bu biçimde yansımaktadır.

Ezen ulus komünistlerinin, antiemperyalist devrimcilerinin Türk halkına, Türk emekçilerine eğip bükmeden gerçekleri açıklama, Kürt ulusunun kaderini tayin hakkı yönünde ajitasyon yapma, Kürt ulusuna yönelik zulmün her belirtisine karşı Batı'da karşı koyuşu örgütleme görevi vardır.

Türk emekçilerinin, ezilen Kürt halkına destek vermek için yapacağı her eylem, iki halktan emekçileri birbirine yaklaştırır, sınıf birliğini güçlendirir. Batı'dan, Türk emekçileri cephesinden Kürt halk mücadelesine gelecek

her destek, ulusal hareket içinde emekçi sınıf ve tabakaların da güç kazanmasına yol açmaktadır, açar.

Bu destek aynı zamanda burjuvazinin Türk ve Kürt halklarını birbirine karşı kışkırtma, gerici iç savaş örgütlenme girişimlerine de darbe indirir.

Tersine, Kürt ulusunun inkarı, Kürt sorununun yok sayılması, Kürt ulusunun kaderini tayin hakkının reddi yönündeki bilinçli-bilinçsiz her tutum, egemen sınıfların değirmenine su taşır, ezen ulus şovenizmini güçlendirir. Türk sömürgeciliğine 'soldan' verilen bir destek olur. Tutarlı demokratlık, emekçi çözümün anahtarıdır. Türk halkı, kendisi sahip olduğu ulusal hakları Kürt halkı için de istemelidir. Tüm uluslar eşittir, eşit haklara sahip olmalıdır.

Süregelen kirli savaşa karşı Türk halkı cephesinden yükselecek her itiraz kardeşleşmenin yolunu açmak bakımından muazzam bir değere sahiptir. Asker annelerinin "Vatan sağolsun demiyorum" çığlıklarından demokratik ve devrimci aydınlarının savaşa karşı yayımladıkları bildirelere, 3 Kasım Ankara mitinginden 1 Haziran İstanbul mitingine; kirli savaşa karşı sayısız biçimlerde açığa vuran itirazları büyütme, birleştirmek ve genelleştirmek yolundan yürünmelidir.

Tam ve koşulsuz ayrılma hakkının sağlandığı sovyetik halklar federasyonu, emekçi çözümün ufkudur. Ancak bugünden, Kürt sorununda güncel demokratik talepler uğruna yürütülecek mücadeleler bu ufka doğru ilerlemeyi sağlayacak somut politik gücü ortaya çıkaracaktır.

Dipnotlar:

(*)Lenin burada ezilen bir ulusun burjuva milliyetçiliğinin ilerici niteliğini vurguluyor. Kuzey Kürdistan'da ise söz konusu olan bundan da daha ileri bir şey, tabanı, kadroları ve liderliği itibarıyla emekçi karakterini koruyan küçük burjuva ulusal bir harekettir.

(**)Bugünkü (1984-2008) Kürt ulusal isyanı ise tersine; aynı zamanda ağalık ilişkilerini ve feodalizmi de yarararak ilerlemiştir. 1989-'90'dan itibaren bir Kürt ulusal devrimi niteliğini kazanan bu hareket aşiretsel önderlikli değil, modern bir ulusal harekettir; aşiretsel yapıyı atomize ederek bir ulusal bilinç, bir ulusal kurumlaşma ve ulusal ordu yaratmıştır. Kürt kadınının toplumsal konumunda devrimsel bir değişim yaşanmıştır. Şefik Hüsnü TKP'sinin devamcılarının tutumu bakımından ise değişen bir şey yoktur.

(***) Bu noktada, doruk noktasını oluşturan, İbrahim

Kaypakkaya'nın Kemalizm ve Kürt ulusal sorunuyla ilgili eserleri başlıca referanstır. Ancak, THKP-C ve Mahirler de TKP geleneğinden gelen Mihri Belli'nin çizgisinden kopuşurken, benzer tartışmaları yürütmüştür. Buna dair pek bilinmeyen bir örneği aktarmak, konuyu bütünleyecektir:

“Toplantıda Kürt meselesini tam bir şovenist, bir küçük burjuva milliyetçisi gibi ele almıştır Mihri Belli. ‘Türkiye’de aşağı yukarı dört milyon Kürt yaşıyor. Bu Kürt topluluğu ile, Türklerin kardeşliği, tarihin sınavından geçmiştir. 19. yüzyıla kadar, Kürtler, Osmanlı İmparatorluğu’nun doğu sınırlarını korudular. 1880’den 1925 Şeyh Said isyanına kadar sözü edilecek bir Kürt isyanı olmadı. O dönem, Osmanlı İmparatorluğunun dağıldığı, bölündüğü dönemdir. Millî toplulukların hemen hepsi isyan etti. Ermenisi, Rumu, Bulgarı, Arabı. Ama Kürtler isyan etmedi o çöküş döneminde. ... Ve proleter devrimcileri, bütün millî davaların savunucuları oldukları gibi, Türkiye’nin toprak bütünlüğünün de en tutarlı savunucularıdır. Ve Türkiye’nin toprak bütünlüğü 1970 yılında bir tek şekilde savunulabilir: Kürt halkına eşit haklar tanımakla, onun varlığını tanımakla ve bu halkın gönül rızasıyla Türkiye’de kardeş Kürt halkıyla birlikte yaşamayı istemesini sağlamakla, biz meseleyi böyle koymaktayız.’ ... Aslında her zaman olduğu gibi, Mihri Belli sosyalistlere değil, küçük burjuva radikallerine hitap etmektedir burada. (THKP-C literatüründe, küçük burjuva radikali, Kemalist aydın ve subaylar için kullanılan bir tabirdir, bn.) Onlara, “sakın bizim hakkımızda yanılmayın, bizler enternasyonalist değil, gerçek milliyetçileriz. Siz bize dokunmayın, biz de sizin gerinizden emekleyerek gelelim, sizlere omuz verelim. Bu arada sakın ha, sizden öncekilerin yaptığı gibi, yanılıp da Kürtler üzerinde asimilasyon politikası falan da uygulamaya kalkmayın. Akıllılık edip, onlara kendi dillerini konuşma ve kültürlerini geliştirme hakkını lütfederseniz, millî sınırları daha iyi koruyabilirsiniz!” diyor. Marksist-Leninistlerin bütün meselelere halkların gerçek mutluluğunu, gerçek barışı sağlayacak olan sosyalist hareketi güçlendirme açısından bakacaklarını ve millî meseleye de bu açıdan bakmak gerektiğini; şartlara göre ayrılma, bölgesel özerklik, federasyon haklarının savunulacağını veya sadece asimilasyon politikasına karşı çıkılacağını unutuyor.” (1965-1971 Türkiye’de Devrimci Mücadele ve Dev-Genç broşürü, aktaran THKP-C dava dosyası, Yar Yayınları, sf 352-353)

Zaman değişiyor, şartlar değişiyor, bu kez aynı kokuşmuş fikirler “yeni açılım” adı altında bugünün TKP’lilerince savunuluyor...

(****) “İşbirlikçi tekelci burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin faşist diktatörlüğü zora dayalı devrimle yıkılacak, yerine ayrılma hakkının korunduğu İşçi-Emekçi Sovyet Cumhuriyetler Birliği kurulacaktır.

Kürt ulusuna uygulanan asimilasyon ve sömürgeci faşist terör siyasetine ve kirli savaşa son verilecek, Kürt ulusunun kendi devletini kurma hakkını kullanmasının ve bu amaçla ajitasyon, propaganda ve örgütlenme özgürlüğü önündeki tüm engeller kaldırılacaktır. Kürt ulusunun birleşme hakkı tanınacak ve savunulacaktır.” (MLKP Programı, 1. ve 12. maddeleri)

(*****) Bolivya’nın Doğusunda yaşayan zengin, beyaz, Avrupalı azınlık, köken olarak 2. Dünya Savaşı’nın

ardından Kızıl Ordu’nun ilerleyişinden kaçan Macar, Yugoslav, vb. Nazilerinden gelmektedir. Toprak sahipleri oligarşisinin doğrudan hegemonyası altındaki bu topluluk, halkçı Morales hükümetinin ilerici adımlarını, ülkenin çoğunluğunu ve tarihsel atasını oluşturan Kızılderili yerli çoğunluğa karşı, beyaz zengin azınlığın hareketi olarak ifade etmektedir. Ülkenin yüzölçümü olarak yüzde 35’ini oluşturan Santa Kruz eyaleti, doğalgaz ve maden zenginliklerini de barındırmaktadır. Bu faşist hareket, Avrupalı beyazları kurmaca bir “Kamba ulusu” adıyla ifade etmektedir.

Sonnotlar:

1. Bkz: TD Sayı 26
2. Gelenek Dergisi, Şubat 2008, Bu dergiden yaptığımız alıntılarda sadece yazarın ismini kullandık, ayrıca kaynak belirtmedik.
3. A. Güler’in Ankara’da verdiği “Ulusal Sorun: Eskisi gibi değil” başlıklı konferans, Sol Gazetesi, 9 Ocak 2008, abç.
4. Sosyalist Devrim ve Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı Üzerine Tezler, Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, Sol Yay. İçinde.
5. age.
6. Emperyalist Ekonomizm, sf 85-86
7. Ulusal ve Sömürgeci Ulusal Sorun Üzerine, sf. 230
8. age, 232
9. Sosyalist Devrim ve UKTH Üzerine Tezler...
10. Ulusal ve Sömürgeci Ulusal Sorun Üzerine, sf. 253
11. Sosyalist Devrim ve UKTH Üzerine Tezler.
12. Ulusal ve Sömürgeci Ulusal Sorun Üzerine, sf 219
13. age, sf 220
14. age, sf. 265
15. age, sf. 222
16. akt: Ulusal ve Sömürgeci Ulusal Sorun Üzerine, sf 204
17. Sosyalist Devrim ve Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı Üzerine Tezler
18. Lenin, Sosyalist Devrim ve UKTH üzerine tezler, A. Güler; “Ulusal Sorun: Eskisi gibi değil”, Sol Gazetesi, 9 Ocak 2008
19. Ulusal ve Sömürgeci Ulusal Sorun Üzerine, sf. 219.
20. Sol Gazetesi, 9 Ocak 2008, abç.
21. Kaynak: Mete Tunçay, Türkiye’de Sol Akımlar I, kısmen güncel Türkçe’ye çevirdik.
22. Mete Tunçay, age, sf. 559
23. age, sf. 563
24. Komintern Belgelerinde Türkiye, Şefik Hüsnü, Yazı ve Konuşmalar, Kaynak Yayınları, s. 90-91
25. Yol, iki cilt halinde Bibliotek Yayınları’na basılmıştır. Yol’un Kürt sorunuyla ilgili bölümü ayrıca “Türkiye’de Ulusal Sorun” başlığıyla Diyalektik Yayınları’na basılmıştır.
26. Şefik Hüsnü, Yaşamı, Yazıları, Yoldaşları, sf. 318
27. TKP MK Dış Bürosu 1962 Konferansı, TÜSTAV Yayınları

28. Kaynak: Mete Tunçay, age, metni güncel Türkçe'ye çevirdik.
29. K. Okuyan, Sol, 24 Ekim 2007.
30. Aydemir Güler, "EŞit mesafe, bağımsız tutum, mücadele", 27 Mart 2008, PerŐembe, SoL
31. Kemal Okuyan, Gelenek sayı 97
32. Kemal Okuyan, age
33. Türkiye yeni baştan kurulmak zorundadır, 20 Mart 2008, TKP MK Newroz açıklaması
34. Aydemir Güler, 27 Aralık 2007, PerŐembe, SoL
35. Sol Gazetesi, 9 Ocak 2008

Deniz, Mahir Ve İbrahim'in İzinde

Deniz Gezmiş, Mahir Çayan ve İbrahim Kaypakkaya, ölümlerinin üzerinden geçen onlarca yıla rağmen, nasıl da gençler! Onları tarihin tozlu sayfalarına gömmeye kalkışanlara inat nasıl da canlı, güncel ve yaşam dolular! Gençlerin ellerinde nasıl bayraklaşıyorlar!

Onları asanları, kurşunlatanları, işkencede katledenleri ise kimse savunamıyor bugün. Her biri birer zavallı yaratık olarak, ya sinsice gizleniyor, ya da milyonların öfkesinin altında eziliyor. Adalet mücadelesiyle bu katillerden hesap sormak giderek daha olanaklı ve daha yakıcı hale geliyor.

Denizlerin, Mahirlerin ve İbrahimlerin fikirleri, anıları ve mücadeleleri her geçen yıl daha da büyük yığınların bilincine işleniyor. Onların şehit düştüğü yıldönümleri, onbinlerin sevgi ve ilgisiyle sarmalanıyor. Bu muazzam ilgi, halkımızı derinden saran toplumsal uyanışın bir belirtisi, alameti değil mi? Denizler şahsında halkımızın bayraklaştırdığı, aslında değişim arzusu ve arayışı değil mi?

Şilili komünist şair Neruda, bir şiirinde, Latin Amerika halklarının, bağımsızlık kahramanı Simon Bolivar'la kurduğu ilişkiyi şöyle resmeder: “Bolivar yüz yılda bir uyanır Halklar her uyandığında”

Tıpkı Latin Amerika halklarının Bolivar'da emperyalizme karşı kurtuluş kavgasının bir imgesini bulması gibi, Türkiye halkları da Deniz'de kendi arzu, talep ve arayışlarının bir yanıtını buluyorlar.

71 önderlerinin adanmış devrimciliği, dünya gericiliğine ve işbirlikçi burjuvaziye meydan

okuma kararlılıkları, kendilerini boylu boyunca halkın davasına yatırmaları, aradan geçen onca yıla rağmen geniş yığınlarca sevgiyle anılıyor. Halkımız Denizlerin, Mahirlerin, İbrahimlerin imgelerini ne zaman hatırlasa ve yükseltse, bunu bir mücadele dalgası izliyor.

Denizler üzerinde sınıf mücadelesi

71 önderleri, kitlesel bir meşruluk gücüne kavuştukça, onların mirası üzerinde bir sınıf mücadelesi de şiddetleniyor. Belli başlı birkaç eğilimden söz edebiliriz. Kızılmacı faşistler, Denizlerin ‘Bağımsızlık’ sloganını kendileriyle özdeşleştirerek, devamcılık iddiasında bulunuyorlar. Liberaller, Denizlerin ordu tarafından kandırıldığını, cuntacılara alet olduğunu, Ergenekonculuğun kökeninde Denizlerin ‘milliyetçi’ fikirlerinin yattığını ileri sürüyorlar. Bazı liberal yazarlar ise, onların en nihayetinde devlete baş kaldırmış olduğunu anımsatıyor, gençlere model olarak sunulamayacağı itirazını yükseltiyorlar. “Şiddete karşı” çıkma çağrısı yapıyorlar.

Tabii ki Denizlerin mirası üzerinde uçuşan bu akbaba sürüsüne karşı, esas görev, onların devrimci mirasını bugün de sürdürenlere düşüyor. Denizler bizindir, çekin ellerinizi demek, onları yeni kuşaklara doğru biçimde aktarmayı başarmak gerekiyor.

Halkımızın tüm değerlerini, yeraltı ve yerüstü zenginliklerini emperyalizme peşkeş çekmeye dünden razı sözde ‘yurtsever’, özde milliyetçi-faşist kesimler, başı çekiyor bu iç boşaltma yarışında.

Deniz'i, Mahir'i bir Kemaliste indirgemeye

çalışıyorlar. Onların devrimci olduğunu, sosyalizm ideali uğruna dövdüklerini belleklerden silmeye çalışıyorlar. '68 gençliğinin, '71 devrimci atılımına giden yolda adım adım aştığı Kemalist yanlışları öne çıkarıyorlar. Denizleri asan Amerikancı faşist ordunun postal yalayıcılığını yapan bu kesimler, sahtekârca Denizleri sahiplenmeye çalışıyor.

1968 gençlik hareketinin, 27 Mayıs askeri darbesinin oluşturduğu politik ortama doğduğu, 1960'daki darbe öncesi gençlik hareketleriyle bağlantılı olduğu ve 1960 Anayasası'nın sağladığı nispi demokratik haklar zemininde geliştiği bir tarihsel gerçektir. Bu gerçekler, 68 gençliğinin hazır, oluşmuş bir komünist mirası devralmayışıyla, aksine TKP revizyonizminin yarattığı yozlaşmayla boğuşmak zorunda olması gibi olgularla da birleşir. TİP, işçi sınıfını ve gençliği buluşturan kitlesel bir aydınlanma ve birleşme merkezi olarak rol oynar. Ancak nihayetinde, kısa süre sonra onun da sınırları açığa çıkar. İleri yürümek isteyen gençlik, kendi gücüne dayanacaktır.

Denizlerin 'Kemalizmi' böyle bir tarihsel-politik zemin üzerinde ortaya çıkar. Devrimci hareket emekleme evresindedir. Resmi ideolojiyle kopuşmamış, aksine gerçek Kemalistler olma iddiasındadır. Devrim, sınıf mücadelesi pratiğinden öğrenerek ilerlemektedir. Dönemin dünyada esen antiemperyalist rüzgarları da yurtseverlik ve ulusalcılık vurgularını öne çıkarmaktadır. Vietnam'da Ho Amca ABD'ye karşı ulusal kurtuluş savaşı vermektedir. Küba'da Castro "Ya özgür vatan ya ölüm" sloganını yükseltmektedir.

Ne var ki, artık tarihe mal olmuş bu olayların hakikaten materyalist bir incelemesi yapılacaksa, yani eyleminin içeriğine bakılacaksa Denizlerin ve Mahirlerin, onların aslında attıkları her adımla Kemalizmden kopuştukları görülebilir. "Doğu"da yapılan komando operasyonlarına örneğin, cepheden karşı dururlar. Kürt halkının ezildiğini vurgular, onun yanında olmak gerektiğini söyleyerek doğru tutum alırlar. THKO'nun kuruluş bildirisinde, bu komando operasyonlarının "hesabının sorulacağı" belirtilir. Keza THKP-C'nin ilk broşüründe Mihri Belli'nin Misak-ı Millici söylemlerini mahkum edilir. 71 devrimciliği, kardeş Arap halkların saflarında,

Filistin'de fiilen dövüşerek de Kemalizmi enternasyonalist yönde aşmakta bir adım atar. Ne var ki, 71 devrimciliğinin Kemalizmden kopuşmasını en cüretkar biçimde gerçekleştiren ve ideolojik-politik sonuçlarına vardırın İbrahim Kaypakkaya olmuştur. Deniz, Mahir ve İbrahim Kemalizmden kopuşmada üç farklı düzeyi ortaya koyar. Denizler, dağa çıktıklarında da orduyla dövüşmek istemiyorlardı. Kemalizm hakkındaki yanlışları, ordu hakkındaki yanlışlarıyla birleşiyordu. 'Emperyalizmi' kovmak için dağa çıktıklarında ise, karşılarında ordunun yumruğunu buldular. Mahirler, Kemalizmi bir "antiemperyalizm ideolojisi", Kemalistleri müttefik küçük burjuva milliyetçileri sayıyordu.(*). Devlette Kemalist milliyetçilerle işbirlikçiler arasında bir denge vardı, onlara göre. Mahir, 12 Mart'ın ardından bu 'denge'nin artık yok olduğunu, devletin tümüyle tekeli burjuvazinin eline geçtiğini yazar. Bu yanlışlığı ortadan kaldıran bizzat Amerikancı faşist ordunun 12 Mart darbesi olmuştur. Hem Denizler, hem de Mahirler Mustafa Kemal'in antiemperyalizmini abartıyor, onun tutarsız ve sallantılı niteliğini, Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra ilerici niteliğini kaybettiğini görmüyorlardı. İbrahim, bu tartışmaya son noktayı koydu: "Bir Fatih Sultan Mehmet ne kadar halkımızın tarihinin bir parçasıysa (!) Mustafa Kemal de o ölçüde halkımızın tarihinin bir parçasıdır"(**)

Bunların karşısında liberaller var. Onlar da Denizleri cuntacı, milliyetçi, hatta Ergenekoncu (!) olarak sunmaya, şeytanlaştırmaya çalışıyorlar. Denizlerin mücadele içinde aştıkları ordu hakkındaki yanlışlarını öne çıkarıyor, bugünkü nasyonal faşistlerle Denizleri bir tutmaya çalışıyorlar. Aslında tersinden, onlar da Kemalist 'ulusalcı' kesimlerle aynı şeyi söylemiş oluyorlar. Oysa Denizlerin Filistin'de dövüşen, Küba'da devrimi soluyan, Vietnam'da direnişe aşık olan yürekleri, bu çapsız sahtekarlara en net yanittir. Deniz'in idam sehpasında haykırdığı, sansürlenmiş "Yaşasın Türk ve Kürt halklarının kardeşliği", "Yaşasın Marksizm- Leninizm" sloganları, aradaki farkı yeterince net resmetmektedir zaten.

Liberallerin bir diğer teranesi ise "Dünyada 68 hareketi barışçıl iken, Türk 68'inin şiddete dayalı olduğu, şiddeti yücelttiği" savıdır. Bunun

kadar cahilce ve saçma bir fikir olamaz. Tersine, dünyanın her yerinde 68 gençlik hareketi, kurulu düzeni sarsan bir başkaldırı eylemi biçiminde gelişmiştir. Örneğin Fransa'da, işçi sınıfı ve gençlik Mayıs'ta başkaldırmış, De Gaulle'ü ülkeden bir süreliğine kaçtıracak denli şiddetli bir ayaklanmayla günlerce Paris'i sarsmıştır. Fransa'da Accion Directe, Almanya'da RAF vb. 68 hareketinden doğan militanlığın devamıdır. Ancak bu hareketler Türkiye'dekinin aksine toplumdaki tecrit olmuş, tutunamamıştır. ABD'de siyahilerin isyanı, öğrenci gençliğin Vietnam savaşı karşıtı eylemleriyle birleşiyordu, her yerde polisle çatışmalar, militan kitle eylemleri patlak verdi. Kara Panterler gibi militan devrimci bir akım, bu mücadelelerin içinden çıktı. 68'in esin kaynakları arasında da Küba Devrimi, Che'nin enternasyonalist çıkışı, Vietnam Devrimi, Filistin Devrimi, Çin'de Büyük Proleter Kültür Devrimi belirleyici role sahiptir. Bunların tümünde 'şiddet' vardır; nasıl olmasın ki! Eski, ancak zor yoluyla tasfiye edilebilir.

Her iki kesimin anlaştığı bir diğer nokta ise; İbrahim Kaypakkaya'yı yok saymak, görmezden gelmek, unutturmaya çalışmaktır. İbrahim'in Kürt sorunundaki net duruşu ve Kemalizm'den kopuşması karşısında büyük bir sınıfsal kin ve nefret besliyorlar. Devlet de asla esnemiyor Kaypakkaya'nın anısı karşısında. 18 Mayıs anmalarını terörize etmeye devam ediyor.

Denizler, Mahirler ve İbrahimlerin mirası, bugün de yolumuzu aydınlatan bir meşaledir. Kuşkusuz, onları aynen tekrar etmek söz konusu değildir. Nihayetinde bir filizdi onlar, mirasları tabii ki Marksist eleştirel süzgeçten geçirilmelidir. Ancak önemli olan, bu filizin izini sürmektir. Deniz, Mahir ve İbrahim'in açtığı silahlı devrim yolundan yürümeyi sürdürmektir.

Dünkü siyasal çizgileri ne olursa olsun, bugün M. Ali Aybarların, Sadun Arenlerin evrimci parlamentarist yolundan yürüyenlerin, örneğin ÖDP'nin, TKP'nin, EMEP'in vb. Denizleri, Mahirleri sahiplenmesinde de derin bir tutarsızlık vardır. Silahlı mücadeleyi reddettiğinizde, düzen dışı örgütlenmeyi ve devrimci atılım ruhunu bir yana bıraktığınızda, Denizlerden, Mahirlerden geriye sadece kuru bir imge kalır. Parlamentaristlerin sözüm ona "sahiplendiği" de budur! Ayrıca, 71

önderlerinin mirası, onların peşinden silahlı devrim yolunda yürüyen, nice bedeller ödeyen yüzbinlerin mücadeleleriyle bütünleşmiştir. '71, bu topraklarda 37 yıldır sürmekte olan devrimci mücadeleden koparılamaz.

Birlik Devrimi, 71 devrimciliğine bağlılığın eylemidir

Marksist Leninist komünistler bakımından 1971 devrimciliğinin her zaman özel bir anlamı ve değeri olmuştur. Birlik Devrimi, başlı başına, 71 devrimciliğindeki 'atılım ruhu'nun kuşanılması, devrimci kendiliğindencilikten kopuş ve 'devrimci iradenin' rolünün kavranışı demektir.

Daha büyük bir kavgaya, dolaysızca partili devrim kavgasına atılmak üzere grup yapılarının terk edilmesi, birleştirilmesi ve ileri sıçrama ruhu, 71'in engel tanımazlığının günümüze taşınışıdır.

Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ın mücadeleler tarihinde en derin iz bırakan iki olay, 1971 ve 1984 (15 Ağustos) atılımları olmuştur. Birincisi Türkiye devriminin, ikincisi Kürdistan devriminin bir atılımıdır. İkisinde de öncü iradenin ön açıcı, mayalayıcı gücü vardır.

1971'de devrimci hazırlık kavramı oldukça zayıftır. Hazırlıksız savaşa girmiştir devrimci hareket. Bunun bedelleri ağır olmuştur. 50 yıllık revizyonist geçmişe duyulan tepkinin derinliği, 12 Mart'ın ortaya çıkardığı koşullarla birleşince, genç devrimci hareket bu yanılgıya sürüklenmiştir. 1984'te ise daha güçlü bir hazırlıktan, önderliğin sürekliliğini sağlama görüşü açısından söz edebiliriz.

1994 atılımı, Birlik Devrimi, beş yıllık dolaysız bir hazırlığa dayanır. Öncellerinin saflarında kıyasıya süren birlik mücadelesi, aslında bir atılım hazırlığından başka bir şey değildir. Eskiyle kopuşma ve yeni tarza sıçramanın sancılarıdır, çekilen. Gruplar dünyasından kopuş ve partili devrimciliğe sıçrama yolunda nitelik biriktirmiştir partinin öncelleri.

1994 Birlik Devrimi ve onun kurduğu parti, devrimci iradenin kavranışı ve uygulanışı bakımından öncellerini aşar ve ileri sıçrar. Mücadelenin farklı biçimlerinin, bu arada silahlı mücadele biçimlerinin kullanımında yeni bir düzeye ulaşır. Öncü çıkış, öncü irade, partinin hareketine ve tarzına rengini veren öğeler haline gelir. Gazi Ayaklanması'ndan Hasan Ocak

kampanyasına, NATO Zirvesi'nden Tuzla'ya uzanan tarihsel çizgide, devrimci iradenin rolünün kavranışı ve hayata geçirilişi, parti tarzının/yeni tarzın özgün, ayırt edici bir ögesi olur. 1971'in devrimci başkaldırı ruhu, partinin tüm eylemine işler.

Birlik sürecinde en yoğun tartışmaların “Strateji ve taktik” belgesi üzerinde yaşanması rastlantı değildir. Bu topraklara özgü bir temelde, devrimci stratejinin yeniden kuruluşudur bu. Böylece parti, devrimci hareketin 1974'ten itibaren sürüklendiği stratejisizlik zaafından kopuşur. Kendi ilan edilmiş stratejisini uygulama gücüne kavuşur. Strateji, kağıt üzerinde kalan bir metin olmaktan çıkar, kan ve can kazanır, olayları yönlendirme gücüne kavuşur. Devrimci strateji yoksa, devrimci irade de yoktur.

Marksist Leninist komünist öncü, doğuşundan itibaren, 71'in devrim için birlikte savaşma ruhunu da miras olarak alır. “Siper yoldaşlığı”, “Devrimci yoldaşlık” kavramı, bu çizginin bir ürünüdür. Parti, Kızıldere'de, İbrahimlerin Nurhak'taki ihbarcı muhtarı cezalandırmasında vb. cisimleşen siper yoldaşlığı ruhunu yükseltmeye girişir.

Parti, birlik eylemiyle 1920'deki TKP'nin Bakü Kongresi'ndeki “komünistlerin birliği” ilkesini güncellediği gibi, parti tarihi boyunca yürüttüğü devrimci siper yoldaşlığı çizgisiyle de 1971'deki “devrimcilerin savaşım birliği” ilkesini parti tarzının özsel bir unsuru haline getirir.

Bütünsel sahipleniş

Mahirler, Denizler ve İbrahimler, eski dönemde,

'71 devrimciliğinin tek bir kanalını sahiplenen sloganlarla anıldı. “Mahir-Hüseyin-Ulaş, Kurtuluşa kadar savaş”, “Deniz-Yusuf- İnan, Savaşa devam”, “İbo-Haydar-Zülfikar, namludadır iktidar” denildi, bu kesimsel sloganlarda. Bu sloganlar, 71 devrimciliğinin tek bir kanalının sürdürücülüğü iddiasını yansıtan, mezhepçi bilincin ifadesiydi. Aynı zamanda, 71'le ilişkilenişte biçimci, tekrarcı, onu içerip aşmayı başaramayan tarzın da ürünüydü.

Bugün, her üç kanalı da kucaklayan, her birinden öğrenen, bütünsel bir görüş açısıyla sahiplenmek gerekiyor, '71'in yıldızlarını. Onların mirasını içerip aşan, ileri yanlarını derinleştirerek bugüne taşıyan, geri yanlarını eleştirerek aşan bir hatta yürümek gerekiyor. Bu yüzden, sadece Denizleri, sadece Mahirleri veya sadece İbrahimleri değil, üçünü birden sahipleniyoruz. 1920 Mustafa Suphi TKP'siyle birlikte, '71 devrimci atılımını kökümüz, dayandığımız dolaysız tarih olarak görüyoruz.

Devrim ve sosyalizm yolunda, “Zafere kadar” İbo, Mahir ve Deniz'in izindegiz.

Dipnotlar:

* “Kemalizm, küçük-burjuvazinin en sol, en radikal kesiminin milliyetçilik tabanında anti- emperyalist bir tavır alışıdır. Bu yüzden, Kemalizm soldur; milli kurtuluşçuluktur. Kemalizm, devrimci-milliyetçilerin, emperyalizme karşı aldıkları radikal politik tutumdur.” (Mahir Çayan, Kesintisiz Devrim 2-3)

** İbrahim Kaypakkaya, “Şafak Revizyonizminin Kemalist Hareket, Kemalist İktidar Dönemi, İkinci Dünya Savaşı Yılları, Savaş Sonrası ve 27 Mayıs Hakkındaki Tezleri”, Ocak 1972, aktaran: Seçme Yazılar, c. 2, sf. 165.

Kentin Lanetlileri

“Bugüne kadar devletler toplu konut yapımından çok yıkımında etkili olmuştur”(Erhard Berner, Learning From Informal Markets)

Dünya nüfusunun yarısı artık kentlerde yaşıyor. Gecekondu, 20. yüzyılda kapitalist kentleşmenin dünya çapında temel bir olgusu oldu. Gecekondu mahalleleri ve köhnemiş eski kira evleri gelişmiş kapitalist ülkelerin kent nüfusunun yüzde 6'sını, diğer ülkelerin toplam kent nüfusunun ise yüzde 78'ini barındırıyor bugün. Ve dünya gecekondu nüfusu her yıl 25-30 milyonluk bir göç olarak büyümeye devam ediyor.

Marks ve Engels sermaye birikimini örneklemek için İngiltere işçi sınıfının yaşam koşullarını incelerler. Manchester'in veya Londra'nın 'Slum'larında (işçi sınıfının yaşadığı virane mahalleler) açlık ve sefalet içinde, sağlıksız ortamlarda ve salgın hastalıkların pençesinde, sıkış tepiş yaşamak zorunda olan işçi yığınlarının durumunu anlatırlar. İngiltere'nin 'slum'ları çoktandır Kalküta'da (Hindistan) bustee, Sao Paulo'da (Brezilya) favela, Cakarta'da (Endonezya) kampung, Dakar'da (Senegal) bidonville, Caracas'ta (Venezuela) barrio ya da Türkiye'de gecekondu olarak boy gösteriyor.

Kent nüfusunun Hindistan'da yüzde 55'ini, Peru'da yüzde 68'ini, Nijerya'da yüzde 80'ini, Pakistan'da yüzde 73'ünü gecekondu mahalleleri meydana getiriyor. Mexico City'de 10 milyon ve Sao Paolo'da 8 milyon insan gecekondu mahallelerinde ve virane kira evlerinde yaşıyor. Ankara'da Altındağ, 500 bini aşan gecekondu

nüfusuyla dünyanın 25. büyük gecekondu mahallesi sayılıyor. Türkiye'de kent nüfusunun yüzde 42'si gecekondu mahallelerinde bulunuyor.

Kentin lanetlileri kentin lanetlenmiş mekanlarında barınıyor. Açlık, işsizlik, yoksulluk, sefalet ücreti, eğitim ve sağlık haklarından yoksunluk, mafyalaşma, uyuşturucu ve yozlaşma bu mekanların gerçeği. Fakat kapitalist kentleşmenin ayrılmaz bir formu olan gecekondulaşmayı anlamanın yolu, onu kapitalist üretim ilişkileri, sermaye birikim süreci ve sınıf mücadeleleri bağlamında ele almaktan geçiyor. Sermayenin birikim yasasını ortaya koyan Marks, “Bir kutupta servet birikimi, diğer kutupta, yani kendi emeğinin ürününü sermaye şeklinde üreten sınıfın tarafında, sefaletin, yorgunluk ve bezginliğin, köleliğin, bilgisizliğin, zalimliğin, ussal yozlaşmanın birikimi ile aynı anda olur.” (Kapital 1. cilt, s: 615) demişti. Olgular bir kez daha doğruluyor teoriyi.

Uluslararası süper tekellerin dünya ekonomisi üzerinde tam bir hakimiyet kazandıkları, sosyalist sistemin varlığından dolayı kapitalizmin “sosyal devlet”e doğru geri çekilmesiyle tanımlanan bir dönemin kapandığı, toplumsal hizmetlerin giderek metalaştığı ve emekçilerin kazanılmış haklarının geri alındığı, tekelci sermayenin akılalmaz spekülasyon kârlar elde ettiği emperyalist küreselleşme döneminde, kentler de yeni bir dönüşüm sürecine girdi. Sermaye birikiminin, sınıf ilişkileri ve mücadelelerinin yön verdiği bu dönüşüm sürecinde, kentsel alanlar ve yapılar hem yeni dönemde derinleşen sınıfsal ayrışmanın

mekanları, hem de üretilen artı-değerin kent rantı biçiminde burjuvazi tarafından ele geçirilmesinin ve kârlı sermaye yatırımlarının hiçbir zaman olmadığı kadar etkili araçları haline geldiler.

Kentin dönüşüm tarihinden ana çizgiler ve gecekondulaşmanın gelişimi

Kapitalizmde kentlerin geçirdiği dönüşümün ilk kapsamlı evresi, sanayi devriminin ardından 19. yüzyılda İngiltere'den başlayarak gelişti. Sanayi devriminin emek gücü talebindeki artışı, kırdan kente göçü ve kentlerin büyümesini olağanüstü hızlandırmasıyla birlikte, sınıfsal ayrışma kentsel mekanlarda da belirginleşti. İşçi sınıfı merkezde ve fabrikalara yakın virane konutlardan meydana gelen sefalet mahallelerine yerleşirken, kentin kırsal çeperindeki sayfiyeler burjuvazinin sürekli yerleşim alanları haline gelerek banliyöleşmenin ilk örnekleri oldular. “Bir sanayi ya da ticaret merkezi olan kentte sermaye ne denli hızlı birikir, buralara, sömürülebilir insan malzemesinin akışı ne denli hızlı olursa, işçilerin sığınmak zorunda oldukları konutlar da o derece sefil ve perişan olur” (Kapital Cilt 1, s: 629) diyordu Marks. Kentsel işlevlerin çeşitlenmesi, kolera ve tifo gibi salgın hastalıkların yayılması ve işçi mücadelelerinin yoğunlaşması gibi nedenlere bağlı olarak ilk modern kent planları da aynı dönemde gündeme gelmeye başladı.

Türkiye'de modern kent planlamasının ilk unsurları, uluslararası ticaretteki rolünden dolayı kısmi bir ticari sermaye birikimine sahip olan İstanbul'da 19. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıktı. Osmanlı sarayının seçkinleri, askeri bürokratlar ve tüccarlar kent çeperinde sayfiye yerleri yaptırmaya başladılar. Asıl planlı kentleşme eğilimi ise, Türk burjuva devletinin kurulmasıyla başkent yapılan Ankara'yı burjuva modernleşmenin sembolü olarak inşa etme iddiasında görüldü. Yeni burjuva devlet, Osmanlı'ya ait miri toprakları devraldığı ve hanedan üyeleri ile bazı gayrimüslimlerin topraklarını devletleştirdiği için geniş bir arazi stokunu elde tutuyordu. Burjuva cumhuriyetin ilk 25 yılı boyunca önemli bir büyüme gösteren tek kent Ankara oldu. Fakat modern planlama yoluyla örnek bir kentleşme sağlama iddiası fiyaskoyla sonuçlandı. Başkentte kanalizasyon şebekesi kurulmaya başlanması bile 1950'yi

buldu.

Ankara İmar Planı 1928'de onaylandı. Akköprü'de planlanan Amale Mahallesi hiç yapılmadı. Arsa spekülasyonu devlet himayesinde palazlanmakta olan Türk burjuvazisinin sermaye biriktirmesine hizmet eden bir unsur olurken, konut üretimi ağırlıklı olarak kentteki devlet bürokrasisinin ve ticaret burjuvazisinin ihtiyacını karşılamaya yönelikti. Yoksullar için ayrılmış olan ucuz arsa bölgesi de, belediye aracılığıyla yapılan arsa spekülasyonuna kurban gitti. Daha sonra gecekonduya evrilecek olan ilk yasadışı barınaklar, 1930'ların ortasında Ankara'ya göç eden yoksul köylüler tarafından yapıldı. Bu barınaklar, kent çeperinde herhangi bir sanayi ya da iş alanı bulunmamasından dolayı, merkeze en yakın olan ama yerleşime elverişli görülmediğinden plan dışı kalmış yüksek eğimli yamaçlarda ortay açıldı. Ev denemeyecek durumdaydılar: Yamaçta toprağın kazılması ve üzerine birkaç tahta atılmasıyla veya çakılan dört kazığın tepesinin kilimle kapatılmasıyla ya da sokaktan toplanan tenekelerle yapılıyorlardı. Altındağ tepesinde, Ankara Kalesi çevresinde ve Akköprü bataklığı civarında yayılan bu barınak türü, 1940'ların sonuna değin Ankara'da yoksul emekçilerin temel bir yerleşim biçimi oldu.

Kapitalist ülkelerde kentlerin dönüşümünde diğer bir kapsamlı evre 2. Dünya Savaşı'nın ardından gelişti. Avrupa ve ABD'de orta sınıfların ve işçi sınıfının küçük-burjuvalaşan tabakasının yerleştiği alt-kentler bu dönemde ortaya çıktı. Kent çeperinde kurulan bu alt-kentlerin finansmanında devlet de rol oynuyordu. Kent merkezlerinde boşalan konut alanlarına ise genellikle en yoksullar ve başka ülkelerden gelen göçmenler yerleştiler. Bu mahalleler bir süre sonra “çöküntü alanları” olarak adlandırılmaya başlanacaktı. Yeni sömürge ülkelerde hızlanan kırdan kente göç sonucunda, kent merkezlerinin bir bölümü virane mahallelere dönüşürken, kent çeperinde ise gecekondulaşma yayılıyordu.

Türkiye'de kırdan kente doğru ilk önemli yığınsal hareket 2. Dünya Savaşı'nın hemen arkasından geldi. Yoksul kırsal bölgelerde birikmiş olan nüfus fazlalığı kentlere akmaya başladı. Aynı yıllarda Marshall Yardımı'nın etkisiyle tarımsal yapıda mekanizasyonun ve

aşamalı bir çözülmenin başlaması kırdan kente göçü hızlandıran diğer bir etmen oldu. Fakat o yıllarda sanayileşmenin son derece düşük bir tempoda ilerlemesi kente akan artı-nüfusun emilmesini güçleştiriyordu. Ankara'nın yanı sıra, 1940'ların ikinci yarısında İstanbul ve İzmir'de de gecekondu yaygınlaşmaya başladı. 1950-'60 arası ise hızlı gecekondu dönemi idi. Bu 10 yıl içinde kent nüfusunun toplam nüfusa oranı yüzde 18,5'ten yüzde 25,2'ye çıktı. Gecekondu önceleri kentlerin iş merkezlerine yakın bölgelerinde, çoğunlukla dik yamaç ve dere yatağı gibi coğrafi açıdan dezavantajlı arazilerde yapıldı. Bu gecekondu mahalleleri düşük yoğunluklardaydılar ve altyapıdan tamamen yoksundular. 1958'in resmi rakamlarına göre gecekondu nüfusu Ankara'da 220 bine, İstanbul'da 280 bine ve İzmir'de 20 bine ulaşmıştı. Gecekondu nüfusu kent nüfusunun yaklaşık yüzde 15'ine tekabül ediyordu. Osmanlı'dan devralınan bir miras olarak en büyük toprak sahibinin devlet olması ve kentsel arazilerin büyük bölümünün devlet mülkiyetinde bulunması, gecekondu olgusunun gelişmesine maddi zemin sağladı. Özel mülk arazilerden farklı olarak, devlet arazileri kolayca işgal edilebiliyordu. Gecekondulaşmaya göz yumma tutumu sermaye birikimini gözetilen bir devlet politikası oldu ve '80'li yıllara kadar sürdü. Gecekondu ve kaçak yapıları affetmek amacıyla toplam 17 kez af yasası çıkarıldı. Hem devlet hem de sermaye, gecekondu olgusu sayesinde emekçinin barınma maliyetini karşılama gibi bir yükten kurtulmuş oluyordu. İşçinin kendi evine sahip olması durumundan söz ederken Engels, "Böylece ücretler ortalama olarak kiradan tasarruf edilen ortalama miktar kadar düşecek, yani işçiler kendi evlerine eskiden olduğu gibi ev sahibine para ile değil, ama kendisi için çalıştığı fabrika sahibine ödenmemiş emekle kira ödeyeceklerdir. Bu yolla işçinin küçük evine yatırılmış olan tasarrufları bir anlamda sermaye olacak, ancak kendisi için değil, kendisini istihdam eden kapitalist için sermaye haline gelecektir." (Konut Sorunu, s. 51) diyordu. Ücret emek gücünün yeniden üretimi için gerekli ortalama toplumsal emek-zamanına göre belirlendiğinden, konut kirasının bu yeniden üretim maliyetine dahil olmaması ücretin düşmesini getiriyordu. Dolayısıyla, gecekondu yoluyla emek-gücünün değerindeki eksilme,

sermayenin kendini genişletmek için yaptığı birikimde artma anlamına geliyordu. Böylece kitlesel gecekondulaşma, ücretlerin düşük tutulmasını sağlıyordu. İşçiler bakımından ise, kirada oturmamak, gecekondu sahibi olmak, işsiz kaldığı koşullarda dahi sokakta kalmamak anlamında bir toplumsal güvence sağlıyordu.

Devletin toplam konut üretimindeki payı hiçbir zaman yüzde 10'u bile bulmadı. Düşük gelirli konut edindirme gerekçesiyle kurulan Emlak Kredi Bankası her zaman yüksek gelir sahiplerine ve burjuvaziye öncelik verdi. Emekçiler ve gecekonducular için ucuz arsa veya toplu konut üretimi 1940'lardan itibaren tartışıldı, fakat bu konuda onyıllarca etkili bir adım atılmadı. Ankara-Yenimahalle planlı bir kent parçası olarak düşük gelirli için 1949'da belediye tarafından gündeme getirildi, ama hem arsa spekülasyonu projeyi belirlenen amaçtan saptırdı ve hem de bu tip projeler oldukça sınırlı kaldı. Emlak Kredi Bankası'na memurlara ucuz konut sağlamak amacıyla devredilen toprakların çoğu, yüksek bürokratlara ve sermaye sahiplerine satıldı.

1945-'80 arası, gecekondulaşmanın 1. dönemidir. Önce büyük kentlerin içindeki boş devlet arazileri doldu, sonra kent çeperinde gecekondu mahalleleri büyümeye başladı. 1963'e gelindiğinde Ankara kent nüfusunun neredeyse yüzde 60'ı ve Türkiye'nin toplam kent nüfusunun 1/3'ünü oluşturan 2,5 milyona yakın insan gecekondu mahallelerinde yaşıyordu. 1970'de ise gecekondu oranı Ankara'da yüzde 65'e, İstanbul'da yüzde 45'e ve İzmir'de yüzde 42'ye ulaşmıştı. İstanbul'da 1960'larda E-5'i eksen olarak gelişen sanayi yerleşimi ve 1970'lerde Boğaz Köprüsü ile bağlantı yollarının yapılması, gecekondu mahallelerinin kentteki yayılma doğrultusunu belirledi. Büyükdere-Maslak arası sanayi gelişimi de yine '60'larda bu hattın çevresinde Gültepe, Çeliktepe, Seyrantepe, Kuştepe gibi gecekondu mahallelerinin doğmasına yol açmıştı. Öte taraftan, nispeten varlıklı kesimlerin yeni gelişen orta sınıf semtlerine taşınması ve bunların yerini yoksul emekçi kesimlerin alması sonucunda, eski kent merkezini oluşturan Tarla başı, Süleymaniye, Galata gibi semtler virane mahalleler haline gelmişti.

Bu dönem boyunca kentlerin coğrafi genişlemesinde, apartmanlaşarak oluşan yeni

orta sınıf sementleri de rol oynadı. Küçük ve orta çaplı emlak spekülörü kent çeperinde küçük köylüden arsa satın alıyor, burayı parselliyor, imara açılmasını bekliyor ve ardından kent merkezinden buralara yönelen orta sınıfın karşılayabileceği fiyatlarla satıyordu. Apartmanlaşmanın bir başka biçimi, '60'lar ve '70'lerde kitlesel konut üretiminde geniş bir yer tutan yap-satçılık oldu. Küçük sermaye sahibi müteahhit, arsasını sahibinden kat karşılığı satın alıyor ve buraya apartman dikeydi. Arsa ve inşaat malzemesi fiyatlarının yüksekliği ve çoğu zaman tek bir ticari konutla karşılanamaması şeklindeki sorun, 1954'te kat mülkiyetini yasallaştıran düzenlemeye dayanarak gelişen yap-satçılıkla aşılmış oluyordu.

Kentlerin dönüşümünde yeni evre '80'li yıllarda başladı. Emperyalist metropollerde sanayinin kent dışına taşınmasının tamamlanması, kent çeperinde yüksek gelir sahibi kesimler için yeni alt-kentler olan kapalı süper-lüks siteler ve rezidanslar inşa edilmesi bu dönemin tipik özellikleri oldu. Kent merkezlerindeki virane mahalleler “soylulaştırma” adı verilen bir dönüşüme tabi tutularak burjuvaziye sunuldu. İlk “soylulaştırma” uygulamaları eski sanayi tesislerinin, tersanelerin, istasyonların vb. dönüştürülmesi şeklinde oldu ve sıra çoğunlukla göçmen işçilerin yaşadığı harabe konut alanlarına geldi. Yeni dönemdeki kentsel dönüşümün temelinde lüks konut üretimine, turizme veya plaza şeklinde dev ofis binaları yapımına yönelik geniş çaplı sermaye yatırımlarının kârlılığı ve olağanüstü artmış olan kentsel rantların paylaşımı yatıyordu. Yeni sömürge ülkelerin pek çok büyük kenti de bu dönüşüme ayak uydurma yoluna girdi. Sermayenin azami kâr arayışı ve artan kent rantını elde etme yönelimi, çeşitli ülkelerde gecekondulu mahallelerine savaş açan “dönüşüm projeleri”nin gündeme gelmesine neden oldu. Diğer yandan, IMF'nin ve Dünya Bankası'nın “yapısal uyum programları” konut piyasasının büyük ölçüde özelleştirilmesini ve konut üretiminde devletin rolünün asgariye çekilmesini içeriyordu.

Türkiye'de yeni dönemde kentsel dönüşüme girişi, eski İstanbul Belediye Başkanı Bedrettin Dalan 20 yıl önce “İstanbul'un Beyrutlaştırılması” söylemiyle yapmıştı. Buna göre, İstanbul otoyollar, köprüler, oteller, lüks

konutlar ve iş merkezleri inşasıyla yeniden yapılacak ve Lübnan iç savaşında yıkılmış olan Beyrut'un yerine Ortadoğu'nun finans ve ticaret merkezi olacaktı. Dalan'ın planı, yerini 2000'li yılların kentsel dönüşüm projelerine bırakmış durumda. Hızlı gecekondulaşma ve kentsel genişleme '80'li yıllardan günümüze değin sürdü. İstanbul'da sanayinin '70'lerden itibaren Çorlu-Çerkezköy ve sonra İzmit-Adapazarı hatlarına taşınması devam ederken, Gaziosmanpaşa ve Esenyurt gibi mahalleler devasa gecekondulu alt-kentleri haline geldi, Halkalı ve Beylikdüzü gibi kent çeperi alanlarda düşük maliyetli toplu konutlardan yeni alt-kentler oluştu. Gecekondulu tipi alt-kentleşme TEM'in açılmasından sonra TEM çevresinde sürdü. Örneğin 1985'te 3700 nüfuslu küçük bir kasaba formunda olan Sultanbeyli, 1997'de 150 bin nüfuslu bir alt-kent kimliği kazanmıştı. İstanbul'a bu dönem göçen emekçiler, merkezi yerlerde yükselen rant dolayısıyla kentin yeni çeperine yerleşmeye başladılar. Merkezdeki virane konut alanlarında barınan yoksul kesim de yerinden edilerek bu yeni kent çeperine doğru sürülüyordu. Ama çeperdeki arazilerin önemli bir bölümü artık sermayenin denetiminde olduğu için, bu nüfus akışının bir kısmı eski gecekondulu mahallelerine yığılıyordu. Rantı yükselen birçok gecekondulu mahallesindeyse ucuz maliyetli apartmanlaşma yaygınlık kazanmıştı.

İstanbul'da sermaye, tarihi mekanları öne çıkaran turizm alanları, kapalı lüks konut siteleri, lüks eğlence ve dinlence tesisleri, kongre ve spor merkezleri inşasına yatırım yapmaya yöneldi. Kent çeperinde el değiştiren özel mülk büyük çiftlik arazilerinin imara açılmasıyla, Bahçeşehir gibi yüksek gelir grubunun yerleştiği yeni burjuva alt-kentler yükselmeye başladı. 1990'da 100 olan lüks toplu konut ve kapalı lüks site projesi sayısı, 2005'de 800'e çıktı. Böylece yeni bir banliyöleşme gelişti. Bir yandan da, tarihi kent merkezinde bulunan virane semtler “soylulaştırma” projeleri aracılığıyla yeni sermaye yatırımlarının alanı haline geldi. Tarihi kent merkezinin, genişleme sonucu kent içinde kalmış gecekondulu mahallelerinin ve hatta geniş mekanlar gerektiren yatırımlara uygun olan çeper gecekondulu alanlarının potansiyel rantları oldukça yükselmiş durumda. Burjuvazi bu potansiyel rantları realize etmeye ve sermaye

birikiminin aracı yapmaya yöneliyor. Kâr oranlarındaki düşme eğilimi, sermayedarları yüksek spekülâtif karlar elde edebilecekleri alanlara itiyor. Sermayenin bu değerlendirme arayışının sonuçlarından biri de gayrimenkul piyasasına ve aşırı değerlendirilmiş kentsel arazilere yatırım yapmak oluyor. Aynı zamanda, inşaat sektöründe egemenlik küçük veya orta ölçekli müteahhitten büyük şirketlere geçiyor. Sermayenin doymak bilmez kâr iştahı, işçi sınıfı ve emekçilerin kentsel mekanları olan gecekondu mahallelerini yıkım ve tasfiye saldırısıyla yüz yüze bırakıyor. Sınıfsal kutuplaşmanın artması kentsel ayrışmanın boyutlanmasını da beraberinde getiriyor. Gecekondu yıkıma, yoksulluğa ve sefaletle mahkum edilirken, kentler sermaye birikiminin hizmetinde yeniden yapılıyor.

Kentsel Dönüşüm Projeleri: Sermayenin gecekonduya saldırısı

Kentin yeni dönemdeki yapılanmasının hedefi; İstanbul için “küresel kent” ve Ankara için “Avrupa başkenti” söylemleriyle tanımlanıyor. “Küresel kent” kavramı uluslararası sermayenin yoğunlaştığı, uluslararası finansal ve ticari işlemlerin yönetildiği merkezler olma özelliğini taşıyan kentleri ifade ediyor. Bu kavram, burjuva ideolojik içeriğiyle, kentsel mekanın emperyalist küreselleşme sürecine entegre edilmesini ve uluslararası mali oligarşinin ve ona eklenen Türk burjuvazisinin çıkarları doğrultusunda dönüşüme uğratılmasını kutsamak amacıyla kullanılıyor.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2006'da hazırladığı İstanbul İl Çevre Düzeni Planı'nda, “stratejik planlama” demagojisi eşliğinde, kentsel dönüşümle amaçlananı açıklıyor: “Kentın rekabetçi üstünlüklerini ön plan çıkarmak, kentın yatırımcılar için bir çekim merkezi olmasını sağlamak, yüksek bir rekabet gücüne sahip olabilmek için gerekli mekansal ve altyapı projeleri geliştirmek, firmaların kurulmaları, büyüme ve yarışabilmelerinin önündeki engelleri kaldırmak.”

Yeni dönemin karakteristik özelliği tüm kentsel unsurların giderek metalaşması, kentın uluslararası ve yerli büyük sermayeye pazarlanmasıdır. Artan kent rantının ele geçirilmesi için burjuvazi arasında gelişen yarış kentsel dönüşümün temeli oluyor. Nitekim

Marks, rantla ilgili olarak, “Toprak mülkiyeti, genel olarak toprak beyine, karasal cismin, toprağın bağrını, havayı ve böylece de yaşamın sağlanması ve gelişmesini sömürme ayrıcalığı verdiğinden, toplumun bir parçası, yeryüzünde oturma izni için, ötekenden haraç alır.” (Kapital 3. cilt, s: 680) diyor.

Kentsel dönüşüm projelerinde ve kentın yeniden şekillenmesinde İstanbul başı çekiyor. Önce Ankara ve ardından İzmir, Bursa, Antalya, Adana, Samsun gibi diğer büyük kentler onu izliyor.

İstanbul'da kentın merkezi iş alanlarındaki arazi mülkiyeti gökdelenlerin, büyük alışveriş ve iş merkezlerinin, lüks otellerin ve konutların inşası için hızla el değiştiriyor. Kent çeperinde ise eski büyük çiftliklerden, devletten, orta sınıf semtlerinden ya da gecekondu mahallelerinden karşılanan araziler; büyük lüks toplu konut projeleri, alışveriş merkezleri, eğlence ve dinlenme tesisleri yapımı için çabucak imara açılıyor.

Karaköy-Tophane arasında kruvaziyer liman, alışveriş merkezleri, 5 yıldızlı oteller, bankalar ve lüks konutlar inşa edilmesini kapsayan Galataport projesiyle, İsrail'li Sami Ofer'in içinde yer aldığı konsorsiyum, alanı 3,5 milyar dolara satın aldı. Haydarpaşa-Harem hattını “Manhattanlaştırma” iddiasında olan ve buraya gökdelenler, oteller, alışveriş merkezleri, lüks konutlar yapmayı planlayan “Dünya Ticaret Merkezi ve Kruvaziyer Liman Projesi” halen gündemde. Bir başka kruvaziyer liman projesi de Zeytinburnu sahili için tasarlanıyor. Zincirlikuyu'daki Karayolları arazisi turizm tesisi ve kongre merkezi yapacak olan Zorlu Holding'e, Levent'teki İETT arazisi de burju gökdelenler inşa edecek olan Dubai şeyhine milyar dolara yakın fiyatlarla satıldı. Formula 1 pisti Ömerli Barajı içme suyu havzasında 2 milyon metrekarelik bir alana kuruldu. Yine aynı havzada yaklaşık 750 bin metrekarelik bir golf tesisi ve tatil köyü kurulması planlanırken, 1 milyon 350 bin metrekarelik bir alanda da rezidans ve ofislerden oluşan gökdelenleri, üretim binalarını ve lüks otelleri kapsayacak olan KOBİ şehrinin temelleri atıldı. Orman niteliğini kaybetmiş olan alanları orman kapsamı dışına çıkararak ve 2B adıyla bilinen yasa, kent çeperindeki eski ormanlık arazilerin kapitalist yatırımcıların eline geçmesine zemin

hazırlıyor. Sermaye sahiplerinin Boğaz'a yapılması düşünülen 3. köprü'nün olası güzergahı üzerinde arazi kapma yarışına girdikleri biliniyor. Sermaye, yüksek maliyetli lüks konut üretiminden büyük kârlar elde ediyor. Devletle ve arazi mafyasıyla iç içe geçmiş ilişkileri sayesinde, kent içinde ve çeperinde oluşmuş yüksek rantlardan aslan payı burjuvaziye kalıyor: Değerli araziler ele geçiriliyor, bakanlıklar ve belediyeler aracılığıyla imar planları çıkarılıyor ve buralara lüks konutlar inşa ediliyor. Boğaz sırtları, göl kıyıları, Kuzey ormanları gibi prestijli alanlarda kapalı lüks konut siteleri ve lüks rezidanslar yükseliyor. Beykoz Konakları, Maya Residence (Etiler), Alkent 2000 (B. Çekmece) ve Kemer Country (Kemerburgaz) gibi lüks site ve rezidanslarda 500 bin dolardan 2 milyon dolara varan fiyatlarla satılan konutlar hem burjuvazinin yeni yalıtık yerleşim alanlarını oluşturuyor ve hem de sermayenin muazzam kârlar elde etmesinin araçları oluyor. Kuzey Ankara Kentsel Dönüşüm Projesi kapsamında bir Arap yatırım firmasının 7 bin lüks konut yapımına aday olması, İzmir'de Narlıdere Folkart Evleri ya da Bursa'da Ottomanors türü örneklerde görüleceği üzere, lüks konut üretimi diğer büyük kentlerde de önemli bir sermaye yatırım dalı haline geliyor. Milyonlarca metrekarelik arsaları elde tutan, bazıları milyar doları bulan cirolara ulaşan büyük inşaat şirketlerinin ve gayrimenkul yatırım ortaklıklarının her biri, yılda binlerce lüks konut üretme kapasitesine sahip. 2006'da inşaat sektörünün hacmi 30 milyar doları aşarken, en büyük 22 inşaat şirketinin toplam cirosu 6 milyar doları buluyor. Soyak, Albayrak, Regnum, Yeşil, Koza gibi en büyük şirketler uluslararası sermaye tekelleriyle (örneğin ABD'li emlak devi Donald Trump'la veya İngiltere'nin en büyük gayrimenkul yatırım şirketi olan Salamanca'yla) ortaklıklar kurarak büyük sermaye yatırımları gerçekleştiriyorlar.

2000'den 2004'e konut üretiminde özel sektörün payı yüzde 79,6'dan yüzde 90,1'e çıkarken, yapı kooperatiflerinin payı yüzde 15,6'dan yüzde 7,6'ya ve devletin payı yüzde 4,8'den yüzde 2,7'ye geriledi. Önceki dönemde sınırlı da olsa görülen ucuz kiralık konutlar ve işçi evleri gibi emekçiler için devlet finansmanı yoluyla konut üretimi, yeni dönemde büsbütün azaldı. Devlet işletmesi olan TOKİ, düşük gelirli konut

yapımını finanse ettiği gerekçesiyle lüks konut yapımını savunuyor. Fakat gerek TOKİ gerekse KİPTAŞ gibi belediye işletmeleri genellikle lüks konut üretimiyle uğraşarak sermaye birikimi yaparlarken, aynı zamanda devlet arazilerinin satışı ve toplu konut ihaleleri ile büyük sermayenin kârını artırmasına hizmet ediyorlar. Düşük maliyetli toplu konut üretimini ise sadece yıkılacak gecekonduların bir bölümünü kapsayacak sayıda ve üstelik kentin en dış çeperiyle sınırlı tutuyorlar. TOKİ Başkanı, İstanbul'un kentsel mekanlarını uluslararası sermayeye pazarlamak amacıyla Kasım 2007'de düzenlenen Kentsel Dönüşüm ve Gayrimenkul Yatırımları Forumu'nda, "Terörün, uyuşturucunun, devlete çarpık bakmanın, eğitimsizliğin, psikolojik olumsuzlukların ve sağlık probleminin temelini gecekonduların bölgeleri ve çarpık alanlar oldukları bilinmektedir." şeklinde konuştu. Daha önce Başbakan Erdoğan da, "Şehirlerimizi bir ur gibi saran gecekonduların düzenini ortadan kaldırma" hedefiyle hareket ettiklerini söylemişti. İstanbul'un yüzde 52'sinin kaçak yapılardan oluştuğu ve toplam 1,8 milyon konutun 1,2 milyonunun deprem riski taşıdığı belirtiliyor; belediye başkanı da İstanbul'daki binaların en az yarısının yıkılması gerektiğinden bahsediyor.

Kentsel dönüşüm projeleriyle gecekonduların mahallelerine niçin saldırıldığı artık netlik kazanmış durumda: Birincisi; gecekonduların mahallelerinde ve virane konut alanlarında son derece yükselmiş olan potansiyel kent rantının burjuvazi tarafından paylaşılması ve bu mekanların kârlı sermaye yatırımlarıyla değerlendirilmesi. İkincisi; bu mahallelerde işçi sınıfı ve ezilenlerin bağrında biriken rejim karşıtı siyasi tehlikenin ('devlete çarpık bakış'ın!) ortadan kaldırılması, mahallenin tasfiyesi yoluyla devrimci ve demokratik örgütlenmenin dağıtılması. 2002'den 2006'ya İstanbul'daki mahallelerin yüzde 46'sının arazi değerinde yüzde 100'lük, yüzde 45'inin arazi değerinde yüzde 100-200 arası ve yüzde 9'unun arazi değerinde ise yüzde 200'den fazla artış oldu. Örneğin Beylikdüzü'nde tüm konutların fiyatı son 4 yıl içinde en az iki kat arttı. Arsa tutarının konut maliyetindeki payı yüzde 40-60'a ulaşıyor. Bu durum hem kentsel arazilerde rantların ne denli yükselmiş olduğunu gösteriyor, hem de sermayenin lüks konut üretimini koşulluyor. İstanbul, metrekaresi 15-

20 bin dolara varan lüks emlak değeriyle New York, Londra ve Tokyo ile yarışıyor. “Dönüşüm Alanları Yasası” çıkarsa, inşaat sektörüne yıllık 10 milyar dolarlık bir yabancı sermaye yatırımı bekleniyor.

Tokatköy yıkılıyor ama hemen yakınındaki Acarİstanbul'a bir türlü dokunulamıyor. Orman alanına ruhsatsız olarak inşa edilen Koç Üniversitesi'nin açılışını Cumhurbaşkanı yapıyor. Ömerli Barajı havzasında yayılan Sultanbeyli sürekli polemik konusu oluyor, fakat aynı havzadaki kapalı lüks site Casaba'dan söz edilmiyor bile. Projelendirilen yıkımların öncelikli hedefinin genellikle varolan ya da yeni oluşturulması planlanan temel ulaşım güzergahlarına yakın, kentin gözde mekanlarının çevresinde ve depreme dayanıklı zemine sahip alanlar olduğu görülüyor. Örneğin, Maslak-Büyükdere hattının çevresindeki gecekondular mahalleleri artık tümüyle plazaların ve lüks konutların yanbaşıda kalmış durumdadır; yükselen arazi değerleri ve potansiyel rant, önceki dönemin sanayileşmesinin ürünü olarak meydana gelen Seyrantepe, Kuştepe, Karanfilköy gibi mahalleleri yıkım baskısıyla karşı karşıya bırakıyor. Morgan Stanley adlı ABD yatırım bankasının Gazi Mahallesi'nde 55 milyon YTL'ye arazi satın aldığı biliniyor. Okmeydanı, Hacıhüsrev, Karadolap, Gülsuyu, Yakacık, Bayramtepe, Derbent ve daha pek çok mahalle kentsel dönüşüm projeleriyle yıkım saldırısına uğrayacak. Küçükarmutlu, Baltalimanı ve Reşitpaşa İTÜ-Teknokent projesi nedeniyle tasfiye tehdidiyle yüz yüze.

Tarihi kent içindeki ya da kent merkezine yakın köhnemiş mekanların yenilenmesi ve dönüştürülmesine dair projeler de, buralardaki mülkiyetin değerlendirilmesine ve sermayeye sunulmasına yönelik. “2010 Avrupa Kültür Başkenti İstanbul” adı altında yürütülen Tarlabası Kentsel Dönüşüm Projesi'nin koordinatörlüğünü Çalık Holding yapıyor. Bu projeye göre, Tarlabası'nda köhnemiş konut alanlarının yerine plaza, otel ve villa tipi konutlar inşa edilmesi tasarlanıyor. Galata, Cihangir, Balat, Süleymaniye gibi tarihi semtlerde özellikle eski mimari özellik taşıyan binaların “soylulaştırılması” ve turizme yönelik sermaye yatırımlarıyla değerlendirilmesi amaçlanıyor. Merkezlere yakınlık ve tarihi

yapılar nedeniyle burjuvazi tarafından artık prestij mekanları olarak görülen bu alanlarda, tarihi binaların restorasyonunun yanı sıra, kongre sarayı, lüks oteller ve restoranlar, turizm ve eğlence tesisleri, prestijli sanat galerileri vb. yükselecek. İstanbul Müzekent Projesi'nin bir parçası olan Tarihi Yarımada Kentsel Dönüşüm Projesi ise Eminönü, Fatih ve Suriçi'ne Osmanlı makyajı yaparak tarihi kent turizmine sermaye yatırımlarının gelişmesini sağlayacak.

Gecekondulara saldırının ikinci nedeni ise doğrudan politik. Paris Komünü'nü yenilgiye uğratmasının ardından Fransız burjuvazisinin, kent ayaklanmalarını ezmeye daha elverişli bir planlamayla geniş caddeler ve birbirinden ayrılan mahalleler oluşturarak Paris'i yeniden inşa ettiği biliniyor. Latin Amerika cuntaları da politik bir saldırı olarak devrimci hegemonya altındaki gecekondular mahallelerini yıkmaya ve bu mahallelerde yaşayan halkı dağıtmaya yöneldiler. Bunların icraatları arasında, Brezilya'nın faşist cuntasının 1965-74 arasında Rio De Jenerio'nun en hareketli gecekondular mahallelerinde yıkıma girişerek 140 bin insanı yerinden etmesi, Pinochet'in 1973'te Şili'nin başkenti Santiago'da 35 bin ailenin gecekondularını yerle bir etmesi, Arjantin'de generaller cuntasının 1976'da Buenos Aires'in gecekondular mahallelerine saldırarak 270 bin insanı evsiz bırakması gibi örnekler var. Pentagon, dünyanın herhangi bir yerinde gecekondular bölgelerinde yoğunlaşacak kent isyanlarını bastırmak için yeni bir savaş doktrini geliştirmiş durumda.

Türkiye'de '71 darbesinin hemen ardından, o dönemde devrimci hareketin merkezi durumunda olan üniversitelerin kent dışına taşınmaları kararlaştırılmıştı. İTÜ'nün Maslak'a taşınması bu kararın sonucuydu. Yine aynı dönemde, İstanbul'un kuzeyinde uzanan geniş bir koridor “güvenlik bandı” oluşturulması amacıyla orduya tahsis edilmiş ve bu alan içinde kentsel gelişme yasaklanmıştı. '70'lerin sonunda yükselen devrimci mücadelenin etkin alanlarından biri olan 1 Mayıs Mahallesi, gecekondulara göz yummanın bir devlet politikası olarak halen sürmekte olduğu o dönemde dahi, katliamlarla birlikte gerçekleştirilen yıkım saldırılarıyla karşı karşıya kalmıştı.

Burjuva devletin işçi sınıfı ve ezilenlere karşı

yürüttüğü sınıf mücadelesinin ihtiyaçları kentlerin yapılına her zaman etkide bulunmuştur. Devlet kontrolünün zayıflamakta olduğu, Kürt ulusunun direnişinin geniş ve canlı bir taban bulduğu, devrimci hareketin güçlü biçimde üslenmesine elverişli ve özellikle devrimci mücadele geleneklerine sahip olan gecekondu mahallelerinin tasfiyesi, devletin stratejik siyasi planlarından ve kentsel dönüşüm projelerinin özgün amaçlarından biridir.

Yeni dönemde kentsel ayrışma: Rezidans ve Varoş

“Üretim araçlarının bir merkezde toplanması ölçüsünde, emekçilerin belli bir yere üst üste yığıldıklarını, tarafsız bir gözlemci rahatça görebilir; kapitalist birikimin hızı ne kadar büyük olursa, işçi nüfusun barındıkları yerler de o kadar sefil ve perişandır. Servetin artışıyla birlikte kentlerde görülen ‘imar hareketleri’, eski yapı mahallelerinin yıkılması, bankalar, mağazalar vb. için işhanlarının yükselmesi, iş trafiği, lüks arabalar, tramvaylar vb. için caddelerin genişletilmesi, yoksulları gittikçe daha da kötü kenar mahallelere sürer.” (Kapital 1. cilt, s. 626) diyerek, 19. yüzyıl kapitalizminde kentsel ayrışmaya ilişkin bir çözümleme yapmıştı Marks. Burjuvazi ile proletarya arasında kentsel ayrışma bugün yeni biçimler alarak derinlik kazanıyor.

Büyük kentlerde burjuvazinin yerleşim alanları olan kapalı lüks siteler ve rezidanslar yükseliyor. Kentin burjuvazi için en prestijli alanlarında inşa edilmiş zenginlik adacıkları bunlar. Rezidans sözcüğü köken itibarıyla konut anlamına geliyor. Fakat artık, yüksek lüks binalardaki milyon dolarlık konutları tanımlamak için kullanılıyor bu sözcük. Yeni lüks konut siteleri ve rezidanslar dışı kapalı ve girişi izne tabi olan mekanlar: Yüksek duvarlar ve tel örgülerle çevrili, özel güvenlik birimlerinin koruması altında, kameralarla izlenen, özel mülk arazide ve kapalı alanda fiilen adeta özerk bir yönetime sahip, içinde yüzme havuzu, spor tesisi, restoran, alışveriş merkezi, sinema salonu gibi unsurlar bulunan yerleşimler. Burjuvazi bu mekanlarda hem sınırsız bir konfor ve erişilmez bir prestij elde ediyor, hem de dışlananların ‘ayaktakımının’ şiddetinden uzak, güvenli bir yaşam arayışına yanıt buluyor. Özel güvenlik tedbirleri altında ve kentin bütününden tamamen yalıtık bir

ortamda yaşamak, yoksulların öfkesinden korunma ve onlardan uzaklaşma yöneliminin sonucu oluyor. Sınıfsal ayrışmanın bir ucunda yer alan büyük sermaye sahipleri ve yüksek devlet bürokrasisi kentsel ayrışmanın da bir ucunu oluşturuyor. Burjuvazi kendi kentini emekçilerin kentinden artık tümüyle ayırıyor.

Türkiye’de işsizlik oranı resmi rakamlara göre yüzde 8,9 görünürken, bu oran İstanbul’da yüzde 12,7’ye çıkıyor (ki bu oranların gerçeğin yarısını bile yansıtmadığı biliniyor). İstanbul’un gelirinden en üst yüzde 1’lik grup yüzde 29’luk bir pay alıyor ve bu oran en alt grubun gelirinin tam 327 katını buluyor. Toplumsal eşitsizlik derinleşiyor; yoksulluk ve işsizlik ya da korkunç düşük ücretlerle güvencesiz çalışma çığ gibi büyüyor. Toplumsal hizmetlerin ticarileşmesiyle, emekçilerin eğitim ve sağlığa parasız erişim hakkı ortadan kalkıyor. Kentsel hizmetlerin tümü -su, elektrik, temizlik, ulaşım vb.- yüksek fiyatlarla ve vergilerle sermaye üretim alanları haline geliyor. Bir kutupta servet birikirken, diğer kutupta sefalet birikiyor. Emperyalist küreselleşme döneminde derinleşmekte olan sınıfsal ayrışma, kentsel ayrışmanın yeni biçimlerinin kaynağı oluyor. Kentsel ayrışmanın diğer ucunda işçi sınıfı ve kent yoksulları duruyor. Kentsel mekanlar hiç olmadığı kadar sert biçimlerde birbirlerinden ayrışıyor. Yoksullar kentin yeni çeperine doğru itiliyorlar, varsıllar merkezi iş alanlarında ve kapalı lüks rezidanslarında yalıtık yaşam sürdürüyorlar. Yoksul emekçilerin burjuva kentsel mekanlara girmesi giderek olanaksızlaşıyor veya yasaklanıyor. Burjuva kentle emekçi kentin mekansal ayrışması; rezidansla varoşun ayrışmasında somutlaşıyor.

Varoş sözcüğü Macarca’da şehir surlarının dışındaki çevre mahalleler anlamına geliyor. Burjuvazi açısından horgörülen ve tedirgin edici bir sözcük varoş. Kendi egemenliği ve zenginliğine saldırıda bulunacak ayaktakımının çürümüş mekanlarıdır varoşlar, onun gözünde.

Türkiye’nin emperyalizme yeni tipte entegrasyonu sürecinde derinleşen toplumsal eşitsizlik ile sınıfsal ve kentsel ayrışma, işçi sınıfı ve emekçilerin kentsel mekanlarının varoşlaşması anlamına geliyor. ‘80’li yıllardan bu yana kentlerdeki sınıfsal ve mekansal değişimler, varoşu yeni bir sosyal-politik tanımlama olarak kullanmayı gerekli kılıyor.

Toplumsal hizmetlere erişebilirliğin zayıfladığı, en temel kentsel hizmetlerin dahi giderek lüks haline geldiği, yoksullaşmanın hızla yayılmakta olduğu, işçi sınıfı ve emekçilerin önemli bir bölümünün artı- nüfus bile değil, artık düpedüz gereksiz-nüfus olarak görüldüğü, sefaletin çürümeyle el ele gittiği, mafyalaşmanın ve çeteleşmenin kuşattığı gecekondu mahalleleri ve merkezdeki virane konut alanları varoşlaşmış durumda. Varoşlaşma, sınıfsal ayrışmaya bağlı olarak emekçilerin kentsel yaşam alanlarında gerçekleşen dönüşüm sürecini niteliyor. Varoşlar artık emekçi kenti meydana getiren başlıca mahalleler.

'90 sonrası kirliliğe kaynaklanan zorunlu göç sonucu İstanbul'a gelen Kürt nüfusu arasında yapılan araştırmalar çarpıcı veriler ortaya koyuyor. Genellikle eski köy yaşantısıyla herhangi bir bağı kalmamış olan bu göçmen ailelerin yüzde 6'sının geliri yok, yüzde 40,5'i ise asgari ücretin altında bir gelire sahip. Çalışma yaşındaki erkeklerin yüzde 29,3'ü işsiz ve ailelerin yarısından çok fazlası yoksulluk sınırının altında yaşıyor. İşte varoş gerçeğine dair çiplak bir resim!

Rezidans ve varoş sınıfsal ayrışmanın kentsel mekandaki simgeleri: Zenginlik adacıklarından ve yüksek gelir sahiplerinin alt-kentlerinden oluşan burjuva kent ile büyük çoğunluğu varoşlaşmış, eski ve yeni gecekondu mahalleleriyle, merkezdeki virane konut alanlarından oluşan emekçi kent...

Büyüyen emekçi kent

1950'den 1980'e kadar kırdan kente yaklaşık 10 milyon insan göç etti. 1980'den günümüze ise iki büyük göç dalgası yaşandı. Biri '90'lı yıllar boyunca kirliliğe nedeniyle zorunlu göçe tabi tutulan Kürt nüfusun kentlere akmasıydı. 3,5 milyona yakın insanın ezici kısmı İstanbul, İzmir, Diyarbakır, Mersin, Adana, Ankara, Antalya gibi büyük kentlere yerleşti. Bu süreçte birçok gecekondu mahallesinde ulusal ve mezhepsel kümelenme daha da belirginleşti. ABD'nin siyahi kentlerinde ve semtlerinde ya da Avrupa'nın göçmen işçi mahallelerinde görülen kümelenmeye benzeyen bu durum, en yoksul gecekondu mahallelerini genellikle Kürtlerin oluşturmasını getirdi. Her şeylerini bırakarak ve kırla neredeyse tüm ilişkilerini kopararak gelmiş olmaları, bu dalgayla kentlere yerleşen

insanların tipik özelliği idi.

İkinci ciddi göç dalgası, 2000'li yıllarda tarımda küçük ve orta köylünün mülksüzleşmesinin büyük hız kazanması sonucu ortaya çıktı. 2000'de tarımın toplam istihdamdaki payı yüzde 36 iken, bu oran 2005'te yüzde 29,5'e geriledi. Sadece 2004'den 2005'e 1 milyon 281 bin insan tarımsal üretimin dışına düştü, yüzbinlerce tarımsal işletme yok oldu. Dünya pazarına bağlı üretimin sonucu olarak gelişen küçük köylü tarımındaki yıkım süreci ve tarımda çalışan nüfusun sıçramalı düşüşü, kırdan kente göçün çığ gibi büyümesine neden oldu. Bu yıllarda sanayideki istihdam artışının çok sınırlı kalması ve kente yeni gelenlerin köyle ekonomik ilişkilerinin yine çözülmeye uğramış olması, bu emekçi kesimi de işsizlik ve sefalet döngüsünde bir yaşam tarzına sürükledi.

Kırdan kente göçün önceki evrelerinde, hatta '90'lı yıllara kadar, kentteki akrabalar ve hemşehriler arasındaki dayanışmacı ilişkiler, göçenin gerek kente yerleşmesinde gerekse işgücü piyasasına girmesinde önemli bir rol oynuyordu. Üstelik kente yeni göç etmiş ailelerin önemli bir bölümü kırsal alanla ve çoğu zaman küçük bir toprak parçasıyla ekonomik ilişkisini koruyor, sınırlı da olsa ek bir gelir sağlıyordu. Ayrıca, gecekondu genellikle kullanım-değeri için üretiliyor ve yapımcıyla kullanıcı pek çok durumda ayrılmıyordu. Tüm bunlar sefaleti nispeten dengeleyen, yoksulluğun sonuçlarının en ağır biçimlerde yaşanmasını frenleyen ve onu katlanılabilir kılan faktörlerdi. Hatta, bu nüfusun içinden, özellikle en eski gecekondu mahallelerine ilk yerleşmiş olanların arasından, gecekondu da ticarileşmesiyle birlikte bundan rant elde eden bir kesim çıktı.

Gecekondu mahallelerinde birden fazla konuta ya da apartmana sahip olan kesim '80 sonrasında bir büyüme süreci yaşadı. Gecekondu sahipleri arasında arsalarını doğrudan işgal yoluyla elde edenlerin oranı İstanbul'da yüzde 20'ye, Ankara'da yüzde 36'ya, İzmir'de ise yüzde 33'e kadar geriledi. Gecekondu nüfusu içinde kirada oturanların oranı '90'larda İstanbul'da yüzde 32,7'yi, Ankara'da yüzde 28,5'i ve İzmir'de yüzde 27,7'yi bulmuştu. Bugün bu oranlar yüzde 50'lere varıyor. Veriler gösteriyor ki; gecekondu halkı içinde de bir tabakalaşma var. Birkaç

konuttan kira geliri elde edenler ile gecekonduda kiracı olanlar bu tabakalaşmanın iki tarafını oluşturuyor. Kente erken tarihlerde, en çok da 1950'ler ve '60'larda gelip arsa edinenlerin bir bölümü birden fazla gecekonduya ya da gecekondunun düşük maliyetli apartmana dönüşmesiyle oluşan birkaç konuta sahip oldular. Kent rantının gecekonduda mahallelerinde de yükselmesi, bu alanlardaki içsel dönüşümün ve gecekondunun piyasaya açılarak metalaşmasının zeminini güçlendirdi. Bu eğilim, özellikle kent içinde kalan ve merkeze yakın eski gecekonduda mahallelerindeki apartmanlaşmayla tipik hale geldi. Bunun yanında, mafya örgütlenmeleri tarafından işgal edilen, daha küçük parçalara bölünüp el değiştiren, sonunda parsellenip satılmalarıyla gecekonduda yapıım aşamasına ulaşan kentsel arazilerin miktarındaki artış, mafyatik bir arsa düzeninin kurumlaşması ve yaygınlaşmasının göstergesi oldu. Benzer gelişmeler, bazı dayanışmacı ilişki biçimlerini de kapsayan İslami cemaatleşmenin kontrolü altında büyüyen gecekonduda mahallelerinde de ortaya çıktı. Yine de, gecekonduda halkı arasından çıkan ve sınıf atlayarak küçük-burjuva rantıye bir tabaka meydana getiren bu kesimin çapı çok geniş olmadı.

'90'lı yıllardan bu yana süren kırdan kente göçün ve bu dönemde emekçi kentin büyümesinin özellikleri ise farklılaşır. Gerek '90'larda gerekse 2000'li yıllarda kente göç eden her iki kesimin ortak yanı, gecekonduda mahallelerinin en yoksul tabakasını oluşturuyor olmalarıdır. Kırla ekonomik bağları büyük oranda çözülmüş ve adeta "hiç" olarak kente gelmişlerdir. Akriba ve hemşehrilerin oluşturduğu dayanışma ağının da çözülmeye başlamasıyla beraber, kronik işsizliğin pençesinde ve sefalet içinde yaşamaktadırlar. Gecekonduda sahibi olmaktan çok gecekonduda kiracısı durumundadırlar. Ya mevcut gecekonduda mahallelerindeki ucuz kiralık konutlara yığılmışlar ya da kentin yeni çeperinde büyüyen en perişan gecekonduda mahallelerinde konumlanmışlardır.

Hem genel olarak kentler, hem de kapitalist kentleşme sürecinin ürünü olan emekçi alt-kentleri hızla büyümeye devam ediyor. 1970'te toplam nüfusun yüzde 28,7'si ve 1980'de yüzde 35,9'u kentlerdeydi. Bugün bu oran yüzde 70'i buluyor. İstanbul'un nüfusu her yıl 350 binden

fazla artıyor; bunun 1/3'ü doğal nüfus artışından ve ama 2/3'ü kente göçten kaynaklanıyor. 2000'li yıllarda Ankara'nın neredeyse yüzde 70'i, İstanbul ve İzmir'in ise yaklaşık yüzde 55'i gecekonduda alanlarından meydana gelmiş durumda.

Sınıfsal bileşime ve kentsel mekanın özelliklerine göre, emekçi kentin mahallelerinin İstanbul'da başlıca dört kategoride toplandığı görülüyor. Belli başlı diğer büyük kentler de İstanbul'u takip eden bir kentleşme süreci izliyorlar. Emekçilerin İstanbul'unda:

Birinci kategoride Zeytinburnu, Eyüp ve Gültepe gibi artık büyük ölçüde yasal statüdeki binalardan oluşan en eski gecekonduda mahalleleri bulunuyor. Kentin genişlemesi sonucu tamamen kent içinde kalan bu mahalleler yoğunlukla işçi sınıfının daha az yoksul kesimi ile düşük ve orta gelirli küçük-burjuvaziye barındırıyor. Emekçi mahallelere özgü nitelikler, ilişki ve yaşam tarzı bu kentsel mekanlarda da büyük ölçüde sürüyor. Geçen yıllar içinde, buralarda altyapı ve kentsel hizmetler yerleşmiş, yasal arsa ve konut mülkiyeti sorunu genellikle çözülmüş, düşük ve orta ölçekli apartmanlaşma yoluyla yerleşim yoğunluğu artmıştır. Buna paralel olarak küçük-burjuva bir rantıye tabakası da oluşmuş, konutların büyük çoğunluğu ticari nitelik kazanmış ve kiracılık alabildiğine yaygınlaşmıştır. Gerek toplumsal eşitsizliğin derinleşmesi ve yoksullaşma süreci, gerekse kentsel ayrışma ve yükselen rantlar sonucu kent çeperine doğru sürülme bu mahallelerdeki emekçileri de etkilemektedir. Üstelik Zeytinburnu gibi bazı mahalleler kısmen yıkım kapsamındadır.

İkinci kategoride Gazi, Gülsuyu, 1 Mayıs gibi özellikle '70'li yıllarda yoğunluk kazanmaya başlamış gecekonduda mahalleleri yer alıyor. Hemen hepsi bugün kent içinde ya da çeperin merkeze en yakın noktalarında bulunan bu mahallelerde ağırlıklı olarak işçi sınıfının güvencesiz çalışan kesimi, düşük gelirli küçük-burjuvazi ve kent yoksulları birikmiş durumda. Konut ve arsa mülkiyeti karmaşık bir yapı arz ediyor; yer yer yasal mülkiyet sorununu çözmüş konut alanları olsa da, tapusuz ya da tapu tahsis belgeli konutlar ağırlık taşıyor. Düşük maliyetli ama hukuki niteliği sorunlu apartmanlaşma bu mahallelerde yaygınca görülüyor ve dolayısıyla kiracılar da önemli bir

ağırlık oluşturuyor. Altyapıda ve kentsel hizmetlerde yetersizliklerin sürdüğü, yoksulluk oranının oldukça yüksek olduğu, mafya ve çete türü örgütlenmelerin yayıldığı bu gecekondu semtlerinin hepsi varoş niteliği sergiliyor. Bu mahallelerin pek çoğu kentsel dönüşüm projeleriyle gündeme getirilen yıkım saldırısının hedefinde duruyor. Özellikle Kürt ve Alevi nüfusun kümелendiği, yerleşik devrimci mücadele ve örgütlenme geleneklerine sahip olan ve büyük devrimci potansiyel taşıyan varoşlar genellikle bu kategoride yer alıyor.

Üçüncü grup Ayazma, Bayramtepe, Sultanbeyli, Yeşilkent gibi '80'li yıllardan sonra oluşmuş ve hızla büyümüş yeni gecekondu mahallelerini kapsıyor. Kentin yeni çeperini meydana getiren bu mahallelerde işçi sınıfının en yoksul kesimi, işsizler ve kent yoksulları büyük bir çoğunluk oluşturuyor. Binaların tümü kaçak ve konut yoğunluğu nispeten düşük. Ancak rantın görece yüksek olduğu Sultanbeyli gibi bazı büyük mahallelerde, cemaatlerin ya da mafyanın kontrolünde düşük maliyetli apartmanlaşma yayılıyor ve belirli bir küçük-burjuva rantıye tabaka da bulunuyor. Kent hizmetlerinin ve altyapının son derece yetersiz olduğu bu mahallelerdeki nüfusun çoğunluğunu, '80'li yıllardan sonra kente gelenler veya merkeze yakın emekçi mahallerinde yükselen rantları karşılayamadığı için çeperin dışına doğru itilenler oluşturuyor. Dolayısıyla yoksulluk ve dışlanmışlık üst düzeyde yaşanıyor, çıplak bir varoş gerçeği görülüyor. Bu mahallelerin de pek çoğu yıkım tehdidiyle karşı karşıya.

Dördüncü kategoride, aslında hukuki açıdan gecekondu statüsünde olmayan fakat on yıllar önce orta sınıflar tarafından boşaltıldıktan sonra kente göçenlerin en yoksul bölümünün yerleştiği, köhnemiş kira evlerinden oluşan semtler var. Tarlabası, Kumkapı, Galata ve Süleymaniye gibi semtler bu kategorinin örnekleri. Kentin en yoksul kesimleri, işsizler, yasadışı göçmenler, Avrupa'ya insan ticaretinin aktarma merkezinde konaklayanlar, bu virane konut alanlarına yığılıyor. Kentin merkezinde ve gözde mekanlara en yakın yerlerde barınıyor olsalar da, bu mahallelerin yoksulları için kentsel hizmetlerden yararlanma olanağı çok sınırlı. Sefalet ve çaresizlik içindeki ve çoğu zaman mafyanın pençesindeki yaşam koşullarıyla, bu mekanlar dışlananların gettoları

haline geliyor. Bu gruptaki semtlerin tamamına yakını kentsel dönüşüm projelerinin hedefinde yer alıyor.

Varoşlaşma emekçi kentin karakteristik özelliğidir artık. Kentsel ayrışma işçi sınıfı ve emekçilerin yaşadığı mahallelerde varoşlaşmanın daha da boyutlanmasına neden oluyor. Varoşlar kent içinde kalmış gecekondu semtlerinden kentin yeni çeperini meydana getiren gecekondu mahallelerine ve merkezdeki köhnemiş konut alanlarına kadar emekçi kentin çok büyük bir bölümünü oluşturuyor. Hızlanan sınıfsal ayrışma süreci, pek çoğu yıkım tehdidiyle yüz yüze bulunan işçilerin ve emekçilerin yaşadığı bu mahallelerde derinleşen toplumsal eşitsizlik, artan yoksullaşma, kentsel hizmetlere erişme olanaklarında zayıflama, sefalete sürüklenen yaşam koşulları, yaygınlaşan mafyalaşma olarak yansıyor.

Emekçi köylülüğün yıkımı ve mülksüzleşmesi devam ediyor; önümüzdeki yıllarda yoksul köylülerin milyonlar halinde kentlere akışının süreceği görülüyor. Kentlerdeki orta sınıfların erime süreci de hız kazanıyor. Yoksullaşan veya merkezi mahallelerdeki konutlarından olan emekçiler de kentin yeni çeperine doğru hareket ediyor. Tüm bunlar emekçi kentin büyümesi ve varoşların kalabalıklaşması doğrultusunda bir kentsel farklılaşmaya yol açıyor. Bu durumda, hemen bütün büyük kentlerde çeperin genişlemesi ve yeni varoşların oluşması kaçınılmaz hale geliyor. Örneğin İstanbul'un Silivri ve Gebze yönüne doğru her iki güney ucu boyunca uzanan, kuzeyde ise TEM'in ve Avrupa yakasında planlanan yeni çevre yolunun etrafında bulunan seyrek yapılaşmaya sahip veya boş alanların varoşlarla dolması son derece olası. Ve yeni varoşların kentin en yoksul işçi ve emekçi tabakasının, 'gereksiz nüfus'un biriktiği bölgeler olacağı anlaşılıyor.

Varoşlaşmanın boyutlanması Türkiye'nin gecekondu mahallelerini Nairobi'nin (Kenya) dev teneke mahallelerine, Delhi'nin (Hindistan) 10 bin insana tek bir tuvalet düşen baraka alanlarına, Caracas'ın sel ve toprak kaymasının bir defada 32 bin can aldığı "sınıfsal afet" mekanlarına, Sao Paulo'nun adeta her biri mafya devleti olan gecekondu gettolarına doğru bir dönüşüme uğrattıyor.

Konut sorunu ve ezilenlerin mücadelesi

Devlet, artık kent çeperi sayılamayacak olan ve kent içinde kalmış gecekondulu mahallelerinin neredeyse tamamını, kent merkezindeki virane konut alanlarının hemen tümünü ve potansiyel rantı yükselmiş bazı çeper gecekondulu yerleşimlerini ortadan kaldırmayı hedefliyor. İstanbul'dan sonra Ankara'da da başlangıcı yapılan bu kitlesel yıkım saldırısı, gecekondulu mahalleleriyle kentleşmiş olan tüm büyük kentlere doğru yayılma eğilimi taşıyor.

Mücadeleler sonucu şimdilik askıya alınmış olan “E-5 Kuzeyi Nazım Planı”, Maltepe'de E-5'in kuzeyindeki Gülsuyu ve Başbüyük gibi gecekondulu mahallelerinde yaşayan 300 bine yakın nüfusun en az yarısını tahliye etmeyi amaçlıyor. Bu plan kapsamındaki Başbüyük'te uzun sürece yayılmış bir yıkım saldırısı uygulanıyor. Ya da, Okmeydanı'ndan 150 bin insanın sürülmesi öngörülüyor. Yakacak'tan Yeşilkent'e, Altınşehir'den Tarlabası ve Feriköy'e kadar birçok emekçi semtin yıkılması ve her birinden onbinlerce insanın tahliye edilmesi planlanıyor. Buna göre, İstanbul'da birkaç yıl içinde milyonlarla ifade edilen bir işçi ve emekçi nüfusu yerinden edilmiş olacak. Aydos, Kurtköy, Nurtepe, Tuzla veya Ayazma'daki yıkımlar, büyük yıkım saldırısının gerçekte henüz ilk aşamasının halkaları.

Milyonluk sayılar belki ilk anda çok inandırıcı görünmüyor. Ama '80'lerden bu yana dünyanın birçok büyük kentinin dev yıkım saldırılarına ve tahliyelere sahne olduğu hesaba katılmalı. 1990'da Lagos'ta (Nijerya) 300 bin, 1995-'96'da Rangun'da (Burma) 1 milyon, 1988'de Seul'de (Güney Kore) 800 bin, 2001-2003 arası Cakarta'da 500 bin gecekondulu yoğunlaştırılmış yıkım saldırılarıyla tahliye edildi ve buralarda yüzlerce gecekondulu mahallesi ortadan kaldırıldı. Hepsi de kentsel dönüşüm veya kent güzelleştirme projelerinin sonucuydu. Yasalaşması beklenen “Dönüşüm Alanları Yasa Tasarısı”, 2004'ten önce yapıldığı belgelenen gecekondulu ve ruhsatsız yapı sahiplerine, bedelinin 20 yılı aşmamak üzere borçlanarak ödenmesi kaydıyla, TOKİ tarafından yapılan toplu konutlarda daire verilmesini öngörüyor. Buraya taşınacak kişiden, eski konutunun bedeli ile yenisinin bedeli arasındaki farkı taksitle ödemesi isteniyor. Buna benzer bir uygulama zaten var.

Okmeydanı'nda yıkılan evlerin sahiplerine, 25 bin YTL'lik farkı 20 yıl taksitle ödeyerek daha kötü durumda olan toplu konutlara taşınmaları dayatıldı. Ayazma'dan Bezirganbahçe konutlarına taşınan ama taksitlerini ödeyemedikleri için yeni yerleşmiş oldukları daireleri boşaltmak zorunda kalan 123 aile var. Öngörülen “çözüm”, gecekondulu sahiplerine taksitle düşük maliyetli konut satmaktan başka bir şey değil. Üstelik gecekondulu emekçilerinin çoğunluğunun bu taksitleri ödeyebilmesi mümkün görünmüyor. Dahası, örneğin Sulukule'den GOP-Taşoluk'a taşınmaya zorlayarak, devlet gecekondulu sahiplerini kentin çeperinde imara açılan en uzak noktalara sürüyor. Sorunun can alıcı noktası ise, gecekondulu halkının yaklaşık yarısı kiracı olmasına rağmen, bu kesime yönelik herhangi bir “çözüm” önerisinin gündeme getirilmemesi.

Dünya Bankası 1970'lerde BM-Habitat Konferansı kararları doğrultusunda “Yoksula kendi evini yapması için yardım et” politikasını uygulamaya başlamış ve bir dizi yeni sömürge ülkeye milyarlarca dolar kredi akıtmıştı. Fakat Manila (Filipinler), Mumbai (Hindistan) ve Darüsselam'daki (Tanzanya) pilot uygulamalar fiyaskoyla sonuçlandı; krediler devlet bürokrasisi ile sermayedarlar için arpalık oldu ve yoksullar için ayrılan ucuz arsalar, spekülasyon yoluyla zenginlerin eline geçti. '80'lerin sonundan itibaren, DB her alanda özelleştirmeyle birlikte mikrokredi uygulamasına geçti. Gecekondulaşmaya ve yoksulluğa çözüm olarak, “Tapu dağıt, emlak yasallaş, sermayeye dönüşün, böylece mikrokredi gelişsin ve yeni iş alanları oluşsun.” reçetesi benimsendi. Ama çok geçmeden, mikrokredinin oldukça sınırlı kaldığı, yasallaşan ve imara açılan arsa mülkiyetinin burjuvazinin eline geçtiği ve gecekondulu halkının daha beter bir sefalet içine sürüklendiği açığa çıktı. Üstelik bu “çözüm” de kiracıları dikkate almıyordu.

Son zamanlarda mortgage sistemi sayesinde herkesin kolayca ev sahibi olabileceği reklam ediliyor. İpoteğe dayalı uzun vadeli konut kredisi anlamına gelen mortgage, ancak 20 yıllık vadeyle ve faizli borç altına girme güvencesine sahip olanlara hitap ediyor. Mortgage piyasası ABD'de 10 trilyon dolara varan bir hacme ulaşıncaya değin şişti ve konut fiyatı ile faiz dalgalanmalarının etkisiyle

kredileri geri ödeyemeyenler çoğalınca piyasada mali sarsıntılar başgösterdi. Kredi geri ödenemediği anda ipotekli konut alacaklı kurumun eline geçiyor ve ABD'de 2008'de 1,5 milyon mortgage kullanıcısının konutlarına el konulacağı beklentisi mortgage balonunun söndüğünü ortaya koyuyor. Türkiye'de konut kredilerinin milli gelire oranı çok düşük; bu oran 2002'de yüzde 0,5'den 2007'nin ilk yarısında ancak yüzde 2,4'e çıktı. Uluslararası finans sermayesinin Türkiye'de mortgage bankaları kurması bekleniyor. Ama mortgage sistemi, konut kredisi faizlerinin düşmesiyle konut fiyatlarının artması veya konut fiyatları yükselmediği durumda kredi faizlerinin yüksek kalması gibi temel bir iç çelişki taşıyor. Mortgage sisteminin sadece yüksek gelir sahiplerinin konut alımlarını finanse edeceği, ailelerin yüzde 80'inin mevcut ortalama gelir ve kredi faiz oranları açısından kredilendirilmeye uygun olmadığı yapılan hesaplarda açıkça görülüyor.

ABD'de yaşanan son mortgage krizinde görüldüğü üzere; düşük gelirli ailelere yaygın mortgage kredileri verilmesi halinde ise, ekonomik durum kötüleştiğinde bu aileler kredileri ödeyemiyor, ağır faiz yükü altında eziliyorlar. Bankalar ise iflasın eşiğine geliyor.

Toplam konutların yüzde 81'inin son çıkan deprem yönetmeliğinden önce yapıldığı ve deprem riski taşıdığı belirtiliyor. İstanbul'da 7,5 şiddetinde deprem yaşanacağını varsayan bir senaryoya göre, 50 binden fazla ölümün ve 120 binden fazla yaralanmanın yaşanacağı, yüzbinlerce binanın ise çökeceği veya ağır hasar göreceği tahmin ediliyor. Denetimsiz ve kötü inşa edilmiş konutların hemen her mahallede çökeceği öngörülüyor. 7,7'lik bir başka İstanbul depremi senaryosuna göre de, 613 mahallede 282 bin konut ve 1 milyon 129 bin insan doğrudan yıkımdan etkilenecek. Deprem asıl olarak emekçi kenti vuracak. Fakat devletin ve belediyenin beklenen depreme yönelik hiçbir ciddi önlemi bulunmuyor; “çözüm” diye emekçi mahallelerin yıkılması ve buralarda yaşayan halkın büyük bölümünün daha perişan yerleşimlere sürülmesi savunuluyor.

Varoş halkı yaşadığı mahalleyi terketmek istemiyor. Örneğin 2006'da Gülsuyu'nda yapılan araştırma, halkın yüzde 86'sının orada yaşamaktan memnun olmadığını ama yüzde

85'inin de mahallesini terketmek istemediğini gösteriyor. Emekçiler, devletin kendilerine insanca yaşanacak, ucuz ve sağlıklı konutlar sağlayabileceğine dair en küçük bir güven bile duymuyorlar. Burjuvazinin ve devletin yeni dönemde gündeme getirdiği “çözüm”lerden hiçbiri emekçiler açısından kabul edilebilir sonuçlar doğurmuyor ve ezilenlerin konut sorununa gerçek bir çözüm getirmiyor. Varoş halkının gecekondularını savunması, yer yer mülkiyeti savunma dolayısıyla rantla ilgili bir boyut taşısa bile, gerçekte barınma hakkının savunulması oluyor. Birden fazla gecekonduya veya apartmana sahip olup gecekondur rantı elde edenler azınlıkta kalırken, büyük çoğunluk tek bir gecekonduya sahip olanlardan ve kiracılardan oluşuyor. Konut mülkiyeti onlar için mevcut koşullarda hiç değilse daha güvenli bir yaşam -bir tür sosyal güvence- anlamına geliyor.

Devlet, emekçilerin yaşam alanlarında ucuz ve sağlıklı konutlardan oluşan yeni yerleşimler sağlamak gibi emekçiler tarafından kabul edilebilir bir çözüm üretmedikçe, gecekondur mahallelerinin savunulması burjuvaziye ve devlete karşı sınıf mücadelesinin zorunlu bir unsuru oluyor.

Bu mücadelede, barınma hakkı talebi iki boyutlu bir nitelik taşıyor. Birinci boyutu, daha kaliteli ve ucuz barınma olanakları elde edinceye değin, emekçilerin mevcut konut alanları ne kadar sağlıksız ve perişan durumda olursa olsun, yıkımlara karşı gecekondularını savunmak oluşturuyor. İkinci boyut olarak da, emekçilerin yaşam alanlarında sağlıklı ve ucuz kiralık konutlara yerleşme hakkını savunmak gerekiyor. Çünkü varoşlarda emekçilerin insanca yaşam koşulları için mücadele etmesi, tıpkı ücret mücadelesi gibi, daha kaliteli barınma olanakları için somut bir talep ileri sürmeyi de kapsıyor. Bu, devletin finanse ederken kâr amacı gütmeyeceği sağlıklı ve ucuz kiralık toplu konut alanları inşa etmesini, bu doğrultudaki planlamanın emekçilerin katılımıyla yapılmasını ve yeni konutların emekçilerin mevcut yaşam alanlarında kurulmasını dayatmak anlamına geliyor. Bu talep, konut sorununda mülkiyete dayalı çözümün ötesine geçtiği gibi, hem işçi sınıfı ve ezilenlerin sınıf mücadelesini büyütme ve hem de gerçekleştiği her durumda bu mücadeleyi

besleyecek bir kazanım olma potansiyelini taşıyor.

Yıkımlara karşı ve barınma hakkı için mücadelede, varoş emekçilerini tabandan birleştirecek ve kitle inisiyatifi ve kararlılığını açığa çıkaracak mahalle ve sokak örgütlenmeleri ile halk platformları ve toplantılarının yanısıra, gecekondu mahallelerini birleştiren bölge ve kent koordinasyonu tipi örgütlenmeler de büyük önem taşıyor. Çünkü, örneğin özelleştirmeye karşı mücadelede olduğu gibi, işçi sınıfı ve ezilenlere karşı girişilen bu genel saldırıyı durdurmanın ve somut kazanımlar elde etmenin yolu direnişin genelleşmesinden geçiyor. Bu, aynı zamanda işçilerin, öğrencilerin, emekçi kadınların, esnafın direnişlerde birleşmesini gözeten bir perspektifi gerekli kılıyor. Yıkımları durdurmanın ve barınma hakkı doğrultusunda kazanımlar elde etmenin devlete karşı diş diş bir politik mücadeleyi gerektirdiği kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde çoktan açığa çıkmış durumda. Dolayısıyla bu mücadele, işçi sınıfı ve ezilenlerin devrim ve sosyalizm savaşımında mevzilenmelerinin de önemli bir basamağı oluyor.

Varoşlar burjuvazinin ve devletin gözünde gereksiz nüfusun yığıldığı kentsel alanlar. Ulusal ve mezhepsel ezilmişlikten kaynaklanan ağır çelişkilerin yanısıra, dolaysız sınıfsal çelişkiler de en keskin haliyle varoşlarda birikiyor. Varoşun işçileri ve emekçileri hem kentsel hizmetlerin hem de doğrudan kentin dışına itiliyor. Yoksulluk ve sefalet varoşlarda düzen-dışı bir yaşamı koşulluyor; devlet otoritesi nesnel olarak parçalanıyor ve yasadışı yaygınlaşıyor. En tutucu dini cemaatlerin, mafyanın, faşist tetikçi şebekelerinin varoşlarda etkin örgütlenmesi tesadüf değil. Sınıfsal ve kentsel ayrışmanın boyutlanması, duvarlarla ve tellerle çevrili lüks ve zenginlik adacıklarında sembolleşen burjuva egemenliğine karşı içgüdüsel, sınıfsal öfkenin varoşlarda çığ gibi büyümesine neden oluyor. Paris varoşları, Avrupa'nın kapitalist uygarlığının göbeğinde, nesnel olarak burjuva düzene isyan eden ezilenlerin önü alınamaz öfkesine sahne oluyor işte!

Devrimin sınıfsal güçlerinin toplandığı varoşların devrimci hegemonya alanları ve ayaklanma merkezleri haline gelmesinin tüm

nesnel imkanları birikiyor. Varoşları devrimci üsler durumuna dönüştürme perspektifi, barınma hakkı için mücadeleyi de işçi sınıfı ve ezilenlerin özgürlük ve sosyalizm savaşımına bağlı olarak ele almayı gerekli kılıyor. Yıkımlara veya arsa spekülasyonu ile uğraşan mafyaya karşı ya da sağlıklı ve ucuz kiralık konutlarda barınma talepli hareketler, bu savaşımın parçası oluyor. Aynı zamanda, toplumsal yararlı işlerin giderek kâr amaçlı sermaye yatırım alanlarına dönüşerek emekçiler için erişilmez hale gelmekte ve yoksulluk ile sefaletin hızla yayılmakta olduğu koşullarda, halkın acil güncel sorunlarını hafifletecek geçici çözümler üretme ve bu amaçla emekçilerin sosyal dayanışma biçimlerini örgütleme çalışması bugün varoşlarda hiç olmadığı kadar önem kazanıyor. Tüm bunlar, ezilenlerin devrimci hareketini büyütmenin zeminini genişletiyor.

Konut sorununun çapı ve konut ihtiyacının boyutları oldukça büyümüş durumda. Doğal nüfus artışından çok daha önemli olarak, kırdan kente göçün hızla sürmesi, deprem riski taşıyan binalar, yenilenmesi gereken köhnemiş konutlar ve gecekondu mahallelerinin iyileştirilmesi ihtiyacı konut sorununu son derece kapsamlı hale getiren nedenler. Fakat konut sorununun asıl kaynağı kapitalizmde konutun değişim değeri için üretilen bir meta olması ve kentsel rantların burjuvazinin elinde toplanması.

Küba devrimi, '60'lı yılların hemen başında kısıtlı devlet olanaklarına karşın, Havana'nın geniş gecekondu mahallelerini kaldırarak emekçi halk için insanca yaşam koşulları sağlayan prefabrik konutlar dikmişti. Kentin 1/3'ünden fazlasını oluşturan gecekondu mahallelerinde yaşayan emekçilerin konut sorununa halkçı ve sosyal bir çözüm getirmeye yönelmişti böylece. Engels şöyle der: "Kapitalist üretim biçimi varolmaya devam ettiği sürece, konut sorununun, ya da işçilerin yazgısını etkileyen herhangi bir başka toplumsal sorunun tek başına çözümleneceğini ummak budalalıktır. Çözüm, kapitalist üretim biçiminin ortadan kaldırılmasında ve bütün geçim araçlarına ve iş araçlarına bizzat işçi sınıfının el koymasında yatmaktadır." (Konut Sorunu, s. 77) Artı-değere burjuvazinin el koymasını ve sermaye birikimini temel alan toplumsal ilişkiler, emekçileri nitelikli ve sağlıklı şartlarda

barınma olanaklarından yoksun bırakır.

Halkın büyük çoğunluğunu sefalet içinde yaşamaya mahkum eden ve kenti burjuva kent ile emekçi kent olarak ikiye ayıran kapitalizm karşısında, sosyalizm, emekçi halkın bütünü için sağlıklı ve nitelikli konut alanları yaratacak ve kenti emekçi insanlığın yararına yeniden kuracak tek gerçek alternatiftir.

Kaynaklar:

-Friedrich Engels, Konut Sorunu, Sol Yayınları
-Hatice Kurtuluş (Yayına Hazırlayan), İstanbul'da Kentsel Ayrışma, Bağlam Yayıncılık -Mike Davis, Gecekondu

Gezegeni, Metis Yayınları -Mübeccel Kıray, Kentleşme Yazıları, Bağlam Yayıncılık

-Oğuz Işık-Melih Pınarcıoğlu, Nöbetleşe Yoksulluk-Sultanbeyli Örneği, İletişim Yayınları -Sema Erder, İstanbul'a Bir Kent Kondu-Ümraniye, İletişim Yayınları

-Sencer Ayata, Toplumsal Çevre Olarak Gecekondu ve Apartman, Toplum ve Bilim, sayı:46/47

-Tansı Şenyapılı, 'Baraka'dan Gecekonduya-Ankara'da Kentsel Mekanın Dönüşümü: 1923-1960, İletişim Yayınları

-Ölçü, Mart 2007 sayısı, TMMOB İstanbul İl Koordinasyon Kurulu -TMMOB İstanbul Kent Sempozyumu-Bildiriler, 13-14-15 Eylül 2007

Alevilik Nedir? Aleviler Neden Sürekli Katlediliyor? Ne Yapmalıyız?

Hüseyin Kılıç

-15. yıldönümünde, Sivas şehitlerinin anısına...-

Alevilik nedir? Aleviliğin felsefesi nedir? Aleviliğin tarihsel temeli nedir? Aleviliğin tarihsel evrimi nedir? Aleviliğin İslam'la ilişkisi nedir? İslam dini Aleviliği neden “sapıklık”, “küfür” olarak damgalar? Aleviliğin talepleri nelerdir? Aleviler homojen bir bütün müdür? İşbirlikçi Türk egemen sınıflarının ve faşist diktatörlüğün Alevilik karşısında duruşu nasıldır? Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'ne (MGSB) Alevilikle ilgili eklenen maddeyle işbirlikçi devlet neyin peşinde? AB, neyin peşinde? Alevi yol düşkünlerinin hesapları ne? Bu sorular çoğaltılabilir ve çoğaltılmalıdır da. Büyük Selçuklu Devleti, Anadolu Selçuklu Devleti ve Osmanlı Devleti'nden bu yana ezilen, sayısız katliamlara uğrayan, “katli vaciptir”, “Canları, malları, karıları, kızları, kanları helaldir” diye haklarında alçakça fetvalar yayınlanan Alevilik nasıl bir “hilkat garibesi”dir ki bu denli sınırsız zorbalığın hedefi oldu, olmaya ve hala Sivaslarda yakılmaya devam edilmektedir? Tüm bunlar rastlantı mı? Kuşkusuz ki tüm bunlar rastlantı eseri olarak ortaya çıkmamıştır ve çıkmamaktadır. Tüm bu saldırıların tarihsel, sınıfsal, ideolojik, politik nedenleri mevcuttur.

Tasavvuf ve Batınlık

Alevilik, tasavvufi bir karakter taşır.(1)

Tasavvufun (misticizm) tarihi oldukça eskidir ve her dinin kendi içerisinde kolları vardır. Hakim inanç içerisinde bir tepki hareketi olarak ortaya çıkan ya da hegemonik dinin ve egemen sınıfın baskısına boyun eğmek zorunda kalan ama gerçekte hegemonik dini benimsemeyen, biçimsel kabulünü egemen inanç biçimini yeniden yorumlayarak özünde yadsıyan bir akımdır. Tasavvuf, en az İslam'dan 1000 yıl öncesine uzayan bir tarihe sahiptir. Örneğin Kabalacılık Musevi misticizmini ifade eder. Örneğin Almanya'da ortaya çıkan Anabaptistler, Fransa'da ortaya çıkan Katar mezhebi, Bulgaristan'da ortaya çıkan Bogomil mezhebi, Kapadokya'da ortaya çıkan Messalianizm vb. diğer örnekler olarak hatırlatılabilir.

Hıristiyan tasavvufun en büyük merkezi Kuzey Suriye (Antakya)ve Kapadokya'dır. Bektaşilik de misticizmin eski bir merkezi olan Kapadokya'da XIII. yy'da kurulur. Alevi/Bektaşiliği kurumlaştıran Balım Sultan'dır. Ve Balım Sultan Osmanlı Sarayı'nın bir yetiştirmesidir.

Tarih boyunca, uygarlıklar ve inançlar birbiriyle etkileşim içerisinde olagelmiştir. İlk uygarlık merkezi olarak Sümer'le başlayan Mezopotamya uygarlıklarının Hint, Çin, Mısır, Anadolu ve Akdeniz uygarlıklarını etkilemesi,

etkilenmesi; ticaretin yanı sıra “kavimler göçü” yoluyla da kültürel alış verişi taşıması anlaşılır bir tarihsel olgudur.

Alevilik tüm bu uygarlıkların inanç ve felsefesinden etkilenmesine karşın, özellikle de ortak mülkiyeti, eşitliği ve özgürlüğü savunmuş olan Mazdakçılık ve Manicilikten; İslam’a karşı muhalefetini asırlarca radikal bir yoldan geliştirmiş olan ilk dönem Şiiliğinden; özel mülkiyeti reddeden ve mülk ortaklığını, adalet ve eşitliği savunan Batıni hareketlerden daha çok etkilenmiştir.

Başkaldırı

Alevilik, sömürüye, zulme ve toplumsal adaletsizliğe karşı çıkan bir inanç biçimi, bir inanç hareketi, tarihsel ve politik bir akım olagelmıştır. Aleviliğin bu karakteristik niteliğini Baba İlyas’tan Şeyh Bedrettin’e, Pir Sultan Abdal’dan Kalender Çelebi’ye uzanan tarihsel çizgide, Aleviliğin direnme, başkaldırı, ayaklanma çizgisinde ve geleneğinde açıklıkla görmekteyiz. Selçuklu ve Osmanlı devletlerinin tarihinde yer alan sayısız ayaklanma Aleviliğin damgasını taşır ve bu ayaklanmalar baskı ve sömürüye maruz kalan değişik kavimlerden yoksulların destek ve katılımını da içerisine alarak gerçekleşmiştir. Anadolu Aleviliğinin “Ser Çeşme” kabul ettiği Hacı Bektaş Veli, Baba İlyas’ın mürididir. Bektaş Veli, Baba İlyas ve Baba İshak’ın önderliğinde Anadolu Selçuklu Devleti’ne karşı patlak veren Babai Ayaklanmasına katılır, kardeşi Menteş şehit düşer, kendisi kurtulur.(2)

1921 Koçgiri Ayaklanması, 1937-38 Dersim Ayaklanması Türk burjuva cumhuriyeti döneminde Alevi Kürtlerin damgasını taşır.

1960-1970 yıllarının anti-emperyalist, anti-faşist devrimci özgürlük mücadelesini yine en önde omuzlayanların arasında Alevi inancından emekçiler önemli yer tutmuştur. Sosyalizme sevgi ve sempatiye, kitlesel olarak sosyalizm bayrağı altında toplanmada Alevi emekçiler bir kez daha ön saflarda yer almışlardır. Alevi emekçileri sayısız evladını, erkek ve kadın savaşçılarını devrimci-demokratik harekete, komünist harekete, yurtsever harekete sunmuştur ve sunmaya da fedakârca devam etmektedir.

Açık ki, Aleviliğin bu duruşu rastlantılarla izah edilemez. Bu, Aleviliğin mücadelecî ruhunun,

mücadelecî geleneğinin ürünüdür. Alevilerin tarih boyu horlanmasının, ezilmesinin, vahşice kitlesel katledilmesinin, yakılmaya devam edilmesinin nedeni işte tam da bu direnişçi, isyancı, mazlumdan yana olma niteliğinden dolayıdır. Alevilik, sömürüne karşı sömürülenden yana, zulmedene karşı mazlumdan yana, eşitsizliğe karşı eşitlikten yana, adaletsizliğe karşı adaletten yana, dinsel bağınazlığa karşı aydınlıktan yana olmuştur...

Alevilik, gerçekte, Tanrı değil insan merkezli bir inanç biçimidir. Alevi hümanizmi, Alevi felsefesinin ve inanç biçiminin ve yaşam tarzının temel taşlarından birisidir. Doğaya saygı ve sevgi, insana saygı ve sevgi Aleviliğin insanı ve doğayı kutsal sayan inançlarıyla dolaysız ilişki içerisindedir. Ama Aleviliği bozmak ve ehlileştirmek isteyen çevreler, bilinçli ve sistematik bir tarzda, Aleviliğin devrimci ve başkaldırıcı içeriğini ve tarihi geleneğini yok etmek için, tek yanlı bir şekilde, Aleviliğin sevgi dini, uzlaşma inancı olduğu propagandasını yaparak Türk egemen sınıflarıyla, faşist devletle, Alevi burjuvazisi ile işbirliğine itmeye çalışmaktadırlar. Oysa Alevi hümanizmi, bir avuç sömürücünün ve zalimin ezdiği, sömürdüğü, horladığı insanların çıkarlarını savunur. Mazlumun hakkını, hukukunu savunur. Zalimlere boyun eğmez. Zalimlerden hesap sorar. Zalimleri de insandan saymaz.

Alevilik ve İslam

Alevilik öğretisi Zahirî (görünürdeki) değil, Batıni (görünmeyen-içrek) bir karakter taşır. İslam dini ise Batınilığı “sapkınlık” olarak, “Allaha şirk koşmak” olarak görür ve kesinkes reddeder; Batınilerin katlini vacip görür. Aleviliğe göre, önemli olan Kuran-ı Kerim’in dışsal (zahiri) anlamı değil, içsel, gizli (Batıni) anlamlarıdır. Aleviliğe göre, “Okunacak en büyük kitap insandır.” (Hacı Bektaş Veli) “Tanrıya ibadetle değil, muhabbetle varılır.” Tanrı-doğa- insan özdeşdir, bir ve aynı şeydir. İnsan tanrısal bir varlıktır. Tek tanrılı dinlerin ünlü “ilk günah” nedeniyle insanı doğuştan suçlu olduğu saçma tezini reddeder. İnsanın yaratılmadığını, sadece tanrısal bir görünüş olduğunu savunur. İnsanı, İslam’ın Tanrısından üstün tutar.

Şu deyişlere dikkat edin: “Her ne ararsan

kendinde ara/ Mekke'de, Kudüs'te, hacda değil"; "Ellerin Kabesi var/ Benim Kabem insandır/ Kuran da kurtaran da/ insanoğlu insandır." "Bilmeyenler bilsin beni/ Ben Aliyim Ali benim" (Pir Sultan Abdal) "Tuttum aynayı yüzüme/ Ali göründü gözüme." (Hilmi Dede Baba) "Yücelerden yüce gördüm/Erbabsın sen koca Tanrı/Alem okur kelim ile/Sen okursun hece Tanrı/ Kıldan köprü yaratmışsın/ Gelsin kullar geçsin deyü/ Hele biz şöyle duralım/ Yiğit isen sen geç a Tanrı." (Kaygusuz Abdal) "Daha Allah ile cihan yok iken/ Biz anı var edip ilan eyledik/Hakk'a hiçbir layık mekan yok iken/ Hanemize aldık mihman eyledik/ Kendisinin henüz ismi yok idi/ İsmi şöyle dursun cismi yok idi/ Hiçbir kıyafeti yok idi/ Şekil verip tıpkı insan eyledik." (Edip Harabi) "Bir Şah olsam hükmeylesem cihana/ Kilise, mescidi yıkar giderdim/ Okullar yapardım bütün insana/ Cehaleti kökünden söker giderdim/ Gerçek insanları bilirdim Allah/ Ondan gayrisine tapmazdım billah/ Ne Kabe kalırdı ne de Beytullah/ Yerine arpa eker giderdim./ İnsanlıktan başka olamazdı cennet/ Yok olurdu İsa, Musa, Muhammet/ Kalkardı dünyada mezhep, tarikat/ Dinlerin bağını çözer giderdim." (İbreti) Bu gibi sayısız deyişlerde söz konusu olguları görmekteyiz.

Alevilik, İslamın beş şartını tanımaz. "Bizim orucumuz tutulmuş, namazımız kılınmıştır" der. Müslümanların kutsal kitabı Kuran-ı Kerim'in zahiri anlamıyla ilgilenmez. İlk üç halifenin (Ebu Bekir, Ömer, Osman) halifeliğini tanımaz. Onları ve ardı sıra gelen Muaviye'yi ve Yezid'i Allah, Muhammed, Ali, Kuran-ı Kerim düşmanları ilan eder; teşhir ağacına çiviler ve durup dinlenmeksizin lanetler yağdırır. İslam uleması Alevileri "kafir", "zındık", "katli vacip", "kanı helal" vb. ilan ederek geldiği halde, yine de "biz de Müslümanız" der. Çünkü Alevilik İslami gericiliğe, feodal egemenlere karşı mücadelesini görünüşte Müslümanlığı kabul ederek, "biz de Müslümanız" deyişi altında yürütür. Ali'nin "hakkının yenildiği", "Ehli Beyt'in yok edildiği", gerçek Kuran-ı Kerim'in bozulduğu, tahrif edildiği savunmasıyla mazlum ve mahrum edilenin arkasına geçerek muhalefetini sürdürür. Ehli Beyt içerisinde de Emevi halifesi Muaviye'ye boyun eğen (her ne kadar imam ilan ederek savunsa da) Hasan'ı değil, Yezid'e karşı kahramanca savaşarak ölen Hüseyin'i kendine

örnek alır. Ölümüne dek Ebu Bekir'e biat etmeyen, boyun eğmeyen, hakkını helal etmeyen Hazreti Fatıma'yı ilahlaştırır ve başköşeye oturtur. (Ali Fatıma'nın ölümüyle Ebu Bekir'e biat eder.)

İslam'ın kanlı kılıcından bir türlü başını kurtaramayan Alevilik, görünüşte İslam'a boyun eğen, ama gerçekte bu boyun eğiş biçimseldir. Ama biçimsel de olsa ondan etkilenir; temelde inançlarını değiştirmez, ama "Allah-Muhammed-Ya Ali" der. Gerçekte Ali'ye ve Ehli Beyt'e her şeyin üzerinde değer biçer. Zor durumlarda kalındığında Allah'tan ziyade Ali'yi, Hızır'ı yardıma çağırır. Vahşice katledilen (ki çoğu zehirle yok edilmiştir) 12 İmam'ı bayraklaştırır. Emevi Devleti'ni (661-750) ve ardı sıra gelen Abbasi Devleti'ni (750-1258) lanetler. Arap, Selçuklu, Osmanlı İslami gericiliğine karşı kavgasını bu bayrağın ardına gizlenerek yürütür ve asla boyun eğmez. Gerçekte Ali'yi tanrısallaştırır (40'lar Cemi öyküsünü hatırlayalım),(3) hepimiz birimiz için, birimiz hepimiz için ve mülk ortaklığını, toplumsal ideallere adanmışlığı yine aynı öyküde kutsallık katına yükseltir.

İslam'ın Allah'ının peygamberini (Muhammedi) bu öyküde sıradanlaştırarak arasına (40'lar Cemi'ne) alır; O'na hiçbir ayrıcalık, üstünlük tanımaz. Arap İslam aristokrasisinin Ali'sini değil, kendi düşlerinde yarattığı Ali'yi, Anadolu Ali'yi yüceltir; Ali arkasına gizlenmiş panteist bir tanrısallıkla "Tanrı Ali'yi" kendi ütopyasında yeniden yaratır. "Ali benim, ben Aliyim" diyerek insan-tanrı düşüncesini yüceltir. Sömürüye, zulme, toplumsal adaletsizliğe karşı savaşan, her daim mazlumun yanında Döldülü'yle, Zülfikar'ıyla hazır ve nazır bir Ali'dir onun Ali'si. İslam ve peygamberi Muhammed, resmi, heykeli yasaklar. Alevilik inatla Ali'yi, Döldülü, Zülfikar'ı resimleştirir, oturma odasının başköşesine asar. Gücü yetse belki de heykelini diker. İçkili, müzikli, rakslı tapınmayı Muhammed ve "kutsal" kitabı yasaklar. Ama Alevilik cemiyle, semahıyla, sazı ve deyişleriyle, içkiyi de kutsayarak ibadetini yapar. İslam ve peygamberi, kutsal kitabı; kadın ve erkeğin birlikte ibadet etmesini yasaklar ama Alevilikte ibadet kadınlı erkekli canlarla birlikte yapılır. İbadetini sazla, deyişle, semahla yapar. İslam'ın ve Kuran-ı Kerim'in Allah'ı, "Benden

en çok korkan en iyi kulumdur” der. Ama Aleviliğin felsefesi, korkuya dayanan Tanrı anlayışını tümüyle reddeder. Korkunun yerine sevgiyi koyar. Sevgiyle inancını yerine getirir. İslami gericiliğe karşı savaşımını, “hakiki Müslüman biziz” iddiasının ardına geçerek, İslam’ı Alevi inancı biçiminde yorumlayarak gerçekleştirir.

İslam yasası, şeriattır. Şeriat, Allah’ın iradesidir. Ama Alevilik, şeriati kesin kes reddeder. Sunni İslam’a göre kapı tektir, o da şeriattır. Şeriattan bir adım dışarı atan “külliye kafirdir”. Oysa Alevilik 4 kapı (şeriat, tarikat, marifet, hakikat kapıları) öğretisini savunur. Dört kapı da onar onar açılır ve aşılır (40 makam öğretisi). Kuran-ı Kerim’in Batını yorumunu bunun için geliştirir. İslam’ın şeriatından özgürleşmek için Batını yoruma sığırır. Asıl Kuran-ı Kerim’in imha edildiği iddiasını bunun için ileri sürer. (Ki, Kuran-ı Kerim, ilk defa Osman’ın halifeliliği döneminde tek kitap haline getirilir ve bütün ayetler yakılarak yok edilir. Üç halife döneminde -Ebu Bekir, Ömer, Osman-hadislerin yazılması yasaklanır. Ebu Bekir ve Ömer kimde hadis varsa yakılıp yok edilmesini isterler. IX. yy’da Sünniler tarafından kabul edilen 6 hadis koleksiyonu ortaya çıkar. Bu hadislerden Muhammed İbn İsmail el Buhari’nin “Kitap el-Cem’i es-Sahih” ve Müslüm İbn el-Hacca’cın “Sahihi” kutsal kabul edilir.)

İslam, peygamberinin ölümüyle halifeliliğin Ali’nin hakkı olduğu halde Ali’nin elinden zorbalıkla halifelik hakkının alındığını ileri sürer (“Veda Haccı” veya “Gadiri Hum” olayı). “Kır-tas Hadisesi” (Ölümüne yakın bir süreçte kağıt-kalem isteyen peygambere, Muhammed’in Ali’yi halife ilan edeceğini anlayan Ömer tarafından, kağıt-kalemin zor kullanarak engellenmesi olayı) bunun için anlatılır. Savaş ganimeti olarak peygambere verilen “Fed-ek Hurmalığı”nın ölümünden sonra Ali-Fatma çiftine verilmemesi ve el koyulması sorunu bu yorumu güçlendiren bir olay olarak ifade edilir. Sıffin Savaşı’nın ardından hile yoluyla Halifeliliğin Ali’den alınıp Muaviye’ye verilmesi olayı olan, ünlü “Hakem Olayı” ve 661 yılında Ali’nin camide namaz kılarken zehirli kılıçla öldürülmesi bu anlatının parçalarıdır. Sözüm ona “hoşgörü” dini olduğu söylenen İslam Dini’nin Kuran’ında “kafirleri dost tutmayın”

diye emreder, ama Alevilik bunu takmaz bile. İslam’ın Allah’ı, Kuran’da “müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün” diye emreder, ama Alevilik bu emri de takmaz. 72 milletin bir olduğunu söyler, insanı kutsal sayar ve saygı gösterir. İslam’ın Allah’ı, peygamberi, kitabı çok eşliliği kutsar, erkeğin 4 kadınla evlenmesini helal sayar, kadını mal ve köle sayar, ama Alevilik buna inat, kadın erkek ilişkilerinde erkek egemenliği korunsa da, görece eşitliği ve tek eşliliği savunur. Yani Alevilik, İslam Arap aristokrasisi içerisinde yaşanan iktidar kavgasında “mazlum” saydığı ya da gerçekten mazlum düşenlerin savunulması yoluyla siyasal, toplumsal muhalefetini dinsel gerekçelerle perdeleyip direnmiş, kendini korumuş, korumaya çalışmıştır. Gerçekte biçimsel kabulün ötesinde Alevilik İslami bir inanç biçimi değildir; ama ondan yer yer ciddi bir şekilde etkilenmiştir (Kur’an ve Muhammed’e verilen değer, cennet ceheennem sonradan kabulü, Ali’ye, 12 imamlara verilen değer vb.)

İslamcılara göre, Aleviler kafirden de beterdir. Bir kafir, tövbe edip Müslüman olabilir, ama bir Alevi tövbe edip de Müslüman olamaz. Bir Alevinin Müslüman olabilmesi için, önce kafir olması (Yahudi, Hıristiyan) gerekir, ondan sonra ancak tövbe edip Müslüman olabilir.

Aleviliği asimile etme çabaları, Kemalizm, Şiilik

Alevilik, tarihi boyunca sürekli baskı ve zorbalıkla yok edilmek istenmiştir. Bu amaçla yüz binlerce Alevi katledilmiştir. Ama tüm yok etme çabasına karşın Alevilik daima mücadele ederek ayakta kalmaya, kendini var etmeye devam etmiştir. Despotik merkezi askeri feodal bir İslam devleti olan Osmanlı İmparatorluğu, esasen kılıçla yok etmeye çalıştığı Aleviliği yok edemeyeceğini görünce kılıcı elden bırakmadan, farklı yöntemler de kullanmıştır. Kullandığı yeni yöntemlerle Aleviliği yozlaştırıp denetim altına almaya çalışmıştır.

Anadolu Aleviliğinde “Ser Çeşme” kabul edilen Hacı Bektaş Veli’nin ölümünden 254 yıl sonra patlak veren “Kalender Çelebi Ayaklanması”nın (1525-26) vahşice ezilmesinden sonra, Osmanlı devleti, “Hacı Bektaş Veli’nin soyu yoktur.” diyerek dergahın başına “Dedebaba” yazar. (“Dedebaba”, Hacı Bektaş’ın vekili demektir.)

“Dedebabalık” denen sözde Alevi kolu işte böyle ortaya çıkar. Boşuna dememişler, “Osmanlı’da oyun çok.” Dedebabalık koltuğunda oturan Noyanlar, o zalim ve kalles Osmanlı tezgahının ürünü olarak ortaya çıkmış ve öz Aleviliği bitirme operasyonunun aracılarıdır.

II. Mahmut, 1826 yılında Yeniçerilik kurumunu top ateşi ile dağıtırken, Bektaşî tekkelerini de yıktırır, yasaklar, mallarına da el koyar. Ama yıktırmaya cesaret edemediği Hacı Bektaş Dergahı’nın başına Nakşibendi şeyhlerini atar. Dergah’ın başına devlet tarafından atanan ilk Nakşî şeyhi Hacı Abdullah denen zattır. (Nakşilik, XIV yy. ortalarında Orta Asya’da kurulmuş gerici Sünni bir tarikattır.) Geçerken hatırlatmakta yarar vardır: En büyük Alevi kıyımları Osmanlı Sultanı olan Yavuz Sultan Selim denen cani tarafından işlenir. Bu caninin Mısır’ı işgal ederken getirdiği savaş ganimetleri içerisinde Halifelik kurumu da bulunmaktadır. Yapılan bir devlet töreni ile Yavuz Sultan Selim, “Halife-i Müslüm” ünvanını da alır ve bu unvan yıkılışına dek Osmanlı padişahlarının elinde kalır.

Özellikle İttihat ve Terakki döneminde, Aleviliği devletçi temelde ehlileştirme, Türkleştirme ve asimile etme politikası geliştirilir. Türk burjuva cumhuriyetinin kuruluşu sürecinde ve sonrasında Aleviliği asimile etme politikasına daha fazla önem verilir. Kürtleri ve Alevileri yok sayma, Kürtleri Türkleştirme, Alevileri devlet merkezli ıslah edilmiş çizgide şeriatçı gericiliğe karşı bir denge unsuru olacak tarzda Müslümanlaştırma faaliyetine özellikle de yeni dönemde, Kemalist burjuva diktatörlüğü döneminde temel bir önem verilir. Ama Aleviliğe hiçbir hak tanımadan, Aleviliği inkar ederek kullanma biçiminde bu gerici eylem ve saldırı örgütlenir.

Aleviliği yolundan saptırma ve yozlaştırma faaliyeti sayısız biçimlerde geliştirilir. Örneğin, Hacı Bektaş Veli’nin Ahmet Yesevi’nin müridi olduğu yalanı ısrarla propaganda edilir. Oysa A. Yesevi’nin ölümü 1166’dır, Hacı Bektaş Veli’nin doğumu 1209’dur. Yani arada 43 yıl vardır. Ayrıca Yesevilik Alevilikle bağdaşmaz. Ahmet Yesevi, Nakşibendi Tarikatı’nın önemli isimlerinden biridir ya da öyle kabul edilir. Yesevilik, koyu bir Sünni tarikattır. İslam şeriatına, Kur’an-ı Kerime, hadislere kesin kes itikati emreder. Var oluşu da yoktan var etme,

Allahın yaratma eylemi olarak anlar. Alevilikle de bir ilişkisi yoktur. Yeseviliği, Aleviliğin ve Bektaşiliğin önceli ya da Aleviliği Yeseviliğin bir kolu olarak gösterme hilesi bir Osmanlı oyunudur. Bu hile, cumhuriyet döneminde de sürmüş ve Kemalistler de bu hile yolunu kullanmaya devam etmişlerdir. Bu hile ve yalan, Aleviliği salt Türk göstermek ve Sünnileştirmek politikasıyla bağlıdır. Osmanlı tarafından düzenlenmiş “Bektaşî Kütüğü”nde A. Yesevi, 7. şeyh olarak gösterilir. Oysa bunun gerçeklerle bir ilgisi bulunmamaktadır. Örneğin, Hacı Bektaş Veli’nin Osmanlıya “kılıç kuşandırdığı” yalanı ısrarla propaganda edilir. Oysa Osman Bey, boyunun başına 1281’de geçer; beyliğini 1299’da kurar. Hacı Bektaş Veli’nin ölüm tarihi ise 1271’dir.

İsrarla Aleviliğin, Orta Asya’da yaşarken Türklerin eski dini olan Şamanizm’in Anadolu’daki versiyonu olduğu ileri sürülür. Oysa Alevilik şu veya bu ölçüde Şamanizm’den etkilenmiş olmakla birlikte Şamanizm veya Şamanizm’in bir biçimi falan değildir. Şamanizm, ilkel bir dindir. Büyücülüğe ve sihire, ruhlar alemiyle bağlar kurmaya dayanır.

Örneğin Mustafa Kemal’in “Bektaşî olduğu” ileri sürülür; oysa Mustafa Kemal Bektaşî değildir. Türk ulusal kurtuluş savaşı yıllarında Türk ulusal burjuvazisinin liderliğini yapan M. Kemal, tümüyle burjuva politik amaçları için İngiliz emperyalizminin uşaklığını yapan Halifelik rejimine karşı Alevilerin desteğini kazanmak için 23 Aralık 1919 tarihinde Hacı Bektaş Dergahı’nı ziyaret etmiştir. Bizans ve Osmanlı saray entrikalarını da iyi bilen Mustafa Kemal, yetenekli bir burjuva siyasal lider olarak usta bir entrikacıydı da. Nitekim aynı oyunu ve iki yüzlülüğü farklı bir biçimde de olsa Kürtlere karşı da oynamış ama iktidarı ele geçirdikten sonra Kürtlerin varlığını dahi inkar ederek daha büyük soykırımlar yapmıştır... Kaldı ki eğer söylendiği gibi M. Kemal, Hacı Bektaş Dergahı’nı ziyaret ederken Aleviliği kabul etmişse, o zaman, o en büyük “yol düşkünü” de ilan edilmelidir değil mi? Çünkü 30 Kasım 1925 yılında Mustafa Kemal tarafından çıkartılan “Tekkeler ve Zaviyelerin Kapatılması Kanunu” ile Hacı Bektaş Veli Dergahı da kapatılır. Tarihi değeri olan eşyalar Etnografya Müzesi’ne hediye edilir. Kitapları Milli Kütüphaneye bağışlanır. Dergah’ın diğer eşyaları ise Ankara

İtfaiye Meydanı'nda haraç-mezat satılır. Aynı yasayla “dedelik”, “seyitlik”, “çelebilik” yasaklanır. Alevi inancının taşıyıcısı olan dedelik kurumu, üfürükçülükle, falcılık vb. bir tutulur.

3 Mart 1924'te “Şeriat Vekaleti” kaldırılır ve yerine Sünni İslam'ın Hanefilik Mezhebi çizgisinde Diyanet İşleri Reisliği kurulur ve Sünni tarikatlar ya da bu tarikatların önemli bir kesimi bu kurumun içine yuvalanarak çalışmalarını yürütürler. Alevilik yok sayılır. Alevilik aşağılanmaya vb. devam edilir. Aslında çok açıktır ki, bu durumda M. Kemalî Al evi-Bektaşî ilan edip sahiplenilenler, Alevi inancına göre “Yol düşkünü” ilan edilmeli ve hesap sorulmalıdır değil mi? Tutarlılık bunu gerektirir.

Ayrıca vurgulamak gerekir ki, 18 Mart 1925'te çıkarılmış olan “Köy Kanunu”nda, köyün tanımı yapılırken “...ve camisi olan yer” vurgusu yapılmıştır. Cami köyün ortak malı sayılmıştır. Öte yandan da cami yapımının zorunlu giderlerinin köylülerce karşılanması gerektiği de belirlenmiştir. Ve Köy İhtiyar Heyetine, cami için yer kamulaştırma yetkisi tanınmıştır. Yani Alevilik ve onun ibadet mekanı olan cemevi, bilakis Mustafa Kemal tarafından tümünden yok sayılmıştır.

Koçgiri'de ve Dersim'de Alevi Kürtleri soy kırma uğratan da bilakis Mustafa Kemal ve tek parti (CHP) tarafından yönetilen gericî Kemalist diktatörlüktür. Bunları unutmak mümkün mü? Hacı Bektaş Dergahı'nın 1964'e kadar kapalı olduğunu; 1964'te ise MEKB (Millî Eğitim Kültür Bakanlığı) bağlı “Müze” olarak açıldığını ve bugüne dek Alevilerin Dergaha ancak para vererek girebildiğini; resmi tatillerde kapalı tutulduğunu ve ayrıca, mesai saatleri dışında da kapalı tutulduğunu unutmak mümkün mü? Bunları unutmak bile Alevi inancına göre “yol düşkünlüğü”dür. Pir Sultan Abdal'ın dediği gibi, “Kadılar, müftüler fetva yazarsa/ İşte kemend, işte boynum asarsa/ İşte hançer, işte kelle keserse/ Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan.” Gerçek Alevilik yani emekçi Aleviliği bu kararlılığı ve yolda yürümeyi gerektirir. Mustafa Kemal'i, Kemalizm'i, faşist diktatörlüğü, CHP gibi hilekar ve alçak politik ve ideolojik güçleri izlemek ve savunmak asla ve asla Alevi emekçilere yakışmaz. Aleviliğin ilerici, devrimci tarihsel geleneğiyle de, Alevi yolu ile de asla bağdaşmaz. Alevileri

Maraşlarda, Çorumlarda, Sivaslarda, Gazilerde yakan, katleden, Alevileri sadece oy deposu olarak görüp kullanmış olan bu sömürü düzeninin ve sistem zorbalığının savunucularının topu birden Aleviliğin düşmanıdır. Ve bilinir ki, “Kötü köpek sürüye kurt getirir”. Tıpkı Muaviyelerle, Yezidlerle, Hızır Paşalarla işbirliği yapan Cem Vakfı gibi. Artık yeter demeli: Hem deveye binip, hem de çalı arkasına gizlenenleri, Osman olup Ali görünenleri artık daha kolay görmeliyiz değil mi?

Şeriatçı İran egemen sınıflarının “Aleviler ateistleşiyor, ya bırakın biz Alevileri Şiileştirelim ya da siz Sünnileştiriniz” haberini T.C. devletine göndermesi ilginç ve pek çok şeyi açıklar nitelikte bir tavidir. Aleviliğin Sünnileştirilmesine karşı olduğu gibi Şiileştirilmesine karşı da devrimci konumda savaşılmalıdır. Alevilik Şia'lıktan ciddi bir şekilde etkilenmiş olmakla birlikte farklı ve Anadolu bir inanç biçimidir. Şialık, başlangıçta Arap İslam aristokrasisine, Arap İslam devletinin işgal ve saldırısına karşı çıkan başta Farslar olmak üzere İrani halkların (Fars, Kürt, Beluci, Afgan vb.) başkaldıran iken, günümüzün İran Şiiliği tümünden gericilemiştir. İran halkları üzerinde ortaçağcıl özellikler taşıyan Fars büyük burjuvazisinin ve büyük toprak sahibi sınıflarının koyu ve kanlı bir diktatörlüğü durumundadır. İran Şiiliği birkaç yy'dan beri “arınma”, “temizlenme” adı altında bir gelişme süreci yaşayarak İslam'ın Sünni yorumuna yaklaşmış bulunuyor. Humeynicilikle bu “arınma” hareketi doruk noktasına ulaşmış bulunuyor. İslam şeriatına kaskatı bağlı, esasen Sünni İslam'la arasında pek bir farkı kalmamış bir Müslümanlık anlayışıdır Şiilik. İslam'ın beş şartına da kaskatı bağlıdır ve Aleviliğe de düşmandır. Yukarıda dikkat çektiğimiz İran'ın TC'ye ilettiği öneri de İran egemen sınıfları ile Türk egemen sınıflarının Alevi düşmanlığında ortak olduklarını açıkça göstermektedir. İran dinsel gericiliğin kolu gibi çalışan Ehlibeyt Vakfı ve lideri Fermani Altun'un ne menem biri olduğu da böylece daha iyi görülmektedir.

Başkaldırının dinsel biçimi

Alevilik, dinsel bir inanç biçimi altında kendi siyasal ve toplumsal kimliğini korumaya çalışmıştır. Ama dinsel fanatizm Alevilikle bağdaşmaz. Örneğin İslam'da “içtihat kapısı” X.

yy. kapanmıştır. Mutezile(4) olarak ifade edilen akım da sapkın ilan edilmiştir. Oysa Alevilik, “Zaman sana uymuyorsa sen zamana uy” sözünden, “Bilimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır” sözünden de görüleceği gibi bilimden ve bilimsel keşiflerden ölesiye korkan şeriatçı gericiliğin aksine gelişmeye, kendini yeni koşullarda üretmeye açıktır. Bilime sevgi ve saygı, eğitime, kültüre önem verme günümüz Aleviliğinin de tipik bir olgusudur. Alevilik, örümcek kafalıları sevmez.

Arap İslam egemen sınıflarının baskı ve sömürüsüne maruz kalan göçebe ve yoksul Araplar, kendisini “Kavm-i Necip” (seçilmiş millet) gören Arap egemen sınıflarının istilasına uğramış halklar, İrani halklar, Kürtler, Türkler vb; kendi halkına yabancılaşarak Arap egemen sınıflarının kültürünü ve debdebeli yaşamını kendine örnek alan zalim, sömürücü ve fetihçi Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu devletleri ve Osmanlı egemen sınıflarına karşı muhalefet eden Türkmen, Kürt kavimler bu muhalefet hareketlerini, direniş ve başkaldırıları Alevilik inancı ve kanalı üzerinden de ortaya koymuşlardır. Özelde Anadolu’da göçebe feodalizmine denk düşen Türkmen halkı ve Kürtlerin önemli bir kesimi de Aleviliği benimseyip bayraklaştırmıştır. Anadolu topraklarında patlak veren Alevi isyanları, düzenli ordu ve düzenli vergi gereksinimi olan Osmanlı devletinin “oturuma” adı verilen operasyonlarına karşı, sürekli ağırlaştırılan vergilere karşı, kendi öz yaşam tarzı ve inanç ve kültürünün tasfiye edilmesine karşı, göçebe Türkmenlerin başkaldırısı olarak gelişmiştir. Osmanlı tarafından Türkmenler sürekli aşağılanmıştır, bunun açık kanıtı “Etrak-ı bi idrak” (“akılsız Türk”) resmi söylemidir. Aleviliği benimseyenler daima sistemin ve egemen sınıfların sömürü ve zulmüne karşı en mücadeleci ezilen kitleler ve halklar olmuştur. Toplumsal ve siyasal bir akım olarak Aleviliğin orta çağ koşullarında kendisini dinsel bir inanç biçimi olarak ifade etmesi anlaşılır bir durumdur. Çünkü feodal Arap ve Osmanlı toplumları İslami gericiliğin tahakkümüne dayanan toplumlardı. Orta çağ, dinin hegemonyasıyla belirlenen bir çağdı. Tüm bilimler teolojinin (Tanrıbilimi) alt kolları durumundaydı ve dinsel iktidarlar bilimi sıkı sıkıya denetlemekteydiler. Böylesine tarihsel koşullarda ortaya çıkan ve çıkabilecek politik ve

toplumsal akımlar ya da hareketler, doğası gereği, o koşullarda ancak dinsel bir kisveye bürünerek ortaya çıkabilirdi. Çünkü toplumsal gelişmenin tarihsel evrimi henüz dinsel maskelerini bir tarafa atarak ya da dini yadsıyarak muhalefetlerini ortaya koymalarına müsaade edecek kadar olgunlaşmamıştı. Felsefe, orta çağ gericiliği koşullarında bilimlerin bilimi olarak ortaya çıkamazdı. Bilinir ki, insanları harekete geçiren her şey, hepsi zorunlu olarak insan aklından geçer ve geçmek zorundadır. Ama bunların alacağı biçimler doğrudan koşullarla bağlıdır. Alevilik de içerisinde doğduğu somut tarihsel koşulların ürünüdür. Yani Alevilik inancı, ne vahiyle oluşmuş ne de nesnel gerçeğin dışında ortaya çıkmış bir toplumsal muhalefet hareketidir. Aksine koşullarla sıkı sıkıya bağlıydı. Dolayısıyla o çağda, bağnazlıktan uzak bir dinsel inanç örtüsü altında materyalizme yaklaşan bir akım olmuştur.

Evrenin, doğanın ve insanın yaratıldığı fikrinin reddi Alevi felsefesinde tipik bir olgudur. Aleviliğe göre, zaten var olan ve sonsuz olan, yaratılmamış olan doğanın kendisi tanrıdır; yaratan zaten yaratılmış olandır. Yaratılmış olan zaten yaratandır. Yoktan bir var ediş yoktur. Kuşkusuz ki, her dinde olan felsefi idealizmi Alevilik inancında da görmekteyiz. Ama kaskatı bir idealizm olarak değil; tipik bir kadercilik olarak da değil. Aleviliğin, tasavvufun, mistisizmin, çileciliğin siyasal ve toplumsal yaşamdan kopmuş, dünyadan el eteğini çekmiş, dünya işlerine karışmayan biçimleriyle bir ilişkisi yoktur. Aksine Alevilik, son derece dünyevidir; yaşama, sınıf mücadelesiyle bağlıdır. Yoksulların feodal zengin sınıflara ve feodal devletlere karşı, daha genel olarak, mazlumların zalimlere karşı mücadelesinin teori ve pratiği olmuştur.

Aleviliğin cennet ve cehennem yorumu farklıdır. Cennetin ve cehennemin bu dünyada da olduğuna inanır. Aleviliğe göre, zenginlerin yaşadığı hayat cennet, fakirlerin yaşadığı hayat ise cehennemdir. Ve bundan dolayıdır ki Alevilik, cennetin bu dünyada kurulmasını ister. Ve bu cenneti de en ileri yorumcularına göre mülkiyetin ortaklığına, insanların eşitliğine, kadın ve erkeğin eşitliğine dayanan bir dünya olarak tasarlar. Mistisizmden Aleviliğe sızmış olan çilecilik ise muhalefet ettiği toplumsal

sisteme ve egemen sınıfın değerleriyle sert bir kopuşu göze alamamanın ürünüdür. Aleviliğin aşırı baskı ve zulümden dolayı gizli ve yasa dışı çalışma geleneği de işte bu sert mücadelenin doğasından kaynaklanmıştır.

Dinin kendisi de toplumsal bir üründür. Din, maddi yaşamdan en uzak ve maddi yaşama en yabancılaşmış ideolojik biçimdir. Nesnel maddi gerçekliğin ters yüz edilmiş, çarpıtılmış, insana yabancılaşmış ve insanı hükmü altına almış biçimdir. Ve orta çağda din, feodalizmin ideolojisi olarak ortaya çıkmıştır. Orta çağda, egemen sınıfa ve toplumsal sisteme karşı mücadele eden her dinsel öğreti, kendi çağının ve içerisinde hareket ettiği toplumsal koşulların, sınıfların, toplumsal yaşamın tarihsel koşullarının zorunlu sonuçlarıdır. Alevilik öğretisi panteist felsefe dayanıyor(du). Ve bu haliyle kaskatı felsefi metafizik idealizme dayanan İslam ideolojisinin felsefi temeliyle sert bir çelişki ve çatışma içerisindeydi. “En-el hak” (“Tanrı benim”) dediği için diri diri derisi yüzülerek zalimce katledilen ünlü Şii mistik Hallac-ı Mansur’un ve Ozan Nesimi’nin duruşları bizlere çok şey anlatır ve anlatmalıdır. Alevilik Hareketi, belirli dönemlerde feodal zengin sınıflara, feodal devlete, Arap ve Osmanlı İslam aristokrasisine karşı köylülerin özellikle de yoksul köylülerin dinsel giysiler içerisinde ortaya çıkan devrimci hareketiydi ve ilkel bir sosyalist hareketti. Burada açığa çıkan şey, gerçekte toplumda süren sınıf mücadelesidir: Köylü sınıfın, feodal sınıfa karşı sınıf mücadelesi. Kimi zaman mülk ortaklığının savunulması, eşitlik talebi ve derin hümanizma olguları bu gerçekleri çarpıcı bir şekilde dışa vurur. Her fırsatta ayaklanma geleneği de bunun kanıtıdır. Gerçekten de Alevilik İslam’la, İslam’ın Sünni yorumlarıyla tam bir karşıtlık içerisindeydi. Bilim sevgisi, politik özgürlük istemi de bu karakterinin yansımalarıdır. Alevilik her zaman mazlumdan yana olmuştur; çünkü zaten kendisi daima horlanmış ve vahşice yok edilmeye çalışılmıştır ve hala da çalışılmaktadır. Mazlumların birlikte kurtuluşu olmadan Alevilik de kurtulamaz. Alevilerin Alevi olmaktan kaynaklanan sorunlarının yanı sıra, emekçi olmaktan kaynaklanan sınıfsal sorunu da vardır. Dolayısıyla bu iki sorunu birleştirerek ele almak ve mücadele etmek Alevi işçi ve emekçi kadın ve erkek ve gençliğin de temel sorunudur.

MGK diktatörlüğünün politikaları

Yakın dönemde yapılan MGK toplantısında Milli Güvenlik Siyaset Belgesi (MGSB) gözden geçirildi ve yeniden şekillendirildi. MGSB yapılan bir ekle (maddeyle), Aleviliğin radikalleşmesini önleme, materyalistlerin, komünistlerin saflarına kaymasını önleme, şeriatçılığa karşı kullanma, Aleviliği Türkçüleştirme ve Sünnileştirme çizgisine çekme ve Kemalizm’in hegemonyasını pekiştirme kararı alındı. Alınan kararda, Alevilik içerisindeki uzlaşıcı ve işbirlikçi kanadı maddi ve manevi olarak güçlendirme ve Alevi emekçileri bu yol düşkünlere aracılığıyla kontrol etme ve kullanmanın önemi de ısrarla vurgulanmıştır. Nitekim Amerikancı faşist diktatörlüğün beyni olan MGK’nın bu kararları almasından hemen sonra, işbirlikçi medya, yol düşkünlere hemen işe koyuldular. Örneğin kendi güdümlerindeki Cem Vakfı aracılığıyla, Aleviliği İslamlaştırma ve sunnileştirme, Türkçü, şoven, gerici ve işbirlikçi bir Alevilik geliştirmek için CEM TV yayına başladı. Örneğin Ali Kırca aracılığıyla Alevilik sorunu Siyaset Meydanı programında hemen işlendi. Bu programda Alevilik adına Kemalizm yüceltildi, Aleviliğin “öz be öz Müslümanlık ve Türklük” olduğu demagojisi yapıldı. İlerici, demokratik Alevi kitle örgütleri karalandı, gözden düşürülmeye çalışıldı vb.

Faşist diktatörlüğün Aleviliği asimile etme politikası ile demokratik Alevi hareketinin hiçbir demokratik talebini kabul etmeme tavrı el ele gitmektedir. Aleviliği sadece Türklükle sınırlı bir inanç biçimi olarak lanse etme, Aleviliği Türkçü faşist emellere alet etme, Aleviliği politik İslama karşı bir denge unsuru olarak kullanma, gerici laik/anti-laik kutuplaşmasını kışkırtmak için Aleviliği kullanma, mazlum ve haksızlığa karşı olan Alevi emekçilerin mazlum ve soy kırma uğratılan Kürt halkının yanında yer almasını önlemek için Türk şovenizmiyle zehirlemek, ilerici-devrimci halk hareketiyle besleyen damarı kesmek için asimile ederek onu bir “kültürel olgu” derekesine indirgemek ve “islamlaştırmak” Alevilerin tarihsel olarak oluşmuş şeriata karşı haklı korkularını kullanarak yedeklemek Alevi düşmanı devletin özellikle 90’lı yıllardan bu yana tipik politikalarıdır. Oysa Alevi ve Sünni işçi ve

emekçiler kardeşlerdir. Türk ve Kürt halkları kardeş halklardır. Kürt Alevileri Kürt ulusal direnişinin yanındadır ve yanında olmak zorundadır. Türk ulusundan Alevi emekçiler Kürt Alevileriyle ve Kürt halkıyla dosttur. Bütün bu kesimlerin çıkarları ortaktır ve emperyalizmi, sömürgeci faşist diktatörlüğü yıkmak, politik özgürlükleri kazanmak ortak sınıfsal ve politik çıkarlarının bir gereğidir.

Aleviler biliyor ki, kendilerini hep katleden ve yakanlar bu katliam ve yok etme politikasını elden bırakmadan daima Alevileri kullanmak istemişlerdir ve hile yolu daima Türk egemen sınıflarının sürekli bir politikası olagelmıştır... Örneğin, askeri faşist cephenin Meclisteki sesi olan CHP, Alevilerin demokratik hak ve özgürlükleri için kılını bile kıpırdatmazken, IMF'nin, rantiyecilerin, Koçların, uluslararası emperyalist tekellerin, polis, ordunun istediği yasaların çıkması için daima can siperane çalışır. Alevilere daima yalan söylemekten başka, oylarını avlamaktan başka hiçbir şey yapmamıştır ve yapmamaktadır. CHP, Alevi oylarını daima çantada keklik olarak görmüş, Alevilere dönük başlıca kaygısı ve çabası Alevilerin ekmek, özgürlük ve sosyalizm mücadelesine katılmaması için onları aldatmak olmuştur. Ve en büyük Alevi kırımları da CHP hükümetleri döneminde gerçekleşmiştir. Aynı CHP, bugün Alevileri, 12 Eylülcü faşist generallere yedeklemeye çalışıyor. Alevileri İslamcı AKP ile korkutarak yapıyor bunu. Oysa, politik İslamcı hareketi geliştiren, Alevi köylerine cami yaptıran vb. aynı 12 Eylülcü generallerdi.

Alevilerin bir diğer sinsi bir düşmanı da AB'dir. AB'nin, Alevilerin bir kısım haklarının tanınmasından yana tavrı oldu. Alevi emekçiler, AB'nin oyununa gelmemelidir. AB, sayısı 20 milyonun üstünde olan Alevi emekçileri kendi emperyalist politikalarına payanda yapmak, Türkiye'de kitlesel ve toplumsal desteğini güçlendirmek için bu oyunu oynuyor. AB, Alevilerin devrimci tarihsel geleneğinden koparmak, ehlileşmiş, düzene karşı mücadele etmeyen, devrimcilere, komünistlere düşman bir Alevilik yaratmak için bu kartı pazarlık masasına sürüyor. Gerçekte Türk burjuva devletiyle AB emperyalizmi bu noktada birleşmektedirler. AKP'nin Alevilere yönelik son hamleleri de bu doğrultuda

değerlendirilmelidir. AKP hem "tek din-tek mezhep" esasını korumaya çalışıyor, hem de Alevileri asimile ederek onları bu "tek"liğe entegre etmeyi hedefliyor. Reha Çamuroğlu gibi düşkünüleri kullanarak kurduğu Hızır Paşa Sofrası, bunun son örneği oldu.

Sınıfsal farklılaşma

Alevilik, homojen bir birlik oluşturmaz. Aleviliğin de çeşitli eğilimleri vardır. Kapitalizmin gelişmesiyle, Alevilerin kentlere kitlesel göçüyle birlikte ticaretle, müteahhitlikle vb. uğraşan kesimleri içerisinde zenginleşen, burjuvalaşan bir sınıf da gelişmiştir. İşte bu kesim, Aleviliği işbirlikçi Türk burjuva devletiyle uzlaşma ve işbirliği içerisinde sokarak yolundan saptırmaya, bozmaya çalışmaktadır. Alevilik bunları yol düşkünü ilan etmeli, Baba İlyasların, Şeyh Bedreddinlerin, Pir Sultanların, Şahkuluların, Kalender Çelebilerin yolunu izlemelidir.

Alevilik bir ulus değildir. Alevilik bir inanç biçimidir. Öncesi bir yana, kapitalizm koşullarında her ulus da olduğu gibi her inanç biçimi de kendi içerisinde ezen ve ezilen, sömüren ve sömürülen olarak bölünmüştür. Dolayısıyla Aleviliği benimseyen kesimler de kendi içerisinde zengin ve fakir, sömüren ve sömürülen olarak bölünmüştür. Yani sınıfsal bölünme Alevilerin de sosyolojik bir gerçeğidir. Dolayısıyla Aleviliğin emekçi yolu ile burjuva yolu arasında temel bir fark vardır. Aleviliğin emekçi yolu devrimci yoldur. Politik özgürlük ve sosyalizm için mücadele yoludur. Bu yol, devletle, devletin Sünni İslami (Hanefi) yoluyla uzlaşmayı, anlaşmayı, boyun eğmeyi, kul köle olmayı reddeder. İşçi sınıfı ve komünist hareket Aleviliğin en yakın dostu ve ittifak gücüdür.

Alevi zenginlerin, Alevi burjuvazisinin yolu ise, sınıfsal doğası gereği, işbirlikçisi Türk burjuva devletiyle işbirliği, uzlaşma ve yol düşkünlüğü yoludur. Bu ihanet yolunun en çirkin örneğini Cem Vakfı (Cumhuriyetçi Eğitim Merkezi) ve Cem TV oluşturmaktadır. Bu hareketin başını çeken İzzetin Doğan'dır. Yani askeri faşist cuntanın kurdurduğu parti olan MDP'yi ünlü işkenceci ve kontrgerillacı Turgut Sunalp'la birlikte askeri faşist cuntanın emri ve güdümünde örgütleyen şu İzzetin Doğan. Faşizan bir parti olan Ecevit'in DSP'ni destekleyen İzzettin Doğan. Yani, Erbakan'la ve

RP ile görüşmeler yapıp milletvekili olmak isteyen şu İzzet Doğan. Hani şu Firavun-Muaviyye işbirlikçi devletin “örtülü ödenek”le beslediği İzzet Doğan. Son olarak, faşist katil Mehmet Ağar’la ve partisiyle işbirliği yapmış, televizyonunun bir kısmını da onlara satmıştır. Ama yol düşkünü İzzet Doğan bu yolda yalnız değildir; Ehli-Beyt Vakfı da özünde bu işte onunla omuz omuzadır. Fermani Altun, sağ burjuva partiler arasında dolandıktan sonra kapağı Fazilet Partisine atarak Mersin’de milletvekili listesine girmiştir. Yani Alevileri “sapık” diye niteleme küstahlığını gösteren Recai Kutun’un ve Alevilerin kanını içmeye doyamayan şeriatçı gericiğin partisi FP!... Alevilik, ezilen, horlanan, faşist baskı altında tutulan, varlığı yok sayılan bir inanç biçimidir. Oysa Alevilik Türk ve Kürt coğrafyasının bir zenginliğidir ve bir olgudur. Aleviliği ne Selçuklu devletleri ne “Cihan İmparatorluğu” Osmanlı devleti ne de T.C. devleti, ülkücü faşist hareket, İslami gerici hareketler de dahil yok edebildi ne de edebilirler. 1000 yıldır bu topraklarda Alevilik vardır ve onurluca direyerek kendini var etmiştir. Dolayısıyla Aleviliğin varlığı ve tüm hakları anayasal düzeyde de kabul edilmeli ve Alevilik üzerindeki her türlü baskı ve aşağılanmaya son verilmelidir. Aleviler, demokratik hak ve özgürlüklerini özgürce kullanmalı ve kendi yaşam tarzlarını, inanç ve kültürlerini özgürce geliştirmelidirler.

Mustafa Kemal döneminde kurulmuş olan ve devletçi İslamın aracı olan Diyanet İşleri Başkanlığı kesinkes dağıtılmalıdır. Bu kurumun varlığı, korunması ve üstüne üslük Alevilerin de temsil edilmesi istemi de gerici ve asla kabul edilmemelidir. Aleviler, Kemalistlerin, şeriatçıların, burjuva liberallerinin, faşist generaller çetesinin, yol düşkünü işbirlikçi Alevilerin bu tehlikeli tuzağına düşmemelidirler.

Eğitim-öğretim sisteminde zorunlu din dersleri kaldırılmalıdır. Bir bilim kolu olarak, bilimsel çalışma bağlamında İlahiyat Fakülteleri dışında dinsel eğitim tüm eğitim sisteminden tasfiye edilmelidir. İmam Hatip Okulları derhal kapatılmalıdır. Politik özgürlüklerin bir parçası olarak inanç ve vicdan özgürlüğü kapsamında, farklı inançlar kendi inançlarını kendi olanaklarıyla gerçekleştirilmelidirler. Devletin

bir dini olmamalı ve devlet dinler, mezhepler arasında tarafgir olmamalıdır.

Cemevleri, Alevilerin ibadet yeri olarak kabul edilmelidir. Alevilerin inanç özgürlüğüne ve ibadet hakkına hiçbir biçimde karışılmamalıdır. Cemevleri devletin hiçbir maddi-mali yardımını kabul etmemelidir. İmar planlarında Cemevleri için tümüyle parasız yer gösterilmelidir; dahası yer seçimini Alevilerin kendileri belirlemelidir.

Resmi belgelerin hiç birinde insanların dinsel ve mezhepsel kimliğine dair zorunlu olabilecek hiçbir ibare vs. olmamalıdır.

Hacı Bektaş Veli dergahına monte edilmiş cami derhal yıkılmalıdır. Alevi köylerine cami yapılmasına derhal son verilmelidir..

Aleviliği Sünnileştirme ve Şiileştirme baskısına karşı en geniş kitlesel politik devrimci mücadele yolundan bu saldırıların püskürtülmesi için ısrarlı bir mücadele yürütülmelidir. Yürütülecek etkin bir mücadeleyle (kampanyalarla) gerek Osmanlı, gerekse de T.C. döneminde Alevileri yok etme, katletme, aşağılama, asimile etme vb. politikalarından dolayı insanlık suçu işlendiği devlete kabul ettirilmeli ve devletin Alevilerden özür dilemesi sağlanmalıdır.

Cumhuriyet dönemi boyunca yapılmış olan Alevi katliamlarının sorumlularının açığa çıkarılıp yargılanmasını ısrarla ileri sürmelidir. Özelde de, 15. yıldönümünü acı ve öfkeyle andığımız faşist Sivas katliamının sorumlusu olan kontrgerilla şefleri açığa çıkarılmalı ve dönemin hükümet yetkilileriyle birlikte sanık sandalyesine oturtulmalıdır. Madımak Oteli, CHP’ye vb. satılmamalı, devletleştirilerek müze yapılmalıdır.

Alevi emekçiler ve demokratik Alevi hareketi, Kemalizm ile Türk burjuva şovenizmi ile yol düşkünlüğü ile köklü bir hesaplaşma ve kopuşma sürecini yaşamak göreviyle yüz yüzedir. Kuşkusuz ki, bunu nasıl yapacağını en iyi Aleviler bilir. Alevilerin ilerici tarihi birikim ve mücadele geleneği, devrimci ve komünist hareketin tarihsel ve güncel birikimi bu alanda nasıl yürümleri gerektiğine ışık tutmaktadır. Selçuklulardan, Osmanlıdan, Maraşlıları, Sivaslıları yaratan T.C. devletinden neler çektiklerini yine en iyi bilen Alevi emekçilerdir. Bu köklü kopuşu gerçekleştirmenin ışığı Baba İlyaslardır, Şeyh Bedrettinlerdir, Pir Sultan Abdallardır, Kalender Çelebilerdir, Aşık

Mahsuni Şeriflerdir...

Dipnotlar:

1 - Alevilik, kökleri tarihin derinliklerine dek giden inançsal, felsefi, siyasal ve toplumsal bir öğreti ve akımdır. Her inanç biçimi, öğreti ve hareket gibi, her siyasal ve toplumsal akım gibi, kendine özgü bir tarihi, bir inanç biçimi ve kültürü vardır. Alevilik, içerisinden çıktığı Mezopotamya'nın, Anadolu'nun zenginliğini içerisindedir taşır. Animizmden, Paganizmden; Eski Hint-İran inançlarından (Zerdüştlük, Vedacılık, Budacılık); eski Yunan- Anadolu felsefe ve inanç biçimlerinden (Pythagorascılık, Platonculuk, Stoacılık-giderek yeni Platonculuk); Mazdesizm'den, Manizm'den: tek tanrı dinler olan Musevilik'ten, Hıristiyanlık'tan, İslam'dan, Şiilikten; Hürremilikten, Kalendirilikten, İsmaililikten, Karmatilikten, Babekilikten, Hasan Sabahçılıktan; Vasil bin Ata'nın önderlik ettiği Mutezile akımından, İranlı filozof Ravendi'nin önderlik ettiği Dehriyyun (maddecilik) akımından değişik düzeyde ve değişik yönleriyle etkilenmiş, kendine bir şeyler katmış, ama özgünleşmiş, özgün bir çehreye bürünmüş Batını bir öğreti, Anadolu bir inanç biçimidir. Tam da burada, Anadolu Aleviliğinin Sebebiye hareketinden, Rafizilikten, Haricilikten ("Şurat" hareketi), Ezidilikten, Muhtar el Sakafi hareketinden, Ebu Müslim Horasani hareketinden derince etkilendiğini de vurgulamakta yarar vardır.

2 - Hacı Bektaş'ın, ayaklanmadan sonra egemenlerle belli düzeyde bir uzlaşma içine girdiği ve O'nun ölümünün ardından bu uzlaşmanın nispeten uzun sayılabilecek bir müddet devam ettiği söylenebilir. Bu bakımdan Aleviliğin Baba İshak ve Hacı Bektaş Veli'de karşılık bulan iki

eğiliminin, isyan ve uzlaşma çizgileri olarak ortaya çıktığı, bazen birinin bazen diğerinin etkin olmasına karşın, çoğunlukla aynı anda iki eğilimin de birarada varolabildiği belirtilmelidir.

3 - 40'lar Cemi: Cem'in inançsal kaynağı, Kırklar Cemi'dir. Özet olarak Kırklar Ceminde: Hz. Muhammed'in Tanrı'yı ziyareti ve sonra 40'lar meclisi denilen bir toplantıya katıldığından söz edilmektedir. Muhammed toplantıya girmek için kapıyı çalar, Peygamber olduğunu söyler fakat içeriye alınmaz, bir kaç defa dener sonra, "Ben de fakir bir kulum sizden biriyim" deyince içeri alınır. Yani bu meclise isteyen herkes giremez, oraya girenin rütbesini, malını mülkünü defterden silmesi gerekir ve oraya girmek için gönülden istekli ve ısrarlı olmak gerekir.

4 - Mutezile, 'Ayrılanlar' anlamında bir İslami akımdır. Ehl-i Sünnet'ten kaza ve kader, suç ve günah konusundaki rasyonalist (akılcı) yorumlarıyla ayrılan Mutezile akımının kurucusu Vasil bin Ata'dır. Bu akım 'din dışı' ve sapkınlık sayılmıştır.

Yararlanılan kaynaklar:

Köylüler Savaşı, F. Engels

Alisiz Alevilik, Faik Bulut

Alevi Öğretisi, Ali Yıldırım

Alevi Felsefesi, Esat Korkmaz

Okunacak En Büyük Kitap İnsandır, R. Yürükoğlu

Sovyet Rusya'da İslam Tarihi İncelemeleri, N. A. Smirnov

İslam İnançları Sözlüğü, O. Hançerlioğlu

Din Adamlarının Kürt Sorununa ‘Çözüm’ Arayışları

İslamcılarının siyasal gücü, etkinlik ve yönelimleri, önümüzdeki süreç boyunca Kürt ulusal sorunu tartışmaların önemli bir tarafının da İslamcılar olduğu/olacağı anlamına geliyor. Dolayısıyla ulusal sorunda İslamcılarla ideolojik, politik mücadele görevleri belirgin biçimde önemini koruyacaktır. Marksist Leninist Komünistlerin İslamcılarla ideolojik, politik mücadele yürütme görevleri, İslamcılarının ulusal sorunda ‘çözüm’ perspektiflerine, ürettikleri kavram ve argümanların içeriğine hakim olmadan başarıyla yürütülemez. Yerine getirilemez. İslamcılarının somut düşünce, öneri, tartışma ve argümanları üzerinden yürütülecek ideolojik ve politik mücadele başarılı olabilir. Bu yazı kapsamında, din adamlarının, ilahiyatçıların Yeni Şafak gazetesinde Kürt sorunuyla ilgili 10, 11 ve 12 Mart tarihlerinde yapılan röportajlardaki görüşleri tartışılacaktır.

Yeni Şafak, elbette herhangi bir İslamcı yayın organı değil. AKP Hükümeti yanlısı, İslamcı burjuvazinin ve liberal İslamcılarının yayını olarak Kürt sorununda İslamcı çözüm arayışlarını hem tartışan, hem de yönlendirmeye çalışan bir adres. Din adamları ve ilahiyatçılarla yapılan röportajlarda, bu yönelim içerisinde bir yer tutuyor, anlam kazanıyor.

Yeni olan nedir?

İlahiyatçıların ve din adamlarının görüşlerini tartışmadan önce, sorulması ve cevabının aranması gereken bazı sorular bulunuyor. Kürt ulusal sorunu yeni gündeme gelen bir sorun değil. Öncesi bir tarafa, 19. yüzyıldan bu yana yaşanıyor. Cumhuriyet Türkiye’si tarihi boyunca da devam etti. Onlarca defa isyanlara dönüştü, katliamlar, sürgünler yaşandı. Kürt halkının dili, kültürü, tarihi, ulusal varlığı inkâr edildi, yok

sayıldı. Asimilasyona ve sürgüne tabi tutuldu.

Bütün bu süreçlerde Türk din adamları, Diyanet, üniversite ilahiyatçıları, müftüler, imamlar Kürt sorunu karşısında ne yaptılar? Katliamlara, zulme, inkara niye karşı çıkmadılar, sessiz kaldılar? Bir tek onurlu duruş, karşı çıkış, sahipleniş var mı tarihte? Yaşanan zulmü niye seyrettiler? Niye açıklama ve ‘fetva’larıyla destek ve ortak oldular? Her konuda söyleyecek sözü olan dinin ve din adamlarının, yaşanan tarihi ve somut olaylar karşısında söyleyecek bir tek sözü yok muydu? Kürt halkının yok sayılması, dilinin, kültürünün, tarihinin inkarı, Türklük dayatması hangi dine, imana, kutsala sığıyordu?

Bugün 80’lerden beri süren bir savaş yaşanıyor. Nüfusunun çoğu Müslüman olan iki halkın evlatları ölüyor, öldürülüyor. Din adamları onlarca yıldır neredeydiler? Bu savaşta kim haklı, kim haksız? Din adamları haksız ama güçlü olanın mı, haklı ve mazlum olanın mı yanında yer aldılar? Kürtlerin dili yasaklanırken, yerleşim yerlerinin isimleri değiştirilirken, kart-kurt söylemi arsızca sürdürülürken ne yaptılar? Diyarbakır Cezaevi vahşeti/utancı bu ülkede yaşanmadı mı? Yeşilyurt’ta köylülere dışkı yedirilmedi mi? Öldürülen gerillaların kelleleri, kulakları kesilirken neredeydiler? Namus ve mahrem üzerine vaazlar verilirken, yaşanan tecavüzler karşısında ne yaptılar? Kürt halkının ölen evlatlarıyla ilgili dinsel vecibelerini yerine getirmeleri bile engellendi. Daha bir süre önce “devlete karşı isyan edenlerin namazları kılınmaz” diye fetva veren de din adamı değil miydi?

İlahiyatçı din adamlarının düşünce ve önerileri

tartışmadan önce, bu soruların bir cevabı ve anlamı olmalı. Yaşanan tarih ve olaylar her şeyi anlatıyor. Bütün bu yaşananları ilahiyatçılar, din adamları, Diyanet, müftüler, imamlar, kısacası Türk din ‘ulema’sı seyretti, destekledi. Yazdıklarıyla, söyledikleriyle, vaazlarıyla, fetvalarıyla destek ve ortak oldular. Din ve Türk din adamları tarihte çok defa yaşandığı üzere, egemen ulustan/sınıflardan yana, devletten yana tavır aldılar. Kendilerinin de bir parçası oldukları devlet dininin, yani devletin çıkarlarına göre hareket ettiler. Din’i, devletin/egemen ulusun çıkarlarının hizmetinde yorumladılar, sistemin, devletin çıkarlarını üstün tuttular.

İslamiyet yalnızca tanrıya kulluk etmeyi kutsamamakta, aynı zamanda dünyevi olana/egemene de itaat etmeyi buyurmaktadır. Kur’an’da yer alan “ulû’l emre itaat” (Nisa-59), yani “Sizden olan emir sahiplerine itaat edin” ayeti, dünyevi iktidara tanrısal bir meşruiyet sağlamanın yanında; zorba, despot ve egemen olanın karşısında boyun eğişi de telkin ederek, zorbalığı meşrulaştırmaktadır. Ve esas olarak “kul”luk vazifesiyle yükümlü olan halkın itaat etmesine hizmet etmektedir.

Türk İslam anlayışında kökleşmiş olan “kutsal devlet” fikri, ordunun peygamber ocağı olarak görülmesi de, Türklerin göçebe savaşçı tarihsel geçmişiyle, İslam’ın “Emir sahiplerine itaat edin” anlayışının sentezinden oluşmaktadır. Dinsel otorite, “emir sahiplerinin” yanında ve onun bir parçası olarak konumlanmakta, kapıkulu rolü üstlenmektedir. Bu yüzden İslam tarihinde olduğu gibi, Osmanlı’da ve Türkiye’de din adamları ve dinsel otoriteler devlet ve egemen ulus ve sınıflardan yana bir konum almışlardır. Osmanlı’da Şeyhülislam ve kadılar şeriatı uygulamanın yanında, siyasi ve iktisadi çıkarlara uyarlayan bir kurumdur. Türkiye’de ise bu özellik Diyanet İşleri Başkanlığı başta, egemen ulus/sınıftan yana Türk din alimleri ve otoritelerince sürdürülmektedir.

Bu nedenledir ki, Türk din ‘uleması’, öncesi bir tarafa, yüz yıldır Kürtlere karşı uygulanan zulme seyirci kalmışlar, çoğunlukla da onaylamışlardır.

Kürt ulusal sorunu bugün hiç kimsenin görmezden gelemeyeceği, üstünden atlayamayacağı bir düzey ve boyuta ulaşmıştır. Din adamları ve otoritelerinin de söyleyecek bir

sözü olmalıdır şüphesiz. Fakat bu sözün ve otoritenin hangi biçimde kullanılacağı önemlidir. Ardınızda kalan ibretlik tarih peşinen şüpheyle yaklaşmayı gerektiriyor. Bugün din adamlarının, ilahiyatçıların inisiyatif alma çabalarını ve İslamcı cenahtan bu yönlü çağrılarını irdelerken, bu tarihi ibretlik rolü unutmamamız gerekiyor. Röportajda yer alan Prof. Hayri Kırbaşoğlu’nun, din adamlarıyla ilgili; “Memleketin hangi meselesinin çözümü için ellerini taşın altına koydular ki, Kürt meselesi gibi ciddi bir meseleye eğilip ... şahsiyetli bir duruş sergilesinler.” söylemi de bunu doğrulamaktadır.

İlahiyatçılar sorunu nasıl görüyor?

Çoğunluğu Prof., unvanlı olan ilahiyatçılar sorunu nasıl görüyorlar, nasıl tanımlıyorlar? Sorunun nedeni olarak neyi görüyorlar? Herhangi bir ‘sorun’a dair çözüm, tanımından başlayarak geliştirilebilir. ‘Çözüm’ü, sorunun kendisinden, özelliğinden ayırmak mümkün değildir. Sorunun adı, nedeni, çerçevesi konusunda yapılan tanım ve değerlendirmeler, ‘çözümü’yle kurulan ilişki biçimini ve bütünlüğünü kavramak bakımından çıkış noktası olarak görülmelidir.

Röportajlarda yer alan ilahiyatçı profesörlerin ve din adamlarının sorunun adı, tanımı ve nedenlerine dair tespitleri çeşitlilik taşısa da, geleneksel söylemle esas olarak uyumlu. Yer yer titrek ve cansız eleştirilerle resmi söyleme, İslami algıyla belirli bir mesafe oluşturma çabası yansımakla birlikte, bu, egemen olanın dışına çıkmaya dönüşmüyor. Hatta birçoğu resmi söyleme tamamen angaje olmuş bir çerçeveden soruna bakıyorlar. “Dış mihrak”, “kışkırtma”, “fesat”, “ayrılıkçı terör” tanımlamaları hala çok belirgin bir özellik. Kimileri ise, ekonomik eşitsizlik, dengesizlik kaynaklı olarak görüyor. Kimisi de sorunu “ulus-devlet” özelliğinden ve laiklikten hareketle tanımlıyor. Fakat hemen her durumda, sorun ve çözüm dinden hareketle ele alınıyor.

Geleneksel resmi söylemi en yalın biçimiyle Prof. Ali Erbaş’ın tanımlamasında bulmak mümkün. O, Osmanlı’nın parçalanması döneminde “oyunan oyunlara” ve “kışkırtmalara” gönderme yapıyor öncelikle. Oradan hareketle, “Bugün elimizde kalan Anadolu da gözlerine fazla görünüyor ki, benzer

bir planla bu sefer etle tırnak gibi iç içe yaşayan, konuştukları dil farklılığından başka hiçbir farklılığı olmayan insanları bir birinden ayırmak istiyorlar” diyor. Aslında resmi söylemi içselleştirmiş bir Türk din adamı prototipi, “beyaz Türk” duruyor karşımızda. O’na göre gerçekte bir sorundan söz edilemez. Osmanlı’da olduğu gibi bugün de dış güçler ülkeyi parçalamaya çalışıyorlar! Dış güçler tespitiyle uyumlu bir dış mihrak yaklaşımı sunuyor. Kürtlerin “ayrı dil konuştuğunu” söylemesi ise “realite”den olsa gerek. “Milli çıkarlar”ı dinden ve dinin gereklerinden üstün tutan bir İslamcılık yaklaşımı... Tarihsel Türk din adamı çizgisini yansıtıyor. Elbette bu inkarcı, ırkçı ve asimilasyoncu “sorun” algılaması. Küçük bir ayrıntı olarak gördüğü “dil farkı”na dair, bu dilin on yıllarca niye yasaklı olduğu, hala da ambargonun niye devam ettiğini dahi sormuyor. Bu dil, kuş dili mi? Dayandığı bir ulusal kimlik, kültür ve tarih yok mu? “Etle tırnak gibi iç içe yaşayan” halklardan biri bütün ulusal haklarına sahipken, diğerinin varlığının dahi inkâr edilmesi, İslami bakımdan da bir sorun değil mi?

Kürt ulusal sorununun egemen sınıf yaklaşımlarından birisi de, sorunu siyasal/ulusal bir sorun olarak değil de; bölgesel ve ekonomik dengesizlik, geri kalmışlık, feodal yapı ve bu dengesizliklerin istismarı olarak görülmesidir. Ecevit’in yıllarca savunduğu, Erdoğan’ın bugün farklı bir biçim ve düzeyde sürdürdüğü bu anlayış, ilahiyatçıların yaklaşımlarında da yer alıyor.

Bu düşünce Prof. Dr. İbrahim Sarmış’ın değerlendirmesinde karşılığını buluyor. “Kuruluş aşamasındaki olağandışı şartlardan kaynaklı yapılan kimi uygulamalar bir yana bırakılırsa, sistem, Güneydoğu’da sorunu kendi elleriyle yaratmıştır.” diyor. Peki, sistem bu sorunu nasıl yaratmış? “Ülkeyi dengeli bir şekilde kalkındırmak için zamanında Batı’dakine paralel olarak Güneydoğu’ya üniversite, hastane, fabrika, ulaşım gibi yatırım yapılmamıştır. Bölgede öteden beri etkin olan feodalizm ve şeyhlerin uygulamalarının yanında bütün bunlar, sol fraksiyonlar, daha sonra ulusçu ve bölücü ayrılıkçılar tarafından ülkenin aleyhine kullanılmıştır.” diyor. Biraz daha farklı bir biçimde Prof. Faruk Beşer de “Ekonomik güce” dikkat çekiyor. Ekonomik gücü

birleştirici bir unsur olarak görüyor, ABD’yi örnek veriyor.

Sarmış’ın sözünü ettiği kuruluş döneminde yapılan “kimi uygulamalar”ın neler olduğunu bilmiyoruz. O da bunların neler olduğunu söylemeksizin, “olağan dışı” şartlara bağlıyor. Haliyle “olağandışı”lık, hataları olağanlaştırıyor. Bu “kimi uygulamalar”, Kurtuluş Savaşı’nı birlikte yürüten halklardan Kürtlerin, ulusal varlıkları dahil bütün haklarının inkar edilmesi olmasın?! Veya 20’li, 30’lu yıllar boyunca ırkçı Türkleştirme, asimilasyon, sürgün ve katliamlar olmasın! Oysa hiçbir “olağandışılık” da yok koşullarda. Nüfusunun çoğu Müslüman olan iki ulus birlikte kurtuluş savaşı vermiş ve zaferle çıkmışlar. “Olağan” olarak her iki ulusun ve diğer ulusal toplulukların haklarını ve özgürlüklerini güvenceleyen bir “sistem” kurulması gerekmiyor muydu? Gayet “olağan” olan bu koşullarda, olağan olması gereken bu değil miydi? Evet, bütünüyle “sistem”in yarattığı bir sorunla karşı karşıyayız. Fakat bu “ekonomik” değil, tamamen siyasal, rejimsel ve ideolojik nedenlerle...

Çok ekşi ve bayat olsa da, Sarmış’ın sorunu “bölgesel ekonomik dengesizlikle” açıklayan tezine de bakmak gerekiyor.

“Sistem” sorunu yıllarca geri kalmışlık, feodal yapı ve ekonomik kalkınma sorunu olarak gösterdi. Bugün de aynı söylem, işsizlik, iş, aş sorunu olarak sürdürülüyor. Değişik zamanlarda hükümetler sorunun çözümünde hiçbir ilerleme sağlamayan ekonomik “çözüm paketleri” açıkladılar. Bugün AKP Hükümeti de işsizlik ve yoksulluğu istismar ederek sadaka niyetine kömür ve erzak dağıtıyor. Bunlar sorunu çözebiliyor mu?

İşsizlik, yoksulluk, geri kalmışlık ve adaletsizlik elbette bölge de önemli sorunlar. Fakat bunlar sorunun nedeni değil, sonuçları arasındadır. Emekli general Özkök bile “İç Anadolu ve Karadeniz’de yoksulluk var, oralarda niye aynı sorunlar yaşanmıyor, düşünmek lazım” diyor. Sarmış’ın ilahi özgül ağırlığı sorunu bu kadar bile kavramaktan uzak. Kürt sorunu bile diyemiyor, Kürt ismini telaffuz edemiyor.

Kaldı ki Kuzey Kürdistan coğrafyası niye geri kaldı? Coğrafi/ bölgesel ekonomik dengesizlik niye bu kadar derin? İlahiyat profesörümüzün

bunlara da bir cevabı bulunmuyor. Bu, Cumhuriyet dönemi boyunca izlene gelen sömürgeleştirme politikasıyla ve bunun bir parçası olarak Kürdistan'ın ekonomik ilhakıyla ilgili değil mi? Yeraltı ve yer üstü zenginlikleri talan edilip Batı'ya taşınmadı mı? Tek bir ulusal pazar yaratılarak, Kürdistan Batı'ya bağlı ve tabi kılınmadı mı? Bölgeyi kim, niye, ne amaçla geri bıraktı? Sanayi yatırımlarının yapılmaması, ekonomik kaynakların ayrılmaması, tarım ve hayvancılığa mahkum kılınmaları bilinçli politikalar değil miydi? Bugünkü yoğun işsizlik ve yoksullukta sömürgeci savaşın doğrudan payı vardır. Köylerin yakılıp yıkılması, sürgün ve göçertme politikaları, sosyal yapının bozulmasının ve şehirlerde biriken yoğun nüfusun, işsizliğin nedenleri bu savaş değil mi? Sarmış bunlara bile temas etmeye cesaret edemiyor.

Kürdistan'daki feodal yapı ve ilişkilerin ayakta tutulmaya çalışılması bilinçli bir sömürgeci politika değil miydi? Sistem on yıllarca ve bugün de feodal yapıya, aşiret ve tarikat ilişkilerine, şeyhlere, feodal değer ve yaşam özelliklerine, töre ve geleneklere, koruculuğa dayalı olarak ayakta durmaya çalıştı. Bölgeyle ilişkilerini aşiret reisleri, korucubaşları ve din üzerinden kurdu. Bugün de rejim gerçekten feodal sosyal yapıyı parçalamak istiyor mu?

Devlet ve işadamları niye yatırım yapmaya yanaşmıyor? Bunun süren savaşla, yani siyasetle bir ilgisi yok mu? Veya diyelim ki, belli bir ekonomik gelişme ve refah sağlandı, bu ulusal sorunu ve talepleri ortadan kaldıracak mı? Dünya deneyimleri tersini söylüyor. Ekonomik gelişme, Kürdistan'a özgü bir burjuvazi yaratıp büyüttükçe ulusal talepler ve ulusal mücadele de körüklenecektir.

Sonuçta bölgesel dengesizlik, geri kalmışlık, işsizlik ve yoksulluk, sorunun nedeni değil, sonuçlarından birisidir. Beşer'in ekonomik gücü birleştirici görüp, keza güçsüzlüğü ise birlikteliği zayıflatıcı bir unsur olarak görmesi de sorunu tanımlamaktan uzaktır. İktisadi bakımdan güçlü ya da güçsüz olunmasından bağımsız olarak, ulusal sorunların çözülmediği her yerde, sorun varlığını ve taleplerini korumuştur.

İlahiyatçı Sarmış, ekonomik sorunların, dengesizliklerin önce "sol fraksiyonlar", sonra da "ulusçu ve bölücü ayrılıkçılar" tarafından

"kullanıldığı"nı, yani istismar edildiğini söylüyor, tanımlıyor. "İstismar" var, "kışkırtma" var, "kandırma" var, ama "sorun" yok! Ya da ortada somut, gerçek bir siyasal sorun yok! Öyleyse din adamı desteğine niye ihtiyaç duyuluyor? Rejim zaten sorunu bu biçimiyle güvenlik güçleri üzerinden çözmeye çalışmıyor mu?

Birçok ilahiyatçı sorunu din merkezli ve dinle ilişkilendirerek tanımlıyor. Bu bakımdan Nur cemaatinin ileri gelenlerinden Mehmet Paksu, "Bin yıldır Türklerle Kürtleri bir arada tutan ... en önemli bağ din kardeşliği bağdır. Bu bağ zayıfladığı günden bu yana sorunlar bir kördüğüm halini almıştır." diyor.

"Din kardeşliği"ni ilahiyatçıların çözüm önerileri kapsamında tartışacağız. Burada sorunu tanımlama bakımından "din bağının çözülmesi" fikrine değinmek istiyoruz.

Paksu'ya göre de ulusal siyasal bir sorun olarak Kürt sorunu yok. Din bağı zayıflamış, ortaya sorunlar çıkmış, süreç içerisinde kördüğüm olmuş, hepsi bu! Biz yine de soralım, bu bağ ne zamandan beri zayıflamıştır? Osmanlı'da mı, cumhuriyetin başlarında mı, yoksa '80 sonrası mı? Osmanlı'da şeriat hukuku vardı, padişah aynı zamanda Halife ünvanı taşıyordu. Fakat ilk Kürt isyanları 1830'larda Osmanlı'da yaşandı. Bu isyanlar Kürt sancaklarının özerkliklerinin kaldırılmasından mı, yoksa din bağının zayıflamasından mı kaynaklandı? Yine bu isyanlara Kürt dinsel otoriteleri de katıldılar, önderlik ettiler. Cumhuriyet döneminde de Şeyh Said isyanı başta, birçok isyanda Kürt din adamları yer aldılar. Son isyanda da Yurtsever İmamlar Birliği gibi din adamlarının oluşturduğu Kürt ulusal kurumları ortaya çıktı. Kontrgerillanın uzantısı Hizbullah pek çok yurtsever imamı katletti. Eğer sorun din bağının zayıflaması ise, bu isyanları ve din adamlarının katılmasını nasıl açıklayacağız?

Bu "din bağı" hangi tarafta zayıfladı, Türkler'de mi, Kürtler'de mi, yoksa siyasal kurumlar düzeyinde mi? Paksu, Kürtlerin dindarlıklarına özel bir vurgu yapıyor. Öyleyse bu bağın zayıflamasının muhatabı Kürtler değil. Fakat "çözüm" önerilerinde din vurgusunun Said-i Nursi üzerinden anlatımıyla Kürtler üzerinde yoğunlaştırıyor. Paksu, din bağının çözülmesinin ne tür bir sorun yarattığını, bugünkü durumu nasıl tanımladığını anlatmıyor.

Nasıl anlamalıyız, dinsel kardeşlik bağının zayıflamasına Kürtlerin tepki duyması şeklinde mi?! Herhalde anlatmak istediği bu olmamalı. Fakat o aslında, sorunu tanımlayış biçimiyle hiçbir şey anlatmamış oluyor. Ne Kürt sorunundan söz ediyor, ne de bu sorunun içeriğinden. Demek ki, böyle bir sorun yaşanmıyor, O'na göre. O sadece din kardeşliği bağının zayıflamasını sorun olarak görüyor!

İlahiyatçılar klasik anlamda din adamı değiller. İmam ve müftüler gibi dinsel ibadeti yönetme gibi bir görevleri bulunmuyor. Onlar din/İslam sorunuyla akademik düzeyde ilgilenen din alimleri, aydınları ve eğitimcileri... Din'i birçok yönüyle anlama, yorumlama fonksiyonu ve aynı zamanda sosyolojik, toplumsal ve siyasal olanla din arasındaki ilişkiyi tanımlamaları gerekiyor. Fakat biz henüz ne akademik bir koyuşa, ne de toplumsal ve siyasal olanla kurulan ilişkiye rastlamadık. Soruna yaklaşım biçimi itibarıyla herhangi bir devlet görevlisinin sunabileceği yaklaşımların ötesine geçebilmiş değiliz henüz.

Sorunun çözümüne dair "din merkezli bir strateji" öneren Prof. Dr. Orhan Çeker'in açıklamalarında da sorunun tanımına dair ikna edici bir fikre ulaşamıyoruz. O, "Kimi askeri yetkililerimizin de ifade ettiği gibi yaklaşık bir asırdır Doğu ve dolayısıyla Kürt meselesinde bazı hatalar yapıldı. Bu hataları da etkin bir biçimde beyan ederek yeniden bir strateji çizilmelidir. Bu yeni strateji din merkezli olmalıdır." diyor.

"Doğu" dolayısıyla da olsa, en azından "Kürt meselesi"ne gelebildik. Buna da şükür mü demeliyiz? En azından Sarmış'ın "kimi uygulamalar", Çeker'in "bazı hatalar" dediği şeylerin neler olduğunu da öğrenebilseydik! Bu belki bizi "sorun"a daha fazla yaklaştırabilirdi. Üstelik Çeker, "kimi askeri yetkililerin de" arkasına sığınarak bu "bazı hatalar"ın "yaklaşık bir asırdır" sürdüğünü söylüyor. Bu "hataların" etkin beyan edilmesi gerektiğini belirtiyor. Haliyle ondan bu asırlık hatalar konusunda bizleri ve devleti yönetenleri aydınlatmasını beklemek hakkımız. Fakat o, hiçbir şey söylememeyi tercih ediyor. Din merkezli de olsa "yeni bir strateji" oluşturabilmek için, sorunun ve nedenlerinin tanımlanması ve stratejinin de bunun üzerine kurulması gerekmez mi? Bu kadar genelleme yapmanın soruna ve çözümüne bir katkısı var mı? İlahiyatçılar bir türlü niye

sorunu tanımlamaya, "hataları" ortaya koymaya yanaşmıyorlar? Onun "bazı hatalar" olarak tanımladığı, "çözüm" önerisiyle birlikte düşünüldüğünde, din unsurunun ihmal edilmesidir. Yoksa Kürt halkına reva görülen uygulamalar değil. Yine onun genel ve suya sabuna dokunmayan değerlendirmesine rağmen, son cümlesinde belirttiğiyle, sorunla ilişkisini nasıl kurduğunu daha iyi anlayabiliyoruz. Şöyle diyor; ". 'Fesad'ı ortadan kaldıracak her türlü samimi teşebbüsün olması" gerekir.

Fesat, dinsel bir terminoloji, bozgunculuk anlamına geliyor. Demek ki, sorun olarak Fesad'ı görüyor. Fesatlığı ortadan kaldırmaya çalışıyor. Fesatlığı çıkararak kim? Kürtler! Yani fesad "bazı hatalar"dan kaynaklanmıyor. Böylece alim olmanın yüzü suyu hürmetine söylenen "asırlık hatalar" ve bu hatalarla yüzleşme söylemi de fesada kurban gidiyor.

Aynı zamanda Yeni Şafak yazarı da olan Prof. Dr. Hayrettin Karaman'ın açıklamalarında, sorunun en azından belli bir çerçevede tanımına ulaşabiliyoruz. Ona göre "başörtüsü meselesi varsa Kürt meselesi de vardır". Karaman, bu çerçevede yanlış bulduğu bazı görüşleri aktarıyor; "Bu ülkede Kürt isimli etnik grubun varlığını inkar edenler bile vardır. Bir kısmına göre de 'Kürt vardır ama Kürt meselesi yoktur.' 'PKK terör örgütüdür, yok edilmesi ile mesele kapanır.'" Karaman bu yaklaşımlara karşı çıkarak, "gerçekte, ... Kürt isimli bir etnik grup; bunların dilleri, kendilerine mahsus örf ve adetleri, korumaya özen gösterdikleri özel değerleri, ... maddi talepleri ve bütün bunların oluşturduğu bir 'Kürt meselesi' vardır." diyor. Karaman, "Kürt isimli etnik grup"un farklılıklarından hareketle bir "Kürt meselesi" tanımı yapsa da, bunu ulusal, siyasal bir sorun olarak görmüyor. En geniş anlamda farklılıkların korunması/yaşatılması çerçevesinde bir kültürel "sorun" algılaması olduğunu anlıyoruz. "PKK'yle mücadele" ile "Kürt meselesi"ni birbirinden ayırıyor. "Varlığını bile inkâr edenler" dediği seksen küsur yıllık devlet politikasıydı. "Realitenin tanınması"na ancak büyük zulümlerin ve 84'ten beri süren savaşın ardından ulaşılabilirdi. Hala bu "realite"nin ne anlama geldiğini bilmiyoruz. "Varlığını inkâr etme" hala inceltmiş biçimde devam ediyor. Başörtüsünü anayasal güvenceye alan Hükümet, Kürtlerin ulusal varlıklarını ve

haklarını güvenceye almaya yanaşmıyor. Koskoca bir ulusun, varlığının dahi inkâr edilmesi düzeyinde yaşadığı sorunlar, türban sorunu kadar bile bir önem taşıyor. Karaman da tıpkı diğer ilahiyatçılar gibi, Kürtlerin uğradığı ulusal ve siyasal zulme, kimin ne için bu zulmü yaptığına değinmiyor. Herhangi bir gönderme bile yapmıyor. “Kürt meselesini”, türban sorunu gibi bir dizi sorunla eşdeğer bir sorun olarak görüyor.

Ve yine “sorun” algılamasındaki tarafını ve yüzeyselliğini “PKK, Kürtlerin meşru taleplerine sahip çıkmakta, bunları istismar etmekte, silahlı mücadele yoluyla Marksist ve laik bir Kürt siyasi ve sosyal yapısı kurmayı hedeflemektedir.” değerlendirmesinden de anlıyoruz. Sorunun çözümüne katkı sunmaya çalışan bir din adamından daha çok, bir itfaiyeci gibi yaklaşıyor soruna. PKK’nin “sahip çıkması”, “silahlı mücadelesi” olmasaydı, rejimin ve din adamlarının bir “Kürt meselesi” var mıydı? Bugün tartışıyor olunması dahi bu mücadelenin ürünü. 1950’lerde, 60’larda, 70’lerde bir tek din adamı, ilahiyatçı çıkıp da “Kürt meselesi vardır.” dedi mi? Bırakalım rejimi layıkıyla eleştirmeyi, ilahiyatçılar kendileri ve parçası oldukları “ulema” adına bile en küçük özeleştiriyeye niye yanaşmıyor?

İslami bakış çerçevesinde sorunun daha açık tanımına, Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyatçısı Dr. Arif Gezer’de ulaşıyoruz. O, “İslam, ırkların, kabilelerin hiçe sayılması gibi bir yaklaşıma sahip değil; ... farklılıkların korunmasından yanadır ... yok sayılmasına ve asimile edilmesine kesinlikle karşıdır.” diyor. Fakat “Bu ideal yaklaşımın İslam tarihinin her bir sayfasında tam olarak uygulanamadığını söylüyor.

Muhammed peygamberin “Şüphesiz ki bir kişinin ırkını sevmesi ırkçılık değildir. ırkçılık, haksız olan bir kişiyi sırf kendi ırkından olduğu için savunmak ile başlar.” sözünü hatırlatıyor. Kendi Kafkas kökenine ve bu çerçevedeki etkinliklere ilgi duymasını da örnek göstererek “Kürt sempatanlığının ırkçılık olarak değerlendirilmesine” karşı çıkıyor, peygamberin hadisini hatırlatıyor. “Bu bölgede yaşayan kişilerin”, “dil başta kültürel haklarını korumak istemelerini”, “doğal bir durum” olarak tanımlıyor.

O’nun İslami bakış açısında da bir ulusal sorun

algılaması yok. Tersine, bunu İslam’ın dışına çıkmak anlamında “ırkçılık”la tanımlıyor. “Geniş halk kitlesinin bir tarafa kanalize edilmesi” yani kazanılması sorunu olarak, “büyük oranda siyasilerin feraset veya ferasetsizliği ile doğru orantılı” görüyor. Bu kapsamda da, tıpkı Sarmış gibi, ekonomik sorunların ve işsizliğin giderilmesini ön plana çıkarıyor. AKP’nin seçimlerde aldığı yüksek oyu “ümitlerin canlı tutulabilmesi için” önemli gösterge olarak görüyor.

İlahiyatçı din adamlarının sorun algı ve tanımlamalarında, ilişkilenişlerinde gelebildiğimiz en ileri nokta bu. Dinin/İslamın, günümüz modern zaman gerçekliğinin bir sorunu olarak Kürt ulusal sorununa çözüm çerçevesi olup olamayacağını ayrıca tartışacağız. Fakat Gezer Kürtlerin meşru kimlik talepleri dışında sorunu nerede görüyor? Ekonomik sorunların çözümünde, siyasilerin ferasetinde, geniş halk kitlesinin kazanılmasında, AKP’nin aldığı oy oranında.

İlahiyatçılar sorunun tanımından başlayarak çözümsüzlük çizgisinde derinleşiyor. “Çözüm” dair söyleyeceklerinin hükmünü de peşinen yansıtmış oluyorlar. Bu tanımlamalardan bir “çözüm” çıkar mı? Ya da nasıl bir çözüm perspektifi çıkar?

İslamcılarla doğru bir tartışma yapabilmek için öncelikle sorunun adını ve nedenlerini doğru koymak, tanımlamak gerekiyor. “Kürt sorunu” olarak ifade edilen sorun, ulusal bir sorundur; Kürt ulusal sorunudur. Tıpkı benzeri ve çağdaşı olan Filistin, Çeçenistan, Kosova, Bosna, İrlanda, Bask, Tamil vb. sorunları gibi. Nesnel ulus gerçekliğine ve ulusal taleplere dayanmaktadır. Din adamları gibi birçoğu “Kürt sorunu”nda, Kürtlerin meşru ve haklı ulusal taleplerinin karşılanmamasını değil de; Kürtlerin taleplerini “sorun” olarak görmektedir. “Sorun” olan nedir? “Sorun”, Kürt ulusal varlığının ve haklarının inkâr edilmesi ve bunun Kürtlere dayatılmasıdır. Sorun devletin sömürgecilik ve asimilasyon politikalarında somutlanıyor.

Sorunun gerçek içeriği, somut formu yadsınarak bir yere varılamaz. Kürtlerin meşru hakları, ulusal ve siyasal talepleri var. Veri alınması, tartışılması gereken zemin bu. Bu zemini dikkate almayan, sorunun tarafını ve muhatabını görmezden gelen, onun dışında yapay arayışlar

peşinde koşan girişimlerin, sorunu doğru tanımlayamayacağı gibi, çözümüne de özel bir katkıları olmaz. Kürt ulusal sorununun eşit, adil, onurlu, demokratik çözümüne taraftar mısınız, değil misiniz? Çözüm arayışlarınız iki ulus gerçekliğini ve tam hak eşitliğini dikkate alıyor mu, almıyor mu? Sorunun demokratik ve kardeşçe çözümünden mi yanasınız, yoksa devlet merkezli, statükodan yana “çözüm” adına çözümsüzlükten mi?

Statükonun alternatif yorumu: Din kardeşliği

İlahiyatçılar sorunu tanımlayışlarında olduğu gibi “çözüm”ü de bütünüyle devletçi, statükocu bir çizgide arıyorlar. Militarizmin ve şovenizmin cephe gerisi olma rolünü üstleniyorlar. Asimilasyonu din aracılığıyla derinleştirmeyi ve sürdürmeyi öneriyorlar. Bu doğrultuda devleti ve din adamlarını göreve çağırıyorlar

Bunlardan A. Erbaş, “Silaha sarılmış kişilere karşı silahlı kuvvetlerimiz mücadelesini devam ettire dursun, diğerlerinin de silaha sarılmalarını önlemek gerekir.” diyor. “Güneydoğu’da yaşayan insanların dinsel hassasiyetlerinin oldukça yüksek” olduğunu belirterek, “PKK’nin İslam’a oldukça uzak olduğunu, Marksist bir çizgide hareket ettiğini anlatmak gerektiğini” belirtiyor. “Kardeş aile” projesini önemli bulduğunu söyleyerek, “Batı illerindeki işadamlarının doğu illerinde kardeş aile olmaları, oradan özellikle öğrencilerin Batı illerine getirilmeleri, yine bölgede çok sayıda özel okul, dersane gibi kurumların açılması gerçekten çözümü kolaylaştıracaktır.” diyor.

Buyurun işte, bir ilahiyatçı din adamı çözümü! Yıllardır yapılan, denen, herhangi bir devlet görevlisinin de önerebileceği “çözümler” değil mi bunlar? İlkokuldan başlayarak zorunlu Türkçe eğitim, Bölge Yatılı Okulları asimilasyon için yıllardır kullanılmıyor mu? Önerdiği “çözüm” dinin ve bölge halkının dini duygularının açıktan istismar edilmesi, dinin asimilasyon aracı olarak kullanılmasıdır. İlahiyatçı din adamımız askere selam çakmaktan da geri durmuyor. İnkârın yanında imhaya karşı da en küçük bir itirazı bulunmuyor.

O, son olarak “Üniter yapıya zarar vermemek şartıyla ... eğer mümkünse bölücülerin tuzağına düşmemeleri için Kürtçe eğitim seminerleri bile

verilebilir.” diyor. Kürtçe eğitim seminerlerini bile ancak kirli amaçları için düşünebiliyor, o da “eğer mümkünse”, “Üniter yapıya zarar vermemek şartıyla”! Din adamı değil, üniter yapı zabiti. Üniter yapının korunması dinin/İslam’ın hangi şartları arasında yer alıyor? Türkçü, tekçi ve inkarcı üniter yapıyı korumakla, savunmakla İslam’ın nasıl bir ilişkisi bulunuyor?

Nur cemaatinden M. Paksu da sorunun çözümü konusunda atılan adımların küçümsenmemesini ama yeterli olmadığını söylüyor. “Çözüme yönelik ... eğitime ağırlık verilir, dini konularda gerekli programlar yapılır, halkın kalbi kazanılırsa, kimsenin istismarına meydan kalmaz.” diyerek yapılması gerekenleri sıralıyor.

İ. Sarmış ise, “Ülke çapında birlik ve beraberliğin istenen anlamda sağlanabilmesi için herkese genel, ama Kur’an’a dayalı, bir İslam eğitim öğretim seferberliği uygulanması gerekir. Güneydoğu insanı genelde inançlarına bağlıdır.” diyor.

M. E. Kılıç da “Din adamlarının bölgede yapacakları siyasilerden ve ticaret erbabından çok daha fazla şeyler” olduğu düşüncesinde. “Din alimi bir kanaat önderidir, özgürce vaaz verebilir, kitle oluşturabilir, insanları ruhi ve manevi gelişmeleri için yönlendirebilir.” diyor. “Çözüm” adına önerilenler bunlar. Bu önerilerde sorunun somut gerekleri ve çözüm dışında her şey yer alıyor. Yapılan öneriler Kürtlerin kolektif ulusal kimliğinin tanınmasını bile içermiyor. Bu öneriler sorunu nasıl çözecek? Ulusal kimliği tanımadan, bunun siyasal gereklerini yerine getirmeden çözüm olacak mı?

Dinin ve Türk din adamlarının sorunun çözümünde nasıl bir rol üstleneceğini, “ulema”nın nasıl bir misyona soyunduğunu anlama çabasına devam ediyoruz. Bu konuda Selçuk Üniversitesi İlahiyatçı Öğretim Üyesi O. Çeker’in söyledikleri oldukça aydınlatıcı. O, din adamlarının şimdiye kadar “çözüm”e katkılarının olmamasının nedenini, “Bir katkı talebinde bulunulmaması”yla açıklıyor. “Bu vatani meselede”, “din unsuru samimiyetle devreye sokulmalı”, “dini temsil eden insanların katkıları temin edilmelidir.” “Gerek resmi gerekse sivil, ne kadar din temsilcisi varsa hepsinden istifade edilmelidir.” diyor.(*).

Selçuk Üniversitesi Öğretim Görevlisi Çeker bizce din adamlarına haksızlık ediyor! Türk din adamları, ilahiyatçıları, alimleri ve Diyanet şimdiye kadar, neredeyse yek vücut olarak Kürt halkına karşı kirli savaşta zaptiye nazırı olarak cephe hatlarında mücadele yürüttüler. Devleti ve sömürgeci statükoyu koruma güdüsüyle hareket ettiler. İmam ve müftü taburları, propagandacı kıtaları olarak görev aldılar. Din adamı gibi değil, emir eri gibi davrandılar. Fakat Kürt ulusal sorunu hala çözülmedi. Din adamlarının sömürgeci statükonun, militarizmin, Türk şovenizminin cephe gerisi olarak konumlanmasının sorunun çözümüne bir katkısı olamadığı gibi, bunun din ve din adamlığıyla da bir ilgisi yoktur.

Prof. Çeker ayrıca “Terörün eğitimle çözülme yolunun tercih edilmesini” öneriyor. Bu önerinin somut karşılığı nedir? Kürtlerin anadilde eğitimini kabul etmiyor, ama mevcut eğitimin yanında din eğitimini de yoğunlaştırılmıy diyor.

Görüşlerini aktardığımız ilahiyatçı din adamlarının açıklamalarında ve çözüm önerilerinde Kürt ulusal sorunu gerçekliği bulunmuyor. Sorun siyasal, ulusal bir sorun olarak görünmüyor. Dolayısıyla adil, onurlu, eşitlik temelinde demokratik bir çözüm perspektifi taşıyor. Kürtlerin kolektif ulusal varlığını tanıma yok. Anadilde eğitim hakkı dahi savunulmuyor. Mevcut tekçi üniter devlet yapısına yönelik tartışma, eleştiri bulunmuyor. Türklerin egemen ulus konumu tartışma dışı tutuluyor. Sömürgecilik, inkar ve asimilasyona bir itiraz yok. Asimilasyonun din faktörünün daha etkin kullanılmasıyla sürdürülmesi arayışı savunuluyor ve bu “çözüm” olarak sunuluyor. Bu “çözüm”, “din/ İslam kardeşliği çözümü” formülasyonu ile bir stratejiye dönüştürülmeye çalışılıyor.

Demek ki bir kavram olarak “çözüm”den herkesin anladığı ve yüklediği anlam farklıdır. Normal olarak “çözüm”, olumlu bir anlam yüklenerek bir sorunu gidermek, aşmak, yani bir düzeye/duruma evriltmek anlamına geliyor. Bu eğer siyasi/ulusal bir sorun ise “çözüm” de bu kriterler uygulanarak elde edilebilir. Fakat din adamları, ilahiyatçılar, İslamcılar açısından “çözüm”; aynı “çöz” kökünden gelen ve olumsuz bir anlam yüklenen “çözmek” şeklinde algılanıyor. Bu anlamda çözmek, bir sorunun

bütünlüğünü bozmak, parçalara/alt unsurlarına ayırmak, yapısını ve şeklini bozmak anlamı kazanıyor. İlahiyatçı Türk din adamları bunlardan hangisine yakın duruyor? Şüphesiz ki onlar din/İslam faktörü üzerinden sorunu gidermeyi, aşmayı değil; bozmayı, parçalamayı, şekilsizleştirmeyi anlıyorlar. Din üzerinden sorunu parçalayarak alt unsurlarından birine dönüştürmeye çalışıyor. Özel olarak da Kürt halk mücadelesini-direnişini “çözmek”, tartışmalarının odağında duruyor.

Peki, Türk din adamları, niye böyle hareket ediyorlar? Bu öncelikle onların sistemi benimsemiş, sistemle bütünleşmiş olmalarıyla ilgili. Sisteme yönelik din merkezli kimi eleştirileri bu gerçeği değiştirmiyor. Benimsedikleri ve kendilerinin de bir parçası oldukları düzeni/sistemi savunuyor, korumaya çalışıyorlar. Sistemin çıkarlarını ön planda tutuyorlar. Dini/İslamı bu çıkarlara uyarlayıp, bu yönde yorumluyorlar. Din/İslam merkezli “çözüm” arayışlarında da hareket noktaları sistemin korunması, sürdürülmesidir.

Bu arayış ve strateji yine O. Çeker tarafından; “... yeniden bir strateji çizilmelidir. Bu yeni strateji din merkezli olmalıdır.” şeklinde tanımlanıyor. Önerilen “yeni stratejinin” sorunu çözüp çözemeyeceğine bakacağız. Daha önce ilahiyatçıların ifadelerinden bu “yeni” stratejinin dayandığı zemini daha iyi anlamakta yarar var. Ne diyor ilahiyatçı din adamları? “Kürt meselesinin çözümünde din birinci sıradaki faktördür.” “Din unsuru insanın her hücreğine işlemiş olduğundan.” (O. Çeker)

“Bin yıldır Türklerle Kürtleri bir arada tutan, onları etle tırnak gibi birleştiren en önemli bağ din kardeşliği bağıdır.” (M. Paksu)

“İslam dini insanların bir araya gelmesinde ve kaynaşmasındaki en önemli kuşatıcı şemsiye olmuştur.” (M. E. Kılıç)

“Demek ki, bölge insanı dindar bir bakış açısını çok önemsemektedir.” (A. Gezer)

“Dinin dışında farklı ırkları bir arada bulundurma ekonomik çıkar birliğinden başka hiçbir dinamiği yok.” (F. Beşer)

“Güneydoğu’da yaşayan insanların dini hassasiyetlerinin oldukça yüksek olduğunu bilmekteyiz.” (A. Erbaş)

“Kürt kardeşlerimizin büyük çoğunluğu

Müslüman ve dindardır. Bunların bilerek PKK'ye destek vermeleri mümkün değildir.” (H. Karaman)

Din/İslam elbette geçmişte ve günümüzde insanlar ve toplumlar arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinde önemli bir unsurdur. Dinsel bilinç ve düşünüş, gelenek ve göreneklerle de birleşerek inanç ve maneviyatın yanında, toplumsal kültürün de bir parçası olmuştur. Hemen her toplumda değişen düzeylerde var olan bu özellik, Ortadoğu halklarında daha güçlüdür. Bu durum, egemen sınıflar tarafından dinin sürekli olarak istismar edilmesine de neden olmuştur. Siyasal, ulusal ve sınıfsal çıkarların, dinsel bir görünüme büründürülerek, dinsel biçimler altında sürdürülmesini sağlamıştır. Fakat bu çoğunlukla başarısız olmuş, birçok durumda çelişki ve çatışmaları daha fazla derinleştirmiştir. Politik sorunlara ancak, politik çözümler geliştirilebilir. Bunun dışındaki “çözüm” arayışları, kötü niyetli bir yaklaşımdan kaynaklanmadığı durumda dahi, çözüme hizmet etmezler. Siyasal sorunlar soyut ve genel yaklaşımlarla, duygusal ve dinsel motiflerle çözüme kavuşturulamaz.

Çözüm olarak sunulan din kardeşliği, Müslüman halkların yaşadığı coğrafyada hangi çağdaş sorunu çözebildi? Ulus ve ulusal sorunlara nasıl bir çözüm getirebildi? Her şeyin çok daha fazla dinsel olduğu geçmişte, eşitlik ve kardeşlik temelinde toplumsal düzenler niye kurulamadı? Öncelikle Arap kavmine “inmiş” bir din olarak İslam, din kardeşliğiyle niye Arap toplumlarını birleştiremiyor? Şüphesiz ki, Ortadoğu ve Kuzey Afrika’da sınırlar emperyalistler tarafından “cetvelle çizilmiş”tir. Bu nedenle kimi bölünmelerin yapay olduğu söylenebilir. Fakat her şey bununla açıklanabilir mi? Bu aynı zamanda burjuva gelişmenin derinleşmesiyle birlikte tarihsel, sosyolojik, kültürel ve toplumsal bakımdan her birinin farklı ulusal şekillenme süreci yaşadıklarını, “din kardeşliği” zemininin aşılarak birleştirici olma özelliğini kaybetmesiyle ve her egemen devletin, egemen sınıfın farklılaşan siyasal ve ulusal çıkarlarıyla ilgilidir. Müslüman kimlik halen çok önemli bir ortak duygu, bir ortak kimlik olsa da; belirleyici olan ortak dinsel payda değil sınıfsal, siyasal ve ulusal çıkarları olmuştur.

Bu yalnız Müslüman Arap halklarıyla ilgili bir

durum değildir. Türki, Farsi, Hint, Slav, Cermen vb. bütün halklar için geçerlidir. Her biri Slav kavminin parçaları ve uzantıları olan çok sayıda Slav halkı, aynı Ortodoks kilisesine, yani dinsel/mezhepsel ortak paydaya da sahip olmalarına rağmen, farklı egemen devletler biçiminde yaşamaktadırlar. Din olarak Hristiyanlık ne “emperyalist Batı’da”, ne de diğer coğrafyalarda birleştirici bir unsur olabilmıştır. Farklılıklar ve siyasal çıkarları, değişen tarihsel koşulların zorlaması Katolik, Protestan, Ortodoks vb. mezhepsel parçalanmalar biçiminde devam etmiş; değişen koşullara ve siyasal ihtiyaçlara bağlı olarak din değişime uğramış; günümüz dünyasında da her ulus, kendi ulusal egemenlik bayrağı altında toplanmıştır. Ortaçağ’da dinsel motivasyonla yürütülen Haçlı seferlerinin ardında bile, yalın ekonomik ve siyasi çıkarlar vardır. Din/Hristiyan kardeşliği, ulusal bir sorun olarak ne Bask ve Katalan sorununu, ne de İrlanda sorununu çözebildi.

İslamcı teokratik bir rejim olan İran’da din kardeşliği ulusal sorunları çözebiliyor mu? İran İslam rejimi, Kürt, Azeri, Türkmen, Beluci Müslüman halklarına baskı yapmıyor mu? Afganistan’da Hikmetyar, daha sonra da Taliban İslami rejimleri Türkmen, Hazara, Kırgız vb. halkları üzerindeki ulusal baskıyı ortadan kaldırıp ulusal sorunları çözebildi mi? Her birinin nüfusunun çoğunluğu Müslüman olan devletlerden Pakistan’da Peştunlar ve Beluciler, Cezayir ve Fas’ta Berberiler vb. üzerindeki baskıları da ortadan kaldırmamıştır İslam kardeşliği. Din/İslam hep egemen gücün/ulusun yana konumlanıyor, egemen ulusun/sınıfın çıkarlarıyla birleşiyor. “İslami çözümler” bakımından dikkate alınacak İran ve Afganistan örneklerinde ulusal sorun ve ulusal baskıların devam ediyor olması, İslamiyet’in egemen uluslar olan Acem ve Peştun ulusal çıkarlarıyla birleşmiş olmasındandır. Her ikisinin de yalnız İslami bir rejim değil, aynı zaman da ulusal devletler olmalarıyla ilgilidir.

Din kardeşliği bırakalım çok daha kapsamlı olan ulusal sorunları, din ve mezhep farklılıklarında nasıl bir çözüm gücü olabildi? Daha doğrusu niye çözemedi, eşitlik ve kardeşlik sağlayamadı? İslam’ın her bir yorumunun kendisini “yegâne doğru” ilan ettiği, diğer yorumları ‘batıl’, ‘din dışı’, ‘sapkınlık’ vb.

gördüğüne göre; İslami çözümü tartışmadan önce, hangi İslam sorusuna cevap bulmak gerekiyor. Daha önemlisi de, İslamiyet'in ve Kur'an'ın toplumsal, sınıfsal ve cinsel eşitsizlikleri hoş gören, mutlaklaştıran özelliği ve eklektik yapısı, ulusal sorunlarda da eşitliğe dayalı "kardeşlik" çözümlerini geçersiz kılmaktadır.

İlahiyatçı M. E. Kılıç, "Doğu sorunu"nu salt askeri yöntemlerle çözülecek bir sorun olarak görmenin "büyük hata" olacağını söylerken, okura bir de metodoloji dersi veriyordu. "Mühendislik ilminin bir alt dalı olan askerlik bilimi sosyo-kültürel bir problemi çözmede kullanılacak bir araç olamaz. Bu yanlış bir metodolojidir. Bilim der ki; yanlış metotlarla doğru sonuca varılmaz." demektedir.

Doğru söze ne denilebilir? Ancak bu doğru metodolojik bilgi takip edilebilir. Biz de aynı 'metot' yardımıyla soralım: Ulusal/siyasal bir sorun, inanç ve maneviyatla ilgili olan din/İslam aracılığıyla çözülebilir mi? Modern kapitalist topluma özgü bir sorun, kapitalizm/ulus öncesi dönemin kavram ve kriterleriyle çözülebilir mi? "Doğru metod" her sorunun ancak yaşandığı tarih koşullarında, o koşulların kavram, ölçüt ve gereklerine göre çözülebileceğini söylemektedir. Tarihsel olgulara, gerçeklere, değişen koşullara sırt çevirerek hiçbir sorun çözülemez. Siyasal bir soruna dinsel çözüm arayışları bir sonuç getirmez.

Demek ki, ulusal ve siyasal bir sorun olarak Kürt sorunu, askeri yöntemlerle çözülemeyeceği gibi, din aracılığıyla da çözülemez. Dini, çözüm diye topluma dayatmak, dini ancak siyasallaştırabilir, istismarına, dinsel duygu ve inançların sömürülmesine neden olabilir. Bu, dinin sömürgeciliğe alet edilmesinden başka bir şey değildir. En iyi halde, yöntem olarak ameliyatlık hastayı, şifa niyetine dualarla iyileştirmesi için Hoca'ya göndermektir.

Din adamları yine de, elbette Kürt ulusal sorununun çözümüne katkıda bulunabilirler. Sosyal- kültürel düzeyleriyle ilgilenebilirler, insani ve vicdani bir sorumluluk üstlenebilir, çözüme katkılarını bu yoldan örgütleyebilirler. Bu ancak, doğrunun, haklının ve adaletin yanında taraf olmakla mümkündür. Sömürgeci politikalara, inkar ve imhaya, asimilasyona karşı insani ve vicdani bir duruş sergileyerek; sorunun adil ve demokratik çözünme taraf ve

destek olarak mümkündür.

"Din kardeşliği çözümü" iki ulus gerçekliğini ve bu iki ulusun tam hak eşitliğini esas alıyor mu? Kürtlerin ulusal, siyasal ve kültürel haklarını nasıl güvenceleyecek? Mevcut "üniter devlet yapısı" konusunda ne düşünülüyor? Tarihsel eşitsizliği, geri kalmışlığı nasıl giderecek, Kürtlere uygulanan zulümle yüzleşme cesareti var mı? Türklerle Kürtler, Özerk mi, Federal mi, Konfederal bir yapı içerisinde mi bir arada yaşayacaklar? İslami çözüm, dört ülke arasında paylaşılmış olan Kürdistan'ın ve bir kavim olarak Kürtlerin önce kendi aralarında ulusal ve siyasal birliğini sağlama isteklerini nasıl karşılar? Daha basit olarak anadilde eğitim konusunda ne yapacak? Nasıl bir barış projesine sahip? Kürtlerin meşru siyasal temsilcilerini muhatap alma konusunda ne düşünüyor? 80'lerden beri yapılan, yaşanan zulmün sorumlularının açığa çıkarılması ve yargılanması konusunda ne düşünüyor? Bunları bir insanlık suçu olarak lanetliyor mu? Daha "Kürd" ile, yaşanan yer, yurt anlamına gelen "istan"ı bir arada ifade edemiyorlar. Bunun İslami mi, yoksa siyasi bir nedeni mi bulunuyor? İlahiyatçı Türk din adamlarının açıklamalarında bu sorulara cevap bulamıyoruz. "Din kardeşiyiz-Hepimiz Müslümanız" demek, bu soruların cevabı olamaz; bu sorunu yadsımak, görmezden gelmektir. Bu da mevcut statükonun, savaşın ve çözümsüzlüğün sürdürülmesi anlamına gelir.

"Din/İslam kardeşliği çözümü" kimi ilahiyatçılar ve İslamcılar için bile "çözüm" olarak görülmekten uzaktır. Kimisi bunu önemli görüp, yine de yetersizliğine dikkat çekerken; kimileri de, bu yetersizlikten hareketle siyasal karşılığını oluşturma arayışını yansıtıyor. Siyasal karşılığını oluşturma arayışı ise, Osmanlıcılığa ulaşıyor.

Bu yetersizliği H. Kırbaçoğlu, "İslam kardeşliği formülünü tek başına meseleyi çözmek için yeterli olabileceğini düşünmek çok da gerçekçi görünmemektedir." diyor. Çözümü daha liberal bir yaklaşımla "Devletin bütün ideolojilerden arındırılarak tarafsız hale gelmesinde" ve "Resmi din kurumları aracılığıyla dinin kontrolünden vazgeçilmesinde" görüyor.

Profesör Kırbaçoğlu gibi, kimi liberallerin ve liberal İslamcılarının dillendirdiği bu yaklaşımın ne kadar "çözüm" olacağı yazının kapsamının

dışındadır. Yine de, devletin sınıflar üstü bir kurum olmadığını, “ideolojiszleştirme”nin de (liberal) bir ideoloji olduğunu; ayrıca iki ulus gerçekliği ve bu gerçekliğin siyasal düzeyi bakımından hiç bir şey ifade etmediğini belirtmekle yetinelim.

Yeni Şafak yazarlarından Akif Emre de 20 Ekim 2007 tarihli yazısında, din/İslam kardeşliğinin politik bir söyleme karşılık gelmediğini belirterek eleştiriyordu. “Bir zamanlar kardeşlik, elbette Müslümanlık nedeniyle yine kardeşiz, söyleminden ileri geçmeyen bir duygusal yaklaşım en fazla Osmanlı romantizmine kadar ulaşabiliyor. (...) Buna karşılık her türlü kimlik talebini yok sayarak içi boşaltılmış ve neyin etrafında olduğu müphem bir ‘kardeşlik’ söyleminden ileri geçmeyen birlik söylemleri de politik bir söyleme karşılık gelmekten uzak kalıyor (...) Politik dil oluşturmadan yapılan kardeşlik çağrıları çok cılız ve statükodan yana olmayı hatırlatıyor.” diyor.

A. Emre elbette “içi boş” kardeşlik çağrılarını eleştirirken bunu, İslami çizgide bir politik stratejiye dönüştürme perspektifiyle yapıyor. Kimi siyasal İslamcılar da bu temelde arayışlarını sürdürüyorlar. İlahiyatçı din adamları ise, daha çok dinin ve kardeşlik sözünün sihiri üzerinden duygusal bir yaklaşımı örgütüyorlar. Onların “statükodan yana” olmamak gibi de bir sorunları bulunmuyor. Tersine, “statükoyu” din/İslam üzerinden tahkim etmek gibi somut siyasal bir amaç taşıyorlar.

Din adamları ve ilahiyatçıların din kardeşliği söylemi, Kürt kimliği ile İslamcılığı yan yana getiren İslamcı bir politik perspektife de kapalı ve karşıdır. Elbette, politik bir strateji olarak da din/İslam ulusal sorunlara, somut olarak da Kürt ulusal sorununa çözüm çerçevesi ve zemini olamaz. Din/İslam ancak kendisini ulusal sorunun gereklerine uyarlayabilir. Fakat Türk din “uleması” açısından sorun İslami bir “çözüm” arayışında değildir. Sistem bölge halkının dindar yapısını kullanarak muhafazakar bir dindarlık örgütlemeye çalışıyor. Kürt halkının dini duygularını, ulusal bilinci ve hakları aleyhine istismar ediyor. Din adamlarını da bu doğrultuda kullanıyor, rollendiriyor. Dinsel kurum ve örgütlenmeleri, tarikatları bu yönde seferber ediyor.

Kavim, millet, ulus, Osmanlıcılık

A. Emre’nin sözünü ettiği kardeşlik söylemini, “Osmanlı romantizmine” dönüşen boyutuyla siyasal bir söylem olarak güncelleştirmeye çalışan ilahiyatçı din adamları da bulunuyor. Bunlardan H. Karaman; “Kimlik olarak ‘Müslüman Türk, Müslüman Kürt, Müslüman Gürcü’ olmak aynı zamanda ‘İslam ümmeti, Osmanlı, TC vatandaşlığı’ gibi bir bütünün parçası olmak mümkündür. (...) Kendini Türk hissetmeyene zorla Türk demek yerine, ‘din kardeşi - hepimiz Müslümanız’ demek birlik ve dirlik için daha uygundur.” diyor.

F. Beşer ise bu yaklaşımı daha somut olarak; “Biz Osmanlı’nın birleştirici özelliklerini bırakıp devletimize ‘ulus-devlet’ demişiz. Ulusun bir anlamı da millet. Ama millet dememişiz, çünkü milletin dini referansları var. O halde ulus sadece bir kavmi ifade ediyor olacak.” diye tanımlıyor. Ayrıca ABD’nin bile Osmanlı’yı incelediğini, Muhammed’in Medine’de Evs ve Hazre kabilelerini din kardeşliği ile barıştırdığını anlatıyor.

Karaman’ın sözünü ettiği “bütün”ü tanımlayan unsur nedir, “parça” kimdir? Avrupa’daki uluslaşmadan daha geç de olsa, bu burjuva gelişmenin feodal Osmanlı üzerinde bir etkisi, bilhassa 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı’nın ulusal bir tanımlayanı yok mudur gerçekten? Ya da “Hepimiz Müslümanız, aynı ümmetteniz” demek, ulusal aidiyet bakımından nötr bir durumu mu tanımlıyor; yoksa ‘parça’ları oluşturanlardan birinin, yani egemen olanın ‘bütünü’ belirlediği bir duruma mı tekabül ediyor? Bu ‘bütün-parça’ ilişkisinin siyasal formu ne olacak? ‘Parça’lar haklarını ve özgürlüklerini nasıl koruyacaklar? Diyelim ki ‘İslam birliği’ çatısı altında, Kürtlerin bu çatıya katılmama hakları veya istediklerinde ayrılma hakları olacak mı? Bu haklara sahip olmadan sağlanan ‘birlik’in, gönüllü bir birlik olduğu söylenebilir mi? Bütün ‘birlik’ler fetih ve savaşlarla boyun eğdirerek sağlanmadı mı? “Dar-ül İslam” coğrafyasındaki parçalanmışlığı ve egemenlik mücadelelerini neyle açıklayacağız? “İslam dışı” demek yeterli mi? Eğer öyleyse, İslamiyet tarihi, “asr-ı saadet” dahil sürekli bir “İslam dışılık” olarak tanımlanmış olmuyor mu?

Osmanlı’yı ele alalım. Elbette Osmanlı, bütün

imparatorluklar gibi, kozmopolit, heterojen bir ideolojiye sahiptir. Egemen olan gücünü koruduğu sürece ‘parça’ları bir arada tutabiliyor. Osmanlılar en geniş sınırlarıyla ‘birlik’i sağlarken en çok kimlerle savaştılar? İslam coğrafyasında fetih ve savaşlarla ‘birlik’ kurmadılar mı? Halifeliğin Osmanlı’ya taşınması bile bir fetih savaşıyla olmadı mı?

Demek ki, aynı ümmete mensup olmak gönüllü ve adil birlikler için yetmiyor. İslam Birliği her durumda zoraki bir birliktir. Kim daha güçlü ise birlik onun çatısı altında sağlanabiliyor. Ve bunun içinde “ümmet”in farklı parçalarının sürekli olarak birbirleriyle savaşmaları gerekiyor. Zoraki sağlanan birliklerde ancak geçici olarak ve zorla ayakta tutulabilirler.

F. Beşer ise sorunu ‘ulus-devlet’te görerek, Osmanlılık fikrini ve buna bağlı millet/ümmet ilişkilerini daha somut olarak kuruyor. Fakat Beşer’de bütün kavramlar kendi özgün ve tarih içeriklerinden soyutlanarak tercihi bir subjektivizme indirgeniyor. O, ‘kabile’lerin barıştırılmasında kullanılan yöntemi, uluslar arasındaki ilişkiler için referans verebiliyor. Ulus, ulus-devlet yerine, millet denildiğinde durumun değişeceğini savlıyor. Yine kavim ve ulusu eşitliyor.

İslami söylemde, Kur’an ve Hadislerde yer alan kavim, elbette ulus değildir. Etnik/ırki köken/tanımlama anlamında ulus öncesi bir tanımlama olarak, ulusa öngelmektedir. İslamcıların birliğin temeli olarak gördükleri ümmet ise, aynı dine/peygambere inanan insanlar/toplumlar anlamındadır. Ulusun yerine ikame edilebilir, ne de yerini doldurabilir. Onların dilinde ‘millet’, ulustan ayrı olarak, dinsel ümmet kavramıyla bir bağı kurulsa da, daha çok kavmi bir anlam taşıyor.

Bu nedenle Beşer’in söylemiyle ulus yerine millet demek hiçbir şeyi çözmez. Tıpkı ümmet gibi egemen Türk ulusu gerçeğini gizleyen ve diğer ulusları da egemen ulus içerisinde eriten bir anlam taşır.

Din adamları ve ilahiyatçılar ulusçuluğu reddediyorlar. Ulusalçı olup olmamak ideolojik bir tercih konusudur elbette. Fakat aynı şey nesnel ekonomik ve toplumsal bir gelişimin sonucu olan ulus için de geçerli görülebilir mi?

İslamcılar diyalektiğe ve tarihsel materyalizme inanmıyorlar. Evet, ama tarih ve toplumsal

gelişme niyet ve ideolojilerle değil, nesnel materyalist bir tarzda ilerliyor. Ulus, bir tasarım, “Batı” ya da “Doğu” icadı veya ulusçu/milliyetçi ideolojinin yarattığı bir olgu değildir. Bunun tersi doğrudur: Yani ulus olgusunun doğuşu, ulusçuluğu/milliyetçiliği ortaya çıkarmıştır. Kapitalizmle birlikte ortaya çıkmış tarihsel bir olgu olarak ulus; belli bir toprak parçası üzerinde yaşayan, aynı dili konuşan, ortak bir tarihsel ve ruhi şekillenmeye sahip, iktisadi yaşantı birliği içerisinde olan, tarihsel olarak oluşmuş istikrarlı insan topluluklarıdır. Ulus-devlete giden yolu açan, ulusların ortaya çıkmasıdır. Ulusalçılık ve milliyetçilik burjuva sınıfın ideolojisidir. Burjuvazi, milliyetçilikle kendi sınıf çıkarlarını genelleştirerek bütün ulusun çıkarları olarak gösterme imkanı bulur.

Kapitalist ilişkilerin geliştiği her yerde ulusçuluk/milliyetçilik kaçınılmaz olarak gelişiyor. Öncelikle Batı Avrupa’da hemen her ulus, kendi ulus devletini kuruyor. Kapitalist ilişkilerin girdiği her yerde benzer gelişme süreçleri yaşanıyor. Uluslar ve halklar hapishanesi biçimindeki imparatorluklar parçalanıyor, ulusal devletlerini örgütlemek için ulusal kurtuluş mücadeleleri gelişiyor ve imparatorlukların bakiyesi çok sayıda ulus-devlet açığa çıkıyor. Osmanlı’da bu süreç öncelikle kapitalist ilişkilerin daha erken girdiği Avrupa’daki topraklarında yaşanıyor. Daha sonra ise Anadolu’da, Arabistan’da ve diğer topraklarda. Ulusal bilinç, ulus öncesi din, mezhep, teba vb. bütün bağları çözüp aşarak, kendisine tabi kılıyor. Osmanlı gibi, zamandaş diğer imparatorluklar da aynı akıbetle tarih sahnesinden gürültülü bir şekilde çekiliyorlar. Osmanlı’da da gerek parçalanmaların, gerekse ulusçuluğun etkisiyle, egemen ulus milliyetçiliği biçiminde Türk milliyetçiliği gelişiyor. Geç geliştiği ve egemen ulusun çıkarlarını gözetmesi için de, Osmanlılık, İslamcılık konaklarından geçerek hızla ırkçı şoven Türkçülüğe dönüşüyor.

Örneğin İslamcılığın/Pan-İslamizmin öncüsü Abdulhamid; “Yabancı dinden olanları bir kıymık gibi kendi etimize kendimiz soktuğumuz devirler geçti. Devletimiz sınırları dahilinde ancak kendi milletimizden olanları ve bizimle aynı dini inancı paylaşanları kabul edebiliriz. Rumeli’nde ve bilhassa Anadolu’da Türk

unsuru kuvvetlendirmek ve her şeyden evvel de içimizdeki Kürtleri yoğurup kendimize mal etmek şarttır.” diyor. (Aktaran N. Kutlay) Abdulhamid’in İslamcılığı, egemen ulus milliyetçiliği biçiminde Türk milliyetçiliği ile iç içedir. İslam, ümmetçilik ve din kardeşliği diğer Müslüman halkları egemenlik altında tutmanın, “yoğurup kendimize maletme”nin, yani asimilasyonun aracı olarak kullanılıyor. Abdulhamid niye “Türk unsurunu kuvvetlendirmeye”, diğer Müslüman halkları “yoğurup” Türkleştirmeye çalışıyor? Bu, Karaman’ın ve diğer din adamlarının Osmanlılık, “din/İslam kardeşliği” ekseninde kurdukları bütün-parça ilişkisinin tipik bir gerçekliğidir. İslamcılık ve din kardeşliği asimilasyonun din aracılığıyla sürdürülmesi anlamına geliyor.

Abdulhamid’in İslamcılığının bir adım sonrasında ittihatçı Türkçülüğe dönüşmesi bu nedenledir. Fakat İslamcılık, din kardeşliği ne Müslüman Arnavutların, ne de Müslüman Arapların ulusal bağımsızlık yönelimini ve ayrılmalarını engelleyemedi. Onlar da tıpkı gayrimüslim halklar gibi kendi devletlerini kurma yolunu seçtiler. Demek ki, ümmet bilinci, ulusal bilincin önüne geçemiyor. Ulusal talepleri ortadan kaldıramıyor. En fazlasından dinsel bilinçle ulusal bilinç iç içe geçerek din, ulusal motivasyonunun destekleyici bir unsuruna dönüşüyor. “Ortadoğu’da milliyetçi hareketlerle İslamcı hareketler örtüşükleri için hangisinin diğerinin dışı yansıması olduğunu söylemek zor.”(Genler) Ulusal mücadelenin bazen dinsel bir ideoloji altında yürütülmesi bu nedenle yanlıcı olmamalıdır.

Türk milliyetçiliği de İslamcılık’tan hiçbir

zaman bağımsız olmadı. Milliyetçilik, egemen ulus şovenizmine dönüştüğü için inkarcı, asimilasyoncu bir nitelik taşıdı. İslamcılık Türk milliyetçiliğinin dayanaklarından biri olarak Türk-İslam sentezine/Türk İslamcılığına dönüştü. Türk burjuvazisi ve egemen sınıfları, Kürt halkı ve diğer ezilen halklarla ilişkisini Türk İslamcılığının bazen tekçi/ulusçu yönünü, bazen de İslamcı yönünü ön plana çıkararak yürüttü.

Bugün de egemen sınıflar, Kürtleri eski biçimiyle yönetmenin artık imkansız hale geldiği, inkara dayalı resmi ideolojinin çöktüğü koşullarda, bir kez daha İslamcılığı yardıma çağırıyor. Resmi ideoloji ve sömürgeci statükoyu, İslamcılıkla, din kardeşliği bağıyla tahkim ederek, ideolojik, politik hegemonyasını ve egemenliğini sürdürmeye çalışıyor. Din/İslam kardeşliği sömürsü, statükoyu sürdürebilmenin yumuşak zemini ve egemenlerin bir sığınağıdır. Sistem yanlısı Türk din adamları, ilahiyatçılar bu eski paradigmayı güncelleştirerek savunuyorlar.

Bu yönelim geçmişte olduğu gibi günümüzde de başarısızla sonuçlanacaktır. Kürt halkının ulusal demokratik uyanışı ve mücadelesi, sömürgeci statükonun bu alternatif biçimini de boşa çıkaracaktır.

*Devlet Kürtçe eğitime katı yasakçı tutumunu sürdürürken, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın “Kürtçe ibadet”e ve “Kürtçe Kur’an’a” izin vermiş olması burada bir not olarak kaydedilmelidir. Diyanet İşleri Başkanlığı, 18 Mayıs 2002 tarihinde İstanbul’da yapılan Güncel Dini Meseleler İstişare Toplantısı’yla birlikte “anadilde ibadete” izin verdi. Diyanet’in kararında, sure ve ayetlerin Arapça okunacağı ancak meal ve yorumlarının anadilde yapılabileceği belirtildi. Bu çerçevede Kürtçe Kuran-ı Kerim’e de izin verildi.

Hani Dünya Barışı? Militarizm Dört Nala

İki kutuplu dünyanın dağılmasıyla birlikte burjuva propaganda aygıtı harekete geçti. Buna göre, artık askeri-sınai kompleks gereksizleşecek, militarizm gerileyecek, ölüm makinesine aktarılan dev kaynaklar kitlelerin ekonomik ve kültürel yaşam koşullarının ferahlaştırılmasına kaydırılacaktı vs. Küresel reformist ve sosyal reformist akım da bu ikiyüzlü burjuva propagandayı militanca destekleyerek hayaller yaymayı kendisine iş edindi... Ancak bu propaganda ve hayaller, emperyalist dünya gerçekleri karşısında hızla tuzla-buz oldu. Soğuk Savaşın emperyalistlerce kazanılmasının ardından geçen birkaç yıldan sonra, 90'ların sonuna doğru, yeni bir silahlanma yarışı başladı. Ve askeri harcamalar hızla Soğuk Savaş yıllarındaki silahlanma yarışına ayrılan mutlak ve görelî "giderler" aştı. Bu olgu, bir kez daha militarizmin kaynağının kapitalist emperyalizm olduğunu, emperyalizm var oldukça militarizmin var olacağını, militarizmi yok etmek için emperyalizmi yok etmek gerektiği gerçeğini çarpıcı bir tarzda gözler önüne serdi. Çünkü emperyalist dünya silahlanmasının, devasa kaynakların ordulara, güvenliğe harcanmasının ana nedeninin ve sorumlusunun sosyalist ülkeler kampı olduğuna, "demir perde ülkeleri"nin kendilerini silahlanmak zorunda bıraktıklarına, "hür dünya"nın tehdit altında olduğuna yüzlerce milyon insanı inandırabilmişti. Ama artık yeryüzünde "demir perde ülkeleri" yok! Fakat buna karşın, ABD ve emperyalist ülkeler ve işbirlikçi devletler eskisinden daha hızlı silahlanıyor, ulusal gelir ve bütçelerin daha büyük bölümünü savaş sanayisine, silahlanmaya, ölüm makinesine ayırmaya, eskiye göre daha fazla ayırmaya ve arttırmaya

devam etmektedirler.

Günümüz militarizmi, dünya çapında egemenlik için çaba sarf eden ve bu uğurda şiddetli rekabet halinde olan uluslararası tekellerin damgasını taşıyan bir militarizmdir. Uluslararası tekellerin hegemonya ve rekabet mücadelesinin, dünyayı istila etmesinin, doğayı ve insanı dizginsizce soymasının aracı olan bir militarizmdir. Uluslararası tekellerin dinmek bilmeyen azami kâr yağması için yollarını kan ve ateşle, barut ve kılıçla açmanın cellâdı olan bir militarizmdir. Yalnızca "dış"a değil "iç"e; yalnızca geri kapitalist ülkelerde, anti-demokratik burjuva rejimlerin hüküm sürdüğü ülkelerde değil, en "demokratik" burjuva devletlerde de işçi sınıfı ve emekçilerin kazanımlarına yönelmiş bir militarizm.

Evet, günümüzde militarizm dünya çapında her bakımdan yükselmektedir. Burjuva devletin emperyalist dünya sisteminin iç hiyerarşisine bağlı olarak yeniden yapılandırılmasıyla, burjuva devletler, içerde ve dışarı da çıplak burjuva terörizmi ve emperyal yayılcılık olarak yeniden şekillenmiştir. Bu yeni süreçte, burjuva devlet, artık bir sınıflar arası denge, sosyal denge aracı, tarafsız ve sınıflar üstü bir görünüme de gereksinim duyulmadan çıplak sınıfsal karakteriyle ortaya çıkmış bulunuyor. Burjuva sınıf karakterinin aslı, artık apaçık ortaya çıkmış durumda. Burjuva devlet, "Ben burjuvazinin diktatörlüğüyüm" diye bas bas bağırıyor artık!

Burjuva devlet, uluslararası tekellerin devleti olarak sahnede yer alıyor. İşbirlikçi burjuva devletler, uluslararası tekellerin uzantısı olarak örgütleniyor. Emekçiler yararına ekonomik, sosyal ve siyasal haklar acımasızca tasfiye

ediliyor ve her şey her bakımdan sermayeleştiriliyor. “Demokrasi” ve “sosyal devlet”lerin cenneti olarak lanse edilen emperyalist ülkelerin biçimsel burjuva demokrasisi de asıl niteliğiyle her zamankinden daha çok göz çıkarıyor. “Terörizme karşı savaş” stratejisi neo-faşizan saldırganlık stratejisi haline gelmiş bulunuyor. Yeniden yapılandırılmış olan burjuva devlet, aşırı merkezleşmiş, esnek, hareketli militarist bir aygıtla dönüşmüş durumda. Neo-faşist hareket, paramiliter güçler devlet ve hükümet aygıtları vb. içinde hızla güç kazanmaktadır.

“Terörizme karşı sonsuz savaş”, “önleyici saldırı”, “ya benden yanasın, ya da düşmansın” “medeniyetler çatışması” vb. çılgınlıklarıyla kamufle edilen neo-faşizm, küresel çapta güç kazanıyor. “Anti-terörist yasa”larla neo-faşist politikalara hukuki kılıf geçiriliyor. “Güçlü devlet, güçlü ordu, güçlü polis, güçlü istihbarat” özelemleri binbir biçim de kışkırtılıyor vb. ve tüm bunlar özellikle de 21. asrın yeni Ekim’lerine, devrimci patlamalarına, sosyalizmin zaferine karşı özel ve temel bir hazırlık olarak ta geliştiriliyor.

“Güvenlik”in, “savunma”nın değişik formlarda özelleştirilmesi, “piyasalaştırılması”, çeşitlenen özel militarist kurumlaşmalar, geçmişten farklı olarak, daha kapsamlı yeni tip militarist bir özel sektör de geliştirmektedir. Paralı askerliğin yaygınlaştırılması, özel ordulara sahip kapitalist şirketlerin yükselmesi, özel güvenlik şirketlerinin, özel sektöre dayanan bir tür asker, polis, istihbarat, dedektiflik sektörünün, devlet-ordu-mafya-askeri-sınai komplekse dayalı organik büyümesi ve yetkinleştirilmesi, bunun bir politika stratejisi olarak örülmesine, yasa katında kapsamlı güvence altına alınmasına, geçerken dikkat çekmek isteriz. “Neo-liberalizm”, “neo-liberal devlet”, “neo-liberal militarizm” uluslararası tekellerin damgasını taşıyan politika ve kurumlaşmaların tipik kodlarıdır. Emperyalist neo-liberalizm, neo-faşizm, neo-militarizmle iç içe geliştirilmekte ve yükselmektedir.

Emperyalist küreselleşme ile birlikte dünya öncesine kıyasla ne denli “bütünleşmiş” olursa olsun; sermaye ne denli belli ellerde ve daha büyük miktarda yoğunlaşmış olursa olsun; bir avuç emperyalist devlet ve tekelin dünyanın geri kalanı üzerindeki hegemonyası ne denli

güçlenmiş olursa olsun emperyalist devletler ve tekeller arasındaki hegemonya ve rekabet mücadelesi, önümüzdeki süreçte, daha yüksek düzeyde ve çok daha şiddetlenerek gelişmektedir ve keskinleşerek gelişecektir. Bu sermayeye dayalı üretim sisteminin doğası gereğidir. Artı değere karşılıksız el koyma ve bunun da eşitsiz paylaşımına dayanan kapitalizmde ekonomik ve politik krizler kaçınılmazdır. Nihayet dünya üzerindeki bütün burjuva devletler bir iç ve dış “barış”a değil kıyasıyla bir savaşa hazırlanmaktadır.

Eğer, devrimlerle, proletarya ve halkların mücadelesiyle önlenmez ise, yeni bir emperyalist paylaşım savaşı kaçınılmazdır. Her ne kadar böylesi bir savaşın dünyayı toptan bir yıkıma sürükleyeceği ve bu nedenle emperyalistlerin bundan kaçınmak zorunda kalacağı ileri sürülse de, bunun safça bir iyimserlik olduğu açıktır. Görülüyor ki emperyalist devletler askeri güçlerini daha çok artırmak için hummalı biçimde çalışmaktadır. Bush’un ezilen insanlığı ve rakiplerini üçüncü bir dünya savaşı ile tehdit etmesi sırf şantaj ve demagojiden ibaret değildir. Sürecin yönüne işaret etmektedir... Bu olgu askeri-sınai kompleksin, ekonomilerin askerileştirilmesinin, militarizm, militer saldırganlığın önümüzdeki süreçte, giderek yükseleceğini göstermektedir. Ve kuşku yok ki, bu gelişme önlenemezse, 21. asrın emperyalist militarizmi, 20. yy militarizmine rahmet okutacaktır.

Ve eklenmeli ve vurgulanmalıdır ki, yeni tip militarizm, yeni, esnek vuruş yeteneği yüksek teknolojilere dayalı olarak geliyor ve geliştirilecektir. Uzay savaşları yeni bir düzeye sıçrayacaktır. Geleneksel silah, silah sistemleri, savaş biçimleri, doktrinleri yerlerini yeni tip teknolojilere, silah sistemlerine, askeri doktrinlere, askeri mücadele biçimlerine bırakacaktır. Nano-teknoloji daha şimdiden “savunma sanayi”nin, “savunma savaşlarının”, yeni tip silah sistemlerinin inşası ve geliştirilmesi için kullanılmaktadır. Mikro-elektronik, sibernetik, biyogenetik, nano ve fermo teknolojiler giderek daha geliştirilerek yetkinleştirilecektir. Kuşkusuz tüm bunlar, görülmemiş ölçekte bir ideolojik ve psikolojik manipülasyon ve meşrulaştırmanın eşliğinde şekilleştirilmekte ve geliştirilmektedir. Mikro-elektronik zaten, günümüz modern savaş

teknolojisinin maddi-teknik temeli durumundadır. ABD, daha şimdiden yeni savaş teknolojilerini Yugoslavya'da, Afganistan'da, Irak'ta; İsrail ise Filistin'de küstahça kullanmaktadır.

Emperyalist rekabet merkezleri ve yükselen militarizm

a-ABD emperyalizmi

Bugün dünyanın tek süper devleti ABD'dir. ABD'nin bu üstünlüğü ekonomik, askeri, siyasi üstünlük olarak somutlaşıyor. Özellikle mali ve askeri üstünlüğünün altı çizilmelidir.

Ancak bu durum geçicidir. Yarım yüzyıldan fazla bir zamandır, en önemli emperyalist güç, dünya hegemonu olan ABD emperyalizminin hegemonyası, eşitsiz gelişme yasası temelinde aşınıyor ve zamanla da aşınacaktır.

1924 yılında dünya üretiminin %25'ini, 1940'da %40'ını, 1950'lerde yarısını tek başına gerçekleştiren ABD, bugün, ancak %25'ini gerçekleştirebilmededir.

Emperyalist dünya ekonomisinin en hızlı gelişen sektörü olan ticari hizmetlerin ihracatında ABD'nin payı, 2001'de %24 iken AB'nin payı %23'tür. 1960'da ABD'nin, yabancı ülkelere yaptığı doğrudan yatırım stokundaki payı %47'dir, 2001'de ise bu oran sadece %17'dir. Doların imparatorluğu çoktan sarsılmıştır. 1981-1995 arası kesitte dünya özel tasarruflarında ABD dolarının payı %67'den %40'a gerilemiştir. Ama Avrupa para birimleri olarak elde tutulan tasarrufların oranı ise %13'ten %37'ye yükselmiştir.

1976'da dünya genelinde merkez bankalarında dolar olarak tutulan döviz miktarı %76 iken, 1990'lı yıllarla birlikte bu oran %50'ye kadar düşmüştür.

Çin elinde 900 milyar dolar, Japonya 850 milyar dolar dövizini rezerve olarak tutmaktadır. Özellikle Çin Euro'ya geçme kozunu dile getirmekte, bir şantaj ve baskı aracı olarak ABD'ye karşı kullanmaktadır. OPEC ülkeleri, 2001'den bu yana Euro mevduatlarını, hızla artırmaktadır. 2001 sonlarında bu ülkelerin toplam mevduatlarının %75'ini dolar oluştururken, 2004 sonlarında bu oran %61,5'e gerilemiştir. Yine aynı kesitte Euro'nun mevduattaki payı %12'den %20'ye çıkmıştır. İran kademeli olarak dolar yerine Euro'ya

geçeceğini açıklamıştır. AB, Rusya'yı petrol ve doğalgaz ihracatında Euro'ya geçmeye zorlamaktadır. Rusya da yavaş yavaş Euro kullanımını arttırmaktadır.

Amerikan emperyalizmi bugün için dünyanın bir numaralı emperyalist devletidir. NATO, BM, IMF, DB vb. ABD'nin hegemonyası altındadır. Bu hegemonya gün geçtikçe daha fazla sorgulanmakta, emperyalist devletler arası çatlaklar giderek büyümeyle birlikte, şimdilik, durum budur.

ABD sarsılmaya başlayan hegemonyasını, gerileyen iktisadi gücünü devasa ve rakipsiz askeri gücüyle dengelemeye, hegemonyasını sağlamlaştırmaya, güçlendirmeye çalışmaktadır. ABD, askeri-sınai kompleksi ve askeri gücünü büyük bir hızla yetkinleştirme stratejisi izlemektedir. ABD'nin 130 ülkede askeri üs ve tesisi, askerleri, askeri imkânları bulunmaktadır. ABD'nin yurtdışında 350 bin askeri "görev" yapmaktadır.

ABD'nin yıllık ortalama askeri harcamaları, Carter döneminde 113 milyar dolar, Reagan döneminde 240 milyar dolardır. ABD'nin orduyla ilgili "tüm yıllık harcamalarının, 2006 yılı itibari ile 929,8 milyar dolara ulaştığı belirtilmektedir.

ABD, Soğuk Savaşın ertesinde birkaç yıllık durağanlıktan sonra, yerküremizin dört bir yanında asker gücünü, ikili anlaşmalarını, üslerini, askeri yayılmasını giderek artan oranda ve saldırgan bir şekilde geliştirmeye yöneldi. Orta Asya'da, Balkanlar'da, Orta Avrupa'da, hem askeri üsler açmakta hem de bu ülkeleri NATO üyeliğine alarak hegemonya ve etki alanını geliştirmekte ve genişletmektedir.

ABD, 2007 yılında Pentagon'a bağlı, Afrika kıtasını kontrol etmek amacıyla "Africom" adı altında yeni bir komuta merkezi kurdu. Ortadoğu'da, Güney Doğu Asya da ve Kuzey Afrika'da, BOP stratejisiyle bağlı 15 kadar yeni askeri üs inşa etmek için harekete geçmiş bulunuyor. Latin Amerika'daki halkçı sol yükselişe karşı, 4. Filo'yu yeniden aktifleştirerek bölgeye gönderme kararını aldı.

ABD, dünya sanayisinin can damarlarında dolaşan kan olan petrol, doğalgaz vb. enerji kaynaklarının bulunduğu havzaları, kavşakları, stratejik coğrafyaları tümüyle ele geçirme stratejisi izlemektedir. O böylece, AB, Japonya,

Çin, Hindistan gibi rakip blokları ve rekabet yeteneği olan ülkelerin gırtlığını pençelerinde tutmayı hedeflemektedir. Yapılan hesaplamalara göre dünyanın 2020'lerdeki enerji gereksimi, petrol tüketimi bugüne kıyasla %33 artmış olacaktır. Almanya, Japonya, Çin vb. ülkeler ise zaten Ortadoğu petrolüne hemen hemen tümüyle bağlı ülkeler durumundadır. ABD'nin stratejisini kavrayabilmek bakımından bu olgular son derece açıklayıcı ve çarpıcıdır... Zaten ABD'nin petrol ve doğal gaz zengini Ortadoğu ülkelerini/bölgesini "Pasifik Komuta Merkezi"nden alarak, dünyanın en zengin petrol yataklarının bulunduğu bölgenin komutanlığı olarak bilinen "Amerikan Merkezi Komutanlığı"na (CENTCOM) bağlaması da yukarıda ifade ettiğimiz emperyalist rekabet, yayılma, hegemonya stratejisiyle bağlıdır.

Amerika emperyalizmi, 21. yüzyılı "ABD yüzyılı" ilan etmiştir. ABD, emperyalist rekabet ve hegemonya mücadelesinde gitgide artan oranda daha saldırgan bir strateji izlemektedir. "Serbest piyasa, liberal özgürlükler, özgürleştirme, barış, demokrasi, istikrar, insan hakları, uluslararası toplumun güvenliği" vb. kodlarla dile getirdiği emperyalist demagoji ve manipülasyon ABD sırtlanın saldırganlığının simgeleridir.

ABD'nin "terörizme karşı sonsuz savaş", "terör her yerde ve hiç yerde", "önleyici saldırı", "ya benden yanasın ya da düşmanımsın" söyleminde dile gelen stratejisi tipik emperyalist ve neo-faşist, neo-militarist kaba saldırgan bir stratejidir. Temelleri 1992'de atılan bu strateji, 11 Eylül dönemiyle geliştirilerek daha keskin, bütüncül bir strateji katına iyice yerleştirildi. Bu duruş ve yönelim, kimi reformcu ve liberal çevrelerin iddia ettiği gibi salt ABD tekeli burjuvazisinin bir kanadının, "Bush çetesinin" stratejisi değildir. Aksine, ABD tekeli burjuvazisinin, ABD uluslararası tekellerinin, ABD emperyalist devletinin temel stratejisi ve yönelimidir. Küresel çapta keskinleşen emperyalist rekabet, ABD hegemonyasına meydan okuyan rakip emperyalist merkezlerin yükselişi, ABD hegemonyasının iktisadi temellerinin gerileyişi ve 21.yüzyılın bir devrimler asrı olacağı gerçekleri, söz konusu neo-faşist emperyalist strateji ve yönelimin nedenlerini oluşturmaktadır. Bu olgular, ABD'nin yeni hegemonya stratejisinin ve

yönelimlerinin nedenlerini oluşturmaktadır. Ve bu yönde saldırganlığın her bakımdan neden artacağını da açıklamaktadır bizlere.

NATO ABD hegemonyasında, sosyalist kampa karşı, emperyalist dünyanın ultra-emperyalist ittifakı olarak kurulmuştu. Bugün NATO, öncelikle ABD hegemonyasının küresel aracıdır. İkinci olarak Batılı emperyalist dünyanın küresel çıkarlarını güvence altına almakta yükümlü, saldırgan bir askeri pakttır. Üçüncü olarak, dünya devrimine, proletarya ve halklara karşı emperyalist saldırgan bir araçtır.

NATO'da örgütlenmiş emperyalist güçler arası iç dengelerin, Batı Avrupalı vb. emperyalist rekabet merkezlerinin yükselmesiyle, NATO'nun da zamanla değişeceği kuşkusuzdur. 1992 tarihli ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde (UGS) vurgulanan, "Batı dünyasının, NATO'yu temel savunma ve güvenlik aracı olduğu kadar, ABD'nin Avrupa güvenlik işlerine etkide ve katılımında bulunma kanalı olarak da koruması temel bir önemdedir; yalnızca Avrupa ülkelerinde oluşan güvenlik anlaşmalarının ortaya çıkmasını engellemeye çalışmalıyız... Potansiyel rakipleri daha da büyük bir bölgesel ya da küresel bir rol oynamaya göz dikmekten caydıracak mekanizmaları korumak zorundayız." saptamasından da bu olguyu görmekteyiz. ABD'nin, AB'nin bağımsız olarak kurmayı düşündüğü GPS sistemine (ALILEO) karşı sert bir şekilde karşı çıkması da UGS'nin bir gereğidir. Ki, AB, kendi GPS sisteminin (Küresel Konumlandırma Sistemi) ABD'nin GPS sistemiyle uyumlu kurmayı açıkladığı halde ABD, buna karşı çıkmıştır. GPS uydu sistemine sahip olmak, bugün, bağımsız bir askeri güce sahip olmanın da koşuludur, zira bu uydu vericileri bir ordunun yer saptama (navigasyon) ve füze- roket fırlatma gibi işlemleri için elzemdir.

ABD'nin "Avrupa Savunma Ve Güvenlik Kimliği" (ASGK) ekseninde AB'nin görece olarak kendi bağımsız "savunma" sistemini kurmasını onaylarken, bu "savunmanın" NATO imkanlarına bağlı kalması ve kullanmasını şart koşması da aynı emperyalist hegemonya stratejisinin bir yansımasıdır. AB, bağımsız rekabet merkezi olarak savaş sanayiini ve militarizmi kaçınılmaz olarak geliştiriyor ve geliştirecek. ABD bunun bilincinde. ASGK'nin geliştirilmesi bunu gösteriyor. Ama öte yandan

da bu gelişmenin ABD askeri gücünün kontrolü altında tutulması da ABD bakımından yaşamsal önemdedir. ABD her adımda bunu hesaba katmaktadır.

ABD, 2002'de güncelleştirdiği Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesi ile, "Birleşik Devletlerin askeri gücünü aşmak ya da ona denk düşmek umuduyla bir askeri güç inşasına yönelik potansiyel düşmanlara" karşı askeri güç kullanacağını açıkça ilan etmiştir.

b-AB emperyalistleri

AB 450 milyon nüfusuyla, 14 trilyon dolara yaklaşan GSMH'sı ile önemli bir emperyalist rekabet merkezidir. AB'nin başını Alman ve Fransız uluslararası tekelleri, özellikle de Alman emperyalizmi çekmektedir. Almanya ekonomik gücüyle, Fransa askeri gücüyle öne çıkmaktadır. ABD'nin 2006 yılında ihracatı 1 trilyon otuz sekiz milyar dolarken, Almanya'nın 1 trilyon 126 milyar doları aşmıştır. Fransa ise Avrupa'da nükleer güce sahip iki emperyalist devletten biridir. Diğeri ise, İngiltere'dir.

Kuşkusuz AB, ABD gibi tek ülkeden, devletten oluşmuş bir birlik değildir. İç çelişkiler AB'nin daha üst düzey bir birlik haline gelmesinde frenleyici rol oynamaktadır. ABD, AB içi çelişkilere oynayarak, bağımlılık ilişkilerinden güç alarak AB'yi güçlü bir şekilde etkileyebilmekte, gelişimini az çok denetleyebilmektedir. Ve burada da İngiltere, İspanya, Polonya vb. devletlerin bugün için ABD'ye yakın politikaları ABD'ye önemli bir koz sunmaktadır. ABD'nin devasa askeri gücü ve askeri bütçesi yanında AB'nin yıllık askeri bütçesi zayıf kalsa da, AB askeri olarak da yükselme çabasındaki bir güç merkezidir. Emperyalist rekabetin gereği olarak askeri bakımdan da geleceğin en önemli militarist güç odaklarından biri olarak sahnedeki yerini daha güçlü biçimde almayı hedeflemektedir.

2009'a kadar üye ülkeler tarafından imzalanması kararlaştırılmış AB Anayasasına göre; üye devletler "askeri kapasitelerini geliştirmelidir", daha sonra adı "Avrupa Savunma Ajansı" olarak değiştirilen "Avrupa Silahlanma Araştırmaları ve Askeri Kapasite Ajansı"nın görevi AB'nin, AB üyesi devletlerin askeri bütçesini ve askeri donanımını teşvik ederek geliştirmektir

AB'nin Dış İlişkiler ve Güvenlik Komiseri J.

Solana'nın, Balkanlar'da, Afrika'da, Ortadoğu'da, Irak'ta, Gürcistan'da, Moldova'da AB'nin yüklendiği görevlerden hareketle "AB'nin küresel bir güç" olduğunun açığa çıktığı, "Avrupa savaş bölükleri (Battlegroups) kapsamında AB adına ve AB bayrağı altında hareket edebilme kapasitesi kazandırdıkları"nı, bu kapasite ile AB'nin, "AB Konseyi başlangıçtan beri arzu edildiği gibi barış adına harekete geçebilir kıldıklarını" vurgulanmasında da aynı olguyu çarpıcı tarzda görebilmekteyiz. Solana bu açıklamasıyla, hem Avrupa tekellerinin artan oranda militarist bir yönelime girmiş olduğunu hem de Avrupalı emperyalistlerin geleceğin en önemli emperyalist askeri merkezlerinden biri olarak dünya jandarmalığı özlemlerine ve stratejisine tercüman olmaktadır.

Avrupa Ordusu kurma yönelimi 2005 öncesi zaten mevcuttu; 1999 yılında kurulan 60 bin kişilik "Avrupa Acil Müdahale Kuvveti" burada hatırlanabilir. Avrupa Ordusu, Avrupa Konseyi, AGSK, NATO'dan bağımsız bir karargâha sahip Avrupa Karargâhı gibi adımlar AB'nin militarist yöneliminin açık ifadelerindedir. Solana'nın bahsettiği "savaş grupları" (Battlegroups) her biri 1500 askerden oluşan ve doğrudan Avrupa Konseyi'ne bağlı bulunan çokuluslu askeri birliklerdir. Sürekli rotasyon yapılan bu birliklerden iki tanesi sürekli konuşlandırılmaya hazır bekletilmektedir.

AB'nin belirginleşen militarist yöneliminin 1999'a denk düşmesi önemlidir. Çünkü bu tarih, küresel çapta emperyalist militarizmin, silahlanma yarışının yeniden yoğunlaşmaya başladığı bir dönemeç kabul edilmektedir. Kuşkusuz bu durum emperyalist rekabet mücadelesinin giderek keskinleşmesiyle ilgilidir.

2003 Avrupa Konseyi tarafından benimsenmiş olan Avrupa Güvenlik Stratejisi; "terörizme karşı mücadele", "önleyici savaş" politikasına dayanmaktadır. Belge, AB'yi "kaçınılmaz olarak küresel bir aktör "olarak tanımlar. "Küreselleşme çağı" nda "uzak tehditler"i,"en az yakın tehditler kadar kaygı verici" bulur. Bu "tehditler"i önlemenin veya müdahale etmenin temel aracının "askeri" olduğunu saptar. Esnek, hareketli, teknoloji, vurucu gücü yüksek, "Kriz" bölgelerine müdahale yeteneği olan; barışı, istikrarı, insan haklarını, demokrasiyi"

vs. korumaya, geliştirmeye hazır bir Avrupa ordusu kurmayı zorunlu sayar. Bu da Avrupa Ordusu girişimlerinin emperyalist rekabet yönünün yanı sıra, bir de ezilenlere karşı birlik yönünün olduğuna işaret eder.

c-Japon emperyalizmi

Önemli emperyalist rekabet merkezlerinden birisi de Japonya'dır. Bugün için ekonomik devlerden biri olmakla birlikte, askeri bir "cüce"dir. Japon emperyalizmi, dünyanın ikinci, Asya-Pasifik'in en güçlü ekonomik, teknolojik gücüdür. Japonya, Asya-Pasifik'i Japon Asyası-Pasifiki haline getirme emperyalist stratejisine kilitlenmiştir. Japonya, ABD, Almanya ve Çin'den sonra (Çin'in 2006 yılı itibariyle ihracattı 969 milyar dolardır) dünyanın dördüncü büyük ihracatçı ülkesidir. Japonya'nın 2006 yılı itibariyle ihracatı 650 milyar dolardır. Fakat Japonya hammadde, özellikle de enerji bakımından dışa bağımlı bir ülkedir. Avrupa'da da İngiltere ve Norveç dışındaki diğer emperyalist devletler açısından geçerli bir tablodur bu. Bu durum Japonya'nın Ortadoğu, Orta Asya, Kafkasya gibi enerji zengini stratejik bölgelerle daha yakından ilgilenmesini özellikle koşullamaktadır. Japonya'nın "Orta Asya+Japonya Diyalog Grubu" politikasını geliştirmesinin ana nedeni de budur. Ayrıca Japonya da diğer emperyalist güçler gibi Kazakistan'ın ve Özbekistan'ın uranyum kaynaklarıyla son derece yakından ilgilidir. Dünya uranyum yataklarının %60'ına yakın bölümü Avusturya, Kazakistan ve Kanada'da bulunmaktadır. Kazakistan dünya uranyum yataklarının %20'sine sahiptir. Özbekistan ise dünyada uranyum üretiminde yedinci sırada yer almaktadır. Japonya bu iki ülkeyle, özellikle Özbekistan'la uranyum rezervlerinin araştırılması, uranyum endüstrisinin geliştirilmesi için önemli anlaşmalar ve önemli yatırımlar yapmış bulunmaktadır.

Buna karşın tek tek ülkeler sıralamasında Japonya, 4,5 trilyonluk ulusal geliriyle ABD'den sonra gelen ikinci ülkedir.

Japonya II. Dünya savaşının ardından, askeri olarak etkin bir güç merkezi haline gelişini önlemek amacıyla konulmuş olan askeri kısıtlamalardan kurtulmak için yoğun bir çaba içerisinde bulunmaktadır. Ayrıca Japonya, BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeliğini elde etmek için sistematik uğraşmaktadır. BM GK

daimi üyeliğini elde etmek ve Japon militarizmini özgürce geliştirme inisiyatifi kazanmak için Japonya'nın sistematik çabaları Japonya'nın yükselen bir emperyalist rekabet merkezi olarak emperyalist iddiaları ve stratejisi ile ilgilidir. Japonya bu taleplerini kimi bakanları ve başbakanlar aracılığıyla da değişik zamanlarda dile getirmiştir. 26 Eylül 2006'da Japon parlamento seçimlerinden zaferle çıkan şinzo Abe'nin (Başbakan), II. Dünya Savaşı'ndan bu yana seçilen "en milliyetçi lider" olması da rastlantısal değildir.

Japonya, tıpkı Almanya gibi emperyalist bir rekabet merkezi olarak iktisadi güce ve iddialarına uygun olarak, askeri saldırgan gücünü geliştirmek istiyor. Aslında Japonya'nın elinde yüksek askeri teknoloji bulunmaktadır. Ve bu teknolojiyi hızlı bir tarzda geliştirecek ekonomik, teknolojik, bilimsel ve mali olanaklara da sahiptir. Ayrıca Japonya, askeri bütçesini giderek büyötmektedir. Çin, "yeni Japon militarizmi"nin yükselişine sürekli dikkat çekmektedir. Örneğin, sabit dolar fiyatlarıyla yapılan bir hesaplamaya göre, Japonya'nın askeri bütçesi, 1980'de 11 milyar dolar iken, 1990'a gelindiğinde bu miktar 29 milyar dolara yükselmiştir. (Aynı süreçte Almanya'da bu miktar 28 milyar dolara 36 milyar dolardır.) 2004 itibariyle Japonya'nın askeri bütçesi 42 milyar doları geçmiştir.

şinzo Abe "Japonya'nın küresel alanda daha etkin olması, ABD ile askeri ilişkilerin geliştirilmesi, anayasanın dokuzuncu maddesinin kaldırılarak güçlü bir Japon ordusunun kurulması, okullarda daha fazla yurtseverlik temasının işlenmesi ve ekonomik reformlar yapılması" vaatleriyle seçimleri kazanmıştır. Bu program, Japon emperyalizminin bölgesel ve küresel çapta ekonomik, siyasi, askeri olarak etkin ve yayılcı bir emperyalist güç haline gelme yöneliminin açık ifadesidir.

Gerçekte Amerikan emperyalizmi "Soğuk Savaş" yıllarında, Asya-Pasifik'te, devrim ve sosyalizm dalgasına, sosyalist kampa karşı, 9. madde engeline rağmen Japon militarizminin fiilen bu yasağı delerek güçlenmesini teşvik etmiştir. Ardından, aynı kontrollü destek ve teşvik politikasını iki süper devlet ve kamp arasındaki hegemonya ve rekabet mücadelesi sürecinde de sürdürmüştür.

ABD, bugün de, kontrollü bir şekilde Rusya ve Çin'e karşı bölgesel ve uluslararası güçler dengesi çerçevesinde Japon emperyalizminin militarist yeteneklerini ve açılımlarını desteklemektedir.

Japonya, 11 Eylül vuruşundan sonra, Hint Okyanusu'na Japon savaş gemilerini göndererek Afganistan'da "koalisyon güçleri"ne yakıt ikmali yapmıştır. Böylece II. Dünya Savaşı'ndan sonra Japonya, ilk kez, denizasını bir operasyona katılmış/ gerçekleştirmiştir. Ayrıca Japon emperyalizmi Afganistan işgalini olduğu gibi, Irak işgalini de desteklemiştir. Dahası askerlerini Irak'a göndererek ABD'nin Irak işgaline doğrudan katılmıştır.

11 Eylül dönemecini fırsat bilen Japon emperyalizmi, Japonya'nın militarist gelişimini sınırlandırmanın ifadesi olan anayasal engellerden kurtularak, "Öz Savunma Kuvvetleri" olarak tanımlanan askeri gücünü "Japon Öz Savunma Ordusu"na çevirmek için iç, bölgesel ve küresel güç dengesini zorlamaktadır. Nitekim Eylül 1997'de, Japonya ve ABD arasında imzalanan ve resmileşen "Yeni Savunma İşbirliği Rehberi" ile (ve daha sonra yapılan yeni anlaşmalarla) Japon militarizminin önünü açan esnekleşme sağlanmıştır.

2004 yılı itibari ile ABD ve Japonya "balistik füze savunma sistemi" konusunda daha etkin bir işbirliği yapmakta anlaşmışlardır. ABD ile "işbirliği" çerçevesinde geliştirilen bu sistemin 2011 yılı itibari ile operasyonel hale gelmesi sağlanacaktır. Japonya füze "savunma" sistemini ABD'den satın almıştır. ABD'nin kurduğu ve geliştirdiği füze "savunma" sistemine en çok yatırım yapan devletlerin ikisini Japonya ve İsrail oluşturmaktadır.

Japonya, 2007 yılı içerisinde uzaya başarılı bir şekilde uydu gönderdi. Bu, Japonya'nın uzun menzilli balistik füze teknolojisine sahip olduğunu göstermektedir.

Japonya Avusturya ile birlikte 13 Mart 2007 yılında yeni bir güvenlik anlaşması imzalamıştır. ABD, ABD-Japonya-Avustralya güvenlik paktı oluşturmaya, Japonya Avusturya bağlaşmasını güçlendirmeyi teşvik etmektedir.

d-Çin'in emperyalist bir güç olmaya doğru gelişimi

Kapitalizmin eşitsiz gelişim yasasının ürünü güç merkezlerinden birisi olan Çin, bugün için daha ziyade bölgesel bir güç merkezidir. Ama Çin'in küresel iddiaları gelişmektedir.

Çin, Asya-Pasifik'te, küresel emperyalist hegemonya ve rekabet mücadelesinde daima ciddiye alınacak, hesaba katılacak, bölgesel ve uluslararası dengeleri sarsacak az sayıdaki önemli devletlerden birisidir. Dahası, gelecekte ağırlığı artacak devletlerden birisidir. Çin 1,5 milyara yaklaşan nüfusuyla, 2,5 trilyonu aşan ulusal geliriyle, 1 trilyona yaklaşan ihracatıyla, %10'luk kalkınma hızıyla, 4 milyonluk ordusuyla daima ciddi bir ağırlığı olan ülkedir.

Çin'in kapitalist ekonomisi daha da gelişecektir. Her ne kadar yüksek teknolojide dışa, uluslar arası tekellere ve gelişkin emperyalist devletlere bağımlıysa da, güçlenmekte olan büyük bir ekonomik güçtür. Çin'in bölgesel etkisi ve rolü de gitgide artmaktadır. Ayrıca Çin ordusu da hızlıca modernleşmektedir. Çin, başta ABD olmak üzere, ABD-Japonya-Avustralya tarafından kuşatılmasına, karşı sayısız manevrayı kapsayan bir stratejiyle hareket etmektedir.

Bush yönetimi, 2006 Mart'ında yayımlanan "Ulusal Güvenlik Stratejisi" belgesinde Çin'i uzun vadede, ABD için "en büyük ekonomik tehdit" olarak ilan etmiştir. Çin'in, Asya-Pasifik bölgesinde yayılması belirgindir. ABD'nin BOP coğrafyası Çin'in de ilgi ve yayılma alanı içerisinde bulunmaktadır. Çin Kuzey Afrika, Kafkasya, Orta Asya, Rusya ile AB ülkeleriyle ekonomik, siyasi bağlarını hızla güçlendirmektedir. Afrika'da enerji kaynakları emperyalist rekabetinin doğrudan tarafıdır. Kuşkusuz Çin'in ABD ile yakın bağları mevcuttur. Japonya ve Hindistan'la da keza bu bağlar; ekonomik, askeri, siyasi bağlardır. Rusya ile de ilişkilerini hem işbirliği hem de rekabet içerisinde her bakımdan güçlendirmektedir.

Bu sene yapılan Olimpiyatlar, Çin'in emperyalist dünyayla tam bütünleşmesi yolunda önemli bir adımdır.

Çin, "Asya Enerji Güvenliği Ağı"nın ve "Şangay İşbirliği Örgütü"nü (ŞİÖ) önde gelen aktördür ya da aktörlerinden birisidir. Çin, son

yıllarda Rusya ile sıkı bir yakınlaşma politikası izlemektedir. Çin-Rusya emperyalist ittifakı, ABD'nin yayılmacılığına, kuşatma ve boyun eğdirme politikasına karşı koymaktadır. ABD'nin ve müttefiklerinin saldırgan baskı ve kuşatması altında direnen Kuzey Kore, Çin'in yakın müttefikidir. Kuzey Kore, Rusya'yla da sıkı ilişkiler geliştiriyor. Son olarak Çin, ABD saldırganlığının hedefi olan İran'la da sıkı bağlar geliştirmektedir. Çin İran'la petrol yataklarının geliştirilmesi için 70 milyar dolarlık bir antlaşma imzaladı. Ayrıca Çin, Latin Amerika kıtasıyla da ekonomik, ticari, siyasi ilişkilerini geliştirmektedir. Çin'in enerji kaynakları bakımından büyük ölçüde dışa bağımlılığı ve enerji gereksiniminin çok belirgin bir şekilde arıyor ve artacak oluşu, Çin'in petrol ve doğal gaz kaynaklarının yoğun olduğu bölgelerle daha enerjik bağlar geliştirmesini kaçınılmaz kılmaktadır.

Çin'in AB'nin "Galileo" sistemiyle yakın maddi, politik, teknik ilişkilenişi ve işbirliği de söz konusu emperyalist stratejik yönelimiyle bağlıdır. Her ne kadar AB ve Çin, AB GPS sisteminden Çin'in askeri olarak yararlanamayacağı konusunda resmen anlaşmış olsalar da Çin için önemli olan uzun vadeli çıkarları ve bu çıkarlar temelinde elde ettiği ve edeceği kazanımlardır... Çin, daha şimdiden askeri uyduları onarmak amacıyla uzay istasyonu kurma projesi oluşturmuş ve bu doğrultuda da çalışmalarını yoğunlaştırmış bulunmaktadır.

Çin, Rusya'dan ileri askeri teknoloji ve askeri silah sistemleri ve silah almaktadır. Çin, 16 Temmuz 2005'te kendi yapımı olan denizaltıdan uzun menzili (8 bin km menzilli) Ju Lond 2 balistik füzesini başarıyla denedi. Bu aynı zamanda Çin'in ABD ve Japonya karşısında bir güç göstergesiydi. Çünkü Çin, böylece ABD'nin doğu kıyılarını vurma yeteneğine sahip olduğunu göstermiş oluyor. Çin, açık denizlere açılacak uçak gemilerini de geliştirmektedir.

Çin 2008 yılı için askeri bütçesinin 59 milyar dolar olarak açıklamıştır. Çin, askeri bütçesini 2007 yılına kıyasla %18 oranında arttırmıştır.

Çin uzaya insan gönderen üçüncü ülkedir. Roket teknolojisi alanında önemli mesafeler kaydetmiş bulunuyor. Kendi bağımsız haberleşme ve uydu sistemini kurmada da başarılı bir gelişme kaydetmiştir. Çin, uzay endüstrisini artan bir

hızla geliştirmektedir. Kuşkusuz Çin, ekonomik, teknolojik, askeri bakımdan ABD'nin, Almanya'nın, Japonya'nın, Rusya'nın bir hayli gerisindedir. Askeri bakımdan ABD ve Rusya'ya karşı koyacak boy ölçüşecek durumda değildir. Ancak Çin'in askeri bakımından da güçleneceği, Çin militarizminin yükseleceği, askeri rekabet yeteneği ile de gelişeceği daha bugünden bellidir. ABD Savunma Bakanlığı'nın, Çin'in askeri gücünü değerlendiren bir raporunda, "Çin'in insanlı uzay uçuşundaki yakın hedefi politik prestij olabilir ancak bu uçuş 2010-2020 zaman aralığında askeri uzay sisteminin gelişmesine destek verecektir." analizi, gelişmesinin yönünü de işaret etmektedir.

e-Rusya'nın uyanan emperyalist iştahı

Rusya, AB'nin, NATO'nun burnunun dibine kadar gelip dayanmış oluşundan, ABD'nin "Renkli Devrim"lerden (Ukrayna-Gürcistan-Kırgızistan), ABD'nin Orta Asya'da elde ettiği askeri üslerden, ABD ve NATO'nun Çek ve Macar topraklarına füze savunma sistemleri kurmasından, Ukrayna ve Gürcistan'ın, Azerbaycan'ın NATO üyesi olma politikalarından son derece rahatsız. Ayrıca ABD inisiyatifiyle 1996'da oluşturulan GUAM (Gürcistan, Ukrayna, Azerbaycan, Moldova'nın baş harfleri), ABD'nin Rusya'yı geriletme ve kuşatma politikasının bir diğer aracıdır. GUAM; ABD, NATO, AB ile bütünleşme politikası izlemekte, "Avrasya- Transkafkasya enerji koridoru"nu güvence altına alma misyonu da üslenmiş bir köprüdür aynı zamanda. Ve GUAM Ükeleri, NATO'nun BİO (Barış İçin Ortaklık) yapılanması içinde de yer almaktadır.

Rusya; Asya, Pasifik başta olmak üzere bölgesel alanda daha etkili bir emperyalist güç olma, hegemonya ve rekabet mücadelesinin en önemli merkezlerinden birisi haline gelme stratejisine sahiptir. Toparlanma, yükselme, yayılma politikası da bu stratejisinin bir gereğidir. Rusya bu amaçla özellikle Kafkasya ve Orta Asya'da derin darbeler yemiş hegemonyasını yeniden inşa etmeye yönelmekte, Çin, AB, Hindistan, İran'la bağlarını her bakımdan güçlendirmeye çalışmaktadır. Rusya'nın eski "Doğu Bloğu" ülkelerinde 25 askeri üssü bulunmaktadır. Ve bir yandan da yeni üsler elde etmeye çalışmaktadır. AB ise enerjisinin %25'ini Rusya'dan karşılamaktadır.

Rusya, 10 üyeli BDT, 6 üyeli OGAT (Ortak Güvenlik Anlaşması Teşkilatı), başını Çin’le birlikte çektikleri ŞİÖ (Şangay İşbirliği Örgütü), 5 üyeli ECC (Avrasya Ekonomik Topluluğu) gibi ittifak biçimleri-araçları aracılığıyla da etkinleşmeye, kuşatmayı yarmaya, hegemonyasını geliştirmeye çalışmaktadır. Fakat bu platformlarda yer alan ülkelerin her birinin özgün çıkarları ve Batılı emperyalist güçlerle de ciddi işbirliği ilişkileri mevcuttur.

Rusya’nın Beyaz Rusya’nın, Ermenistan’ın, Kazakistan’ın, Kırgızistan’ın ve Tacikistan’ın birlikte yer aldıkları, OGAT askeri bir yapılanmadır. NATO’ya alternatif olacak bir örgüt olmamakla birlikte, askeri-politik bir yapılanmadır. OGAT 2003’te askeri gücünü (Orta Asya Acil Müdahale Gücü) kurarak geliştirdi. OGAT, Orta Asya ve Kafkasya’yı kendi “sorumluluk sahası” olarak ilan etmiştir. OGAT, bölgede “barışı, güvenliği, istikrarı koruma”, “terörizme, ayrımcılığa, aşırıcılığa” karşı mücadele stratejisine sahiptir. OGAT’a bağlı CARDF 9 taburdan oluşturulmuştur.

Rusya-Çin ittifakının belirleyici olduğu Şanghay 5’lisinden ŞİÖ’ye dönüşen yapılanma, adım adım askeri yapılanmasını da geliştirmektedir. Çin ve Rusya, bir yandan birbirlerini dengeleme ve işbirliği örgütü olarak ŞİÖ’yu kullanırken öte yandan da özellikle Amerika emperyalizminin yayılmasını önlemek amacıyla ŞİÖ’yu kullanmaktadırlar... ŞİÖ’nun bir de “Terörizme Karşı Mücadele Merkezi” bulunmaktadır. ŞİÖ üyesi devletler zaman zaman ortak askeri tatbikatlarda düzenlemektedir. ŞİÖ üyesi devletler, ekonomik, siyasi, askeri işbirliğini geliştirmektedir. Ancak ŞİÖ ekonomik ve siyasi yanı ağır basan bir platformdur. Pakistan ve Hindistan ŞİÖ’da gözlemci sıfatıyla yer almaktadır.

Rusya, ABD hegemonyasına artan oranda kafa tutmaktadır. Rusya Genelkurmay Başkanı’nın “Rusya ile müttefiklerinin egemenlik ve toprak bütünlüğünü korumak için önleyici nükleer silahlar dahil askeri güçler kullanılacaktır.” tehdidi ve Rusya’nın AKKA’dan çekilmesi Rusya’nın yönelimini göstermesi bakımından önemlidir.

Rusya’nın, “terörizmle mücadele”, “önleyici saldırı” stratejisi ABD’nin benimsemiş olduğu stratejisinin benzeridir. Rusya bu stratejisini 11

Eylül’den sonraki süreçte, Putin’in ve Genelkurmay Başkanlarının ağzından da ilan etmiştir.

Rusya, donanmasını yeniden Akdeniz’e, Pasifik’le, Atlantik’e, Hint Okyanusu’na sürmüş bulunuyor. Küresel çapta dinleme ve gözetleme alanını da yeniden etkinleştirmiş durumda. Dahası ilk defa Kuzey Atlantik de tatbikat yapacağını açıklamıştır. Ayrıca Rusya, SSCB’nin dağılışından sonra ilk kez 2007 yılında Rus bombardıman uçaklarının uzun menzilli devriye uçuşlarını da yeniden başlatmıştır.

Rusya, ABD, Britanya, Almanya ve Hollanda genel kurmaylarının hazırladığı 150 sayfalık raporda “Dünyada ki meydan okumalara karşı NATO’nun önleyici nükleer saldırı yapmaya hazır olmasını”, Birleşmiş Milletler GK’ya danışmadan sınırsız güç kullanmasını, ABD-NATO-AB “Ortaklık paktı” kurulmasını vb. önerileri içeren neo-faşist, çıplak saldırgan emperyalist raporuna karşı da tepki göstermiştir. Putin “Silahlanma yarışında yeni bir dönemeçteyiz. Rusya bu yeni meydan okumaya her zaman karşı koyar” diyerek diğer ülkelerinkinden daha iyi ya da aynı düzeyde yeni silahlar için söz vermesi, artan petrol gelirlerini ordunun daha da güçlendirilmesine daha fazla yönlendireceğini vurgulaması, NATO ve ABD’ye dönük eleştirileriyle birlikte açıklamasından da bunu, bu tepkiyi görebiliriz.

Rusya 2003’le birlikte askeri gücünü geliştirmeye etkin bir tarzda yönelmiştir. Profesyonel (ve) teknolojik yetisi yüksek olan bir askeri yeniden yapılanma sürecidir bu süreç. Rusya, 2005 yılı itibariyle “GPV-2015” programıyla askeri yeniden yapılanmaya etkin bir tarzda yönelmiş bulunuyor. AR-GE çalışmaları bu yeniden yapılandırmanın temel saç ayaklarından.

Rusya ordusu 1 milyona yakın askere ve askeri personele sahip bir ülkedir. Rusya dünyanın en önemli ikinci atom silahlarına sahiptir. Rusya nükleer gücünü, kıtalar arası balistik füze gücünü yetkinleştirmeye önem vermektedir. Yeni tip nükleer ve balistik füze sistemlerini geliştirmeye de yoğunlaşmaktadır. Rusya’nın “savunma bütçesi” 2004 yılında 16 milyar, 2005’te 20 milyar, 2006’da 25 milyar dolar civarındadır. Önümüzdeki süreçte de Rusya’nın askeri harcamalarının emperyalist stratejisi

doğrultusunda artarak süreceğinden kuşku yoktur. Bilindiği gibi “Küresel Konumlandırma Sistemi” ABD tekelindedir. ABD ilk GPS uydusunu 1978’de, SSCB ise 1980’de fırlatmıştır. Sonraki süreçte iki süper devlet bu alanda daha gelişkin adımlar atmıştı ama yarışta ABD öne geçmeyi başarmıştı. SSCB’nin dağılmasından sonra Rusya askeri bakımdan da oldukça gerilemiş, GPS bakımından da epeyce geride kalmıştı. Ama Rusya yeniden toparlanarak Rus GPS sistemi olan GLONASS’ı uzaya fırlatarak geliştirdi. Rus GLONASS’ı bugün dünyanın %80’ini kapsamaktadır. 2010 yılı itibariyle tüm dünya Rus GLONASS’ının kapsama alanı içerisine girecektir. Açık ki Rusya, bağımsız ve yeniden toparlanan emperyalist bir rekabet merkezi olarak, ABD

karşısında yeteneklerini geliştirmektedir. Her ne kadar GPS alanında ABD’den daha geri bir pozisyonda olsa da (Rusya’nın uzayda bulunan uydu sayısı yüzün biraz üzerindedir ve Rus GLONASS’ı şimdilik 24 uyduya sahip; ABD’nin ise uzayda dört yüzü aşkın uydusu bulunmakta) Rusya, ABD’den sonra GPS’de ikinci sırada yer almaktadır.

Sonuç itibariyle Rusya, emperyalist rekabet merkezlerinde birisi olarak tıpkı 20.yy’ın başında olduğu gibi, tıpkı modern revizyonizmle birlikte girdiği sosyal-emperyalist hegemonik süper güç olma dönemi gibi yeniden sahnede etkin olmak istemektedir. Petrol ve enerji fiyatlarındaki başdöndürücü artış, Rusya’yı ekonomik olarak güçlendirerek, bu yönelimin zeminini beslemektedir.

Balkan Halklarına Özgürlük! Sırbistan Emek Partisi Merkez Komitesi'nin Duruşu

Sırbistan Emek Partisi'nin (Partija Rada-PR) 1-2 Aralık 2007'de Sofya'da yapılan 2. Komünist ve İşçi Partileri Balkanlar Konferansına sunduğu belgeyi çevirerek yayımlıyoruz.

1. Eski Yugoslavya topraklarında yaşanan olaylar ve süreçler açıkça gösteriyor ki: - Yugoslavya'nın eski ülkeleri üzerinde yabancı himayesinin klasik unsurları vardır, bu ülkeler, yarı-sömürge konumunda ve çokuluslu sermayeye bağımlıdır.

-Mevcut rejimlerin “teröre karşı küresel savaş” denilen emperyalist politikanın içinde yer almaya dönük istekleri belirgindir; NATO'ya giderek daha fazla ükenin katılımı yönünde bir eğilim vardır. NATO'nun rolü, restore edilen kapitalist düzenin ezenler adına istikrarının sağlanmasıdır.

- Toplumun geniş tabakalarının temel sosyal haklarını bastırarak ve ortadan kaldırarak, eski Yugoslavya topraklarındaki eski sosyalist devrimin tüm mirası yok edilmektedir.

-Egemen sınıflar, Balkanlarda en büyük siyasi nüfuza sahip olmak için, Yugoslav halkları arasında milliyetçiliği teşvik ediyor. Aynı zamanda milliyetçiliği, ezilen kitleleri sınıf savaşımından uzak tutmak için kullanıyorlar. Örgütlü faşizm bir kez daha sahnededir; bu egemen sınıfların temel sosyal problemleri çözüme yetersizliğinin bir ifadesi ve küresel faşistleşmenin bir yansımasıdır.

-Ezilen kitlelerin yönetilmesinin bir biçimi olarak parlamentarizm ve sözde parlamenter demokrasi iflas etmiştir.

-Halkın içinde biriken hoşnutsuzluğu açığa çıkarma ve ciddi bir sınıf savaşımına önderlik

etme yeteneğine sahip güçlü devrimci güçler yoktur.

PR Merkez Komitesi, eski Yugoslavya toprakları üzerindeki yeni ülkelerde var olan süreçlerin, toplumsal krizi derinleştireceğini düşünmektedir. Bu, dünya çapında var olan küresel krizin bir yansımasıdır. Bu geçiş dönemi denilen şeydir, “Avro-Atlantik entegrasyonu da dahil” bu bir krizdir ve toplumun uyumlu gelişimini sağlayamamalarının sonucudur. Bu halkın toplam yoksulluğunu artıracaktır. Ana darbe, dağılık ve yönünü bulamamış işçi sınıfına yönelecektir, çünkü onun toplumun politik ve ekonomik yaşamı içerisindeki rolünü çok daha fazla marjinalleştirme girişimleri olacaktır. Tüm bunlar emperyalist güç merkezlerinin Balkanlar üzerindeki denetim rekabetine hizmet eden toprak iddiasının varlığının yanı sıra, etnik ilişkiler arasındaki sürekli gerilime neden olabilecektir. Sınıf savaşımı daha da keskinleşecek, başka bir deyişle, sınıf savaşımının daha radikal biçimleri güçlenecektir. Rejimler rotalarını, faşizmin çağdaş biçimlerinin sergilenmesi yönünde ayarlayacaklardır.

2. Eski Yugoslavya topraklarında işçi sınıfının aldığı yenilgi, Avrupa'da yer alan daha derin ve geniş politik sürecin bir sonucudur, fakat aynı zamanda da onlarca yıllık uzun mülksüzleştirilmenin bir sonucudur da. Üretim araçları şu anda tamamen işçi

sınıfının ellerinden alınmış durumdadır. İşçi sınıfı dağılmış, politik olarak marjinalleştirilmiş, net sınıf bilincinden ve ekonomik ve politik konumunu nasıl geliştirmesi gerektiği konusunda net bir vizyondan yoksun haldedir. Sözde geçiş süreçleri aracılığıyla, sermayenin yerli kapitalist sınıfın ve küresel faizcilerin ellerinde daha da merkezileştirilmesi mücadelesinde, doğal ve kamu varlıklarının sömürsü ve yıkımının yanı sıra, işçi sınıfının da sömürsü artıyor. Yeni yerli kan emiciler ve modern dünya sömürgecileri kâr elde etmek için her aracı kullanmaktadırlar. Bundan dolayı amacı sermayeyi korumak ve kapitalist toplum düzenini pekiştirmek olan bir dizi sınırlayıcı kanunun önü açılıyor. İşçi sınıfının etkisinin zayıflığı, haklarını kaybetmesi ve yoksullaşması ile, işsizlerin sayısı lümpen proletarya ile birlikte artmaktadır. Sendikalar toplum içerisindeki hareketler üzerinde hiçbir etki yaratmadan, siyasal olayların kıyısında dolaşarak yalnızca var olan rejimlere hizmet etmektedirler. Bunun ötesinde, kukla rejimler her gün uluslararası faizciler tarafından ücretleri ödenen yeni polisler, profesyonel askerler, banka ve kamu çalışanları ya da her türde ücretli çalışanlar şeklinde var olan düzeni savunmak için yeni askerler almaktadırlar.

PR işçi sınıfının net bir sınıf bilincine dönmek ve sınıf savaşımı içgüdüsünü geliştirmek zorunda olduğunu düşünmektedir. Ezilen tabakaların mevcut durumu ne olursa olsun, işçi sınıfının eski Yugoslavya topraklarında politik sahneye geri dönüşü, sıfırdan başlamayacaktır. İşçi sınıfı tarihsel çıkarlarına uygun, net hedefler ortaya koymalıdır. Aynı zamanda, işçi sınıfı ve diğer ezilen tabakalar bu hedeflerin gerçekleştirilmesini, mücadelelerinin garantisini ve özgürlüklerini onlara sunan politik öncüsünü tanımalıdır.

PR hedeflerini ortaya koymaktadır. PR'nin ana hedefi işçi sınıfı ile siyasal iktidarı almak ve işbirlikçi kapitalist sınıfı yıkmaktır. Emek dünyası ve sermaye dünyası arasında hiçbir uzlaşma yoktur.

Eski Yugoslavya topraklarındaki mevcut durumun zorluğuna karşın, üretici güçlerin seviyesi şunlara elvermektedir: Herkese, temel insan ihtiyaçlarını tatmin edebilecek bir

gelir ve düzenli bir iş, tüm nüfusun barınma ihtiyacının yerine getirilmesi, herkes için parasız ve ulaşılabilir sağlık, okul ve kültürel ihtiyaçlar ve sağlıklı bir çevrenin korunması. Bu hedeflere ulaşmanın ön şartları ise şunlardır: Demokratik bir hükümet ve üretim araçları ve tüm doğal varlık üzerinde işçi sınıfının hakimiyeti. Bu hedefleri gerçekleştirme yolunda önümüze çıkacak engeller görüldüğü kadar büyük değildir. Yalnızca sürekli ve kararlı bir ezmeye ihtiyaç vardır.

3. Eski Yugoslavya topraklarında ve Balkanlar'daki ulusal sorun çözülmemiştir. Bu sorun Balkan halklarının modern bir sivil toplumu inşa etmekte ki gecikmişliğin bir ifadesidir, aynı zamanda sonrasında kurulan sosyalist devletlerin ulusal sorunu çözmekteki yetersizliğinin de göstergesidir. Ulusal sorun sivil toplumun temel bir sorunu olmaktan çıkarılamamıştır. Balkanlardaki ulusal sorunu irdelerken; ulusal kurtuluş savaşlarının ve halkların özgürlüğünün egemen rejimlerin kendi sınıf konumlarını korumak ve gerici ulusal projeleri gerçekleştirmek için kullanılabilmesi gerçeğinin yanı sıra, emperyalist güç merkezleri tarafından da kendi hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla kullanılabilmesi gerçeğini de unutmamak zorundayız. Marksist Leninist bir parti olan PR, ulusal sorunu proletarya devriminin tamamlayıcı bir parçası olarak ele alır, bu nedenle, kapitalist ilişkileri ortadan kaldırmadığımız takdirde, ulusal sorunun tamamen çözülemeyeceğini düşünmektedir. PR, sorunu ele almaya şu gerçek temelinde başlar: Ezen ulusların devrimci güçleri, ezilen halkların kendi kaderlerini tayin hakkı için mücadele etmelidir; ezilen ulusların devrimci güçleri ise, eşit halkların geniş bir birleşik topluluğunu kurmak için mücadele etmelidir. Emek Partisi, eski Yugoslavya topraklarında ve Balkanlarda milliyetçiliği ve faşizmi zayıflatan ve bu topraklarda yaşayan tüm halkların ulusal eşitliğini mümkün kılacak tüm süreçleri desteklemektedir. PR Merkez Komitesi, içinde bulunduğumuz aşamada, ulusal soruna dair aşağıdaki tutumları alır:

-Slovenya'da, bu ülkenin emperyalist güç merkezlerinden bağımsızlığı için mücadele eden, sınıf savaşımını güçlendirmeye çalışan

ve Slovenya'nın bölgesel emperyalist rekabete çekilmesine karşı olan güçleri desteklemek.

-Hırvatistan'daki milliyetçi güçlere karşı mücadeleyi desteklemek. Bunun anlamı, ilk olarak, Ustaşe taraftarlarına ve diğer Büyük Hırvat güçlerine karşı durmaktır. Büyük-Hırvat milliyetçiliğine karşı mücadele, aynı zamanda Büyük-Sırp milliyetçiliğinin ve İtalyan yayılmacı milliyetçiliğinin yeni güçlenmesini de önlemelidir. Ezilen ve yoksul kitlelerin mücadelesine öncülük ederek, "Avrupalı Hırvatistan'a" karşı mücadelenin düzeyini yükseltmeyi dileyen bu güçleri desteklemek.

-Bosna Hersek'in birliğini korumak ve Bosnalıların, Sırp'ların, Hırvatların ve orada yaşayan diğer tüm ulusların eşitliğini sağlamak için Büyük Sırp ve Büyük Hırvat güçlerini daha da zayıflatmak. Bosna Hersek'teki NATO işgal güçlerine karşı duran bu güçleri sınıf ve enternasyonalist konumlar açısından güçlendirmek.

-Karadağ ulusunun kendine özgünlüğünün tanınmasını savunmak; Karadağ'da yaşayan tüm halkların tam eşitliği temelinde, Karadağ'ın egemenliğini desteklemek. Bağımsız bir Karadağ için mücadele aynı zamanda Karadağ'daki hakim kompradorların her türden işbirlikçi hareketlerine karşı mücadele anlamına gelmektedir.

-Makedon ulusunun tanınmasını savunmak. Bu ülkede yaşayan Arnavut ve diğer halkların tam eşitliği temelinde, Makedonya'nın egemenliğinin tanınmasını desteklemek. Bugün Makedonya'nın egemen seçkinlerinin sadık bir biçimde hizmet ettikleri emperyalizme yönelik köle konumuna karşı Makedonya içerisinde savaşılan güçleri desteklemek.

-Arnavut halkının kendi kaderini tayin hakkı ışığında, Kosova'daki Arnavut halkının tam ulusal kurtuluş elde etmek amacıyla yürüttükleri mücadeleyi desteklemek. Arnavut halkının kendi kaderini tayinini, Kosova'da yaşayan Sırp ve diğer halkları haklarından yoksun bırakmak için kullanan milliyetçi güçlere karşı durmak. Arnavut halkı içinde, Büyük-Sırp rejiminden kurtuluşlarını emperyalist NATO işgalcileriyle savaşıma

bağlayan güçleri ve keza, bütün Balkanlar'da eşit bir halklar topluluğunun kurulması için mücadele eden güçleri desteklemek.

-Sadzak halkının artık siyasal müzakerelerin bir parçası olmamasını ve Sadzak'ta yaşayan Bosnalıların haklarının tam kabulünü desteklemek.

-Büyük Sırp birlikçiliği (ünitarizmi) ve Macar yayılmacı milliyetçiliği tarafından Voyvodina'nın özelliklerini tehlikeye sokmasına karşı savaşılan güçlere özel destek ile birlikte, Voyvodina halkının çok uluslu toplumunun özelliklerini sürekli inşa etme ve geliştirme haklarını desteklemek.

-Roman (Çingene) halkının ekonomik, politik ve kültürel kurtuluşunu ve diğer halklarla eşit olmasını desteklemek.

-Macarlar, Rumenler, Ruthenyalıları, Slovaklar, Ulahlar, Türkler, Bulgarlar, İtalyanlar ve tüm diğer halkların ve ulusal azınlıkların kendi ulusal haklarını elde etmelerini desteklemek. -Sırbistan'da; Büyük Sırp milliyetçiliğine, Çetnik ideolojisine ve zorunlu birlikçiliğe son verme yanlısı güçleri desteklemek, örgütlü faşizmin değişik biçimlerinin güçlenmesini önlemek. Sırbistan'da milliyetçiliğe, zorunlu birlikçiliğe ve faşizme karşı mücadeleye, açık sınıf ilkelerine dayalı bir pozisyon olmaksızın önderlik edilemez.

PR Merkez Komitesi, enternasyonalist bir parti olarak, "proleterlerin vatanı yoktur" bilinen ilkesinden yola çıkar; yani proletaryanın dünya çapında devletsiz ve sınırsız bir topluluk için mücadele vermesi gerektiğini bilir. Sınırlar, toprak sorunları ve ulusal çelişkilerin emperyalistler ve egemen sınıflar tarafından ezilen kitleleri itaatkar kılmak için kullanıldığının bilincindedir. Bu nedenle, Emek Partisi, eski Yugoslavya topraklarındaki halkların, ulusal sorunu çözmelerinin temel bir önkoşulunun, bütün Balkan halkları arasında barış ve eşitliği savunmaktan geçtiğini düşünmektedir. Balkan halkları arasında kalıcı bir barış ve eşitlik, güçlü bir antiemperyalist hareket inşa etmeden mümkün olamaz. Balkanlarda güçlü bir devrimci antiemperyalist hareket, Balkanlar'da gelecekte kurulacak halklar topluluğunun bir temelidir; aynı zamanda

Avrupa'da ezilen kitlelerin yeni bir devrimci mücadele dalgasının da güvencesidir.

4. Dünya çapındaki ekonomik ve politik krizler ister istemez gerici ideolojilerin tüm yelpazesini beraberinde getirdi. "Teröre karşı küresel savaş" biçimine bürünen günümüz faşizmi, dünya emperyalizminin önde gelen ideolojisi haline gelmektedir. Emperyalizmin, kendisini isyan halindeki kitlelerin saldırısından korumak için resmi olarak da faşist kalkanı kaldırması, sadece bir zaman sorunudur. Bu koşullar, en gerici dinsel fundamentalizmi yaymak için var olan krizleri kullanan dinsel kurumlar için iyi bir fırsattır. Kitleleri kazanmak için saldırgan girişimlerinde, en güçlü dinsel kurumlar çok daha fazla küresel politik hırslarını göstermektedirler. Bu yeni cahil bırakma yanlıları, bilimsel düşünceyi temel dinsel dogmalara bağlı hale getiren "ruhani bir dünya düzeni" kurmak için mücadele ettiklerini belirtmektedirler. Eski Yugoslavya topraklarında dinsel muhafazakarlığın belirli yayıcıları Sırp Ortodoks Kilisesi, Roma Katolik Kilisesi ve bazı İslami dinsel kurumlardır. Ezilen kitleleri kendi sosyal hakları ve politik özgürlükleri için mücadele etmekten uzak tutan bu gerici ideolojilere ve dinsel politik şiddete karşı kararlı bir mücadele vermek gerekmektedir. Bu nedenle ateizmin kabulü ve bilimsel pozisyonların ilan edilmesi, tüm devrimci ve ilerici güçlerin hedefidir.

Aynı zamanda, dinsel köktencilüğün ortaya çıkışıyla birlikte, bilim alanında, kültür ve bilgi alanlarında, küresel kapitalist düzeni, zorunlu, insan doğasının bir parçası olan, tarihsel bakımdan gerekli bir olgu olarak sunan ve meşrulaştıran kavramların sürekli üretimi ve dayatılması söz konusudur. Emperyalizmin bilim, kültür ve küresel bilgi alanlarında yenilgiye uğratılması, onun nihai tarihsel yenilgisi için bir önkoşuldur.

5. Emek Partisi'ni inşa ederken örgütsel sorunların incelenmesinde, Merkez Komitesi ayrıca diğer oluşumlar için çeşitli unsurlara işaret etmektedir:

-Bir antifaşist cephe inşa etmek. Bütün demokratik güçlerle birlikte, 20. yüzyılın sonunda eski Yugoslavya topraklarında ortaya çıkan milliyetçiliğin ve faşizmin değişik

biçimlerine karşı mücadele etmek. Aynı zamanda örgütlü faşizmin saldırgan görünümüne karşı mücadele vermek.

Yerel faşizme karşı mücadele, daha global ölçekte faşistleşme eğilimlerine karşı mücadele tarafından koşullanır; bunlar kendisini emperyalizmin sürekli savaşı ve militarist terörü, tüm ülkelerde devasa faşist örgütlerin kurulması, küresel ve faşizan bir ideoloji olarak neoliberalizmin dayatılması gibi değişik biçimlerde gösterir.

-Sosyal bir cephenin inşası. Geniş halk kitleleri içerisinde büyüyen yoksulluk ve umutsuzluk, güçlü sınıf örgütlerinin olmaması ile birlikte, Emek Partisi'ne hali hazırda ortaya çıkmakta olan toplumsal bir cephenin inşasında aktif hale gelme zorunluluğunu dayatıyor. Sosyal bir cephenin başarılı bir biçimde oluşturulması için, ilk olarak ezilen kitlelere toplumsal bir alternatif sunacak net bir politik platform inşa edilmesi gerekmektedir. Böylece sosyal haklar için mücadelenin aktif politik mücadele olmaksızın başarıyla sürdürülemeyeceğinin farkına varacaklardır. Mücadelenin temel hedefi; komprador kapitalist sınıfı yok etmek ve üretim araçları üzerinde iktidar kurmaktır, yani toplumun ortak zenginlik araçlarını ele geçirmektir. Hedefe ulaşırken, en geniş kitleler toplumun uyumlu kalkınmasının ön koşullarını ve ekonomik ve siyasal özgürlük imkânı yaratacaklardır. İşçi sınıfı ve işsizler sosyal cephenin temelini oluşturmalıdır.

-Kadın örgütünün sınıf temelinde inşa edilmesi. Eski Yugoslavya topraklarında var olan kadın örgütleri, kadının kurtuluşu mücadelesini sınıf savaşımı ve sınıfın kurtuluşuna bağlamamaktadır. Cinsel kurtuluş, sınıf savaşımı olmadan imkansızdır ve bu nedenle net sınıf temelli ve devrimci partinin etkisi altında bir kadın örgütü inşa edilmesi gereklidir. Bu örgüt, mevcut kadın örgütleri üzerinde, mücadeleyi yükseltmek için sürekli basınç yapacaktır.

-Emek Partisi'ni devrimci mücadeleye hazırlama. "Siyasal iktidar namlunun ucundadır." Ancak eğer Balkanlarda silahlı mücadele ve silahlı hareket aşamasına ulaşmak istiyorsak, ilk olarak, Balkanlardaki devrimci hareket içerisinde bulunan ve bu hareketin taşıyıcılarından birisi olarak partinin

kendisini hazırlaması gerekmektedir. Her gün militan ve iyi örgütlenmiş bir proletarya partisini yaratma yolunda bir katkı sağlamak gerekmektedir.

6. Emek Partisi Merkez Komitesi, insanlığın büyük bir bilimsel bilgiyi kontrol ettiğini ve bu bilginin üretimde doğru biçimde kullanılması ile tüm insanlığın temel ekonomik ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamının mümkün olduğunu düşünmektedir. Bu yeni insanlık tarihinin başlangıcının temelini oluşturmaktadır. Ancak insanlığın omuzlarındaki sosyal koşullar, çelişkilerle doludur -keskin, çatışmalı ve tutucu. Bu çelişkiler, insanlığı genel bir kaosla, bütün bir insanlığın yok oluşuyla tehdit etmektedir. Emek Partisi, kitlelerin

dünya ölçeğinde, en temel varlık koşullarını dahi karşılamayan, insanlıklarını gerçekleştirmelerini olanaksız kılan kapitalist egemenliği reddettiğini düşünüyor. PR aynı zamanda, dünya emperyalizminin, konumunu savunmak için bütün araçları kullanmadan dünya sahnesinden inmeyeceğini de biliyor. Yükselmekte olan ve temel emperyalist ülkelerce desteklenen küresel faşizm, ölmekte olan kapitalizmin gerileyişini ifade ediyor. Ama o aynı zamanda bütün insanlık için caydırıcı bir tehdittir. Her günkü pratik bize bunu gösteriyor ve kanıtıyor. Emek Partisi, insan toplumunun kapitalist düzene karşı dünya çapında mücadelesine katkısını yapacaktır.

MAS Bir Köylü Hükümetidir

Dünya halklarının gözü ABD'nin arka bahçesinde antiemperyalist mücadeleyi yükselten Latin Amerika halklarındayken, bu yükselişin merkez üslerinden biri olan Bolivya'da ABD emperyalizminin desteğiyle toprak sahipleri oligarşisi, uluslararası tekeller ve işbirlikçileri ülkenin bölünmesi politikalarını da içeren bir kuşatmayla ilerici güçlere diz çöktürmeye çalışıyor.

Bolivya'da bu yüzyılın başından beri yükselişte olan işçi, köylü ve orta sınıfların hareketinin ardından 2006 yılı başında devlet başkanlığına gelen Sosyalizm İçin Hareket (MAS) lideri, koka ekicisi köylülerin başlıca temsilcisi Evo Morales, içte ve dışta antiemperyalist, halkçı içerikli reform politikaları uygulamaya koydu. Kendisini iktidara taşıyan halk mücadelesinin temel talepleri olan, Bolivya'nın petrol ve doğalgaz zenginliklerinin yağmalanmasının engellenmesini, bu işletmelerin çokuluslu tekellerin elinden devletin eline geçmesini, bir kurucu meclisin toplanarak yeni anayasanın yapılmasını program edindi. Dış politikada da antiemperyalist bir hat izledi ve Hugo Chavez'in Venezuela'sıyla Latin Amerika'da ABD emperyalizmi için "şer ittifakının" asli bileşenlerinden oldu.

Hükümetin, ulusal burjuva içerikli ilerici antiemperyalist politikaları, ABD emperyalizminin, çokuluslu tekellerin ve yerli işbirlikçilerinin ve büyük toprak sahiplerinin çıkarları ile çatışmaya girdi. ABD emperyalizminin desteklediği Bolivya oligarşisi, Santa Cruz, Tarija, Pando ve Beni eyaletleri valileri üzerinden Evo Morales hükümetiyle açık bir çatışmaya girişti.

Sivil itaatsizlik çağrı ve eylemlerinden sabotajlara, Morales taraftarlarına yönelik

fiziksel saldırılara dek çeşitli yöntemlere başvuran Doğu Eyaletleri Valileri, son olarak, Bolivya anayasasına göre hiç bir hukuki zemini bulunmayan, seçim kurulunca yasadışı ilan edilen ve hükümetin de sonuçlarını tanımadığı "özerklik referandumlarını" örgütlemeye başladılar. İlk referandum, Bolivya nüfusunun dörtte birinden fazlasını, ülkenin petrol ve doğalgaz kaynaklarının yüzde 10'unu ve verimli tarım arazilerini içeren Santa Cruz eyaletinde 4 Mayıs'ta gerçekleştirildi.

Ayrılıkçı referandumun hemen öncesinde, 1 Mayıs kutlamalarında Evo Hükümeti, %50'si İtalyan olan telekomünikasyon şirketi Entel'in ve çokuluslu tekellerin sahip olduğu dört doğalgaz şirketinin kamulaştırılacağı açıkladı. Bu aynı zamanda, ayrılıkçı referandum yanlılarına verilmiş, antiemperyalist içerikli programda kararlılık mesajıydı. Eyalet valisinin doğrudan seçilmesini ve yasama yetkisine sahip olacak bir eyalet meclisi kurulmasını; eyaletin vergi, telekomünikasyon, konut, toprak ve ulaştırma gibi alanlarda kendi politikalarını belirlemesini; valinin uluslararası anlaşmalar imzalayabilmesini; eyaletin kendi polis gücünü oluşturmasını; vali ve vali yardımcısıyla 15 ilçe kaymakamının dokunulmazlığa sahip olmasını ve Santa Cruz'a göçün valilik tarafından düzenlenmesini içeren referandum, Morales taraftarlarınca boykot edildi. Düzenleyicilerinin % 84 kabul oyu çıktığını iddia ettiği referandum, Hükümet tarafından tanınmadı ve sonuçlar yalanlandı. Uluslararası alanda da Morales'in başarılı politikalarının etkisiyle yankı bulmadı.

Evo Morales, Santa Cruz referandumundan sonra büyük bir hamle yaparak, "Geri çağırma referandumunu" ilan etti. 10 Ağustos'ta yapılması planlanan bu referandum'a göre, devlet

başkanı, başkan yardımcısı ve 8 valinin görevden alınıp alınmayacağı belirlenecek. Bolivya halkı ve ilerici devrimci güçler şimdi 10 Ağustos referandumuyla faşist valilerin temsil ettiği oligarşiyi geriletmeye hazırlanıyor.

Santa Cruz referandumunun hemen öncesinde, Bolivya Komünist Partisi (Marksist-Leninist-Maoist) Merkez Komite Üyesi Luis Salazar ile bir söyleşi gerçekleştirdik.

BKP (MLM), revizyonist Bolivya Komünist Partisi'nin General Banzer diktatörlüğüne açık destek boyutuna dek varan ihanet sürecinde bu partiden ayrılan ve daha sonra farklı eyaletlerde birbirinden bağımsız olarak devrimci örgütlenmeler kurma çabası içine Bolivya'da yaşanan sürecin genel bir değerlendirmesini yapar mısınız öncelikle?

Bolivya'daki temel sorun emperyalizmin öğrenciler, işçiler, köylüler ve tüm halk kesimleri üzerinde yarattığı etkilerdir. Hatta burjuvazinin kimi kesimlerini bile buna dahil edebiliriz. Şu anda olmakta olanı anlamamız için bazı temel noktaları vurgulamak istiyorum. Bolivya ülkesindeki en önemli çelişki; iç durumu, politik gelişmelerin yönünü esasta belirleyen şey: Toprak sahipleri (latifundiacılar)* ile köylülük arasındaki çelişki. Bunu parantez içine almak istiyorum çünkü hükümeti anlamak için bu çelişkiyi anlamak gerekiyor. Hükümetin uyguladığı politikalar, esasta köylü politikalarıdır. Ve diğer taraftan ülkenin doğu kısmında latifundiacılar, yani büyük toprak sahipleri hareket halindedir. Hükümetin politikası köylü** bir politika olduğundan, doğallığında toprak sahiplerinin çıkarları ile karşı karşıya gelmektedir, çünkü temel çelişki budur.

Evo Morales 2006'da Hükümete geldiğinden ve bir süreç başlattığından bu yana bir köylü hareketi olarak, doğaldır ki kendi başlıca düşmanlarına karşı koydu, ki bu da latifundiacılardı. Üstelik bu doğru bir politikaydı da. Ve buradan bir tablo ortaya çıktı. Bolivya'da değişim getirecek yeni anayasa ortaya çıktı. Ancak kendi içinde bu anayasa, ulusal çapta büyük yankılara sahip değildi. Getirdiği şey, köylülerin ulusal yaşama daha iyi bir katılım gösterme fırsatına sahip olması, Hükümete dahil edilmeleri ve pratik olarak da karar alabilmeleriydi. Bu başarılan, köylülerin sadece şu ana ve Bolivya'ya dair bir talebi değil,

giren çeşitli çevrelerin birliğiyle kurulan genç bir parti. Morales Hükümet'ini ilerici politikalarından dolayı destekleyen parti, geçtiğimiz dönemde Bolivya'daki kimi devrimci çevrelerle birlikte "Antiempyalist Devrimci İttifak"ı kurdu. Herhangi bir koalisyon içinde yer almamasına rağmen, Madenlerden Sorumlu Devlet Bakanı Alberto Echazu da bu partiden.

Salazar, Morales hükümeti, Bolivya'daki farklı sınıfların ve politik güçlerin konumu ve ilişkileri, politik sürecin gelişim yönü üzerine fikirlerini -4 Mayıs'taki Özerklik Referandumunun hemen öncesinde- bizlerle paylaştı.

tüm dünyada genel bir talebi ve tabii Bolivya'da da. Fakat bu talep ve kazanım fiilen, latifundiacıların vizyonu ile, hegemonyası ile, politikası ile, ekonomisi ile çelişki içine girdi. Buraya kadar ki kısım, Bolivya'da neler olduğunu ve Bolivya sorunun kalbinde neyin durduğunu anlamaya yönelikti. Hükümete gelecek olursak, Evo Morales hükümete geldikten sonra ilerici politikalar uygulamaya başladı. Bunu açıklığa kavuşturmak lazım, devrimci politikalar değil, ilerici politikalar bunlar. Tüm halkçı kesimlere destek olunuyor. Fakat Hükümet'in yetmezliği, neyin önemli olduğunu, ülkede sınıf mücadelesinin ne olduğunu anlayacak bir teorik çapa sahip olmamasıdır. Hükümet teorik bir altyapısı olmadan yürütülüyor. Hükümet sadece, derin bir pragmatizmle, sendikal mücadeleden geliyor. Evo Morales daha öncesinde bir köylü sendikası üyesiydi ve pratik olarak bir köylü sendikacısından daha öteye ilerlemiş değil. Ve bir köylü sendikasını işçi sendikasıyla kıyaslarsak çok farklıdır. Bir işçi sendikasının, içinde sol ve ilerici akımlar, hatta bir çok durumda Marksist akımlar barındırma imkanı vardır. Ama köylü sendikası için böyle değil.

O zaman, bir teorik kısıtlılık ortaya çıkıyor. Ve uzun vadeli vizyonları yok. Bütün köylüler gibi dertleri, üretimlerini iyileştirmek, kârlarını iyileştirmek ve nihayetinde burjuvalar haline gelmek oluyor. Bu, bir köylünün vizyonudur.

Ve bunu değiştiremeyiz, çünkü köylünün vizyonu nesnel olarak daha fazla ürün almak, orta sınıfa ya da kır burjuvazisine dönüşmektir.

O zaman bu durum, işçi sınıfıyla ittifak

kuramamalarına yol açtı. Bugüne dek işçi sınıfı ile Hükümet arasında gerçek bir ittifak olmadı. Bu yüzden işçi eylemleri oldu, ücretlerin yükselmesi için grevler ve eylemler oldu vb. Ama Hükümet bu ittifakı başaracak bir vizyon gösteremedi.

Ama, ekonomik politikalar açısından bakarsak bir çok başarı göstermiştir. Örneğin petrol konusunda, hidrokarbür konusunda. Çokuluslu şirketleri daha iyi kontrol etmeyi başardı. Vergiler yükseldiği için ulusal gelir arttı. Devletin hidrokarbür ihracatına ve satışına katılımı arttı. Ve bu da ülkenin ekonomik durumunu özsel olarak iyileştirdi. Artan hidrokarbür geliri yılda 2 milyar doları geçiyor. Önemli görünüyor, çünkü pratik olarak, daha önceki rakam olan 400 milyona nazaran epeyce önemli bir yükseliş göstermiş durumda. Ve bu da hükümete belirli bir istikrar sağlıyor. Ona manevra yapmak için imkan tanıyor. Büyük ilerlemeler kaydetmesini sağladı. Ekonomik göstergelerin dilinden konuşacak olursak şunu söylemek mümkün. Bolivya şu anda bir mali fazlaya sahip -ki Bolivya tarihi hiç bir zaman bunu görmedi.

Yani sonuçta ekonomik açıdan bakarsak bu hükümet tüm alanlarda, iç yatırımlar vb. bakımından çok iyiydi. Ancak, bu koşullarda politik bakımdan başarılı olamadı. Çünkü ülke vizyonu, toplumsal sınıfların mücadelesi vizyonu yok, bulunmuyor. Bir köylü hareketi içeriğine sahip ve bu vizyona sahip olamaz da. Dolayısıyla bu son derece ciddi sorunlar sıkıntılar yaşamasına neden oldu.

Hükümet, devletin yeni siyasi anayasasını hazırlayıp yürürlüğe sokarak çok güçlü bir adım atmayı ve latifundiacılara ve oligarşiye karşı savaşı bununla kazanmayı düşünüyordu. Ama pratik olarak Hükümet anayasa sorununda tıkanı, çünkü süreci ileri taşımak üzere değişik toplumsal kesimlerle, orta sınıflarla, işçi sınıfıyla ittifak yapma yeteneğini gösteremedi. Dolayısıyla tam da bu yeni anayasanın onaylanması sürecinde kentlerdeki orta sınıfın desteğini fiilen kaybetti. Bu Hükümet için büyük bir kayıptı. Bu sadece Bolivya'ya özgü bir şey değil; orta sınıfların güçlü olduğu tüm ülkeler için geçerli. Ekonomik olarak büyük bir güç oluşturmaları da büyükler, çoklar. Kentlerin sesi onlar. Ve buradan oligarşi, toprak sahipleri antipropagandanın da sayesinde

kentler düzeyinde toparlanmaya başladılar. Bu ilginçti, çünkü Evo Morales'in ilk iktidara geldiği dönemde toprak sahipleri, oligarşi, fiilen bitik durumdaydı. Politik temsilcileri yoktu, toplumsal bir tabanı yoktu. Toprak sahipleri oligarşisi toplumsal sınıflardan, orta sınıflardan, ulusal burjuva kesimlerden fiilen izole olmuş durumdaydı. O zaman ne yaptılar? Çok kısa bir sürede örgütlendiler ve güç biriktirdiler.

Yeni anayasanın kabul edilmesi sürecinde Hükümet, temsilcilerin seçilme biçimi konusunda ölümcül hatalar yaptı. Oligarşi de yeni anayasa sürecinin, temsilci seçiminin antidemokratik olduğu yönünde çok güçlü bir propaganda yaptı. Ve Bolivya orta sınıfları demokrasiye inanır çünkü demokrasi okulundan geçmişlerdir. Demokrasiden daha fazla istedikleri bir şey yok. Devrimci bir orta sınıf değil, ama evet, demokrasiye inanır. Bu nedenle bu süreçte gördüler ki yeni anayasa antidemokratiktir, referandumla yasal olarak seçilmiş temsilcilerin anayasayı gözden geçirme şekli antidemokratiktir, yasal gereklilikleri yerine getirmiyorlar, bu Hükümet'in bir dayatmasıdır, dışarıdan dayatılmıştır... Ve bu, orta sınıfı yavaş yavaş Hükümet'ten uzaklaştırdı. Hükümet fiilen onlardan izole oldu. Hükümet yeni anayasa üzerinde çalışırken bir yanlış yaptı: Derhal referandum çağrısı yapmadı. Yapmadı, çünkü oligarşik kesimler, Doğu'daki ve tüm bölgelerdeki toprak sahipleri, Hükümeti daima yeni anayasanın kabulü, hangi maddenin değişeceği, hangi maddenin değişmeyeceği vs. konusunda diyalog yoluna gideceklerine inandırdılar. Bu da sürecin sarkmasına yol açtı. Yeni anayasanın Mart ayında referandum yoluyla kabul edilmesi gerekiyordu. Ama Aralık'a sarktı. O zaman ne oldu? Süreç sarktı, uzadı, uzadı ve Hükümet'in elinde referanduma gitmek için artık yeterli argüman kalmamıştı, bir yandan da özerklik referandumu gündeme gelmişti. Bu da oligarşinin Hükümete karşı savaşında son derece önemli bir çarpışmayı kazandığı anlamına geliyor. Bunu özerklik referandumu ile yaptılar.

4 Mayıs'ta, iki gün sonra Santa Cruz'da özerklik referandumu var. Bu referandum, hükümet ve ona güveni olan halk kesimlerince kaybedilmiş bir çarpışmadır. Hala da ona güveniyor bu kesimler. Bu kesimi esas olarak

köylüler oluşturuyor. İşçiler var. İşçiler hükümete dahil olmasalar da hükümeti destekliyorlar çünkü bu ilerici bir hükümet; ulusalcı, antiemperyalist. Bunlar bizim de hükümeti destekliyor oluşumuzun nedenleridir aynı zamanda. Eğer pazar gününe kadar özerklik referandumu çağrısına karşı bir şey yapılamazsa, hükümet sahip olduğu önemli bir mevziyi fiilen yitirecek. Ve bu, oligarklar, toprak sahipleri için bir zafer olacak. Ve orta sınıflar buldukları pozisyonda daha da netleşecekler.

Dolayısıyla ben durumu biraz zor görüyorum, nasıl hükümet desteklenmeye devam edilecek?

Çünkü Hükümet toplumsal ve ekonomik sorunları çözmede birçok sorun yaşayacak. Şu anda ülkede tehlikeli bir süreç yaşanıyor. Bu durum Hükümet tarafından son ayda önemli politikalarla biraz kontrol altına alındı. Ama bu durum Santa Cruz'daki latifundiacıların çıkarlarıyla çatıştı.

Özetlemek gerekirse, ekonomik bakımdan Hükümet iyi gidiyor, ama toplumsal ve siyasi bakımdan ulusal düzeyde büyük bir mevzi kaybetti.

Durumu tehlikeli gördüğünüzü belirttiniz. Bolivya'da faşistlerin, sağın hangi mevzileri kazanması muhtemel? Hükümetin bunu boşa çıkarma yeteneği var mı? Ya da bunu boşa çıkarma kapasitesinde olan hangi toplumsal kesimler mevcut?

Sağ yeniden örgütlendi. Hükümet, ülkedeki - elbette ABD emperyalizminin desteklediği- tüm bir sağın, oligarşinin ve latifundiacıların örgütlenmesine izin verdi. Santa Cruz'da emperyalistlerin bir grubu var. Oradan tüm bu olanlara yön veriyor. Yürüyen tüm süreç, bu politik grup tarafından onaylanıyor. Hükümetse bu soruna yanıt verecek yetenekte değil. Şimdi biz, özerklik referandumundan sonraki adımların ne olacağını bilmiyoruz. Ama bildiğimiz bir şey, bu eyaletlerin ülkeden bağımsızlığını ilan etmeye çalışacağı. Bu son derece tehlikeli bir durum, çünkü bu duruma şu anda Bolivya olan şeyin bölünmesi düşüncesi yön veriyor. Doğu'nun, Batı'nın, ayrıca Tarija bölgesinin bölünmesi.

Bolivya'da, ülkeyi bölmeyi başarırlarsa, Santa Cruz'da hegemonyaları olacak. Batı onları çok ilgilendirmiyor çünkü en yoksul bölge; doğal

kaynakları yok, enerji kaynakları yok, dahası tarımsal kaynakları da yok. Buna karşılık Doğu'da şu anda emperyalistleri çok ilgilendiren biyoenerji üretimi için çok geniş topraklar var. Ve Evo'nunki gibi ulusalcı bir hükümet bu bitkilerin ekimine izin vermeyecektir. Herşeyden önce bu, Bolivyalıların gıda sorunuyla ilintili olduğundan. İkincisi, emperyalizm için enerji kaynağı bakımından önemli. Bu da ülke için çok ciddi bir başka problem. Çünkü ABD'nin ülkeyi bölme çabalarının merkezinde ekim meselesi duruyor. Çok geniş ve her çeşit ekime, bu arada biyoenerjik ekime uygun topraklarımız var. Bu şu anda dünya çapında bir mesele öyle değil mi? Ve böylece Bolivya çapında tarımsal üretim olanaklarını azaltacaklar.

Şimdi, iki nokta vardı değil mi? Diğer nokta petrolle ilgili. Gaz ve petrol bu doğu bölgesinde bulunuyor. Ve bir de Tarija'da. Emperyalizmin çıkarı Bolivya'yı bölmekten ve enerji tüketiminde en büyük öneme sahip toprakların böylece kendisine kalmasından yana. Şu anda enerji sorununda biyoenerji önemli; enerji rezervlerinin durumundaki değişim son derece ciddi olduğundan emperyalizm artık petrol peşinde değil, enerji için gerekli ekime uygun toprakların peşinde koşacak. Dolayısıyla Bolivya, diyebiliriz ki, bu durumdan kaynaklı olarak hayati bir tehlike ile karşı karşıya. Ve Bolivyalılar olarak epeyce hazırlıklıyız, elbette Hükümeti ve Hükümet'in Santa Cruz sorununa ilişkin olarak uygulayabileceği her türlü politikayı destekliyoruz. Çok muhtemeldir ki eğer bu sorun siyasi bir bakış açısıyla çözülemezse, şiddet yoluyla çözülmesi gerekecek. Ve muhtemeldir ki bu şiddet yoluna başvurulacak da. Ben sürecin halkın lehine sonuçlanacağını düşünüyorum. Çünkü genel olarak diyebiliriz ki halk kesimleri zora başvurulmasına ve buna katılmaya hazırdır, üstelik Santa Cruz oligarşisinin ve diğer isyancıların gayet iyi silahlanmış olmalarına, kendi iç ordularına sahip olmalarına ve emperyalizm tarafından desteklemelerine rağmen. 4 Mayıs referandumu büyük bir provokasyondur.

Hükümet uluslararası planda ilgi çekici bir çalışma yürüttü; tüm Amerika ülkelerinin, BM içindeki bazı kesimlerin de desteğini aldı. Dolayısıyla latifundiacılar grubu uluslararası

planda izole durumda. Ve bu Hükümet için son derece önemli bir destek. Her türlü politik koşulda zafer olanakları sunuyor. Fakat latifundiacılar da ABD emperyalizminin desteğine sahip.

Peki bu tehlikeli durum karşısında halk güçlerinin, işçilerin, köylülerin ve diğer kesimlerin ne gibi hazırlıkları var?

İşçiler genel olarak oligarşinin politik planlarına karşı, bundan hiç kuşku yok. Kentlerde, kırdaki gösteriler örgütleniyor, yürüyüşler gerçekleştiriliyor. Sonra, pekala, köylülük en güçlü kesim, bu saldırıları yanıtlamak için sendikal düzlemde örgütleniyorlar. Başka örgütlenmeler var, La Paz'dan Santa Cruz'a yürümeye hazırlanılıyor. Şu anda Santa Cruz'da halk şiddete başvuruyor. Sorunun bir başka yönü de ordu konusu. Ordu halen, epey ulusalcı bir bilince sahip. Ülkenin bölünmesine izin verme eğilimi yoktur, bu da demek oluyor ki Santa Cruz oligarşisine karşı hareket edecektir. Nihayetinde durumun halk kesimlerinin lehine elverişli biçimde sonuçlanmasına olanak tanıyabilecek birçok unsur var. Bu olursa sonuçta şiddet ortamı halk kesimlerinin zaferiyle sonuçlanır ve hükümet çok güçlenir. Ve önemli değişiklikler olur; ama ulusalcı bir yöne doğru, çok daha ulusalcı bir ekonomiye doğru, ulusal burjuva bir ekonomiye doğru. Bu durumda kentlerde, özellikle de Doğu'da oligarşinin, latifundiacıların ağırlığı son bulur. Bu, önümüzdeki birkaç yıl içinde ekonomik ve toplumsal bakımdan etkileyici bir gelişime yol açar. Ve fiilen ülkedeki feodal kalıntıları ortadan kaldırmaktayız. Bu büyük bir ileri adım. Bu nedenle de bu hükümete destek verilmelidir. Bu önemlidir.

Şu anda MAS'ın dışında hangi örgütlenmeler, akımlar, çevreler var halk hareketi içinde? Örneğin Felipe Quispe'nin grubunun, ya da COB'un (Bolivya Sendikalar Merkezi) konumu nedir?

COB... O zaman önce söylemeliyim ki şu anda işçi sınıfı ile köylülük arasında bir ittifak yok. Aynı anlama gelmek üzere hükümet ile işçi sınıfı arasında bir ittifak yok. Ülkenin yüzde 40'ı köylü. İşçi sınıfı ise çok küçük bir oran oluşturuyor. İşçiler esas olarak La Paz'da yerleşikler. İşçi sınıfının nüfusa oranı ise yüzde 10. Çok küçük bir işçi sınıfı var. Bolivya'da çok büyük bir kayıt dışı ekonomi var. Madencilik

sektörü büyümeye başladı...

Evet. COB şu anda Hükümeti desteklemiyor, fikir birliğinde değil. Ve Hükümet de işçileri kapsamaya çalışmıyor. İşçiler ve COB bir süre önce işçi ücretlerini yükseltmek için grev yaptı mesela. Ama tersinden hükümet de işçilerin hükümete katılmasını ya da en azından desteklemesini sağlayacak adımlar atmaya yanaşmıyor.

Diğer bazı kesimler, mesela Quispe, bir yıl öncesine kadar aktifti. Önce Hükümete karşı çıkıyordu, sonra bunu sürdürmeyi tercih etmedi. Şu anda Felipe Quispe politika sahnesinde yok. Felipe Quispe'nin Hükümet'in politikasında karşı olduğu yönler çoktu. Ama bunlara karşı gelmeyi sürdüremedi, çünkü biliyordu ki Hükümet politikaları aleyhinde çalışmak, latifundiacı oligarşisinin değirmenine su taşıyacaktı. Dolayısıyla ne savunabildi, ne karşı çıkabildi ve sonuç olarak politik arenadan kayboldu.

Değişik halk kesimlerinin durumu....

Hükümetin politikasına karşı çıkan troçkistler var. Onları ilgilendiren tek şey Hükümet'in düşmesi.

Bir başka kesim üniversiteli hareketi. Bu hareket bölünmüş durumda. Hükümeti destekleyen kesimler var. Ama aynı zamanda karşı çıkan kesimler de var. Ama sonuçta üniversiteli hareketinde durum son derece açık: Karşı çıkanlar ve destekleyenler. Destekleyen kesimler bakımından mesela önemli bir kesim Santa Cruz'da var. Öğrencilerden, eğitimcilerden oluşan önemli bir kesim ülkenin bu en problemlı bölgesinde Hükümeti destekliyor. Bu aynı bölgedeki halk kesimleri içinde de Hükümeti destekleyen önemli bir kesim vardı. Ama Hükümet buradaki desteğini kaybediyor.

Hükümete çok önemli bir toplumsal destek kazandıran iki politika oldu. Biri, öğrencilere, okul başlangıcında ihtiyaç duyulan materyallerin alınması için verilen mali katkı oldu. İkincisi de "Onurlu yaşam katkısı" idi. "Onurlu yaşam katkısı", 60 yaş ve daha üzerindeki herkese ayda 200 boliviano ödeme yapılması anlamına geliyor. Bu çok önemli bir destek kazandırdı çünkü böyle bir parayı kimse daha önce onlara vermemişti.

Ama sonuç olarak, Hükümet'in bu politikasından en fazla kazanç sağlayan, köylüler olmuştur. Kırdaki emekliler yok. Ve emekliler, "Onurlu yaşam katkısı"ndan çok daha az emekli ücreti alıyorlar. Pekala, sonuçta ayda 200 boliviano, eğer eşi de varsa 400 ediyor, bu yaşlılar için çok büyük bir destek anlamını taşıyordu.

Sonra Hükümet, konut sorununa ilişkin politikasıyla da toplumsal desteği artırdı. Ancak bu politikadan da esasen köylüler yararlandı. Orta sınıflar ve diğer halk kesimleri bundan fazla yararlanamadı. Bu politika, köylülere 3000 dolar geri ödemesiz para verdi konutlar için. Ve orta sınıfa 8000 dolara dek %3 faizle kredi.

Hükümeti genel anlamda nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu bir köylü Hükümeti, fakat teorik bir yaklaşıma sahip olmayan türden. Çünkü Avrupa'daki, Amerika'daki köylü hareketleri bir teorik içeriğe sahiptiler. Ve bir teorik yaklaşımınız olmadan hiç bir yere ilerleyemezsiniz. Sorun bu. Şimdi ki köylü hareketi içersinde teori yok. Bazı teorik parçalar var. Mesela çeşitli köylü ya da yerli hareketlerinin teorileri. İnkazim var, İnkazim ideallerini geri almayı talep eden bir akım. İnkazim toplumunun sahip olduğu bütün değerleri savunuyor ve canlandırmak istiyorlar. Ve bu bir teori değil. Bu bir tezinin unsurlarından olabilir ancak.

Şu anda Latin Amerika'da halklar, hatta belki Venezuela'da bile, Marksizmi sevmiyorlar. Bütün bunlar elbette '90'larda olup bitenlerle, duvarın yıkılışıyla vb. ilgili. Birçok yerde, hatta hemen her yerde, kitleler, halk kesimleri bunu istemiyor, Marksizm'in çağdışı olduğunu, geçmiş çağlara ait olduğunu düşünüyorlar. Fakat bu kitleler nezdindeki durum.

Öte yandan, mesela Chavez, bütün konuşmalarında Bolivarlıktan bahsediyor. Bolivarlılık Chavez'in politikasına yön veriyor. Ne yapacağı konusunda bir fikir sahibi, Bolivarlılık bu temeli oluşturuyor.

Ama Bolivya'ya gelirsek, hükümet köylü bir içeriğe sahip. Daha önce anti-komünisttiler. Şimdi antikomünist değiller. Fakat Marksist de değiller. İçlerinde Marksist bir akım da yok.

Mesela Chavez hakkında ben şöyle düşünüyorum. O Marksizm'i biliyor. Tanıyor. Neyi içerdiğini biliyor ve kendi analizlerinde kullanabiliyor.

Fakat Bolivya bakımındansa bu köylü hükümetinin çözümlerinde yararlanabileceği bir teori yok. Bu yüzden de yerli kültüründen esinlenen teoriler, İnkazim vb. bir dizi düşünce ve her türlü akım var. MAS'in içinde bazı Marksistler var. İnkazim okulundan gelenler var.

Fakat bunlar onun emperyalizme karşı koyabilecek politikaları üretmesini sağlamıyor. Emperyalizm kimlik sorunlarından daha kapsamlı egemenlik yönlerine sahip. Ben düşünüyorum, bu Hükümet'in kısıtlılıklarının teorik yaklaşımsızlıkla ilgisi var. Ülke hakkında bir vizyonu, emperyalizmin gerçek kapasitesi hakkında fazla fikirleri yok. Dolayısıyla Bolivya Hükümeti ile Chavez arasında bu bakımdan büyük bir farklılık olduğunu düşünüyorum. Chavez ne kadar ileri gitmesi, nerede durması gerektiği hakkında bir fikre sahip. Mesela Kolombiya'nın Ekvator'la ilişkileri konusunda bunun son örneğini gördük. Çok iyi manevralar yaptı ve bir noktada durdu. Çünkü emperyalizmin ne olduğunu, ne yapacağını, ne yapamayacağını gayet iyi biliyor.

Çeviri Notları:

*Latifundia, Latin Amerika tarihinin ve güncelliğinin anlaşılması bakımından temel bir kavramdır. 16. ve 17. yüzyıllarda Latin Amerika'yı işgal eden Avrupalı sömürgeciler, Kızılderili yerli köylülüğün topraklarına zorla el koydular. Bu temelde yeni bir toprak düzeni oluşturdular. Yerlileri ve siyahları "latifundia" adı verilen devasa çiftliklerde kölece çalıştırmaya başladılar. Latin Amerika'da toprak mülkiyetinin dağılımı, bağımsızlık savaşlarının ardından da esas olarak değişmeden kalmıştır. Pek çoğu Avrupalı kapitalistlere ait latifundialar varlığını korumaktadır. Bu çiftliklerde topraksız köylülük karın tokluğuna çalıştırılmaktadır. Latin Amerika sol literatüründe, latifundia sahiplerini ve onların destekçilerini anlatmak için "latifundista" terimi kullanılmaktadır. Bolivya'nın doğusundaki eyaletlerde gelişen faşist ayrılıkçı hareketin temeli de latifundia sahiplerine dayanmaktadır.

** Köylü: İspanyolca karşılığı "campesinista". "Campesino" (köylü) sözcüğünden üretilmiş bir kelime olup, hükümetin politikalarının ufkunun köylülüğün ufkuyla sınırlı olması anlamında kullanılıyor. Aslında "köylücü" gibi bir anlama denk geliyor, ancak dil bozukluğu oluşmaması için bu biçimde çevirdik.

Ezilenlerin Kılıcı; Ebu Müslim Horasani

İslam dini, Araplar için putperestlikten tek tanrıcılığa geçiş demektir. İslamiyet bu geçişin; devlet öncesi toplumdaki devletli topluma geçişte kapsamlı ve derinlikli bir değişim geçiren sosyoekonomik yapının ürünü ve sonucudur. Hem bir devlet, hem bir din; hem devlet dini ve hem de din devleti tariflerine uygun karakteriyle İslamiyet, siyasi-iktisadi-sosyal düzenin içine ve içinde doğmuştur. Bu özellikleriyle İslam dini, diğer tek tanrılı dinlerden önemli farklılıklar da taşır. Arapların kabile-aşiret ilişkileri ve yaşamından devlete geçişleriyle birlikte putperestlikten tek tanrıcılığa/İslamiyete geçişleri, bir noktadan sonra birbirini etkileyerek, dönüştürerek ilerleyişini sürdürmüştür.

Arap-İslam devletleşmesi ve sonrasında ilk İslam İmparatorluğu; Arap-İslam yayılcılığı-fetihçiliği; İslam içi-dışı muhalif mezhep ve akımların çeşitliliği ve zenginliği; kuruluşundan itibaren ilk Arap-İslam devletlerinde (Emeviler-Abbasiler) sert sınıf mücadelelerinin hiç eksik olmaması, isyan ve ayaklanmaların tarihsel süreklilik sergilemesi vb. gelişmeleri anlamak ve açıklayabilmek için materyalist tarih bilimine başvurmak ve tarihsel materyalist yöntemin rehberliğinde ilerlemek yeterli, ondan daha önemlisi de gereklidir.

İslam devletleşmesi Arap kabile ilişkilerini çözdü, sınıflaşma ve sınıfsal farklılaşmalar uç verdi, kandaş bağlar zayıfladı, fetihlerle genişlerken kabile tabanı yerli halkla kaynaştı, kabile aristokrasisi yerli egemen sınıf unsurlarıyla birleşerek adım adım feodal

aristokrasiye dönüştü.

Süfyaniler ve Mervaniler ittifakına dayalı Emevi Hanedanlığına karşı sayısız isyan ve ayaklanmaların başarısız olduğu koşullarda; Haşimiler soyunun bir kolu olan Abbasiler, köleler dahil olmak üzere ezilen sömürülen yoksul kesimleri, esnaf ve zanaatkarları, aşağılanan-horlanan Arap kabilelerini bir muhalefet cephesinde birleştirmeyi başardılar. Çürüyen, yozlaşan, sonu gelmiş Emevi devletini yıktılar. Abbasilerin önderlik ettikleri, hazırlıkları uzun yıllara dayanan ayaklanmada tayin edici ittifak kuvvetleri, istila edilen topraklarda yaşayan halklardı: İslamı kabul eden Arap olmayan Müslüman halklar, geleneksel dinlerini koruyan topluluklar, kılıç zoruyla Müslüman olup kadim dinlerinin özlemiyle dolu doğu halkları Kürtler, Türkler, Farslar, Soğdlar, Nabatiler, Beluciler, Horasanlılar...

Emevi zulmüne karşı Abbasileri destekleyen, soygun ve talanın, zorla el koymaların, kıyım ve katliamların, dinsel baskıların, ayrımcılığın sona ereceği umudu taşıyan, refah ve dirliğe, huzur ve barışa, eşitlik ve adalete kavuşacaklarını düşünen halklar.

Azatlı köle İbrahim bin Osman

Ebu Müslim Horasani, bu tarihi-siyasi-toplumsal koşullarda Emevi devletinin yıkılması ve Abbasi devletinin kurulmasında belirgin rol oynamış ve tarihte iz bırakmış bir kişiliktir.

Gerçek adı, geçmişi, kökeni kesin olarak bilinmediği için hakkında çok sayıda rivayet ortaya çıkmıştır. En yaygın ve genel kabul

gören haliyle gerçek adı İbrahim bin Osman'dır. 718 ya da 719 yılında Azerbaycan sınırları içinde kalan Kürt köyü Mawit'te dünyaya gelmiştir. Babasının adı Evdirrahman (Abdurrahman) Rewandi olup, aile, Kürt Rewandi aşiretine mensuptur. İran kaynaklı rivayetlere göre ise Ebu Müslim Azerbaycan değil, İsfahan doğumludur, Zerdüştî bir aileye mensuptur, İrani kültürle yetişmiş ancak daha sonra adı değiştirilerek Arap-İslam ismi verilmiş ve Müslümanlaştırılmıştır. Burada ortak olan bilgi; Ebu Müslim'in İrani kökenli olduğudur. O yıllara kadar da İran'da yan yana, iç içe yaşayan Fars, Kürt, Beluci vb. halkların ortak kültürü ile yetişmiş olduğu kabul edilmelidir.

Ebu Müslim'in bilinen tarihi, Yemenli Benu İcl kabilesinin azatlı kölesi olmasıyla başlar. Bu kabilenin yanında Arap-İslam kültürü ile tanışmış, Farsça ismi Arapça bir isimle değiştirilmiş, yetiştiği kültür, din ve geleneklerden kopartılıp Müslüman kimliği benimsemek zorunda kalmıştır. Buna karşın Ebu Müslim'in kendi kökenine özlem duyduğu, aslını neslini araştırdığı da biliniyor. Gençliğinde saraçlık mesleğini öğrenmiş, eyer ve semer yapmış, zaman zaman da bunları satmak için İsfahan'a (İran), Kürtlerin yoğun yaşadığı El Cibel bölgesine (Azerbaycan), Nusaybin ve Amed'e yolculuklar yapmıştır.

Saraçlık, Kufe gibi bir şehirde halkla ilişki kurmak için bulunmaz bir meslekti. Başlangıçta askeri garnizon olarak kurulan Kufe, Halife Ali zamanında başkent olmuş, doğu-batı ticaret yolu üzerinde kurulu olduğu için de hızla ticaret merkezi halini almıştı. Halife Ali ve Muaviye çatışması, Ali'nin bir suikastla öldürülmesi, Muaviye'nin halifelikliğini ilan etmesi, Emevi devletinin kurulması, Ali ve Ehlibeyt yandaşları ile Muaviye yandaşları biçiminde başlayan Şii-Sünni mezhepsel-sınıfsal büyük tarihi bölünme, Kerbela katliamı, muhalif akım ve mezhepler, ayaklanmalar vb. tüm tarihi-toplumsal ve siyasal gelişmelerin yatağı Kufe şehriydi.

Dönemin ticaret merkezi Akdeniz'di; doğudan, kuzeyden, güneyden gelen kervanlar mallarını Akdeniz'in kıyı kentlerine taşırlar, buradan Avrupa'ya ulaştırırlardı. Avrupa'ya açılan deniz yolu kapısı bu Akdeniz kıyı kentleriydi. Doğudan İran ve Horasan'dan (özellikle Buhara, Semerkant ve Maverünnehir'den), güneyden Yemen ve Arabistan'dan, kuzeyden

Kafkaslar ve İran'dan gelen ticaret kervanları Kufe'den geçerlerdi. Çin ve Hindistan'dan kervanlar ve ticaret malları deniz ve kara yoluyla iki güzergahtan gelirdi. Deniz yolunun ilk durağı Yemen'di. Buradan tekrar kara yolu ile taşınan mallar Kufe üzerinden Akdeniz'e nakledilirdi. Yani, deniz yolu kullanıldığında da doğu ticaret yolu Kufe'den geçerdi. Kuzey Afrika ve Avrupa'dan Akdeniz limanlarına gelen ve buradan İran, Çin ve Hindistan yönüne dağılan kervan ve ticaret mallarının dönüş yolları da aynı güzergahı izler, Kufe üzerinden yollarına devam ederlerdi.

Tüccarlar, özel ulaklar, yasaklanmış mezhep ve fırka propagandacıları, askerler, casuslar, köleler, cariyeler vs. vb. doğu-batı, kuzey-güney siyaset ve ticaret güzergahı ve kavşağı Kufe'yi ara istasyon gibi kullanıyor; burada mola verip dinleniyor, çarşısında alış veriş yapıyor, ibadet yerlerini geziyor, gizli merkezlerine uğruyor, binek ve yük hayvanlarının eyer ve semerini değiştiriyor veya tamir ettiriyorlardı.

Saraçhane, aynı zamanda fikir alış veriş ve haberleşme merkezi gibiydi. Saraç İbrahim - namı diğer Ebu Müslim- yalnızca Kufe'de bilinen ve açık-gizli propaganda yürüten muhalif mezhep ve akımları değil, Azerbaycan'dan, Amed'den, Horasan'dan, Merv'den, İsfahan'dan gelenlerle tanışarak o bölgelerdeki Emevi karşıtı düşünce ve faaliyetleri de öğreniyordu. Aynı zamanda soydaşlarıyla tanışıyor, anadilini ve kendi kültürünü bu sayede yaşatıyordu. Müslümanlığı kabul etmiş olmakla birlikte Zerdüştîliğin derin felsefesini, Maniciliğin hoşgörüsünü, Mazdakçılığın eşitlikçi öğretilerini duygu ve düşünce dünyasında koruyordu.

Bu yoğun, karmaşık ve kaotik politik ortamda siyasi arayış içindeki Ebu Müslim ilk olarak Keysaniye adlı bir muhalif akıma katılır. 737-'38'de önderliğini, kendisinin de azatlı kölesi olduğu Benu İcl kabilesinden, Said bin Muğire'nin yaptığı, Muğiriye isyanına katılmakta da tereddüt etmez. İsyana bastırılır, Said bin Muğire idam edilir, Ebu Müslim ise zindana atılır. Tutsaklık dönemi, düşüncelerinin olgunlaştığı, siyasi hedefini Emevi saltanatı ve zulmüne son vermeye odaklandığı bir dönem olur.

Abbasi muhalefeti

Diğer yandan Emevi karşıtı yeni bir muhalif hareket örgütlenmekte, başkent Şam'ın denetiminden uzakta, özellikle Horasan ve çevresi, Azerbaycan, İran, İsfahan, Merv için için kaynamaktadır. Abbasoğulları'nın önderlik ettiği yeni hareket her türlü Emevi karşıtlığını birleştirme siyaseti ile farklı din ve mezheplerle oportünist ilişkiler geliştiriyor, Arap olmayan halklarla pragmatist birlikler kurarak örgütleniyor, genişliyordu. Sıkı gizlilik kurallarına göre örgütlenen hareket, ayaklanma merkezi/üssü olarak Horasan'ı belirlemişti. En yetenekli dai (propagandist) ve örgütçülerini oraya gönderiyor, sağlam bir çekirdek etrafında sabırla ayaklanma hazırlıklarını sürdürüyordu.

Horasan'ı ayaklanma üssü olarak belirlemenin nesnel koşullarla bağı vardı. Emevi başkenti Şam'a uzaktı, merkezi devletin otoritesi görece zayıftı. Yerel yöneticiler zaman zaman merkezden bağımsız hareket edebiliyor, bu da merkezi devletle aralarını açabiliyordu... Kentlerde yerleşik yaşama geçilmişti, ancak göçebe yaşamı ve kültürü halen baskındı. Bu, büyük nüfus hareketliliği anlamına geliyordu ve göçebe halkların değişim sürecinin dinamik yapısını yansıtıyordu. Sosyo-ekonomik değişim diğer yandan geleneklere, kabile kültürüne ve kadim dinine güçlü biçimde sarılmayı getiriyordu. Bölge çok dinli, çok dilli, çok kültürlü ve çok kimlikli bir yapıya sahipti. Arap-İslam fetihçiliğine, dinsel baskılara ve koloncilik yoluyla Araplaştırmaya kararlılıkla direniyordu. Aynı zamanda koloni olarak yerleştirilen Arap kabilelerle Emevi işbirlikçisi ve yönetici Arap kabileler de sınıfsal-siyasal çelişkiler nedeniyle sürekli çatışma halindeydiler. Haraç ve cizye vergileri ile soyulan halkın memnuniyetsizliği ve öfkesi ise Emevi düşmanlığının bir başka ve en yaygın nedeniydi. Abbasi Hareketinin haberleşme merkezi Kufe'de, siyasi-ideolojik önderliği ise Abbasoğulları'nın zorunlu ikamete tabi tutuldukları Şam yakınlarındaki Humeyme adlı küçük yerleşim bölgesindeydi. Kufe'li tüccar Bukeyr bin Mahan irtibat ve örgütlenme sorumlusuydu. Horasan ve Humeyme arasındaki bağlantı, Kufe'den Bukeyr üzerinden sağlanıyordu.

Ebu Müslim'in Abbasi Hareketine katılmasını sağlayan da Bukeyr bin Mahan'dır. Bukeyr,

Kufe'deki Ehlibeyt yandaşı kabilelerle tartışarak Abbasoğulları ile birlikte hareket etmeye iknaya çalışıyordu. Ebu Müslim'in azatlı kölesi olduğu Benu İcl kabilesi de bunlardan birisiydi. Yemenli isyancı kabilenin önde gelenlerinden İsa bin Maqil el İcli'nin desteğini almış, bu arada Ebu Müslim ile tanışmış ve onu İsa bin Maqil'den satın almıştı.

Her yıl düzenli yapılan Hac ziyaretinde Abbasoğulları ile Nakipler Meclisi ile Horasan Daileri bir araya gelerek hareketin durumunu değerlendiriyor, yeni politika ve taktikler kararlaştırıyorlardı. 744-'45'te Bukeyr Ebu Müslim'i de yanında götürerek, Abbasoğullarının önderi İmam Muhammed ile tanıştırdı. Yaşlı imam küçük bazı testlerden geçirerek Ebu Müslim'i tanımaya çalıştı. Sorularına aldığı yanıtları beğendi, Hac dönüşünde, Ebu Müslim'i yetiştirmek üzere yanına aldı.

Ebu Müslim, bir süre Abbasoğulları'nın yanında kaldı. Bir yandan zengin kütüphanelerinden yararlanarak bilgilerini geliştirdi, fikirlerini derinleştirdi; bir yandan Ehlibeyt soyunu, Abbasi kolunu, iktidar mücadelesini bizzat önderlerinden dinleyerek öğrendi. Abbasoğlu Muhammed'in oğlu İbrahim'den siyasi ve ideolojik eğitimin yanında savaş sanatı eğitimi de aldı. Ebu Müslim, ilk gençlik döneminden kalma ata kültürü Zerdüştilik ve Mazdakçılık fikirlerine, bunların devamı sayılan Muhtariye, Keysaniye, Muğiriye, Mansuriye fırkalarına ilgi duymuş, bazılarında katılmıştı. Abbasoğulları tarafından Horasan'a baş dai olarak gönderilen Hidaş kod adlı Ammar bin Yezdad, Zerdüştilik, Manilik ve Budizmi İslamla sentezleyerek Neo Mazdakçı olarak kabul edilen Hürremilik akımını geliştirmişti. İslam'ı kabul etmiş ve dolayısıyla Müslüman olmasına karşın Ebu Müslim, anılan bu akımların temelini oluşturan eşitlik fikrini içselleştirmiş, eşitlikçi-ortakçı düzeni benimsemiş, kurtarıcı Mehdi'nin geri döneceği ve adaleti sağlayacağına inanmıştı. Mehdi'nin mutlaka soylu bir kabilede ya da Ehlibeyt sülalesinden olması gerekmezdi, hatta Arap soyundan bile olması şart değildi. Doğruluk ve adaleti sağlayacak, zalimleri yok edip mazlumları koruyacak, insanlara eşitlik getirecek herkes Mehdi sayılırdı onun savunduğu fikirlere göre. Bukeyr, Ebu Müslim'in bu düşünceleri ile uzun zaman

tartıştı. Ebu Müslim, İslam dışı kabul edilen ve Şii- Abbasi fikriyatına yabancı Batını düşünceleri terk etmemekle birlikte Emevi düşmanlığı/karşıtlığı çizgisinde ve oportünist-pragmatist Abbasi siyasetinde oynayacağı tarihsel role hazırdı.

Azatl köle İbrahim'den ayaklanma önderi Ebu Müslim'e

Abbasoğlu Muhammed'in ölümü üzerine Abbasi Hareketinin başına imam olarak oğlu İbrahim geçti. Horasan'da yürütülen Emevi karşıtı propagandanın mayası tutmuş, hareket tüm bölgeye yayılmıştı. İmam İbrahim'in de katıldığı Nakipler Meclisi ve onun altındaki kimi yöneticilerin hazır bulunduğu toplantıda hareketin yeni bir düzeye yükseltilmesi ve son hamlenin hazırlıklarına başlanması gerektiği fikri benimsenerek, propagandadan ayaklanma hazırlığına geçilmesi kararı alındı. Bu kararla birlikte Abbasoğlu İbrahim, Ebu Müslim'i de hareketin yönetiminde görevlendirdi. Ebu Müslim için yeni bir dönem başlıyor, Abbasi hareketinin kaderini elinde tutan ve aynı zamanda ayaklanmanın fiili önder ve yöneticileri arasına girmiş oluyordu.

Ebu Müslim, birinci yöneticisi Bukeyr bin Mahan ile birlikte ilk resmi görevine çıktı. Irak, İran, Maverünnehir, Horasan bölgelerini dolaştı. Cürcan, Merv, İsfahan, Belh gibi belli başlı şehirlere gitti. Abbasi örgütlenmesini yerinde gözledi, denetledi, hareketin genişliği ve yaygınlığını, bölge halkları içindeki etkisini, savaş gücü ve kararlılığını, örgütün sağlamlığını inceledi. Gezi boyunca yöre insanlarını tanımaya çalıştı, yeni ilişkiler kurdu, yerel yöneticiler ve halk önderlerini kazanmaya önem verdi, başarılı da oldu. Bunlar arasında Bermekoğlu Halid'in çok özel bir konumu vardı. Bermekiler, tarihi Nubahar Tapınağının başrahipliğini yapan sülaleiydi. Budizmin merkezi ile kutsal kenti Nubahar'daki tapınağı rekabet halindeydiler. İslam sonrası bu rekabetin nesnel olarak ortadan kalkması gerekirken Kabe'nin İslamiyetin kutsal hac merkezi, Nubahar Tapınağının tek başına Budizmin kutsal merkezi olması, bu sefer iki din arasındaki hegemonya mücadelesine konu olacak ve Arap-İslam yayılmacılığının ilk akınları sırasında kenti ele geçiren Mervani aşiretinden Halife Osman'a bağlı İslam ordusunun ilk işi, tapınağı yakıp yıkmak

olacaktı. Bermekoğlu Halid, işte bu tapınağın yöneticilerinden ve başrahip sülalesinden Bermekilerin önderiydi. Emevi devletinin Mervani sülalesine dayanması, Bermekilerin Emevilere düşmanlığının tarihi ve köklü derinliğini açıklar. Ebu Müslim, bu düşmanlık üzerinden Halid Bermeki ile ilişki kurarak Abbasoğularının safına geçmeye ikna etmişti.

Hareketlerin örgütsel önderi Bukeyr ölünce, Abbasoğlu İmam İbrahim, Ebu Müslim'i onun yerine atadı. Böylece Ebu Müslim, Emevi karşıtı hareketin ana gövdesini oluşturan Horasan örgütünün başına geçti. Başlangıçta Nakipler Meclisi'nin kimi yöneticileri, Ebu Müslim'in bu göreve atanmasına itiraz ettiler. Onun emri altına girmeyi, talimatlarına uymayı reddettiler. Önemli itiraz noktaları Arap olmaması, soylu bir aileye mensup olmaması bir yana azatlı köle olması, henüz genç olması, davaya ömrünü vermiş kadroların yanında harekete yeni katılmış olması vb. idi. Abbasoğlu İbrahim'in Ebu Müslim'i hareketin başına getirmesinin nedenleri de zaten bu noktalardı. Propaganda ve örgütlenmeden ayaklanma hazırlığına geçildiği dönemde Horasan ayaklanmasının zaferi Ebu Müslim'in nitelikleri ve taşıdığı özelliklerin ustaca hizmetine sokulmasına bağlıydı. Abbasi Hareketi ciddi bir bölünmenin eşiğine geldi. Hareket içindeki Ehlibeyt yandaşlarının tepkileri Ebu Müslim'i öldürme girişimine kadar vardı.

Hac ziyareti vesilesiyle Mekke'de bir araya gelen taraflar, imam İbrahim'in önünde meseleyi tartıştılar. Hareketin önemli kadrolarının katıldığı toplantıda Ebu Müslim ortaya koyduğu görüşleri ve meseleyi ele alış yöntemiyle atanmış olduğu önemli görevin üstesinden gelecek siyasi yetenek ve komuta gücüne sahip olduğunu gösterdi. İtiraz sahipleri Ebu Müslim'in otoritesine boyun eğdiler. Bölünme tehlikesi atlatıldı. Hareket içinde ortaya çıkan bu sorun karşısında verdiği ilk ciddi sınavla Ebu Müslim, Horasan örgütü üzerinde tartışmasız bir otorite kurdu.

Horasan komutanı-İmam-Mehdi-halk önderi

Emevilerden kurtulmak isteyen bölge halkları, Ebu Müslim'le aralarında doğrudan kan bağı kuruyorlardı. Dönemin kandaş aile bağlarının çözülüş süreci yaşıyor olmasına karşın kritik

anlarda, tayin edici noktalarda Kürtlerin Ebu Müslim'i kendilerinden saymaları, Farsların Fars kökenli, Arapların Arap kökenli kabul etmeleri çok doğaldır. Kadim dinlerine açık ya da gizli bağlı kalan Zerdüştiler ve Mazdakçılar dinlerini özgürleştirecek olarak beklenen Mehdi'yi Ebu Müslim'in şahsında görmeleri de anlaşılırdı. Önderliği altında toplandıkları kişi ya da akımla aralarında güçlü, ikna edici ortaklıklar, siyasi-ideolojik birlik, kavimsel ve/ya da sınıfsal aidiyet bağları kurma-arama durumu, siyasi-toplumsal bir ayaklanmayı maceracı bir girişimden ayıran önemli bir unsurdur. Ebu Müslim, ezilen, horlanan, zulüm gören Kürtlerin- Farsların soydaşı, önderi-kahramanıdır; kabileler arası çatışmalarda yenilen, Arap yarımadasından Horasan içlerine kadar sürgün edilen, kendilerini haksızlığa uğramış ve zulüm görmüş kabul eden Arap kabileler için haklarını savunacak, Emevilerden intikamlarını alacak, el konulan halifelik makamını tekrar Ehlîbeyt'e kazandıracak Arap-İslam önderi, İmam; Zerdüştiler, Mazdakçılar için kurtarıcı Mehdi; ezilen, sömürülen köylüler, yoksullar, köleler, esnaf ve zanaatkarlar için adalet ve eşitliği sağlayacak, dirlik ve düzen getirecek halk önderi... Dolayısıyla temel ortak noktaları Emevi karşıtlığında buluşan bütün kesimler, Ebu Müslim'le kendi özgün zeminlerinde karakteristik bir aidiyet ilişkisi-bağı kurmaktaydılar. Ebu Müslim ise bu ilişkilene-tanımlama-bağlanma içeriklerinin hiçbirini reddetmiyor, açıktan hiçbirisiyle de doğrulayıcı-onaylayıcı özel bir aidiyet ilişkisi geliştirmiyordu.

Dağlarda yakılan ateşler

Emevi Devleti'nin bölgesel yönetim merkezi, eyalet başkenti Merv'de bulunuyordu. Doğal olarak ayaklanmanın askeri hedefi de Merv olacak, Merv'in düşmesi Horasan'da ayaklanmanın zaferi anlamı taşıyacaktı. Ebu Müslim, başkente yakın bir bölgede karargahını kurdu ve tüm bölge teşkilatını ayaklanma planına göre yeniden örgütledi, aralarında işbölümü yaparak buna göre yeniden görevlendirdi: Bütün bölgeye yayılan etkili bir propaganda ile ayaklanmanın hedef ve amaçları anlatılacak; Arap kabileler ayaklanmaya kazanılacak, özellikle Yemenli sürgün kabilelerle yakın ilişki kurulacak, Emevi yanlısı

kabileler tarafsızlaştırılacak, ayaklanmanın Arap düşmanı niteliği olmadığı, Emevi zulmüne son vererek adil bir Arap-İslam düzeninin kurulmasının amaçlandığı vurgulanacak; Arap olmayan kavimlere Emevi saltanatının sona erdirileceği, Acem, Kürt, Beluci, Nabati, Harezm ve Soğdu gibi kavimlerin üzerindeki Arap baskısı ve tahakkümünün ortadan kaldırılacağı, bundan böyle eşitlik ve özgürlük içinde yaşayacakları güvencesi verilecek; toprak ağalarına bağlı yarı özgür köylülere, kölelere, yoksullara ayaklanmanın zenginlere, sömürücülere karşı bir başkaldırı olduğu anlatılacak; Şii, Zeydi, Harici, Batıni gibi Sünni İslam'a muhalif heterodoks İslami akımlarla, Musevi, Hristiyan, Zerdüşti, Mazdaki, Budist vb. dinlere inanç özgürlüğü tanınacağı, ayrımcılığa son verileceği işlenecekti.

Ayaklanma komutanları ve propagandacılar bu plana göre Horasan eyaletinin tüm köy, kasaba ve kentlerine dağıldılar. Yaygın ve etkili propaganda ve ayaklanma çağrısı ile halkı seferber ettiler. Savaşçı olarak katılmak isteyenlerin düzenli kayıtları tutuldu, ana karargaha gönderildi ve birlikler halinde örgütlendiler. Büyük miktarlarda bağışlar toplandı, ayaklanma hazırlıklarının tüm giderleri bu bağışlarla karşılandı. Ayrıca önemli miktarda bağış da her zaman olduğu gibi hareketin siyasi-ideolojik-manevi önderliği olan Abbasilere aktarıldı.

Bütün hazırlıklar tamamlandıktan sonra Ebu Müslim, Emevilerin eyalet baş valisi Nasr bin Seyyah'ın üzerine yürümek üzere Merv'e doğru harekete geçti. Ayaklanmanın işareti Horasan geleneklerinde de olduğu gibi dağlarda ve ovalarda büyük ateşler yakılarak verildi. Tarihler 748 yılının Mayıs ayını gösteriyordu.

Ebu Müslim'in işaretini vererek başlattığı ayaklanmaya her kesim ve çevreden, her kavim ve topluluktan, siyasi akım ve dinden insanlar katıldı. Örneğin, isyan işaretinin verildiği gece ilk katılan altı köyün ateist fikirlere sahip olduğu öne sürülmektedir. Sünniler, Şiiiler, Batıni fırkalar, Sistan Haricileri, Zerdüştiler, Hürremiler Ebu Müslim'le birlikte hareket eden diğer siyasi-dini akımlardı.

İran köylüleri ayaklanmanın temel gücüydü. Savaş döneminin toprak ağaları Dihganlar, esnaf ve zanaatkarlar, tüccarlar, Emevi yönetimi ile araları daima bozuk olan Yemenli kabileler

vb. farklı sınıf, tabaka ve kavimlerin tümünün doğrudan Abbasileri desteklemek amacıyla ayaklanmaya katıldıkları söylenemez. (Horasan bir başkaldırı cenneti, isyan ocağı idi. Tarih boyu kavimler göçü yaşamış, istilalara karşı savaşmıştı. Horasan halkları inandıkları ve güvendikleri siyasi akım, dini önder, askeri komutan vb. peşinden giderler, kurtuluş umudu gördükleri harekete katılırlardı. Bu yüzden irili ufaklı başkaldırı ve isyanlar hiç eksik olmazdı.

Hatta Ebu Müslim, Emevi başkentine yürüdüğü sırada da iki büyük isyan birkaç yıldır sürüyordu ve bu isyanlar da Merv önlerine kadar yaklaşmışlardı...)

Ezilen, baskı altında yaşayan halklar ve dinler boyunduruktan kurtulmak istiyorlardı. Başta Emeviler olmak üzere onların işbirlikçisi egemenlerden rahatsız, hoşnutsuz olan tüm kesimler Ebu Müslim'i İmam-Mehdi-kurtarıcı önderleri olarak benimseyip kabul ettiler ve Emevi yönetimi ve yerel işbirlikçilerine karşı ayaklanmaya katıldılar.

Horasan'da yeni bir dönem açılıyordu. Eyalet başkenti Merv'i ele geçirdikten sonra Ebu Müslim, Emevilerin elinde kalan diğer kentleri de birer birer almaya, Horasan'ın tümünü yeniden fethetmeye koyuldu.

Ebu Müslim yalnızca askeri bir komutan değil, aynı zamanda iyi eğitim almış yetenekli bir siyasi önderdi. Emevilerin yönetim hatalarını inceleyip sonuçlar çıkartıyor, Horasan'da yeni yönetim metotları uyguluyordu. İlk elden, aşiretçiliği geri plana iten örgütlenmelere girişti. Ordularını ve birliklerini bağlı oldukları kabile-aşiret bağlarına göre değil, doğdukları ve yaşadıkları memleketlere ve mensubu oldukları kavimlere göre oluşturdu. Fars, Arap, Kürt, Türk, Harezmi, Soğdu vb. kavimlere göre asker kayıtları yaptı, kabile savaşçısı-milisi tariflerini yasakladı. Ortak bir isim koydu: Horasan Ordusu! Ortak bir dil konuşuldu: Horasan dili! Harekete bağlı her taraftara, 'devletin gerçek evlatları ve sahipleri' fikri benimsetildi. Toplumsal yaşamın aşiret bağlarına göre sürdürüldüğü, devlet yapılanmasının da aşiretler konfederasyonu ve ittifakları biçiminde oluşturulduğu dönemin siyasi-iktisadi yapısını tasfiye etmeye yönelik bir toplumsal-siyasi-iktisadi yapı olarak kavmiyetçi model kuşkusuz hem daha ileri, hem daha kapsayıcı ve birleştirici bir modeldi.

Ayrıcalıklarını kaybeden aşiret önde gelenlerinin ve ağalarının direnmeleri ya da başkaldırmaları bir sonuç getirmedi; Ebu Müslim, direnç gösterenleri ezdi, tasfiye etti.

Emevi egemenliğinin sona ermesi Farslılar, Türkler, Kürtler başta olmak üzere tüm Horasan halklarını rahatlatmıştı. Ebu Müslim, Emevi işbirlikçisi toprak ağaları ve Dihganları, yerel yönetici ve soyluları da ortadan kaldırmış, böylece yoksul ve topraksız köylülerin, kölelerin, esnaf ve zanaatkarların büyük sempati ve desteğini kazanmıştı. Musevi ve Hristiyanlar, Zerdüştiler ve Budistler kılıç zoruyla İslamı kabul etme zulmünden kendilerini kurtaran Ebu Müslim'i baştacı ediyorlardı. En ağır zulmü yaşayan bölgenin kadim dini Zerdüşti/Mecusi mensuplarıydı. Aynı zamanda en kalabalık nüfusa sahip olanlar da Mecusilerdi. Ebu Müslim'in açıktan inkar etmemesi, halk arasında hakkında yayılan kurtarıcı Mehdi propagandası, onu peygamberlik düzeyinde ilahi/kutsal bir mertebeye yükseltiyordu.

Horasan'ı yeni baştan fethederken eski yönetimden arta kalanlar ve onların destekçilerini kesin bir kararlılıkla ortadan kaldırdı. Ancak otoritesini sağlamlaştırırken Sasani döneminden kalan Zerdüşti rahipleri ve Dihganlarla ittifak yapması, pragmatist ve oportünist bir yol izlediğini de gösteriyor. Daha sonra bu kesimlerle de ittifakını sona erdirmeye ve onları tasfiye etmede tereddüt göstermedi, ancak bu ittifakın en ağır faturasını yoksul köylülerin bir bölümüne çıkarması, Ebu Müslim'in esnaf ve zanaatkarlar, tüccarlar, küçük ve orta mülk sahibi ve toprak ağaları vb. dönemin ağırlıklı orta sınıflarına dayanan bir siyasi çizgi izlemekte olduğunu verisi olarak kabul edilebilir. Daha somut bir veri olarak Ebu Müslim'in Bihafarid başkaldırısını ezmesini gösterebiliriz. 746-'48 yıllarında Nişapur'da Bihafarid bin Mahfuriddin adında birisi Zerdüştilik ile İslam arasında bir sentez yaratarak Bihafaridiye mezhebini kurmuştu. Siyasi niteliğine karşın Bihafarid silah kullanmamış, propagandayı esas almıştır. Başkaldırı, geleneksel Zerdüşti-Sasani egemenliğinin kalıntılarına karşı çıkan İran köylü hareketiydi. Çarpıcı olan yanı da, Ebu Müslim'den bu hareketi dağıtmasını isteyenlerin Zerdüşti din adamları olmasıydı. Ebu Müslim başkaldırını bastırdı, Bihafarid'i öldürdü, tümü

köylülerden oluşan yandaşlarını imha etti. Siyasi durum ve dengeler nedeniyle bu köylü hareketini bastırmasına rağmen Bihafarid başkaldırısı, aynı zamanda Ebu Müslim'in önderlik ettiği hareket de dahil olmak üzere Horasan'daki hemen hemen tüm ilerici Batını hareketlere ilham veriyordu.

Emeviler cephesinde iç karışıklıklar sürüyordu; saray içi entrika ve darbelerle siyasi birliği parçalanmış, şehzadeler taht kavgası için birbirine düşmüş; devletin kurucu aşiretleri Süfyaniler ve Mervaniler arasındaki birlik sona ermişti... Safkan Arap olmakla övünen Emevi iktidarı anne tarafından Kürt olan II. Mervan'ın halifeliğini geleneklerine aykırı olmasına karşın kabullenmek zorunda kaldı. El Cezire valiliğinden tahta geçen Mervan, merkezi Meyaforgin olan (bugünkü Silvan) Mervani Kürt Beyliğinin desteği ile ayakta kalmaya çalışıyordu. Bir saray darbesine karşı tedbir olarak başkenti Harran'a taşıdı. Tarihteki önemli ilk Arap-Kürt ittifakı da ömrünü tamamlamış olan Emevi devletinin yıkılmasını önleyemeyecekti...

Horasan'daki ayaklanma sırasında II. Mervan, Abbasilerin ayaklanma ile bağlarını ortaya çıkarmıştı. Hareketin başındaki Abbasoğlu İbrahim'i zindana atmış, ardından da zehirleyerek öldürmüştü. İbrahim'in vasiyetine göre kardeşi Ebul Abbas'ın başına bir şey gelirse, yine vasiyete göre Abbasoğullarının başına diğer kardeşi Ebu Cafer Mansur geçecekti.

Horasan ordusunun ilerleyişi sürüyordu. Kürdistan'ın Şerizor (bugünkü Süleymaniye) ve Musul şehirlerinin düştüğünü öğrenen Emevilerin son halifesi Mervan, karargah kurduğu Harran'dan çıkıp Zap Irmağı bölgesinde Horasanlıları karşılamak üzere hazırlık yaptı. Zap kıyısındaki savaş çetin geçti, Mervan'ın kuvvetleri yenildi. Mısır'a kadar ilerleyen Horasan birlikleri, 750 yılında Mervan'ı yakalayıp kellesini vurdular, kesik başı yeni halife Ebul Abbas'a gönderdiler. Emevi devri kapanmış, Abbasi devri açılmıştı artık.

Sınıf mücadelesinin yeni perdesi Ebu Müslim'in tasfiyesi

Abbasi devletinin kurulması, hareket içinde bir iç hesaplaşma zamanının da yaklaşmakta

olduğunu gösteriyordu. Devletin başına geçen halife Ebul Abbas, Horasan komutanı Ebu Müslim'in gölgesinde kalıyordu. Ebu Müslim Horasani, ünü ve elinde bulundurduğu kuvvet ile halkın kahramanı durumuna gelmiş, İmam ve Mehdi unvanlarıyla hizmetinde olduğu Abbasilerin önüne geçmişti. Kendi adına biat alan ve Abbasilerin en yakın rakibi olmaya aday tarihsel bir kişilikti artık. Ayaklanmanın merkezi Horasan, halife Ebul Abbas'tan önce Ebu Müslim'e bağlıydı. Ebu Müslim, "Hz. Ali donuna girmiş, Ehlibeyt kılıcı kuşanmış kurtarıcı Mehdi, Zerdüş'ten sonra gelen ikinci peygamber, Tanrının baltası kutsal Teberdar ve tanrı- kral"dı. Horasan'ın tek hakimi ve fiili hükümdarıydı.

Bu güç Ebu Müslim'in başını döndürürken, Abbasileri ise ürkütüyor, Ebu Müslim'in iktidara göz koymasından ve ellerinden almasından kaygılanıyorlardı. Geleneklere göre yeni halife seçilen Ebul Abbas'a biatını tazelemesi gerekirken Ebu Müslim oyalanıyor, biat yeminini erteliyordu.

Abbasiler tehlikenin farkında olarak, ihtiyatla, öncelikle devleti sağlamlaştırmaya koyuldular. Horasan dışında Emevilerden boşalan bölgelerde kendilerine bağlı yönetimler kurdular. Devlet örgütlenmesi Abbasi soyuna bağlı ve yeni egemen sınıfın çıkarlarına uygun biçimde inşa ediliyordu. Ama Horasan, Abbasi yönetimi altına girmeye direniyordu. Ebu Müslim, Halifenin atadığı vali ve komutanları azlediyor, yerlerine güvendiği kendi adamlarını atıyordu. Nakipler Meclisi ve Yetmişler Meclisi üyelerinden atamalar yaparak Horasan'da Abbasi devletini temsilen yönetici atama gücü olduğu mesajı vermeye çalışılan Halifenin bu sembolik girişimleri de Ebu Müslim tarafından boşa çıkarılıyor, atanan bu yöneticileri şehirlere sokmuyor, yoldan çeviriyordu. Halife Ebul Abbas'a gözdağı vermek için Nakipler Meclisi'nin başkanı ve Ehlibeyt davasının en sıkı savunucusu Süleyman bin Kesir'i, halifenin veliyaht kardeşi Ebu Cafer Mansur'un gözleri önünde öldürttü. Mesaj açık ve sertti.

Henüz iplerin kopmamış olmasına karşın Halife, Ebu Müslim'in Abbasi başkenti Kufe'ye gelerek sarayda biat yemini etme isteğini geri çeviriyordu. Yokluğunda Horasan'ın karışabileceği, oradan ayrılmamasının yerinde olacağı gerekçesiyle Ebu Müslim'i saraydan

uzak tutmaya çalışıyordu. Devlet içinde iki ayrı güç merkezi, iki iktidar odağı oluşuyor, Abbasilerle Ebu Müslim arasındaki ittifak çatlıyordu. Halife Ebul Abbas ve veliahdı Ebu Cafer Mansur kesin kararlarını vermişlerdi. Abbasi devleti Ebu Müslim'in kılıç tehdidinden kurtulmalıydı.

Abbasilerle Ebu Müslim arasındaki siyasi gerilim sınıfsal çıkarlardan kaynaklanıyordu. Aşiret ilişkilerine göre örgütlenmiş Arap toplumunda egemen sınıflar zengin aşiretler ve aşiret önde gelenleri tarafından temsil ediliyordu. Toprak mülkiyeti aşiret esasına göre paylaşılmış, ticaret tamamen aşiretlerin denetimindeydi. Devlet, bu aşiretlerin önde gelenleri ve onlarla ittifak halindeki aşiretlerin elindeydi. Hz. Ali'den sonra Süfyanlar ve Mervanlar aşiretinin ve onlarla çıkar birliği yapan kesimlerin elinde olan Emevi iktidarının yıkılmasıyla Abbasi devletinde iktidar, farklı aşiretlerin eline geçmiş oluyordu. Egemen sınıf bilinci ve dürtüsüyle hareket eden Abbasiler iktidarlarını sağlamlaştırırken, Emeviler döneminden kalan aşiretlerle de sınıf ittifakları yapmaktan uzak durmuyorlardı. İktidar için uzun yıllar bekleyen Abbasiler şimdi feodal egemenler haline gelmişlerdi; kendi sömürü düzenlerini örgütüyorlardı. Emevi iktidarı altında mazlum, hakları gasp edilmiş konumdaki Abbasi propagandası, ezilen ve sömürülen sınıf ve tabakaların temsilciliğini yaparken, iktidarı ele geçirdiklerinde egemen sınıf refleksiyle kendi sınıfsal çıkarlarını esas alan siyasi-ekonomik bir program uygulamaya başladılar. Ehlibeyt yandaşı, Hz. Ali'ye bağlı Şii-Alevi İslami çizgiyi terk ettiler. Emevilerden devraldıkları Ortodoks Sünni İslam çizgisini sürdürdüler. Zira iktidarı almadan önceki İslami çizgi muhalif bir çizgiydi; yoksullar, ezilenler, mazlumlar, köleler siyasi-sınıfsal direniş ve mücadelelerini bu çizgi etrafında yürütüyorlardı. Haksızlığa uğramış aşiretler, esnaf ve zanaatkarlar bu çizgi üzerinden kendilerini ifade ediyorlardı. Arap-İslam fetihçi yayılmacılığı karşısında mevali kesim -Arap olmayan Müslümanlar- bu çizgide eşitlik ve adalet beklentilerinin karşılığını buluyordu. İslam heterodoksisi ve Musevi, Hristiyan, Zerdüşti, Budist din mensupları inanç özgürlüklerini bu çizgi etrafında yaşayabileceklerine inanıyorlardı. Egemen konuma geldiklerinde Abbasilerin bu çizgiyi terk etmeleri sınıf

çıkarlarının bir gereği idi ve eşyanın tabiatına uygundu.

Bu program değişikliği, Abbasi devletiyle Ebu Müslim Horasani arasındaki siyasi-sınıfsal ayrışmanın derinleşmesini açıklar. Emevi saltanatının yıkılmasına kadar Abbasilerin hizmetinde, onların çizgisinde hareket eden Ebu Müslim, halifeliğin Abbasilerin eline geçmesi, Abbasi devletinin kurulması ve Abbasi aşiretinin merkezinde durduğu aşiretler ittifakının iktidarı elde etmesinin ardından siyasi-sınıfsal-toplumsal muhalefetin başına geçmiş, bir bakıma siyasi koşulların itmesiyle henüz oluşum aşamasındaki Abbasi karşıtlığının siyasi odağı-temsilcisi durumuna gelmişti.

Abbasi devletinin ilk halifesi Ebul Abbas, iktidarlarının henüz zayıf olması nedeniyle Ebu Müslim'in üzerine ordu göndermeyi göze alamazdı, ayrıca hala hizmetlerine ihtiyaç duyuyordu. Öldükten sonra yerine geçen ağabeyi Halife Ebu Cafer Mansur bir yandan halifeliğin asıl kendilerinin hakkı olduğunu iddia ederek ayaklanan iç muhalefeti bastırması için Ebu Müslim'den yardım alırken, bir yandan da onu tasfiye planları yapmaktaydı. Ebu Müslim de yalnız Emeviler sonrasını değil, Abbasoğulları'nın imam İbrahim döneminden itibaren siyasetlerini sorgulamaya başlamıştı. İslam devletini yönetme hakkının Abbasilere ait olduğuna inanarak sadakatle bu sülaleye hizmet etmiş olmasından başlayıp sonuçta nasıl büyük hatalar yapmış olduğunu; Abbasilere sadakati uğruna ne çok kan döktüğünü, "Kuran'ın emridir, ilahi buyruktur" denilerek imamlık ve İslam önderliği davası güdenleri acımasızca nasıl tasfiye etmiş olduğunu, sıradan insanlardan kabile savaşçılarına, yerel ayaklanma önderlerinden bizzat kendi dava arkadaşlarına Abbasoğullarının menfaati için nasıl kıymış olduğunu düşünüyor, kendisiyle hesaplaşıyordu. Halife Ebu Cafer Mansur ile ilişkilerini noktalama aşamasına gelmişti. Karşılıklı mektuplarla Halife, Ebu Müslim'i suçlayıp karalayarak gözden düşürmeye çalışırken, Ebu Müslim de tüm Abbasoğullarını yargılıyor, verdikleri talimatları, işledikleri/işlettikleri suçları sıralıyordu. Bu aynı zamanda kendisini de sorgulama ve tarih önünde hesap verme anlamı taşıyordu. Her ne kadar Ebu Müslim, bu yargılama, yüzleşme ve hesaplaşmada kendi hatalarından da söz ediyor

olsa, tüm sorumluluğu Abbasilere yıkarak, onlara kanmış olmak, gözü kapalı güvenmiş olmak, emirlerini uygulamak, Kuran'ı yanlış yorumlamak vb. gerekçelerle esasında kendisini açıklamaya, mazur göstermeye çalışmaktaydı. Sonuç itibariyle bunca hata ve ağır ithamlardan sonra dahi Abbasilerle tüm bağlarını kesecek nihai adım atmada kararsızlık geçirecek ve bu kararsızlığını yaşamıyla ödeyecekti.

Halife Ebu Cafer, savaş meydanında Ebu Müslim'le baş edemeyeceğini biliyordu. Ehlibeyt önde gelenlerini, Haşimileri, Ebu Müslim'in bazı komutanlarını ve yakınlarını araya sokarak havayı yumuşattı, kendisini başveziri olarak tayin ettiğini bildiren mühürlü-imzalı bir belgeyi Ebu Müslim'in güveneceği kimselerle göndererek saraya çağırıldı. Başvezirlik, halifenin veliahdı anlamına geliyordu ve Ebu Müslim ne kadar kuşkulansa da ileride devletin başına geçme fırsatı elde etmiş olmanın cazibesine kapılmaktan kurtulamadı. Bunun bir tuzak olduğu konusunda kendisini uyaran komutanlarını dinlemedi, saray güvenliğinden sorumlu askerlerin Horasan Birliklerinden olmalarına ve kendisine bağlı olduklarına da güvenerek, çağrıya uydu. Ebu Cafer Mansur bu arada Horasan Birliklerini geri çekmiş, özel bir infaz birliği hazırlamıştı. Halifenin huzuruna çıktığında infaz görevlileri ortaya çıkıp görevleri yerine getirdiler, Ebu Müslim Horasani, halife Ebu Cafer'in gözetiminde katledildi. Takvimler Ocak 755'i gösterirken, egemen sınıfların ilk olmayan, son da olmayacak cinayetlerinden biri daha gerçekleşmişti.

Ezilen insanlığın tarihi serüveni

Ebu Müslim'in katledilmesi üzerine onun yolundan gidenler Abbasi devletine karşı ayaklandılar. İlk ayaklanma, sağ kolu ve sırdaşı Zerdüştü/Mecusi Sindbad önderliğinde gerçekleşti. 757'de en yetenekli komutanlarından ve omuzdaşı, Türkler arasında faaliyet yürüttüğü için Türk İshak diye çağrılan takipçisi isyan bayrağı açtı. Ebu Müslim'in torunu Ebul Gaza, Ebümüslimiye fırkasını kurarak başkaldırıya geçti. Horasan'daki Arap-İslam muhalefeti ve Abbasi halifelerinin temsil etmeye başladığı Sünni Ortodoks İslam karşıtlığı örtüsü altında toplanan hemen tüm siyasi-sınıfsal-toplumsal hareketler Ebu Müslim'e her seferinde yeni atıflarda bulunarak

onun etrafında, onun izinden mücadelelerini sürdürdüler.

Bu direniş ve mücadeleler her dönem egemen sınıfların korkulu rüyası olmuş, Abbasileri içten içe yoran, hırpalayan, güçten düşüren, Selçuklu devletini sarsan, genişlemesini engelleyen-yavaşlatan, süreklilik kazanmış başkaldırı ve ayaklanma biçimine de dönüşmüş ve tarihte iz bırakmışlardı. Karmatiler ile Babek önderliğindeki halk hareketleri eşitlikçi-ortakçı yönetimler kurmayı başarmışlardı. Tüm İslam coğrafyasına yayılmış biçimde Hürremilik, Muhımmıra (Kızıl Bayraklılar), el Muqanna (*), Babekilik, Mazgarilik, Karmatilik, İsmaililik, Fatimilik isimleri altında yüzyıllara yayılarak devam eden bu isyan hareketlerinin ana felsefesi, eşitlikçi-ortakçı düzen fikrine dayanıyordu. Bir diğer ortak noktaları, Ebu Müslim Horasani ile aralarında kurdukları tarihi-organik bağıdı. Buna göre Ebu Müslim gerçekte ölmemiş, kurtarıcı Mehdi olarak dönecekti. Böylece ezilenlerin başkaldırı ve isyanları Ebu Müslim'in siyasi-ideolojik mirasını devralıyor, kendilerinden yeni şeyler katıyor ve tarihsel süreklilik kazanmış oluyorlardı.

İsyan ve direniş geleneği Anadolu topraklarında da yeşermiş Baba İlyas (Babailer), Şeyh Bedrettin (Bedrettiniler) ve Pir Sultan Abdal tarihi kişilikleri ve halk önderleri üzerinden Anadolu tarihine damgasını vurmuş farklı siyasi-sınıfsal-ideolojik biçimler olarak günümüze kadar gelmiştir.

DİPNOT

*El Mübeyida-Ak Giysililer olarak da anılan bu hareketin önemli bir özelliği, Nerşeh civarındaki isyan koluna bir kadının önderlik etmesiydi. Ebu Müslim'in subaylarından birisinin eşi olan bu kadın daha sonra yakalanıp idam edildi.

Açıklamalar:

...Nakipler Meclisi: Abbasi Hareketinin Horasan'daki tüm siyasi çalışmalarını yürüten ve 12 kişiden oluşan yönetim organı.

...Yetmişler Meclisi: Nakipler Meclisinin altında ve ona bağlı olarak Horasan kentlerindeki çalışmaları yürüten, adı üzerinde yetmiş kişiden oluşan alt yönetim organı.

...Zerdüştü Rahipleri: Zerdüştilik, Sasanilerin resmi devlet dini olduktan sonra Zerdüştü din adamları Sasani devlet yönetimine katılan, iktidar ortağı egemen sınıf, Ruhban Sınıfı haline gelmişlerdi.

...Dihgan: Sasani döneminin vergi toplamakla yükümlü toprak sahibi yerel soyular.

...Dai: Çağrıcı, propagandacı.

...Teberdar: Baltalı yiğit.

Kaynaklar:

Horasan Kimin Yurdu / Faik Bulut / Berfin Yayınları

Ebu Müslim Horasani / Faik Bulut / Su Yayınları

Bilim ve Gelecek / Haziran 2007, Sayı: 40

Wikipedia / Özgür Ansiklopedi